

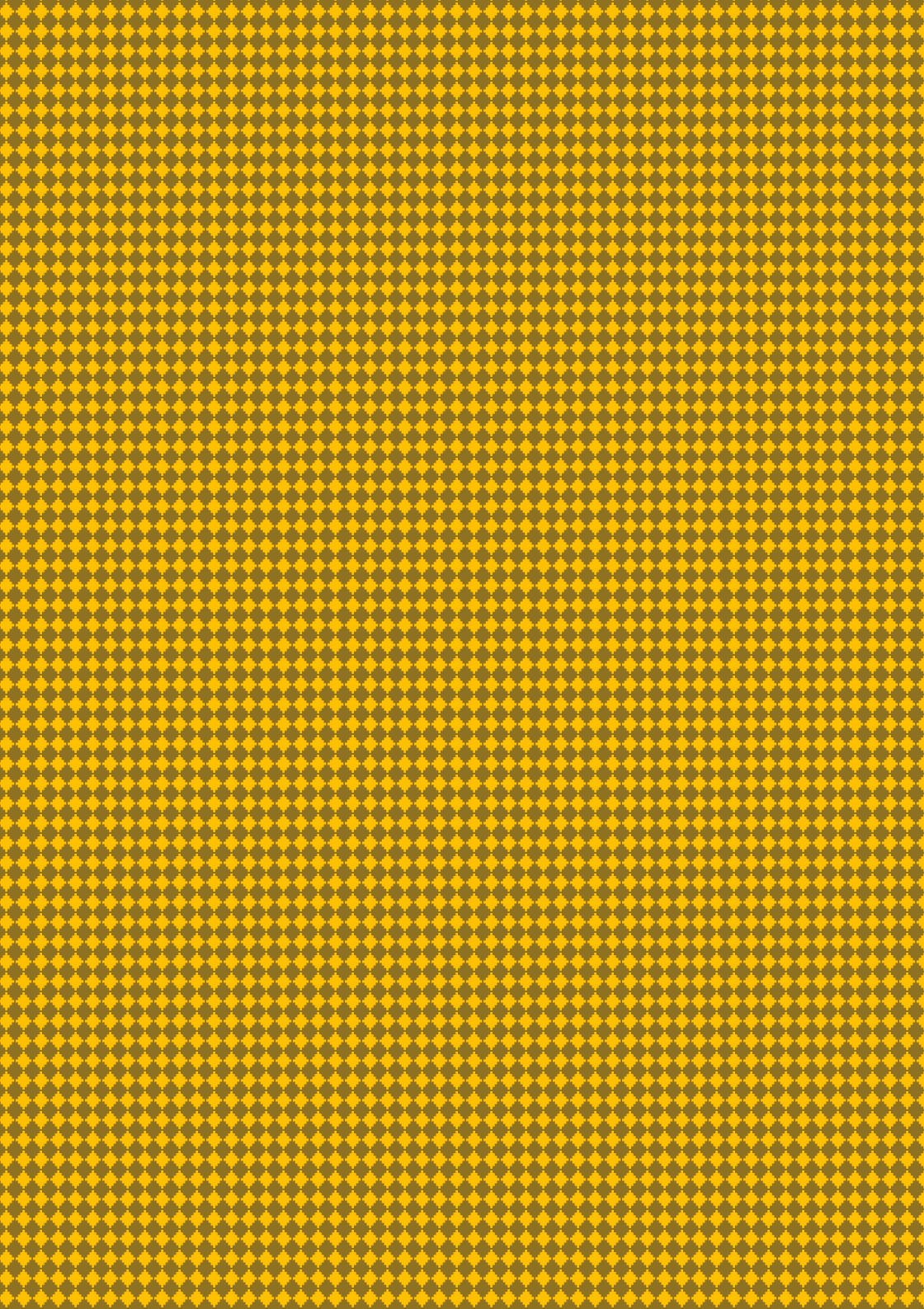
H
Ü
R
R
E
M

İSYANIN ANASI

Tarihi Roman

Murettin Demirtaş

İSYANIN ANASI

HÜRREM

Tarihi Roman

Nurettin Demirtaş
-2021-

**Şirin Elemhuli ve Türkân Yüksel şahsında
Tüm Hürremî direnişçilerin anısına hürmetle**

Tarihi bir karakter olan büyük toplumcu önder Hürrem'e dair yazılmış ilk kitap olma özelliğini taşıyan bu roman, unutulmayanların ve unutmayanların romanıdır.

ROMANA DAİR

**Aşka düşmeyen manayı ne bilsin
Aşık unutmaz ki
Unutan ne bilsin**

Kadının ezilmesine ve toplumdaki sınıflaşmaya karşı çıkan Hürrem ve Mazdek insanlığın mutluluğu için mücadele ettiler.

Cennetten gelme ilk insanların efsanesi değildi onların hikayesi. Onlar, cehennem ateşlerinden geçerek, ıstıraplı yollardan geldiler.

İki beden, iki cins, aynı ruh:

Tüm insanlığı kendi farklı kimlikleriyle, özgürce yaşatacak, birleştirecek ruh!

Özgür ruh, tüm çağlarda egemenlerin saldırısına uğradı, karalandı, yok sayıldı.

Mazdek öldürüldü, Hürrem unutulmaya terk edildi.

Katledilenin adı bilindi ve 1500 yıl sonra “ilk büyük toplumcu önder” olarak anıldı. Eşi ve yoldaşı Hürrem’in onun devamcısı olduğu ve sonra gelen direnişçilere Hürremiler dendiği söylendi ve kayıtlara birkaç cümle şeklinde geçirildi. Hepsi bu kadar.

Bilmediler ki Mazdek aslında ilk Hürremiydi!

Ruh ikizi eziyet edilerek katledilen Hürrem’in adı kül altındaki közlere, ruhu evrenin her zerreciğine sindi...

Mazdek adı bilinmese Sasanilerin ne önemi olurdu?

Hürrem ise bilinmemeliydi! Katiyen ondan geriye hiçbir anı bırakılmamalıydı!

Hürrem bilinseydi hiçbir zulüm hükümdarlığının adı anılmazdı. Evrene bir kadın dini armağan eden Hürrem varken zalimlerin düzeni mi kalırdı? Kalmazdı elbette, çünkü bu inancın kaynağında toplumsal direniş vardı! Bu yüzden Hürrem adının kaybolması için harcanan çabalar despot devletin ne demek olduğunu özetı gibi olmuştur.

Hürrem sadece Zerdüşt inancını saptırarak kullanan İran monarşisine karşı direnen bir kimlik değildi. Tüm bölge halklarının emekle yoğrulmuş onurunu temsil ettiğı gibi tüm insanlığı mutluluğa kavuşturacak direnişin de adıydı.

Onun “asırlar boyu sürececek bir direniş” olarak adlandırdığı davasının hedefi sade ama büyüktü: Ezen ve ezilenin olmadığı, kadın-erkek eşitliğine dayalı özgür bir dünya!

Nerede zulüm varsa orada direnişin adıydı Hürrem.

Buna karşın halklar mozaigi İran’ın Şia’lığı seçmesi tesadüf değildi.

Ya Hürremdin sayesinde tüm sömürü sınıfları yerle bir olacak ya da onu kendi içine almayı sağlayacak bir yol arayacaklardı. İran’ın yaptığı bu ikincisiydi.

Bu yol İran’ı Şia’lığa götürürken bir neden Arap milliyetçiliğı karşısında Fars kimliğini ve farkını koruma çabasıydı. Diğer neden ise Şia’lığın, Hürremi hakikatin canlandırdığı ve yaşattığı eşitlikçi ve özgürlükçü toplumsal kültür zeminine daha uygun olmasıydı.

Hürremi düşünce sadece Hürrem’in yaşadığı dönemi değil sonraki dönemleri de etkiledi ve direnen tüm halkların yönünü belirledi. Asırlar boyu tüm zulüm düzenleri karşısında süreklileşen toplumsal direnişin adı oldu.

Unutulması için egemenlerin yapmadığı şey kalmadı. Çünkü o din karşıtı değildi, savunduğı dinsel inançla hakikati ortaya çıkarmıştı.

O hakikatten korktular. Unutulsun diye kaynağını kurutmaya çalıştılar.

Unutulmaya terk etmek pasif bir edim değil, süreklileşen bir linç halidir. Yalanlara dayalı linç, her türlü günahın ört bas edilmesinin gayrı-meşru aracıydı. Fikir bakımından zayıf olanların zayıflıklarını gizleyen bir dehşet makinasıydı linç. Erkek linçi kutsaldı. Fikriyle baş edemediklerini, dehşetle yok etme merasimiydi.

Lakin hiçbir şey yoktan var olmadığı gibi, var olan hiçbir şey de tamamen yok olmaz, dönüşür. Eski aşiretlerin ceng geleneği Hürremilerin taşıdığı direniş ruhunun ana kaynağıydı.

Eski, yeninin içinde sürer. Çağdaş Hürremiler bunun en büyük kanıtıdır!

Hürrem, katliamları ve her türlü linçi aşan toplumsal bir fikre sahipti. Tarihin gelmiş geçmiş en cesur fikir savaşçısıydı.

Tanrıçalar zamanından sonra, adına din kurulmuş tek kadın kimliği idi. Özgürlüğün, ahlakın, iradenin şekillendirdiği bir inancı vardı. Tanrı aşkıyla toplum ve insan aşkı onun için aynıydı. Aşk toplumunun öncüsüydü. An içinde kendi kendini inşa eden bir evren anlayışı vardı. An içinde toplumun özgür ve eşit yaşamını kurmanın öncüsüydü. Arayışları bitimsizdi ama gelecek hayalleri an'dan kopuk değildi.

Onun sadeliğinde yaşayan hakiki güzelliği, sevgisine işleyen derin acıları, anda bulduğu geleceği, yaşadığı dönemin iklimi içinde anlamak ona olan saygımızı büyütür, öze dönüş yolculuğumuzda rehberimiz olur. Çünkü öze dönüş ve öz saygının şaşmaz örneğidir o!

Tüm zamanların yürek sızısı, tüm güzelliklerin mayası, sonsuz bir sevgi arayıcısı ve özgür yaşam inşacısı!

Ölümsüz hakikat savaşçısı, yüzlerce yıl süren amansız direnişlerin onur bayrağı!

Yaşayan her şeyin
Ve
İsyanın anası Hürrem
Tüm canların cananı
Unutulabilir mi?

1.BÖLÜM: GİZLİ ACILAR

Dağın Sırrı, Kutsal Emanet!

-Hatırlamak acı veriyor, dedi rehber.

Bu yolu daha önce de geçmişti. Aldığı haber sayesinde bu kez büyük bir umutla dolmuştu. Rehberlik yaptığı grubu da büyük bir heyecan sarmıştı.

Hatırlamasalar bu kadar zorlu bir yolculuğu göze alamazlardı. Unutmak ölüm, hatırlamak yaşamdı. Tam da o anda, edindikleri yeni bilgilerle, mevsime bakmadan, beklemeden, ertelemekten dağın sakladığı kutsal emaneti bulmak için yola çıkmışlardı. Tecrübeleri ve fizikleri ne kadar zayıf da olsa yaşam için büyük bir irade gösteriyorlardı.

Her şey kar altındaydı.

Dere kıyısındaki parlak yosunlu kayalar, bodur ağaçlar, dikenli çalılıklar, geniş düzlükler, uzun ince patikalar beyaza bürünmüştü. Ağaç dallarına sanki elle pamuk dösenmişti.

O kadar çok kar yağmıştı ki şelaleden akan suyun sesi bile beyaz bir sesmiş hissiyatını veriyordu.

Zirvesi bulutlar arasında kaybolmuş dağın dalgalı kalın beyaz örtüsü, her an her şeyi önüne katıp götürecektir bir çığa dönüşmeye hazır bekliyordu.

Dağ ve kar uyumluydu.

İnsanlar acısını siyahlara, dağ ise sonsuz beyazlara bürünerek anlatıyordu.

Kar, yağacağı bir dağ olmasa güzelliğini gösteremezmiş gibi en çok dağlara yağıyordu.

Birlikte sakladıkları sırlar Nuh zamanına kadar uzanıyordu. Bu sırlar insanları dağa çekiyordu. Dağın

sınavından geçmeyen insanlar hayatın sırlarına ulaşamıyordu.

İnsanlara kucak açan dağlar, kar sayesinde onları sadece sınıyor, düşmanlarından da koruyordu.

Sırların sahibiydi dağlar. Peşine düşenlerin cesur olması gerekirdi.

Dağ demek cesaret demektir. Yüreği büyük olanların yeridir. Yüreği dağ gibi olanların ülkesidir demek daha doğru olur: Yürekliğin ülkesi!

Dünyaya niye geldiğini bilenlerin, kendi manasının farkında olanların ülkesidir dağ! Manayı yaratan kadın olduğuna göre dağ kadınların ülkesidir.

Tüm karanlık zamanlara inat aydınlık kalan tek yerdir dağ. Ateş yakar, su temizler, dağ yeniden var eder. Nuh peygamber, gemisini indirdiğinden beri dağ yeni yaşamın yurdu olmuştur. Bu yeni yaşamı kuran yine kadın olmuştur. Dağın sırrı da burada saklıydı.

Kadın ülkesinin sırları sadece temiz bir yürekle manayı arayanlara kendini belli eder.

Dağın sırrını bilmeyen, tufan sonrasını bilemezdi. Tufandan öncesi yok oldu, tufandan sonra tüm hakikatler dağda toplandı.

Dağa bakıp hakikati görmek her göze nasip olmadı.

Yürek büyük olmadan, göz büyük hakikatleri göremez. Tüm dinlere göre tufan sonrası yaşam dağda başlamıştır. Evrensel hakikat dağsız anlaşılabilir mi? Dağ evrensel hakikatin ülkesidir.

Kadın, evrensel hakikat ülkesinin tüm sırlarını yüreğinde taşımaktadır. Onun hakikati evrenin hakikatidir. Anlamak isteyen, evrensel bir keşfin tüm zorluklarını ve risklerini göze almak zorundadır.

Dağları uzaktan anlamak mümkün müydü?

Ovadan bakınca dağın kocaman görüntüsü görülür fakat bu bir görüntüdür. Yaşam görüntüden ibaret

olmadığına göre, sırrına ulaşmak için dağa çıkmaktan başka çare yoktu.

Dağın görünümü gerçekte, sakladığı sır ise hakikatti.

Bir grup hakikat sevdalısı bu sırrın peşine düşmüştü. Gittikçe yükselen, ard arda dizili tepeleri aşıyorlardı.

Birinin tepesine gelince diğerinin yamacına varmış oluyorlardı. Beyaz hüzne bürünmüş asi dağa sessizce tırmanıyorlardı.

Birkaç kez yollarını şaşırıp uçurum kenarlarına geldiler. Beyazın göz kamaştıran ışıltısından dolayı gözlerini tam açamıyorlardı. Tecrübeli rehberlerine rağmen bu havada bazen yollarını şaşırımları kaçınılmazdı.

Bir fırtınaya yakalanmadan, geçit veren tek yer olan boğazı geçmeleri gerekiyordu. İskender'in ordusu bu boğazı geçememişti.

Rehber dedi ki:

“Biraz daha hızlanalım, son yamacı çıkıyoruz!”

Bu kaçınıcı “son yamaçtı!” Artık inanmıyorlardı. Tam bitti derken kar tarlasına dönmüş bir taraça, bir yokuş daha çıktı karşılarına. İnanmamakta haklılarmış! Yine de hiçbir serzenişte bulunmadan yürüdüler.

Yağışsız ama dondurucu havada terden sıırılsıklam olmuşlardı. Ağustos sıcaklığında aynı yolu yürüseler bu kadar terlemez; bahar yağmurlarında böylesine yapış yapış ıslanmazlardı.

Nihayet boğaz göründü. Önlerinde son bir yokuş kalmıştı. Mola verdiler fakat terli sırtlarına buzlu su dökülmüş gibi üşüdüklerini fark edince molayı kısa tuttular.

Rehber:

-İşte İskender'in geçemediğı boğaz! Birazdan vurup geçeceğiz!

Bu sözlerle gururları kabarmış, ayaklarına taze bir enerji gelmiş, keyiflenmişlerdi.

Boğaza çok az kalmıştı ki yumuşak kar boylarını geçti. Etraflarını göremiyorlardı. Ayaklarını kaldıramıyor, adımlarını atamıyorlardı. Karla boğuşmaya başlamışlardı.

Boylarını aşan karı, önde yürüyen rehber elleri-kollarıyla eziyor, bel hizasına kadar düşürdükten sonra biraz da gövdesiyle eziyordu. En sonunda da dizini dayayıp ancak bir adımlık mesafe ilerleyebiliyordu.

Bu havada yön bulmak da çok zordu. Rehberin aşinalığı olmasa yönlerini tamamen kaybetmeleri ve dağda yitip gitmeleri an meselesiydi.

Sadece gökyüzünü görerek iki saat kadar ilerleyince boğaza ulaştılar. Yola çıkalı neredeyse 10 saat olmuştu. Terden yandıkları saatler geride kalmış soğuktan donmaya başladıkları anları yaşıyorlardı.

Saçlarından, kaşlarından, burunlarından, giysilerinden sarkan buzlar birbirine değiyordu; buz tutmuş lekanlarla attıkları her adımda üzerlerindeki karlar-buzlar artıyor, ayakları ağırlaşıyordu.

Lekanlar işe yaramaz hale gelince çıkarıp sırtlarına bağladılar.

Boğazda sert bir fırtınayla karşılaştılar. Kar artık dizlerinden aşağıya düşmüş olsa da toz halini almıştı. Ayak yakan kardı bu.

Hızlanmaları gerekiyordu fakat fırtına göz açtırmadı, ilerlemek bir yana nefes alamaz hale geldiler. Hızlıca geçmezlerse ayakları yanacak hatta belki de boğazda donup kalacaklardı.

Böyle devam ederse gerisin geri aşağıya inmeleri gerekebilirdi. Bu durumda gece bastıracak ve daha büyük zorluklarla karşılaşacaklardı. Rehber her olasılığı hesapladı. Hızlanmanın en doğru tutum olacağına karar verdi.

Bağırarak konuştuğu halde fırtınanın uğultusundan rehberin ne dediğini anlamadılar. El kol işaretiyle hızlı ilerlemeleri gerektiğini belirtti.

Fırtına düzenlerini bozdu. Boğazın düzlüğünü dağınık halde güçlkle geçtikleri halde tipi yüzünden önlerini bile göremiyorlardı. Bu nedenle boğazı geçmiş olduklarının ve dağın diğer yüzüne geldiklerinin farkında değillerdi.

Bir süre hiç adım atamaz hale geldiler ve yerlerinde sayıp durdular. Rehberi göremez olmuşlardı. Fırtınanın hızı biraz olsun azaldığında yürümeyi sürdürdüler.

Fırtına dindiğinde bir boğazı değil bir dağın üstünü aştıklarını anladılar. Çok yüksekteydiler. Neredeyse zirveye tırmandıklarının farkında değillerdi.

Hava açılınca önleri de açık alana dönüştü. Göz alabildiğine uzaklara dek karlı tepeler yayılıydı; çok uzaklarda bile başka dağların karlı zirveleri ve çevrelerindeki heybetli kayalıklar görünüyordu. Yürüdükleri yerin çok yükseklerde olduğunu tahmin ettiler.

Rehber, yönlerinin yanlış olmadığını ama fazlasıyla yükseğe çıkmış olduklarını söyledi. Bu yüzden geçit vermeyen kayalıklara ya da bir uçuruma denk gelmeleri mümkündü. Yerdeki buzlanma yüzünden herkesin daha dikkatli olmasını söyledi. Henüz bunları konuşurken sağ taraflarında koca bir boşluk belirdi. Bu kadar yükseğe çıkmış olduklarına inanamadılar.

Patika yoktu. Geçtikleri yerin sol yanı dik kayalık diğer yanı ise aşağıya doğru eğimli ve buzlu bir araziydi. Fırtına yeri parlatmış, kaygan hale getirmişti.

Rehberden geride ama diğerlerinden önde yürüyen orta yaşlı, esmer, ince bıyıklı, siyah gözlü, cesur ve atik kutsal emanet gönüllüsü yolcunun kendinden emin adımlarına rağmen birden ayakları yerden kesildi.

Küt diye buzlanmış zemine düşmesiyle yan taraftan aşağıya doğru hızla kayması bir oldu!

Tutunacağı hiçbir şey yoktu. Tüm bedeni ve elleriyle sürtünme yaratarak durmaya çalıştı, orta parmağının

tırnağı kırıldı, parmak uçları kanadı, yine de tutunamadı, ağırca, milim milim kayıp gitti.

Tehlike ölümcüldü. Aşağıda kocaman bir boşluk onu bekliyordu. Derin bir uçuruma denk geldiğinden emindi. Sonuçta avuç içlerini yere yapıştırarak durmayı başardı. Hislerine güveniyordu: Bir şey yapmazsa birazdan kuşlar gibi uçacaktı! Sağ eliyle belindeki hançeri çıkarmaya çalıştı. O kadar üşümüştü ki hançerin kabzasını bile kavramakta zorlandı.

Beyninde birazdan yaşanacaklar canlandı. Uçurumdan düşerken arkadaşları çığlık çığlığa bağırıyor fakat o sadece büyük boşluğun uğultu sesini duyuyordu. Paramparça olacaktı belki de. Uçurumdan aşağıya düşerken hayal etti kendisini. Bir anlık bu hayalden bile ürktü.

Arkadaşlarının bağırıtlarından uçuruma düşmek üzere olduğunu hissedince son bir direnç göstererek, birkaç denemeden sonra hançerini karlı aralıkların birine saplamayı başardı.

Ne var ki o an ayaklarının boşlukta sallandığını fark etti; dipsiz uçurum onu çekiyordu...

Uçurumun Sesi ve Hürrem'in Savaşçıları

Uçurumun kıyısında durmuş rüzgârın sesini dinliyordu.

Kulaklarını kaplayan uğultuda babasının, Kevi Dayının, Hoşeng'in, Şirin'in ve diğer Kewyar savaşçılarının yiğitlik nidaları vardı. Aradan geçen on dört yıla karşın sanki daha dünmüş gibi o uçurumun karşısına nasıl büyük bir heyecanla geçtiğini hatırlıyordu.

Grubu kalabalık değildi ama en güçlü savaşçılar yanındaydı. Destan'ı Xorasan taraflarına göndermiş kendisi ise Demavend eteklerindeki köyleri gezdikten sonra eski Kewyaran köyünü görmeye gitmişti.

Dağa gitmeden önce savaşçılarıyla birlikte bir zulüm ordusunu gözlemeye gitmişlerdi. Yörede halka korku salan Sasani Ordu Birliğinin etrafında gizlice dolanırlarken nöbetçilerin konuşmalarını duyacak kadar yakınlarındaydılar ama gizlilikte ustalaştıkları için onları fark eden olmamıştı.

Uçurumun sesini dinlerken tüm anıları canlanmış, Hürrem'in gözlerinde duygu seli olup akmıştı. Oradan ayrılırken olduğu gibi, kimseler gözlerinin dolup taşıtığını fark etmedi.

Yanındaki savaşçılar burada yaşanan büyük savaş hakkında duyduklarıyla hep gururlanmışlardı. Şimdi bir efsane gibi anlatılan o savaşın yaşandığı bölgeyi kendi gözleriyle görüyorlardı.

Adımlarını eskisi kadar hızlı atamıyor olsa da halen yere sağlam basıyordu. Atına binmeden yularından tutup adeta huşu içinde, uçurumdan kıyı boyu geri dönerek grubunu vadinin içine indirdi.

Vadiyi kaplamış olan dikenli çalılıkların içine girmek için atlarını ormanda bırakıp yürüyüşlerini sürdürdüler.

Vadiye yayılan çeşitli ağaçlar arasında uzunca bir yolculuk yaptıktan sonra karşıdaki köyün yoluna girdiler. Yol dedikleri sadece bir kişinin geçebileceği bir patikaydı, etrafı yer yer dikenli çalılarla kaplıydı yer yer ise uçurum boşluğuna bakıyordu.

Uçurumdan uzaklaştıkça daha sık bir ormana girdiler. Hürrem bu ormanda gizli bir yolun olduğunu ve bu yol sayesinde doğrudan uçurumun dibine ulaşılabilildiğini söyledi.

Bir zamanlar o uçurumun karşısındaki köyde yaşayanlardan başka hiç kimse uçurumun dibine giden yolu bilmiyordu. Hürrem o yolu bilenlerden biriydi.

Bu çok eski bir patikaydı. Üstü toprakla, yapraklarla kapanmış olsa da belli belirsiz bir iz kalmıştı.

Uçurumun dibine ulaştıklarında yukarıya baktılar, gökyüzü kaybolmuştu, o kadar derine inmişlerdi ki sesleri yankılanıyordu.

Dipte bir süre yürüdükten sonra yaprakların ve toprağın örttüğü insan ve hayvan kemiklerine rastladılar.

O kadar çok kemik vardı ki bu cesur savaşçılar bile ürüp geri çekildi.

Bunlar, yaşanan savaştan kalan izlerdi. Bir süre sessizce orada bekledikten sonra daha aşağılara doğru yürümeye devam ettiler. Ağaç veya herhangi bir bitkinin olmadığı, keskin taşlarla dolu bir araziydi. Yürüme imkanının kalmadığı bir yerde durdular. Burada bir insanın kemikleriyle karşılaştılar. Bir kısmı taşların altında olan kemiklerin arasında kahverengi yünden giysi parçaları vardı.

Hürrem aradığını bulmuştu:

“Ona Tavge denilirdi. Tavge Kadın! Onun için gecikmiş bir borcum vardı. Onu eski köy yerine taşıyacağız, o zaman ruhu azat olur!” dedi.

Köyün üst kısmında ölülerin bırakıldığı “Kutsal Kaya” vardı. Kemikleri oraya bıraktılar. Kewyaran kabilesinde, ölülerinin yanına bir hatıra bırakma geleneği vardı. Hürrem kendi adının yazılı olduğu Kewyaran Hançerini en değerli hatırası olarak bıraktı. Oradan hüznle ayrıldı...

Köyün kalıntıları arasında hatıra olarak alabilecekleri bir şey kalmamıştı. Atlarının yanına geri döndüler.

Tavge’ye ait olduğunu bildiği yün yelekten kalma parçayı belindeki kuşağa sıkıştırdıktan sonra atına bindi. Xorasan’a gitmek üzere yola çıktılar. Yolları uzundu, yolculukları zor geçecekti. Gizlenerek gitmek zorundaydılar.

...

Xorasan’a Kürt Lawin aşiretinin topraklarından giriş yaptıklarında kendilerini karşılayan köylüler hayalet görmüş gibi olmuşlardı.

Yıllar önce korunmak için geldiği köye geri dönmüştü. Köy aynı köy, aşiret aynı aşiret, gelenekler aynı geleneklerdi. Değişen tek şey suretlerdi.

Eskiden tanıdığı insanların çoğu artık hayatta değildi. Kendisini tanıyanlar ise halen yaşadığına bir türlü inanamıyorlardı.

Hakkında o kadar çok acı hikâye duymuşlardı ki şimdiye dek bin kez öldürülmüş olmalıydı. Yakın zamanlarda yaşadığına dair bir söylenti ortalıkta dolanmış olsa da kimse buna ihtimal vermemişti. Buna rağmen Hürrem’i Merv’de gördüğünü ve bir hayalet gibi de ortadan kaybolduğunu yeminle anlatanlar vardı.

Etrafa gönderdikleri haberciler sayesinde kısa sürede Destan’ın nerede olduğunu öğrendiler.

O Őimdiye dek, hesap ettikleri gibi, Őirvan'daki garnizonu içten fethetmiŐtir diye dűŐűnűyordu. Hűrrem'in aklında bu askeri garnizonu kullanarak Sasani Sarayında olup bitenler hakkında istihbarat almak vardı. Sarayı sadece bu amaçla takip etmek istiyordu. Onun dıŐında iŐlerinin tűmű savaŐçılarıyla olacaktı. Uzun sűredir yaptığı gibi yine gizli kalacaktı. Lawin aŐiretinin sadece bir kűyű onu gűrműŐtű. Onlar sayesinde savaŐçılarıyla birlikte kalabileceėi gizli sığınaklarını da kısa sűrede oluŐturdu.

Şimdi Xorasan'dan Rey'e oradan Tizpon'a dek hızlı işleyen bir haberleŐme sistemi kuracak ve ne zaman nerede olduğunu kimse bilmeyecekti.

Rey'e mutlaka Destan'la birlikte gideceklerdi. YoldaŐı Destan ile o yűrenin eski halini biliyorlardı. Birlikte oranın kűylerinde halk evleri oluŐturmuŐ, halkı örgűtlemek ve eėitmek için çalıŐmıŐlar, yeri gelmiŐ oralarda birlikte savaŐmıŐlardı.

Çok geçmeden Destan'la buluştular ve Rey'in yolunu tuttular.

arŐı-pazar gűn ortası Rey'de dolaŐtıkları halde kendilerini tanıyan birilerinin olmamasına sevindiler. Oradayken rahatlıkla her yűne hareket edebilecekleri yolları ve rehberleri hazırladılar.

Tűm hazırlıkları bir mevsime sığdırdılar.

Saray'dan gelen haberlere gűre, katliamın izlerini tűmden kapattıklarını dűŐűnűyorlardı. Bir daha canlanmaması için de her fırsatta, topraėa baŐ aŐaėı gűműlenlerin akıbetini bizzat Kral Hűsrev hatırlatıyordu.

Korkuyorlardı!

Hűrrem bu sonucu çıkarmıŐtı. Bűyűk katliamın űzerinden on dűrt yıl geçmiŐ olmasına raėmen korku yakalarını bırakmamıŐtı.

Hűrrem savaŐçılarını topladı sadece iki kelime sűyledi: "Vakti geldi!"

Savaşçılar görevlerini bilmenin rahatlığıyla tek tek Hürrem'le vedalaştı ve bir süre sonra gelecek olan bayram için şimdiden bayramlaşıp ayrıldılar. Onlar Demavend'e Hürrem ise Xorasan'a doğru yola koyuldular. Mart ayının 12'siydi. Mazdek ve yoldaşlarının ölüm yıldönümüydü. 13 Mart ise daha önce gerçekleştirilen büyük çaplı bir Muğ katliamının yıldönümüydü...

Tizpon, Hemedan ve Hewraman'la aynı anda Demavend bölgesinin dört bir yanında Hürrem'in savaşçıları halkı ayaklandıracaktı. Med dağlarından akın akın kentlere inilecek ve her iki katliamın anısına Sasani Garnizonlarından 12'si ateşe verilecekti.

Hemen ardından ise taraftarlarının olduğu tüm diyarlarda ateşler yakılacak ve Newroz Bayramı kutlanmaya başlanacaktı.

Böylece Êranşehr'in her yanında halka moral gelecek, yüreklerindeki kor ateş harlanacaktı.

Ülkenin her tarafındaki taraftarları, kurdukları gizli ortak evlerde eşitlik ve özgürlük ilkeleriyle yaşarken Sasani Hanedanı yaşananları sadece bir Newroz heyecanına yoracaktı. Halkın kazandığı moralden ve dağlarda her geçen gün artan savaşçılardan haberdar olmayan saray, halkın gözünde sadece bir kabuk haline gelecekti.

Yine bu sayede, sarayın casusları onları Med Dağlarında sanırken onlar Xorasan'da halkı örgütlemeye devam edeceklerdi.

Demavend'deki savaşçıların, sarayın en azılı ordu birliğini yerle bir etmesi ise saray için oldukça anlamlı ve şiddetli bir mesaj olacaktı! Bu işin sırrını çözmeye saraydaki hiç kimsenin ömrü yetmeyecekti.

Ateşlerin yakıldığı gece Hürrem sarı renkli bir elbise giymiş, kırmızılar giyinmiş köy halkının Newroz Bayramını kutlamıştı.

Kırmızılara alışmış olan köyün kadınları Hürrem’e bu bayram günü sarılara bürünmesinin nedenini sorunca Hürrem ilk kez onlara çocukluk anılarını anlatacaktı.

Her şey “Sarı” annesi Dayzer’in acılarıyla başlamıştı.

Yanık Anılar

Eski bir doğu şarkısıym Nakaratlarımda güller kanar

En sevdiği renk sarıydı. Sonbaharı severdi, payız yapraklarında sarının her tonu vardı. Güneşi severdi, sarıydı. Ateşi severdi can evi yani tam ortası sarıydı.

Cumartesi günü sarı renkliydi. Sevgisinin rengiydi. Güneşin dinlendiğı gündü. O günü severdi çünkü en azından ayda bir gün de olsa babasını sadece o gün doyasya görürdü. Bahçedeki incirler sarıydı. Yastığı sarıydı. En sevdiği fistan sarıydı. Annesi kendi elleriyle dikmişti.

Sarı onun annesiydi! Annesinin yüzü, saçı ve adı sarıydı; içliydi, doğum adı gibiydi. Zare’ydi, Ciğer’di ve herkes ona Dayzer derdi. Yani Sarı Ana! Önceleri “Dayzeri” derken, zamanla sondaki î harfini atıp Dayzer demeye başlamışlardı.

Sanki bin yıldır anaydı. Analık demek bin yılların yükünü taşımak demekti. Analığa yeni adım atan genç kadınlara nasihat ederken “güzel kızım” diye başlar, hep “bin yıllık ağaç gibi” olmalarını söylerdi:

“Analık çocuk bakmak değildir. Analık insanlıktır. Bin yılların insanlık geleneğini sürdürmektir. Her mutlulukla yetinmemektir, her acıyla yıkılmamaktır.”

Acıyı anlatan gözleri, bin yıllık mabette yanan iki ateş gibiydi. Bin yıldır süren bir ağıttı. Adı gibi yanık bir ezgiydi Dayzer’in gözleri. Yanık bakardı.

O kadar ısıltılıydı ki o gözler, rengi fark edilmezdi. Ona bakanların gözleri güneşe bakarmış gibi kamaşırdı.

Dayzer'in göz rengini anlamaya kalkan gözler beyaz karlarda yanmış gibi yanardı. Gözünü kaçırmadan bakmayı beceren olmazdı, birazcık sürdüren olursa gözleri yaşarırdı hem ışıltıdan hem hüzünden...

Gümüşü ışıltı saçan gözlerinin kahve mi, bal rengi mi ela mı yeşil mi olduğu anlaşılmazdı. Ağlıyor sanırdınız ağlamazdı. Gülerken bile hüznüydü gözleri. Kederinde kurşun erir, acısında coşkun sular durulurdu. Neler görmüştü o gözler, neler yaşamıştı kim bilir?

İlk çocuğu olan Sata'nın acı ölümü her şeyden çok etkilemişti onu. Oğluna babası bu adı vermişti, eski Med öncülerinden birinin adıydı. Ayrıca Avesta'da yüz rakamını ifade ediyor olsa da babası kendi soyundan bir kahramanın adıdır diye bunu seçmişti.

Onun ölümü önceki hükümdar döneminde olmuştu. O zamanlar Tizpon'da (Tîsfun) oturuyorlardı yani Sasani Başkentinde.

...

Ak Hunlar'la girdiği savaşta hayatını kaybeden hükümdar Firuz'un ardından kardeşi Belâş başa geçmiş ve ılımlı politikalar izlemeye başlamıştı.

O zamana dek tüm tahtlar kan üzerine kurulmuştu. Tahta oturup da kandan kaçmak mümkün müydü?

Aç gözlü rahipler ve kana doymayan tüm soylu takımı savaş istiyordu. Halkın yoksulluk karşısındaki homurdanmaları ve iktidar dininden uzaklaşmaları karşısında tek çare bir düşmanla savaşıp halkı da bu savaşla susturmaktı.

Buna karşın Hükümdar Belâş savaşlardan uzak durmaya çalışmış, kardeşi Zareh'in çıkarmaya çalıştığı başkaldırıcıyı da engellemişti.

Hristiyanlar başta olmak üzere farklı inanç ve kültürlerle saygılı yaklaşmıştı. Bu ortamda tarikatlardaki hareketlenme artmıştı.

Neredeyse kent civarındaki her tarikat Dayzer'in eşi Qade'yi kazanmaya çalışsa da onun aklındaki ve yüreğindeki sırra ulaşamazlardı.

Gerici din adamlarının haksız kazanç sağlamalarına karşı irili-ufaklı birçok tarikat oluşumuyla karşılaşılrsa da bunlar içine kapanık, etkisiz tarikatlardı.

Küçük, gizli ama güçlü bir tarikatın varlığından haberdar olmaları Arad sayesindeydi.

Arad, dışa açık olan Sanewi adlı bir tarikatta yer alıyordu. Öyle ki bu kente örgütlenme çalışmaları yapmak için gelmişti.

İlk geldiği andan itibaren, dini her türlü kişisel çıkarına alet eden, yoldan çıkmış rahiplerden rahatsız olduğunu öğrendiği Qade'nin evinde kalmayı tercih etmiş ve hem evin kapısı hem de ev sahiplerinin kalbi ona açık olmuştu.

Rahipler Qade'den çekinirdi, ona düşmanlık besledikleri gibi gizliden hayranlık da duyarlardı. Çünkü tanınan rahiplerden daha bilgiliydi ve halk arasında daha çok sevilirdi. Hristiyan'ın Yahudi'nin dinini kendi dini gibi sayardı. Ayrım yapanlara tavır alır, bir insanlık dersi vermeden, onları pişman ettirmeden bırakmazdı.

Din bilgisi derindi, şekli değildi. Sohbetleri kısa ama etkiliydi, sonuç alıcıydı. İnsanları dinleme ustasıydı. Sorunları çözmeye kabiliyeti eski adil Muğ'ların ruhunu taşıdığıının işaretiydi. Zerdüştlük devlet dini haline getirilince ruhanilere artık "Muğ" ya da "Mag" demiyor, "Mubed" diyorlardı. Mubed'ler Qade'nin halen Muğ'ların geleneğini sürdürdüğünü düşünüyorlardı. Gerçekten de Qade'nin evinde Zerdüştlük tüm özellikleriyle yaşırdı ve kendisi de bilge bir Muğ özelliğini gösterirdi.

Konukları olan Arad, adı gibi melek ruhlu 20'li yaşlarında bir gençti. Dudaklarını kapatan uzun siyah bıyıkları onu olduğundan çok daha büyük gösteriyordu.

Mani'nin düşüncelerinden bahsediyor, ruhanilerin kendi çıkarları uğruna yaptıkları komploları bir bir anlatıyordu. Bilgisi ve görgüsüyle ilgi çekiyordu.

Kadınların toplumdaki statüsünün kölelikten farksız olduğunu acıyla dillendiriyor, özgürlük için sahte dini terk etmek gerektiğini, buna karşı direnmenin zorunlu olduğunu, direnmek ve savaşmak için örgütlenmek gerektiğini söylüyordu.

Arad'ın bu genç yaşında taşıdığı sorumluluk, olgun kişiliği, bilgisi, inanç ve kararlılığı Qade'yi çok etkilemişti.

Kadınlar hakkında tüm dinlerden farklı konuşuyordu. Mani yaşıyor sanırdınız. Sanırdınız ki Mani'nin yanından gelmiş. Oysa katledildiğinden beri Mani adını anmak ejderhalara karşı yiğitlik gösterisine kalkmak, kelleyi gözden çıkarmak anlamına geliyordu.

Qade aradığını bulmuştu; bu gizli tarikat, hepsinin kaderini değiştirecek bir direniş umudu olabilirdi.

Ne var ki Arad, tarikatla Qade'nin bağlantısını kuramadan ölecekti. Yoldaşlarının izine bile rastlanmayacaktı.

O günlerde çevre kentler dahil köy ve kasabalarda birçok kişinin şüpheli şekilde öldüğü söyleniyordu.

Yiğit Arad'ın ölümü de şüpheli bir şekilde Qade'nin evinin yanmasıyla gerçekleşmişti. Bu olayda Arad ile birlikte oğulları Sata yanarak can vermişti.

Dayzer'in gözlerinin neden yanık baktığını merak edenlerin bunu bilmesi gerekirdi. Bin yıllık bir yangındı, bin yıldır bu acıyla yaşıyor gibiydi.

Evi yanmamış, yakılmıştı. Bu saldırıyı yapanların kim olduğu hiç ortaya çıkmadı. Qade bu işte ruhanilerin elinin olduğundan kuşkulanıyordu.

4 Kasım'ı 5 Kasım'a bağlayan geceydi. Arad rahatlıkla dışarıya çıkabilecekken çıkmadı; Qade'yle

birlikte kalıp Sata'yı kurtarmak isterken üçü birlikte alevlerin kucağına düştü.

Qade onları dışarıya çıkardığında ikisi son nefeslerini vermekteydiler.

Yangın sırasında Dayzer'in çılgınlıkları Dicle kıyısında kayıklarında uyuyan tüm balıkçıları uyandırdı.

O mahallede hiç kimse geceyi uyuyarak geçirmedi.

Dayzer'in çılgınlıkları bin yıldır hiç susmamış gibiydi.

Hiç kimse o çılgınlıkları unutmuyacaktı. Dayzer bin yıl sonra bile o çılgınlıklarla anılacaktı.

Göz yaşlarıyla anarak diyeceklerdi ki:

“Biz ateşin çılgınlığını duyduk!”

Evde ocakları sönmezken, ateşe asla su dökmezlerken, kutsallığında arınmayı ibadet sayarlarken alevler Arad ve Sata'yı yok etmişti.

Bir kelebek misali bu dünyadan gelip geçmişlerdi...

Olaydan sonra memleketlerine taşındılar. Burada uzun zaman ikisi baş başa yaşadı. Olayın şokunu atlatmaları yılları aldı. Yangının acı anısı olarak Qade'nin kollarında yanık izleri kaldı.

Sonra bir çocukları oldu ve kader yıldızlarının yeniden parlamaya başladığına inandılar. Bu yüzden adını yıldız anlamına gelen Asara yaptılar.

Birkaç yıl sonra ise bir oğulları oldu. Adını Arad yaptılar. Bu isim onlar için bir sırды, bir mezalimden çıkış umudu, bir acıdan yadigâr, bir hafızaydı. Bin yıllık bir isimdi, bin yıl sonra da anılacaktı. Hem geçmiş hem gelecekti.

Kendilerinden başka kimse anlamını bilmiyordu. Onlar için iki farklı zamandaki 5 Kasım'ların sembolüydü.

Pers Kralı Dara, Medyalı Muğ'ların azılı düşmanıydı. Onları birçok kez katliamdan geçirmişti. Bu katliamlardan birini 5 Kasım günü gerçekleştirmişti. Muğ katliamlarından sonra Kürtler başsız bırakılmış, yönetim

ve düşünce gücünden koparılmış, sistemin askerleri haline getirilmişlerdi. Evlerinin yakılması da aynı güne denk getirilmişti. Fakat bu kez Mubed’ler şüpheli konumundaydı.

Son çocukları dünyaya geldiğindeyse dünyanın değişeceğine inanacak kadar umutla doldular.

Ondaki güzellik, anası Dayzer’den aldığı gözlerinden başlıyordu.

Siyah gözlerinde gölgede bile hiç eksilmeyen bir ışıltı vardı. Anası o gözlere “siyaçeman” derdi. Saçları gür ve uzundu. Uçları dalgalıydı. Küçük yaşından itibaren annesi sayesinde saçları hep uzun kalmıştı. Siyah olmasını, uzun olmasını ve uçlarının dalgalı olmasını seviyordu.

Yüzünde dört mevsim okunuyordu. Teninde kışın beyaz karı, yanaklarında baharın tazeliği, saçlarında payiz esintisi, gözlerinde yaz sıcağı...

Güneşten düşmüş bir ateşti, rengârenk bir gülistanın en kırmızı gülüydü, anasının gözü babasının yüreği. Hoş, iyi, güzel, özgür, neşeli gibi tüm güzel anlamlar onun yüzünde okunuyordu, adı da böyle olmalıydı: O Hürrem’di!

Hürrem onların en büyük neşesiydi. Anasının gizli kederlerini yatıştırandı. Babasının uzun yorucu yolculuklardan sonra evine varışındaki tesellisiydi.

Baba Qade işleri için başka diyarlara gider gelirdi. Hayvanlarıyla büyük kervanlara katılır, yük taşırdı. Ne taşıdığını soranlara “geçmiş geleceğe taşıyorum” diyerek esprili ve manalı şekilde cevap verirdi.

Güvendikleri komşuları sayesinde, ailesini geride bırakırken eskisi kadar kaygılanmıyordu. Yine de gidiş dönüşü bir aydan fazla zaman alan yerlere gitmezdi. Bir-iki istisna dışında bu uzaklıklara gitmesi gerekmemişti.

Her uzaklığa kızı Hürrem'i de götürmek isterdi ama yaşı küçüktü ve bunu ancak yakın yerler için yapabiliyordu.

Uzaklara gittiğinde ise dönüş heyecanını en çok Hürrem'den dolayı yaşardı.

Onu görme hayaliyle dönüşleri daha kolay olur, yorgunluğunu unutturdu. Zaten ne kadar yorgun olursa olsun gittiği kentleri anlatmadan Hürrem'in elinden kurtulmaz, uykuya dalamazdı. Anlattıkları arasında dağlar da vardı. Dağların doruklarında yaşayan Simurg kuşu Hürrem'i büyülemişti. Bilgelik kuşuydu. 3 kez dünyanın kurulup yok olduğunu görecektedir kadar uzun yaşamış, 3 dünyanın bilgilerini toplamış ve bu kadar çok yaşlandıktan sonra kendini yakarak küllerinden yeniden dirilmişti. Hürrem babasını bu kuşa benzetirdi.

Anlattığı taze anıların arasına küçük bilmece yerleştirmeyi ihmal etmez, başka zaman bunları Hürrem'e sorardı.

Hürrem anılarla hayatı öğrenir, masallarla büyürdü.

Uçurumun Nefesi

Unutulmaya yüz tutmuş olsa bile anılar kar altında kalmış kor ateş gibidir. Zamanı gelince eritir elbet bütün karları: Ne bulut ister ne rüzgâr, sadece zaman ister!

Zamanı gelmişse her hatıra yeniden yeşerir.

Bir zamana yenik düşmüş olsa bile başka bir zamanda var olmak ölümsüzlüğün işareti sayılabilir.

Ölümsüz anlar-anılar olmadan hayatın üstüne eklenecek her şey sanki uçurum kıyısında kalacak gibi görünüyordu.

Anılardan bir ip yapıp hayata tutunmak ya da o ipi boynuna geçirip hayatına son vermek de mümkündür.

Karı, buzu, uçurumu bol dağlarda aranan anıların ne getireceği belli değildi. Yine de anılara tutunmadan hayata tutunmak mümkün olamazdı.

Nasıl bir uçurumun başında hayata tutunup durduğunu tahmin ediyordu. Uzanmış vaziyette başı yukarıya, arkadaşlarının olduğu tarafa dönüktü, ayakları ise neredeyse dizlerine kadar uçurumdan sarkıyordu.

Bir eli yere saplı hançerindeydi bir eliyle de zemini yokluyor, küçük sürtünmelerle gövdesini yukarıya doğru itmeye çalışıyordu. Terden yanıyordu adeta. Gözüne giren teri silebilmek için yapabileceği hiçbir şey yoktu. İnce kaytan bıyıklarındaki buz parçaları da erimeye başlamış, dudaklarından aşağı akıyordu.

Alnında bir sıcaklık oluşmuş, volkan patlaması olacakmış gibi yakıyordu. Şakaklarından geçen damarlar kopacak gibi gerilmişti. Hayata tutunacak bir dal, bir taş orada olmasa da yüreğindeki gerekçe büyüktü.

Mesele bu uçurumdan düşüp ölmek değildi. Kutsal saydığı amacına ulaşamamak duygusu ölümden beterdi.

Uçurumda sallanırken bir an olsun amacından vazgeçecek olsa hayata tutunmayacaktı. İnancın nefesi, uçurumun nefesinden güçlüydü. Buz kütlesine sadece hançerle değil inançla tutunmuştu.

Rehber yanına ip almadığı için kendi kendisine beddualar ediyordu. O uçurumdan düşenin cenazesine bile bahara dek ulaşamazlardı.

Birbirlerine tutunarak inmeye çalışsalar bile sayıları yetmezdi, hatta hep birlikte düşebilirlerdi bile.

Arkadaşlarına ulaşabilecekleri bir yöntem ararken grubun içinde en genç olanı hiçbir şey demeden kendini buzlu zemine bıraktı.

Bazen hisler doğruyu yaptırır ve hayat kurtarır. Bazen de o hisler herkesin felaketi olur.

Böyle bir anda yiğitlik gerekirdi, yiğitlik ki ışıktan hızlı hislerle harekete geçen türden olmalıydı.

Gençlikteydi bütün hızlı yiğitlik ama bunu akılsız başın cesareti sananlar vardı. Oysa bunlar insanı insan yapan davranışlardı.

Yiğitlik göstermek sadece savaşlarda olmuyordu. Hayata tutunacak bir nedeninin olması yiğitlik için yeterliydi.

O kadar dik bir inişi vardı ki uçurumun kıyısında sadece bir hançere tutunup kalmış olması mucizeydi. Kurtulması daha büyük bir mucize olurdu.

Genç arkadaşı burada bir mucize beklenmeyeceğini iyi biliyordu. Hislerine güvenerek düşünmeden kendini bıraktı. Hafif bedeninin uçuruma kaymayacağını saniyeler içinde anlamış olmalıydı. Buzlu zeminde aralıklarla küçükük kaya çıkıntıları vardı. Gözünün bunlara ilişmesiyle kendini bırakması bir anda oldu.

Lakin kaydıkça bedeni hafifleşti, kaydıkça hızlandı. Arkadaşını da önüne katıp uçurumdan uçacak gibi oldu. En az sekiz insan boyu kaydıktan sonra yanan avuçlarıyla kayalıktaki çıkıntılara tutundu, bırakmadı.

Yukarıda seyredenler daha fazla heyecanlanıp nefes nefese kaldılar.

Tutunduğu yerde, buzlu olmayan aralıklardaki karı temizleyince toprak zemine dek ulaştı. Cebinden çıkardığı küçücük bıçağıyla çentikler açtı; bir sağa bir sola, bir aşağıya bir yukarıya derken hayat haritasını hazır etti ve arkadaşına elini uzatıp memmat uçurumundan çekti.

Oradaki tek mucize fırtınanın durmuş olmasıydı. Onun dışındaki her şey kendi çabalarıyla oldu.

Fırtınadan sonra dağın diğer yüzünde olduklarını anladılar.

Kutsal emanete sağ salım ulaşmak için ölüme meydan okumuşlardı. Karanlıklar prensi yeryüzüne çökmeden yetişmeleri gerekiyordu.

Yıldız Gözlü Çocuk ve Doru Tay

Karı bol bir kışın ardından bahar, bayram coşkusuyla geldi. Dağın zirvesindeki kar halen erimemiş olsa da yamaçları yeşilin tonlarıyla bezendi. Eriyen kar nedeniyle ırmak suları bulanık aksa da etrafına neşe saçacak kadar coşkuluydu.

Toprağı, çimenleri, ağaçları, bulutları ve en çok da çocukları büyük bir neşe sarmıştı.

Çocukların şen şakrak bağırışlarına kuş cıvıltıları eklenmişti. Yağmurların ardından nazlı çiçekler açmış; yeşil örtü üstüne sarı, mavi, kırmızı, pembe, mor nakışlar gibi yayılmışlardı. Güneş cömertçe herkesi ısıtıyordu.

Her yağmurun ardından mantar toplamaya çıkıyorlardı. Tuzık, mendik, tırşo, soryaz gibi yenilebilen çeşitli otlar, bitkiler yeşermişti. En çok kenger topluyorlardı. Elllerinde bezden yapılma torbalarla kentin çevresini saran ovalara, köylere ve dağ yamaçlarına akın ediyorlardı. Tam bir şenlikti. Kayalıklarda sürü halinde yaban keçileriyle karşılaşıyorlardı. Onları seyre doyum olmuyordu.

Bahar hiç bu kadar güzel olmamıştı. Herkese güneş, yağmur, yeşil yapraklar, çimenler bahardı. Onun baharıysa Hürrem'di.

Dayzer Hürrem'in kara gözlerinde yeşeren umuda sarılmıştı. Bahar sevinciyle mahallenin çocuklarıyla daha yakından ilgileniyordu. Onlara yiyecekler dağıtıyor ve ardından da masallar anlatıyordu. Çocukları bu masallarla eğitiyordu.

Her birinin elinde bir parça ince beyaz ekmek, sıraya girmişlerdi. Köyden gelen yağdan tadacakları için sabırsızlardı.

Dayzer elindeki tahta kaşıkla ekmeklerin üzerine tere yağı sürüyordu. Hürrem de yanı başında durmuş anasına yardım ediyordu.

Dayzer'in ceviz, elma, kayısı, nar, incir, armut, yağ, bal gibi yiyecekleri sıcak süt eşliğinde dağıtması sayesinde Hürrem de tüm çocukların arkadaşı olmuştu.

Dayzer sanki hepsinin anası o da hepsinin ablası gibiydi. Oysa bir-ikisi dışında hepsi ondan büyüktü.

Hürrem her gün onlarla koşup oynarken bazı cumartesi günlerinde neredeyse evden hiç çıkmazdı. O günü babasıyla geçirirdi. Çocuklar yarın aileleriyle birlikte Orman Deresinde seyrana gideceklerdi. Fakat babası geleceği için Hürrem gitmeyecekti.

Aileler hep birlikte büyük ormana gider; çocuklar Orman Deresi adını verdikleri şirin dereye yüzerken kadınlar yemek yapardı. Yemekten sonra hep birlikte oyunlar oynar, şarkılar söyler, halay çekerlerdi. Kadınlar mahalle yaşamında da her zaman birlikte hareket ederlerdi.

Bu durum toplumsal yaşamın her alanında görülür, kadınlar birlikte iş yapmayı ahlakın direği sayarlar, tersini ayıplarlardı.

Erkekler birbiriyle ne kadar rekabet halinde olsalar da kadınlar tam tersine tek bir aileymiş gibi hareket ediyorlardı.

Analığın kutsal olduğu zamanlar geride kalsa da bazı yerlerde halen saygı görüyordu.

Ana sadece kendi çocuğunun değil toplumun anasıydı. Bu kültürden dolayı birçok bölgedeki farklı toplumlar bir arada kalıyor, dayanışma içinde geleneklerini koruyorlardı.

Yüreği yaşlı Dayzer düğünlere, gezmelere, seyranlara gitmese de Hürrem'i göndermek isterdi. Başka günlerde gitse de babasının döneceği o gün Hürrem hiçbir yere gitmezdi.

Yine çocukların tüm ısrarlarına rağmen evden ayrılmadı.

Günlerden sarıydı: Cumartesi!

Uzun yoldan, karlı dağları aşarak gelen babasına sarılmak için evdeki misafirlerin gitmesini bekliyordu.

Babasıyla tartışmalara giren misafirleri ilk kez görüyordu. Tartışmalar uzadıkça sabırsızlığı artmış, misafirlere karşı babasının ses tonu yükseldikçe kendisinde de onlara karşı kızgınlık oluşmuştu.

Qade oturduğu yerde bile oradaki herkesi iri yarı haliyle korkutuyordu. Kalınca bilekleri ve alt dudagina dek uzanan bir kısmı beyazlamış gür siyah bıyıkları heybetine heybet katıyordu.

Başındaki siyah-beyaz-sarı karışımı, alacalı kefiyeyi sıkı sardığından siyah saçlarının sadece kıyısı görünüyordu. Misafirleri dinlerken sol omuzu üzerinden önüne sarkan kefiyesinin uçlarıyla oynuyordu.

Kendisi konuştuğunda ve hele ki sesini yükselttiğinde misafirler ezilir gibi oluyordu. İçlerinden biri ellerinin titremesine hâkim olamıyordu.

Hürrem onları seyrederken bir kahraman olan babasının her nedense zor durumda kaldığını düşündü.

Daha fazla dayanamadı. Odaya girdi ve iki-üç adım onlara doğru yürüyüp misafirler erken gitsin diye sitem dolu bir ses tonuyla ve büyüklerin diliyle konuştu:

-Ama Baba unuttun mu bugün işimiz vardı!

Dönüp kızına bakmadan eliyle “yerinde dur” işareti yapmakla yetindi. Hürrem dudaklarını ısırды, sustu ve geri gitti. Babası hiç böyle yapmazdı. Gözleri dolu dolu geri gitti. Çıkarken kapıyı aralıklı bıraktı.

Babası tartışmayı çok önemseydiğine ve Hürrem’i geri çevirdiğine göre konu önemli olmalıydı. Misafirleri sevmemişti. Babasını kızdıracak bir şey yapmış olmalıydılar.

Yeniden odaya girmeye yeltendiğinde abisi Arad kolundan tutup çevirdi ve kızgın bakışlarla üzerine yürüdü. Arad şişman haliyle kızdığına komik görünse de güçlüydü.

Neredeyse iki kat yaşı vardı. Her fırsatta büyüklüğünü göstermek istercesine karşısına çıkmayı huy edinmişti. Ezel-ebed rakibiymiş gibi her şeyine karışıyordu. Bir tek sokağa çıkıp oynadıklarında Hürrem'in koruyucusu kesiliyordu.

Arad bugünkü misafirleri tanıyordu ve tartışmanın önemli olduğunu biliyordu.

Babasını daha fazla kızdıracak olsalar mutfaktan aldığı ve giysilerinin altına sakladığı bıçakla saldırmaya hazır vaziyette salonda bekliyordu. Hürrem küçüktü, anlamazdı. Aradan çekilmeli, sessizce beklemeliydi!

Hürrem sadece babasını istiyordu. Sarılmak, koklamak, oynamak istiyordu. Evlerinde ilk kez böyle bir tartışma olmuyordu elbet. Çok defa anne ve babasının yüksek sesli kavgalarını çığlıklarıyla bastırmıştı. Bu kavgalar son 6 ayda çok artmıştı.

Arad ne kadar karşı çıkarsa çıksın hatta ne kadar dövmeye kalkarsa kalsın Hürrem'in çığlıkları hemen her seferinde evin her tarafında çınlıyordu.

Babası da her seferinde bu yürek dağlayan çığlığa cevap vermiş, tartışmayı kesmiş, kızına sarılıp sakinleşmişti. Ama Hürrem'in sakinleştirici gücü nedense bu defa etkili olmuyordu. Tartışma bitmek bilmiyordu.

Sakinleştirici gücünün, çığlık atmasından ileri geldiğini hiç düşünmemişti. Fakat çığlık atmasa babası dönüp bakmayacak, göz göze gelmeyeceklerdi.

O hep babasının gözlerine diktiği gözlerinde büyümlü bir gücün olduğuna inanıyordu.

Annesinden dinlediği masallardan birinde büyümlü gözleri olan bir çocuk vardı. Baktığı her şeyi hayal ettiği başka bir şeye dönüştürebiliyordu. Kendi gözlerinin de

masal gözleri gibi büyülü olmasını çok istiyordu. Öyle olmasa da en azından bakışlarıyla babasını etkilediğini biliyordu.

Babası üzerinde her seferinde etkili olan bu masal gözler, şimdi etkide bulunmuyordu işte.

Babası o kadar kızdığı halde misafirler sabır taşı gibi yerlerinde oturuyorlardı. Güneş, bahçelerinin üstünden kaybolmak üzereydi ama misafirler gitmemişti. Acaba gece de kalacaklar mıydı?

Can sıkıntısından, sabırsızlığından, belki de kızdığından hiç farkında olmadan yanında durduğu saksı çiçeğinin kurumuş yapraklarını koparıp ufalıyordu.

Avucundaki kurumuş yapraklarla gidip yemek hazırlamakla meşgul olan annesinin arkasında sessizce durdu.

Bedenini ağır ağır bir sağa bir sola sallarken elinde kalan son kuru yaprakları da ufak paçalara bölüp yere atıyordu. Üzüntüden, öfkeden gözleri dolmuş neredeyse ağlayacaktı.

Annesi onun farkına varmadı bile. Dönerken kendisine çarptı. Olan oldu!

Elindeki kızgın yağ çanağı devrildi, sıçrayan büyükçe bir damla Hürrem'in yüzüne değdi.

Ateş değse bu kadar acıtmazdı. Kendisinin çılgılığına annesinin çılgılığı karıştı. Panik halinde yüzüne su çaldı.

Sağ gözünün kenarında, kaşıyla gözü arasındaki hizaya gelen yerde bir yanık vardı. Derisi neredeyse bir göz büyüklüğünde soyulmuş, ortaya pembe bir renk çıkmıştı.

Yanığı gören Dayzer hıçkırıklarını tutamadı. Bu küçük yanık, acı anılarının canlanmasına yetti. Hıçkırıklar içinde gözünün durumunu sorup durdu:

-Güzel kızım! Gözüne bir şey oldu mu canımın içi?

Hürrem sadece "gözüm!" diyor başka bir şey demiyordu.

-Gözünü aç bakayım güzel kızım!
-Ay gözüm! Gözüm! Gözüm! Gözüm!
-Gözünün içine mi geldi? Bana bak! Gözünü aç, bana bak!
-Gözüm! Gözüm!
-Görüyor musun yüreğimin yarası, görüyor musun ciğerim?

Çılgınlara babasıyla birlikte misafirler de koşup gelmiş, anne-kızın başında toplanmışlardı. Babası Hürrem'in ince çenesinden tutmuş, sürekli üfleyip yanan yüzünü serinletmeye çalışıyordu.

Birden yarım şekilde gözlerini açtı. Kızaran gözleriyle etrafına bakındı.

“Görüyor musun?” diye tekrar sordu.

Hürrem “Hı hı” demekle yetindi.

“Çok şükür tanrım, güzel kızım, ömrüm, Hürrem'im, yüzün birazcık yanmış, ben şimdi bir ilaç sürerim, çabucak iyileşir, geçer.”

Saçını okşayıp bağrına bastı.

Hürrem yanık acısından ziyade hoşnut olmadığı yabancı misafirlerin halen evde olmasına yüzünü astı.

Misafirlerden yaşlıca olanı anacığının kucağındaki Hürrem'in başına dokunup sevmeye kalktı. Babası adamın elini bileğinden yakaladı, izin vermedi. Buz gibi bir hava esti.

Zaten misafirlerin, hele ki yabancıların, evin mutfağına girmesi ayıptı. Qade bile kolay kolay başını okşamazdı. Hürrem'in güçlü bir kişilik olması için her davranışına dikkat ederdi.

Misafirler kendilerini akraba gibi hissetmiş olacaktı ki Qade'yle birlikte mutfağa gelmişlerdi. Lakin yüreğinin yumuşamadığını anladıklarında yemeği beklemeden, dualar ederek hatır isteyerek ama hiç cevap almadan evden çıkıp gittiler.

Ertesi gün Qade gitmedi; normalde uzun yolculuklarından birine çıkması gerekirdi. Her ay yaptığı gibi yanına gerekli tüm eşyaları alıp atına binmeli ve iki katırla birlikte yola çıkmalıydı. Ama gitmedi. Buna en çok Hürrem sevindi.

Gün boyu Hürrem’le ilgilendi. Gezdiği yerleri ve öğrendiği tarih bilgilerini anlattı. Sonunu her zamanki gibi bir masalla bitirdi.

Böylesi günleri çok oldu Hürrem’in. Neyin gerçek neyin masal olduğunu ayırmadan hayalinde kahramanlar biriktirerek büyüdü. En iyi arkadaşları o kahramanlardı. Ta ki 12 yaşına girince babası ona bir hediye getirene dek...

O gün Mani’nin üç mührünü soru olarak Hürrem’e sordu. Eğer cevabını tam olarak bilirse kendisine bir hediye vereceğini söyledi. Hürrem Mani adını duyduğunda henüz yüzündeki yanık bile oluşmamıştı. O kadar küçük yaştan beri Mani hakkında dinledikleri arasında “Üç Mühür” diye bir şey duymamıştı.

Cevabı bulamamaktan değil de şayet babası anlatmışsa bunu unutmuş olma ihtimalinden çok utandı. Mührün ne olduğunu bilmeseydi de üç şeyin ne olabileceği üzerine düşündü. Aklına gelen birçok üçlü vardı ama hangisi olabileceği hakkında bir fikri yoktu. İlk aklına gelenle başladı. Bu üçlüyü herkes bilirdi, nefis için sadece ilk basamak olan üçlüydü:

“Birincisi el!” deyip durdu, babasının yüzüne baktı, gülümsediğini fark edince tereddütsüz devam etti: “İki ağız, üç gönül!”

Bunlara mühür dendiğini öğrendikten sonra her birinin anlamını söyledi:

“El mührü, canlı varlıkların içindeki ışığa zarar vermeyi önler; bitkilere, çiçeklere, ağaçlara, hayvanlara, insanlara zarar vermemek gibi...”

Ağız mührü, Tüm kötü sözleri ve kötü yiyecekleri yasaklar...

Gönül mührü ise Manice inanç ve yaşam tarzına aykırı olan her türlü düşünceden uzak durmaktır...”

Babası Hürrem’i kutladı. İlk zorlanmasının sebebini anlamıştı. Mühür kelimesinin Arapça olduğunu, bu yüzden duymamış olabileceğini söyledi.

Hediyelerini ise gizliden getirmişti zaten, kapıyı açması yeterli oldu. Önce kulakları göründü. Kahverengi kulaklarının ardından ise şirin başı ve gözleri göründü. Bu bir taydı.

Hürrem sevinçten havalara uçacak gibi oldu. Elini kızıl-kahve atın alnındaki beyaz akıtmanın üzerine koyup okşadı. Ayakları ve yelesi siyahtı. Kocaman gözleri merakla bakıyordu.

Ona ilk dokunuşunda ne kadar sağlam yapılı olduğunu hissetti ve adını da seçti: “Senin adın Mühür olacak!” dedi.

Bundan sonra Mühür’le Hürrem birlikte büyüyeceklerdi.

Köyde İlk Aşk

Hürrem büyüdüğü o yara küçüldü ve sadece buğday tanesi kadar bir iz kaldı.

Annesi kendi elinden olan bu yanığı kapatmak istemesine sağ kaşının kenarına “xalkutan ya da kısaca Xal” dedikleri bir dövme yaptı. Eski zaman dövmelelerinden aklında kalan kuyruklu yıldız şeklini işleyince gözünün kıyısındaki yanık izi tamamen kayboldu. Şimdiki daha çok tavşan, ceylan ya da deniz sedefi motiflerini işlerken Dayzer eski anıları tazelemiş, eski sembolleri kızının yüzünde canlandırmıştı.

Bir yarayı kapatırken başka bir yarayı işlemişti yüzüne: Bir zamanlar sembolleri olan, Tanrıçaların yarasını!

“Güzel kızımın uğuru olacak” demişti.

Hürrem o sözü hep hatırlayacak, her zaman uğurunun peşinden gidecekti. Üstelik bir atı olduğu için, uğurunu dört nala kovalıyordu.

Mühür ve Hürrem Tanrıçalar zamanındaymış gibi özgürdüler.

Atların özgür olması kırlarda serbest dolaşmalarına bağlıydı. Hürrem’in özgürlüğü de Mühür’ünkiyle aynıydı. Birlikte kırlara çıktıklarında dünyanın tüm kederinden kurtuluyordu.

Kentte atıyla rahat dolaşamıyordu. Bu yüzden sık sık köydeki akrabalarının yanına gidiyor, oradaki yaşlılarıyla birlikte at koşturuyor, bazen civardaki köyleri birlikte ziyaret ediyorlardı.

Bazen de tek başına kentin hemen dışındaki “Çoban Yatağı” düzlüğünde Mühür’ü serbest bırakıyor ya da binse bile dizginsiz koşturuyordu.

Çobanlar onu hayranlıkla seyrediyordu. Seyredildiğini anladığında Mühür’e öğrettiği tüm hareketleri yaptırıyor, büyük taşlardan, yüksek çalılardan uçarcasına atlamasını sağlıyordu. Bu zamanlarda kendisi de rüzgâr oluyor, kanatlanıyordu.

Gezilerinde, tarlalarda çalışanlara yardım ediyordu. Neredeyse tüm çevre köyleri tanımıştı.

Her eyalete serbestlik tanındığı halde Sasani kudreti köylere dek yetişsin diye “Deh” dedikleri köylere bile yönetici atamışlardı. Bu yöneticilere yerel yönetici denilse de dihkanların sözünden çıkmazlardı. Toprak ağası olan dihkan’lara kimi yörelerde dehقان ya da kedxoda deniliyordu. Aralarında halka iyi davrananlar olsa da çoğunluğu zalim ve cimri olmakla tanınmışlardı. Hürrem bir defasında bunların en cimrisinin karşısına çıkıp tartışmıştı. Kendine bu kadar da güveniyordu.

Bir anda köylülerin temsilcisi olmuştu. Çok kimse derdini ona anlatıyor, o da nerede küçük-büyük bir Sasani temsilcisi görse karşısına çıkıp söyleniyordu.

Çocukken, eski saray kalıntıları arasında yapılmış olan garnizonun, uzaktan görünen taş duvarları ardında canavarların yaşadığını düşünürdü.

Doğruymuş!

Onların adamlarıyla yüz yüze geldiğinde yanlış düşünmemiş olduğunu anlıyordu.

Bu yıkıntıların Pers döneminde Darius adına yapılmış bin odalı saraya ait olduğunu da öğrendiğinde düşüncelerinden iyice emin oldu. Bin kapılı saray eski zamanların zalim tanrılarının kaldığı mekânı tarif ederdi. Ondan esinlenmiş olmalıydılar.

Şimdi orada yaşayanlar din perdesi ardına gizlenen, dinle-vicdanla ilgisi olmayan, halkın emeğiyle, kanıyla beslenen canavarlardı.

Canavara karşı henüz nasıl savaşıacağını bilmese de onların adamlarına karşı çıkma gücünü kendinde buluyordu. Toplum tarafından biraz cesaretlendirilecek olsa onlara karşı silahlanmaktan çekinmeyecek bir öfkeyle dolmuştu.

Babasının anlattığı masalarda devlerle savaşanlar vardı. Kendini onlara benzetiyor, hayaller kuruyordu. Siyah saçlarını kement yapıp canavarı boynundan yakalıyor, sonra yere serip ağzını bağlıyordu. Böylece, ateş kusan canavarın alevleri bedeninin içinde kalıyor ve kendi kendisini yakıp kül ediyordu.

Bazen de hayalinde o canavarı, Zerdüştlüğü kendine maske yapmış sahte din adamı kılığında görüyor, onların maskelerini parçalayıp korkunç yüzlerini ortaya çıkarıyordu. O zaman kaçıp gidiyorlar ve tüm halk bayram ediyordu.

Gittiği her yerde hayallerini paylaşmak istiyordu fakat bu o kadar da kolay olmuyordu.

Her seferinde dinsel sınırlamalarla karşılaşılıyordu. Kurduğu hayallerin, yaptığı hareketlerin dine aykırı olduğu uyarısını alıyordu.

Birkaç kez babasına haber gönderip “kızına sahip çık!” diyerek uyardılar. Alışıldık şey değildi bir genç kızın her yerde gezmesi, “asillerle” kavga edercesine konuşması!

Ne var ki ondan hoşlanmayanlar bile gizli hayranlık duyuyorlardı.

Hayranlıklarını gizlemeyen köylüler ise onun bu kadar cesur davranması yüzünden soyluların ve rahiplerin kendisine bir zarar vermesinden kaygılanıyorlardı.

Bunlar Hürrem’i korkutmuyordu fakat köylülerden de bazılarının tıpkı asiller gibi Hürrem’e dil uzatması onu

üzüyordu. Bu tür durumlarda içine kapanıyor, köylere gitmekten vazgeçiyordu.

Hürrem'i deli sayıp Mühür'e göz koyanlar da vardı! Yiğitlere yaraşır bir at ancak Mühür gibi olabilirdi. Rahş-ı Belek sanki bu kez kızıl-kahve olarak geri gelmiş, binicisi de genç bir kadın kılığında Rüstem'in ta kendisidir sanırdınız.

Mühür rüzgârdan hızlı giderken bile yerdeki karıncayı görüp incitmezdi. Hürrem'den başkasını sırtına almazdı. Tek kusuru vardı, bir dağın zirvesinden diğer dağın zirvesine atlayamazdı, onun dışında bir attan beklenecek her şeyi yapardı!

Hürrem bazen yanında yürür bazen onunla yarışır. Hürrem de hızlıydı. Mühür'ü geçemese bile, atıyla yarıştığını görenler onu uçuyor sanırdı.

Analar kendi gelini olarak hayal ediyor ve dolambaçlı yollara sapmadan, yalnızca anaların söyleyebileceği en açık seçik laflarla oğullarını teşvik ediyorlardı.

Babalar kızlarına kızdığında Qade'nin kızını örnek gösteriyor, onu övgüyle anıp kızlarını yeriyorlardı. Fakat kızları da Hürrem gibi dışarılara çıkmak istediklerindeyse hem Qade'yi hem Hürrem'i kötüleyip kızlarını engelliyorlardı.

Kentteki demirci çıraklarıyla köylerdeki yağız çobanların rüyalarına girecek kadar güzelleşmişti.

Kızlar ise şöyle düşünüyordu:

“Güzellikçe bizden farklı değil ama neden bu kadar çok seviyor? Acaba çok rahat davrandığından mıdır? Bu cüretkarlığı nereden geliyor? Geleneklere meydan okuyor. Bu cesaretiyle bir gün başına bela açacak!”

Geleneklere meydan okuyan rahatlığının farkındaydı elbet. Fakat güzel miydi değil miydi bunu kendisi de bilmiyor ve bu tartışmalarla ilgilenmiyordu.

Lakin ilgilendiği bir genç vardı!

Onu ilk kez kendisinininki gibi doru bir atın üstünde görmüştü. Yalnız Mühür'ün yelesi ve bacakları daha siyah, kızıl gövdesi daha parlaktı. İki bulutun yakınlaşması gibi yavaşça sokulmuşlardı birbirlerine.

Uzaktan kişneyen atlar onları birbirlerine doğru çekmişti ya da onlar birbirlerini çekmişlerdi de öyle görünmemek için atlarını suçlamışlardı:

-Hay aksi, şuna bak, beni dinlemiyor!

-Bu da öyle, çok garip, belki de atlarımız akrabadırlar!

-At beni buraya kadar çekti!

-Benimki de öyle!

Tüm konuşmaları bu kadar olmuştu. O zamana göre epeyce cesurca sayılabilirdi hem Hürrem hem berikisi için...

Hürrem köydekilerin seslenmesiyle arkasına bile bakmadan çekip giden bu gençten etkilenmişti.

Ertesi gün tekrar aynı köye gitti. Köy meydanında tavuklar ve birkaç inekten başka göze çarpan bir şey yoktu.

Meydanı geçip kavaklık tarafındaki Peri Çeşmesi'ne giden yola girince kalabalığın şen şakrak sesini duydu.

Peri Çeşmesinin başında toplanmış olan kızlar Hürrem'i görünce hareketlendiler ve onu türlü şakalarla karşıladılar.

Hürrem'in bu yabancı köye bu kadar çok gidip gelmesine bir anlam biçmeye çalışan kızlar sonunda kendilerince olayı çözmüşlerdi:

"Köyün delikanlılarından birine yanmıştır yoksa niye yana döne buraya gelsin!"

Haksız sayılmazlardı ama bu olay henüz dündü; ondan önceki gelişlerinde aklından hiçbir erkek geçmemişti. Mühür şahittir, aksi iftira olurdu!

Günlerden cumaydı yani yeşil renkle andıkları gün! Tazelik ve bereket günüydü.

Yeşilin her tonu dünyayı kaplamıştı. Bir köyde bulunabilecek tüm güzelliklerin kaynağı yeşil, yeşilin kaynağıysa soğuk suydı.

Atından inip yalaktan su içmesini sağladı. Sonra kendisi de çeşmeden su içti.

Soğukluğuyla yörenin en meşhur suyuydu; avuç avuç yüzüne çarptıkça ferahladı. Mühür'ün boynuna da avuçlarıyla su atıp serinlemesini sağladı.

Su kovalarını bir yana bırakmış sohbet eden kızların arasına katılmak için birkaç kelime konuşması yetti. Dillerinden, hallerinden iyi anlıyordu. Kırmızı yazmalı olanına takıldı:

-Sen bu soğuk suyla mı yıkanıyorsun?

-Yoo!

-İnanmıyorum. Bu suyla yıkanmasan nasıl böyle olmamış domates gibi sağlam olabilirsin ki?

Sohbete hemen gülüşmelerle karşılık verdiler:

-Valla doğru söylüyorsun. Bacaklarını her gün Peri suyuna vurmadan gitmez buradan.

-Şu yanaklara, şu kalçalara bak hele!

Kahkahalar yeri göğü inletirken domates güzeli karşı hücumla geçti. Son konuşan kızı kovalamaya başladı.

Hürrem'in gözleri etrafı süzüyor, dün gördüğü delikanlıyı merak ediyordu. Sormaya kalksa dile düşecekti, sormasa merakından çatlayacaktı.

-Dün burada Mühür'e benzeyen bir at gördüm. Gerçi Mühür'ümün ancak gölgesi olabilir ama rengi benziyordu, dikkatimi çekti, acaba aynı soydan olmasınlar?

Kızlardan biri:

“Atı bilmem ama üzerindeki ağabeyimdi” dedi hınzırca gülerek.

Hürrem:

-Ya demek ki o havasından geçilmeyen acemi senin ağabeyin.

-Havasına bakma. Evden çıkmaz o. Biz kız halimizle bile ondan çok çıkarız. Evin kızı uçtūr, birisi de odur!

Kızların gülüşmesine sevindi. Demek ki aralarında kimseyle çocuğun ilişkisi yok.

Bir daha onu görmek için onlarca defa o çeşmenin başına gelmesi gerekti. Gerçekten evden çıktığı yoktu.

Sonunda olan oldu. Bacısı onun elinden tutup çeşme başında Hürrem'in yanına getirdi.

Kızlar arasında kıpkırmızı kesilmişti. Yüzü sanki geçkin bir karpuzun içiydi. Hürrem'le güç bela selamlaştı.

Tokalaşırken titrek elini bir türlü bırakmadı. Hürrem de çekmedi. Birbirlerine bakakalmışlardı.

Kızların kahkahaları olmasa gün batana dek öyle kalacak, ertesi gün yemeden içmeden sadece tokalaşma vaziyetinde birbirlerine bakacak ve belki de ölene dek öyle kalacaklardı.

Perva'ydı adı.

Yakışıklı olduğu kadar kibardı. Giysileri erkek tarzında olmasa kız sanılabilirdi.

Sarıya çalan altın parlaklığındaki saçları ince kaşlarına dek inip yana kıvrılıyor, kulaklarının arkasından boynuna ipek gibi dökülüyordu.

Hürrem de onu aynı şekilde etkilemişti. Bakışlarına, gülüşüne ilk günden yanmıştı ve iki haftadır evde çakılıp kalmıştı, hastalanmıştı.

Perva, aynen evdeki bacıları gibi ailesinden baskı görüyordu. Bu kez baskıdan değil aşk hastalığından halsiz düştüğünden çıkamamıştı.

Bacısı onun elinden tutup çıkarmasa iki hafta değil iki asır daha öylece evde yanıp duracaktı. Şömine yerine geçecekti. İçinde tepsi tepsi ekmek pişirecekler, üstünde çorba kaynatacaklardı!

Gördüğü baskıların etkisiyle olsa gerek evde sessiz olan bu çocuk, Hürrem'i her gördüğünde baharda

salınmış kuzular gibi neşeleniyor, susmak, durmak bilmiyordu. Eve döndüğünde karanlık bir kuyunun dibine düşüyordu.

Hürrem Perva'nın din konusundaki ezberlerini bozmaya çalışsa da bir türlü ikna edemiyordu. O da tersinden nafile bir çabayla Hürrem'e katı din kaidelerini sevdirmeye çalışıyordu.

Fikirleri farklı olsa da yüz güzelliği dışında Perva'da ne bulduğunu kendisi de tarif edemiyordu.

Perva'nın, dış uçları aşağıya düşmüş kaşları ve kıyısında birer damla gözyaşı varmış gibi sulu görünen kahverengi gözleri onu hem hüznü hem de sempatik gösteriyordu.

Hürrem'den daha uzun boyluydu ve onun kadar narin, ince yapılı bir bedeni vardı. Hürrem'in bilekleri bile onunkinden kalın görünüyordu.

Eskiden Hürrem'in bilekleri, sesi, bedeni, huyu, yani her şeyi çok inceydi, büyüdükçe bilekleri güçlendi, sesindeki çatallaşma kayboldu ve kadife gibi yumuşak, insanın içine işleyen bir sese kavuştu.

Yaşıtlarına göre daha iri yapılı görünüyordu. Uzun, gür saçlarının örgüsünü çözdüğünde ince belini tamamen kapatıyordu.

Perva'nın yanına giderken saçlarını daha özenli örmeye başlamıştı. Pek fazla kırpmadığı gözleriyle herkese dik ve sert bakarken Perva'nın yanında gözleri yumuşuyordu.

Perva'yla tanıştığından beri kendi fiziğiyle daha fazla ilgilenmeye başladığını anımsadığında gülüyordu. Bu değişimi seviyordu. Gülerken yanaklarında oluşan gamzeleri seviyordu. Ne kalın ne de ince olan keskin hatlı dudaklarını ve hilal kıvrımlı kaşının kenarındaki yıldız işaretini seviyordu. Hayatı seviyordu. Çünkü Perva'yı seviyordu.

Onunlayken zamanın nasıl geçtiğinin farkında olmuyordu. Bir rüyadaymış gibi hissediyordu. Ayrıldığı andan itibaren özlüyordu. Kendisini ona beğendirmeye çalışmak için bazen özel bir çaba sarf etse de genellikle doğal davranıyordu. Yine de içten içe kendisi hakkında ne düşündüğünü merak ediyordu.

Perva ise Hürrem'e söyleyemediği tüm güzel sözleri Mühür'e söylüyordu. Hürrem bunu anlayacak yaşıydı elbet.

Zaman ikisini sonsuza dek arkadaş yapacak mıydı henüz belli değildi. Şimdilik yüreklerindeki ateşin sıcaklığında yakınlaşmışlardı, hepsi bu kadar. Ateşten uzaklaşınca ne olacaktı, orası belli değildi!

Onların köyüne sıklıkla gidip gelmesi, onunla çok fazla zaman geçirmesi yeterince dikkat çekince ve herkes tarafından artık açıkça konuşulur olunca Perva'yla ilk kez evlilik üzerine konuştu.

Zerdüştlükte evlilik kutsaldı ama şimdi bu kural katılaştırılmış ve yaşı gelmiş olanların evlenmemesi dinsel bir suç sayılmaya başlanmıştı. Belki bunun etkisi Perva üzerinde olabilirdi ama Hürrem'in derdi başkaydı.

Elinde küçük çakıl taşları vardı. Onların her birini güneşe tutunca içlerindeki renkler açığa çıkıyordu.

-Bak, güneş tüm renkleri açığa çıkarıyor.

Perva:

-Benim güneşim sensin. Sen olmasan burada solup gideceğim.

-Solup gitmeden konuşmamız gereken bir konu var. Her şey vaktinde güzeldir. Gecikmiş pişmanlıkların faydası yoktur. Yüzümdeki yıldızlı dövmeyi biliyorsun, sabırsızlığımın hatırasıdır. Bana hep sabırlı olmayı hatırlatıyor. Fakat şimdi çok sabırsız haldeyim. Benim hakkımda yanlış düşünmeyeceğini biliyorum. Sabırsızlığım basit bir kavuşmak meselesi değildir. Gecikirsek kötü bir şeyler olacaktı gibi hissediyorum."

Perva'nın yüzü kızardı. Utandığında her zaman kulaklarından başlayan kızılık alnına, boynuna ve oradan da tüm yüzüne yayılırdı.

Yüreği kafesini parçalayacakmış gibi hızla çarparken sadece:

“Ben hazırım!” demekle yetindi ve yine yüzü adeta geçkin karpuzla döndüğünde ilk defa aniden Hürrem'in yıldızlı gözünün üzerinden öptü.

Adı “cesur” anlamına geliyordu ama hayatında hiç bu anki kadar cesur davranmamıştı. Yine de bu kadarı fazlaydı. Hürrem'in refleksini beklemeden kaçarak gitti.

Kaşının kenarındaki yıldızlı dövme, güzelliğine farklı bir hava kattığı gibi hilal kaşlarını çatığında bir savaşçı havasına bürünmesine de yol açıyordu. Bu haliyle kendisine yan gözle bakmaya kalkanları korkutup caydırabiliyordu.

O yıldızı annesi işlemişti, bu yüzden fiziki güzelliğine değil ama o kuyruklu yıldıza, onun anısına, ondaki ana sevgisine hürmeti vardı. Yıldızlar yıldızıyla sembol edilen “Dağ Tanrıçası”na sevdalıydı. Onun sembolü olduğunu biliyordu.

Şimdi bir başka sevda gelip kapısında durmuştu. Elini gözünün üzerine koyup Perva'nın dudaklarının sıcaklığını hissetti. Hiç utanmadı. Hayalini kurmayı sevdi. Annesi ona anlatmıştı, eskiden sevgi bir tanrıçaymış!

Köylerde bu yaştan sonra evlenmeyen kızlara iyi gözle bakmazlardı. Kentte yaşıyor olması bu durumu değiştirmezdi, zamanının çoğu köyde geçiyordu. Evlenecekleri haberi köyde duyulunca biraz daha rahat nefes aldı.

O günden sonra çeşme başında kızlı erkekli halaylar çekilmeye başlandı.

Sevda mıydı, etrafında ısınmaya çalıştığı geçici bir ateş miydi yoksa arkasına sığınacağı bir perde miydi?

Bundan emin olmadığı halde Perva'nın iyi biri olduğundan emindi. İyi bir evlilikle ailesinin yüzünü güldürebilmeli, Asara gibi olmamalıydı!

Yüzüne kızgın yağ sıçradığı gün evlerinde bulunan misafirler ablasının kaçtığı adamın akrabalarıydı.

Hürrem henüz 7 yaşına girmemişti ve ablası gideli 6 ay olmuştu. Kaçtığı adam evliydi. Bir anlamda gönüllü kuma olmuştu. Babası gencecik yaşında kızının bunu yapmasını kabullenmemişti. 6 ay sonra adamın akrabaları devreye girmiş, babasını ikna etmeye çalışmışlardı.

Aileler arasında barış olmayınca bir zamanlar Medya ülkesinin Başkenti olan memleketleri Hemedan'ın güneyine düşen Gundéşapur'a taşınmak zorunda kaldılar.

Evlendiği adam güzel kokular yapıp satardı ve orada tanıdığı gezgin bir hekim vardı. Onu bulup yardımları sayesinde bu kentte tutunabildiler.

Dağlılar Ölmez!

Kentten kente fark vardı. Hangi kent dağa yakınsa orada hayat daha sahiciydi. Ovada kurulan kentlerdeki yapay hava her şeye sinmek istese de köy etkisi onu dengeliyordu.

Kentleri bu kadar etkileyen dağların içindeki yaşama gelince, doğallık ancak bu kadar güzel bir ifadeye kavuşabilirdi.

Dağda yaşamının sırrı dağla iletişim kurabilmektir. Tek taraflı bir ilişkide dağ acımasız olur. Onunla iletişim kurulduğunda dağ o zaman iyi bir dost olur.

Dağın dilinden anlayanların sadık dostuydu dağ.

Dağ gibi bir dostu vardı Perva'nın.

Çocukluğundan beri dağlılara hayranlık duyduğunu söyleyen Hürrem'le onu tanıştırmalıydı.

Köylülerden sır gibi sakladığı bu dostluk sayesinde Perva'nın yaşamı değişmişti.

Kaçak bir dağlıyla ilişkisinin olduğu bilinse en başta ailesi tarafından cezalandırılabilirdi. Gizliden bu kaçağa yardım ediyordu.

Dağda yaşıyor olmasına aklı ermiyordu. Yalnız olduğuna inanmak istemiyor ama yanında kimlerin olduğunu da hiç öğrenememiş, kimseleri görmemişti.

Kar yüzünden kışın köyde bile büyük güçlüklerle boğuşuyorlarken dağda yaşamak kendi başına bir kahramanlıktı onun gözünde.

Ayrıca bu dağlının hem yaşam tecrübelerinden hem de düşüncelerinden yararlanıyordu. Kendisinin öğretmeni gibi olmuştu. Bir tek din konusunda onunla anlaşıyorlardı. Dağlı kaçak korkusuzdu. Din konusunu

da korkusuzca tartışıyordu. Perva ise ailesinden öğrendiği din geleneğine sıkıca bağlıydı ve tartışmaya bile yanaşmıyordu.

Dağlının da fazla üsteleme durumu yoktu. Esasen onun derdi toplumun kanını emen beylerleydi. Perva'ya çekici gelen bir yanı da buydu.

Dağda yaşamak ve beylere düşman olmak, Perva için yaşayan bir efsane olmaktı. Onun sayesinde dünyaya ve olaylara farklı bir gözle bakmaya başlamıştı. Eskiden köyünün dışındaki yaşama karşı pek bir ilgisi bile yoktu hatta köy yaşamına bile çok az katılıyordu.

İçine kapanık olmasına rağmen artık dünyada ne olup bittiğini iyi takip ediyordu. Yüreği, toplumun çektiği çileler karşısında her an patlamaya hazır bir volkan gibiydi.

Evlilik fikri yüzünden korkulara kapılmamış değildi fakat bu dağlı kaçak sayesinde korkusunu yenmeyi başarmıştı.

Ona Hürrem'i anlatmıştı ve tanışmaları için gerekli izni almıştı.

Hürrem bunu öğrenince çocukluk anıları aklına geldi. Bu dağlı kaçak, efsanelerden bir iz sayılabilir miydi? Kış olmasına rağmen bir an önce tanışmak için can atıyordu.

Günlerden hangi gün olduğunu bilmiyordu fakat her zamanki günlere hiç benzemediğine dair içinde garip bir duygu vardı.

Dağa doğru yürürken sanki başka bir dünyaya gidiyormuş gibiydi.

Dağa yaklaştıkça geride bıraktığı köyler, kasabalar, kentler ve oradaki yaşam kendisine basit gelmeye başlamıştı. Bir anda bu hisse nasıl kapıldığını anlamaya çalışıyordu. Her adımda dağın büyümesine daha çok kapılıyordu.

Köylerde at üstünde dolaşmaya benzemiyordu bu yolculuk. Soğuktan neredeyse ayakları donmak üzereydi.

Uzun zamandır Mühür'süz herhangi bir yolculuğa çıkmamıştı. Dağların yamaçlarında Mühür'le çok dolaşmıştı fakat ilk kez bir dağın zirvesine doğru tırmanıyordu. Bu dağa, hele ki bu mevsimde, atla çıkılmazdı.

Yol uzadıkça Perva'nın görüldüğünden daha farklı olduğunu düşünmeye başladı. O da sırlarla doluydu.

Bu dağa tırmanacak kadar değerli gördüğü dostu nasıl biriydi acaba? Yıllardır bu dağda nasıl yaşıyordu? Anlattığı gibi gerçekten yalnız mıydı?

Dağın yamaçlarını tırmanırken yer yer karla karşılaştılar. Yukarıya doğru gittikçe kar artıyordu. Hürrem o kadar çok üşüdü ki karlı dağlarda kimsenin yaşayamayacağını düşündü. Karda, fırtınada donarak ölmenin nasıl bir acı olduğunu kafasında canlandırmaya çalıştı, ürperdi, yüreği titredi. Sessizce ilerliyorlardı. Bu hayalleri kafasından silip atamadı ta ki Perva konuşana dek.

Dik kayalıkların olduğu bir yere geldiklerinde Perva yolun buraya kadar olduğunu söyledi.

Kayalar yer yer toprak rengine olsa da üzerinden süzülen sular donmuş ve buz tutmuştu. Hürrem buzların şekillerine bakarken büyülenmişti.

-Çok güzeller, her biri bir kılıç gibi duruyor.

-Biraz daha geriye gidip bakarsan daha önemli bir şey göreceksin!

Hürrem birkaç adım geriye doğru gitti. Perva daha fazla gitmesini söyledi.

Hürrem kayalardan iyice uzaklaşıp baktı. Her tarafı buz kaplamıştı. Hiçbir yerden geçit vermeyen bu kayaların ne ilerisine ne de yukarısına doğru yol vardı.

Birden irkildi. Kayaların oluşturduğu şekil bir insanın başına benziyordu.

Kapalı gözleri fark etti, bin yıllık bir uykudaymış gibi görünen ağır göz kapakları vardı. Akan göz yaşları buza dönüşmüştü. Acılı, hüzünlü, ketum ve sağlam görünüyordu. Yüzünün tam ortasında ise bir taht ve tahtta oturmuş bir kadın figürü vardı.

Hürrem bunu tanrıçaların tahtına benzetti. Perva'nın bu kayalıkları nasıl fark ettiğini sordu.

O da Awyer'den öğrenmişti. Yoruluncaya dek gitmekle bitmeyen çok geniş olan kayalıklı bölgenin hem kuzey hem de batı yamacında benzer şekiller vardı.

Bundan sonra nereye doğru gideceklerini sordu.

Perva buraya daha önce de gelmiş olmanın verdiği sakinlikle:

-Bundan sonra biz devam etmeyeceğiz, dostumuz buraya gelecek.

-Geldiğimizi nasıl bilecek ki?

-Merak etme, o şimdi kayaların üstünde bir yerlerde bizi görmüştür bile.

Bu şekilde beklemeye başladılar. Zaman akıp giderken üşümeye başladılar.

O kadar üşümüş ve yorulmuşlardı ki zaman bir türlü geçmek bilmiyordu. Bir süre sonra Perva kaygıya düştü. Dağlı dostu ortalıkta görünmüyordu. Hiç böyle olmazdı.

Perva o kayalıkları hiç tırmanmamıştı. Dostunun nereden, nasıl indiğini, yukarıya nasıl çıkıldığını, orada ne olduğunu hiç bilmiyordu.

Birden avazı çıktığı kadar bağırarak adını seslendi:

-Awyeceerrrr!

Birkaç kez çağırdıktan sonra Hürrem de seslenmeye başladı. Awyer'den hiç yanıt gelmedi.

Perva bunca yol geldikten sonra arkadaşını görememenin üzüntüsünü yaşadı. Buna bir de Hürrem'e karşı mahcubiyet eklendi.

Hürrem şimdi bunun bir oyun olduğunu, aslında dağlı bir kaçağın filan olmadığını düşünse haksız sayılmazdı.

İyi de Perva bunu niçin yapsındı?

Perva, Hürrem'in yerine düşünüyor, aklından geçebilecekleri hayal ediyordu.

Hürrem dönüş yolunu hesaba katıp dönmeleri gerektiğini söylemese, Perva orada akşama dek seslenip duracaktı.

“Başka bir zamana kaldı!” diyerek geri döndüler.

Köye henüz varmadan Perva'nın bacası onları yol üstünde karşıladı. Heyecanlı bir hali vardı.

Yol yorgunluğundan bitkin düşmüşlerdi. Bir an önce eve gidip dinlenmek istegindeydiler fakat duyduklarıyla sarsıldılar:

Onlar dağa doğru yol alırken kentte bir olay olmuş ve bu olay üzerine garnizondan askerler köye gelmiş, tüm evlerde arama yapmışlar ve aradıkları her neyse bulamayınca gitmişlerdi.

Perva kentte nasıl bir olay yaşandığını sordu. Kardeşi bunu bilmiyordu. Askerler sadece kaçak birileriyle ilgili bir olay yaşandığını söylemişlerdi, o kadar.

Oysa kenti sarsan büyük bir olay yaşanmıştı.

Halka eziyet etmekte ün salmış Delegur lakaplı bir dihkan onlarca adamının arasında korunduğu halde öldürülmüştü. Adamlarından dördü de ölmüştü.

Çarşıda, kalabalığın içine atlarıyla dalan, kim olduğu bilinmeyen yüzü peçeli, biri kadın dört kişi hançerleriyle bunu yapmışlardı.

Dihkan'ın adamları da oracıkta bunlardan birini öldürmüşlerdi. Başını gövdesinden ayırmış ve yanlarına almışlardı.

Başsız cesedi halen yerdeydi. Garnizonun emriydi: Kaçanlar bulunmadan kaldırılmayacaktı.

Kaçanlardan biri de yaralanmıştı. Yaralananın kadın mı diğerleri mi olduğu belli değildi. Kan izleri Perva'nın köyüne doğru gidiyordu. Bu yüzden o civardaki tüm köylerde arama yapmışlardı.

Perva bu kaçağın Awyer olabileceğini düşündü. Çarşıda öldürülenin eski bir kaçak olduğu konuşuluyordu: “Dağlı bir kaçak!” diyorlardı.

Ayrıldıkları zaman Perva Hürrem’e bunun mümkün olmadığını söyledi. Awyer yaşıyordu!

Çarşının orta yerinde yerde yatmakta olan başsız cesedin Awyer’e ait olmadığını biliyordu. O hem daha uzun hem de daha iri yapıydı. Öldürülen o olamazdı. Fakat yaralı Awyer nereye gitmiş olabilirdi?

Perva’nın aklına, bildiği dağdan başka hiçbir yer gelmiyordu. Oraya da gitmişlerdi ve herhangi bir ize rastlamamışlardı.

Gece uyku tutmadı. Dostunun yaralı halde yardıma ihtiyacı olabileceğini düşündükçe kahroluyordu. Onu yalnız bırakmış gibi kendini suçlu hissediyordu.

“Ben burada rahat yatağında uyurken o şimdi acılar içinde kıvranıyordur!” diye düşünüp durdu. Bildiği tüm duaları onun için okudu.

O gün dağa tırmanırken geçtikleri her yeri bir bir tekrar gözünün önünde canlandırdı. Yolculuğun her adımını yeniden kafasında kuruyor, her seferinde o kayalıklara takılıp kalıyordu.

Eski yolculuklarıyla sonuncusunu defalarca karşılaştınca sonunda bu farkın ne olduğunu buldu: Kayalıklardaki şekiller farklıydı!

Yukarılara yağmış olan kar yüzünden ve elbette Hürrem’le birlikte gittikleri için heyecandan olsa gerek yolu şaşırmış, kayalığın kuzey tarafına gitmişlerdi. Oysa dostuyla her zaman kayalığın batı yüzünde buluşurlardı.

Bunu anladığında sabahın hiç gelmeyeceğini düşündü. Dışarıya çıkıp havayı kontrol etti. Hava sakindi, yağış yoktu ama hem çok soğuk hem de çok karanlıktı. Gece yarısını geçmişti. Bu vakitte dağa gitmeye kalksa yolunu bulamayabilir, yolunu bulsa da soğuktan donabilirdi.

Yatağına döndü. Gözlerini kapadı.

Awyer'in tüm vücudu yara bere içindeydi. Sırtındaki kılıç yarasına eli yetişmediği için kanı durduramamış ve çok kan kaybetmişti. Acı içinde kıvranırken sayıklıyor, dostundan yardım istiyordu.

Perva, dostunun yardım çağrısını hayalinde canlandırıyordu. Gözlerini kapattığında aynı sahneyi tekrar gördü. Günün yorgunluğuyla gözleri uykuya yenik düşse de sayıklamaya devam etti.

Perva'nın yüksek sesle sayıklaması ve inlemesi üzerine henüz sabah olmadan küçük kardeşi onu uyandırmaya geldi.

Awyer'in adını anarak sayıklıyor ve acı içinde inliyordu. Kardeşi uyandırınca rüya gördüğünü anladı.

Rüyasında, vurulan kendisiydi ve dostu Awyer'den yardım istiyordu. Awyer yanı başına gelince onu başsız görüyordu ama başı olmadığı halde gövdesi konuşuyor ona "korkma, dağlılar ölmez" diyordu.

Ertesi gün dağa gitmesi gerekirken kente döndü. Qade'nin yanına gitti.

Çarşıda orta yerde bırakılan ceset aynı gece alınmıştı. Kimin götürdüğü bilinmiyordu.

Bu olaydan sonra düğün hazırlığını ertelediler. Çünkü yaşananlar, başkalarına anlattıkları gibi değildi. Büyük olaylara karışmışlardı.

Bir yılı doğru dürüst birbirleriyle görüşmeden geçirdiler. Buna degecek bir sebepleri, korumaları gereken bir dostları vardı: Awyer!

Kentin Büyüsü ve Büyük Buluşma!

Gundeşapur kenti, Ardeşir'den sonra Sasani'lerin başına geçen Şapur tarafından kurulmuştu. Krallar Kralı derlerdi, kendisinden sonra gelenlere bıraktığı miraslardan biri bu lakap olacaktı. Haşmetinden yer gök titrerdi, savaş kazanmış bir imparatordu.

İmparatorların savaşlarında ölen yüzbinlerce askerin isimlerini, onların ailelerini, çocuklarını kimse anmazdı. Bu savaşların giderlerini karşılamak için tarlalarda çalışan köylülerin nice zaman aç yaşadığını kimse düşünmezdi. Kurbanlar ve krallar vardı sahnede; tarihte kimden bahsedileceği belli değil miydi?

Şapur'un Roma imparatorunu yenmiş olması yeterliydi. Can verenler onun şanının kurbanlarıydı. Tanrı böyle istemişti.

Ve Tanrının isteği üzerine Şapur yeni bir kent inşa edecekti.

Kentin kurulduğu yeri bizzat kendisi tespit etti.

Yaklaşık 250 yıl önceydi yani 260 yılıydı; Edessa savaşında yenilgiye uğrattığı ve esir aldığı Roma İmparatorunun 70 bin askerini buraya yerleştirdi ve Tanrının emriyle onların yeteneklerinden yararlanıp her türlü imar ve mimari işlerinde değerlendirdi.

Valerian Roma'nın 40. İmparatoruydu. Roma tarihinde ilk kez bir imparator esir düşüyordu.

Şapur esir aldığı Valerian'ı ve emrindeki bir kısım askeri Bişapur kentine yerleştirmişti.

Roma'lılar için bu durum büyük bir utanç kaynağıydı. Tarihlerinde ilk kez bir imparatorun esir düşmesi yetmezmiş gibi kalbine bir hançer saplayacak cesareten

de yoksun olduğunu, düşmanlarıyla birlikte yaşamını sürdürdüğünü duymuşlardı.

Esir düşenler ülkelerine, ailelerine dönmeyi hayal ettiler elbet. Fakat bir zaman sonra bu hayalin yerini yeni bir kent inşa etmek aldı.

Yenilmişler, imparatorlarıyla birlikte esir düşmüşlerdi. Hangi yüzle döneceklerdi?

Yerleştirildikleri yerde adeta küçük bir Roma kasabası inşa ettiler.

O kasaba büyüyüp genişlemiş, zamanla ilim-irfan öğrenilen bir merkez haline gelmişti.

Suriye'den sanatçılar, bilginler, Edessa'dan Nasturiler, Atina'dan filozoflar Gundeşapur'a gelmişti. Bunların çok az kısmı gezgin ve serüvenci takımıydı, çoğunluğu ise sürgün gelmişti.

Şapur büyük toprakları elinin altında tutan din adamlarından bıkip usanmıştı. Kurduğu yeni şehirlerde yeni fikirler yeşeriyordu.

Gelmiş geçmiş en renkli peygamber olan Mani'yi koruması altına almış; onun fikirlerini yayması için kolaylıklar sağlamıştı.

Şapur ve Hürmüz'den sonra tahta geçen Behram'ın ilk işi Mani'yi katletmek olmuştur.

Mani tüm farklı inanç ve düşüncelere gözdağı verilmesi için Süryani dilinde Beth Lapat (kasaba) denilen Gundeşapur'daki yeni kralın yazlık sarayına getirilip ölene dek zincirlere bağlanmıştı. Sonunda derisi yüzülerek katledildiği rivayet edilirdi.

Yeni kurulmuş olan bu köksüz kasaba Mani gibi tarihin en köklü, en büyük peygamber ve filozoflarından birinin katledilmesine utançla ev sahipliği yapmıştı.

Bundan sonra farklılıklar sadece iktidar merkezine biat ölçüsünde kabul görecekti. Kanlı bir sınır çekilecekti tüm düşünceler ve sosyal tabakalar arasına!

Sınır, işkenceyle, katliamla çekilmiş, Mani'nin yandaşları tutuklanmaya, katledilmeye başlanmış, düşünceleri sapkınlıkla eş tutulup yasaklanmıştı.

Mani'nin ölümsüz ruhu ise halk arasında yaşıyordu. İnsanları öldürmekle düşünceler de ölmüyordu.

“Düşünce” insanı tüm varlıklardan ayıran bir özellik gibi algılansa da eski vakitlerde o topraklarda her varlığın bir canının ve düşüncesinin olduğuna inanılırdı. Her biri kendisini farklı şekilde ifade ederdi. İnsanlar birçok şekilde kendini ifade ederdi. Gülmek, ağlamak, duvarlara resimler çizmek gibi...

Konuşmak tek ifade şekli değildi. İnançların, düşüncelerin bazen tek bir sembolle dile getirildiği olurdu.

Önceleri hayatlarını kolaylaştıran, vazgeçilmez olan her şey değerliydi, kutsaldı. Sonra hayatlarına anlam katan değerleri kendi elleriyle üretmeye başladılar. Toprağı ekip biçmeye, onun etrafında köyler kurmaya başladılar. Analar çocuklarını yetiştirecek güvenli ortamı kendi elleriyle oluşturmuştu. Kendi elleriyle hayatlarını kolaylaştıracak her şeyi üretmeye başlamış, anlam gücünü yakalamışlardı. Tüm bunları toplumsal akla borçluydular.

Toplumsal aklın gücüyle kurdukları kentler büyüleyiciydi. Biriken değerlere göz koyanların nasıl ortaya çıktığına Hürrem'in çocuk aklı bir türlü ermeyince baba Qade tüm ailesini toplayıp onlara kulübenin hikayesini anlatmıştı. Asara geldiği bu yeni kentte o hikâyenin anlamını daha iyi kavrayacaktı:

“Köyde tüm aileler ortak yaşardı. Bu nedenle köyün evleri bile birbirinden kopuk değildi. Bir evin kapısından girip diğerinin bahçesinden çıkılabilirdi. Sonra bir gün, köydeki en saygın insanın hastalıkları iyileştirmeyi bilen

yaşlı bir nine olduğunu gören ve onun gibi olmaya çalışan erkeklerden biri onun tecrübelerine sahip olmadığı için bir kurnazlık düşündü.

Avcılıkta edindiği kurnazlığı şimdi kendi toplumuna karşı kullanacaktı ama toplumun içindeyken bunu yapamazdı. Çünkü toplum kabul etmeyecekti. Bu nedenle köyün dışında bir kulübe yaptı ve oraya yerleşti.

İlk kez köyden ayrı bir ev yapıliyordu. Köy halkı bunu kabul etmezdi ama adam bu kulübede ayrı kalıp düşüneceğini, araştırmalar yapacağını ve iyi bir şifacı olacağını söyleyip herkesi ikna etmeye çalıştı.

Zamanla o kulübeye getirdiği genç, yaşlı tüm erkekleri kandırarak yanına çekecek hikayeler uydurmakla vakit geçirdi.

İşte o kulübe şimdiki sarayın temelidir!

İlk saraylar yapıldıktan sonra insanlar birbirine düşman edildi. Herkes devletin kölesi yapılmak istendi. Aşiretler bunlara karşı çok savaştı. Sonra onların iradesi de kırıldı. Karanlık her yere hâkim oldu. O karanlık yüzünden, insanlar ateşini ve güneşini kalbinde sakladı. Ta ki Zerdüşt ortaya çıkıncaya dek. O geldi ve insanlar yeniden aydınlandı. Sonra devlet Zerdüşt'ün dinini kendi dini haline getirdi. Zerdüşt ne dediyse aynısını söylediler ama tersini yaptılar. İnsanların aklını bağladılar. Toplumu böldüler. Tabakalar kurdular. İnsanı insana, doğaya, her şeye düşman yaptılar. Dinleri, kültürleri birbirine düşman yaptılar. Sonra Mani çıktı, akıllara ışık verdi ve kalpleri ısıttı. Şapur'u bile doğru yola getirdi.

O kulübedeki adamlar hep fırsatını kolladılar. Sonunda Mani'yi ortadan kaldırdılar. O kulübeyi unutmayın. İnsanın canavarı orda büyümüştür...”

...

Asara Şapur'un kenti olan Gundeşapur'da yeni bir kültürle tanışmıştı. Oradaki insanlar kendi memleketindekilere benzemiyordu.

Başlarda eziklik yaşamış, utanmış, sonra gözleri açılınca onlardan geri olmadığını kanıtlarcasına hızla okuma-yazma öğrenmişti. Aile dostları olan hekim Nauman sayesinde birçok hastalığın tedavisine yardım ederek sağlık bilgisi edinmişti. Komşuluk ilişkilerinde felsefe tartışmalarına bile tanık olmuştu. Kendi kendisini geliştirmeyi biliyordu, girişkendi.

Zengin tüccar eşleri ve saray haremindeki cariyeler dışında hiçbir kadında böyle bir cüret görülüş değildi.

Kuma gittiği evde evin hanımı haline gelmişti. Çocuğu olmadığı için üstüne kuma gelmesine razı olan kadınla arkadaş olmayı başarmıştı. Biri kız üçü oğlan dört çocuğuna ikisi birlikte analık yapmışlardı.

Annesi, babası ve kardeşini görememenin üzüntüsünü, belki de babası tarafından reddedilen evliliğinin acısını yeni yaşamındaki başarılarla gidermeye çalışmıştı. Yine de ne yapsa gülüşündeki hüznü saklayamıyordu.

Asara'nın hayatından haberdar olmayan annesi onun hasretiyle her gün kahrolmuştu. Qade'nin kalbi zamanla yumuşasa bile bir türlü barışmaya razı olmadığından görüşmeleri de mümkün olmamıştı, ta ki Hürrem'in evlenme zamanı gelene dek...

Asara gittiğinde çok etkilenmişti. Ona her zaman kol kanat geren ablası, oyun arkadaşı ve koruyucu meleği gitmişti. Arad da en az onun kadar huysuzlaşmış, her geçen gün asabiliği artmış ve Hürrem üzerinde baskı kurmaya başlamıştı.

Evlerindeki huzursuzluk her küçük olayın hızla alevlenmesine sebep oluyor; Hürrem her seferinde ablasının özlemini daha derinden yaşıyordu.

Babasının ablasına tavır aldığını idrak ettiğinden beri her fırsatta affetmesi için çırpınıp durmuş ama sonuç değişmemişti.

Asara'yı görme istemi ise çok katı bir tavırla karşılanmıştı. Tekrarlamasına olanak yoktu.

Qade “kızımı köle olsun diye yetiştirmedim!” demişti bir seferinde.

Aslında kaçıp gitmesine mi, evli bir adamın ikinci eşi olmasına mı kızmış olduğu belli değildi. Gururu kırılmıştı ve affetmeyi bir türlü kendine yediremiyordu.

Hürrem babasıyla gittiği gezilere bile bu yüzden gitmez olmuş, o da babasına tavır almıştı. Yine de o kırılgan ve kızgın kalbi bir türlü yatıştıramamıştı.

19 yıl sonra ablasını kendi düğününe davet etmek isteyince babası Asara adının geçtiği bir konuya ilk kez öfkeyle yaklaşmadı, karşı çıkmadı.

Bir mucize gibiydi Qade'nin yumuşaması.

Hürrem heyecandan, sevinçten kanatlanmış uçuyordu. Merakı arttıkça artmıştı. Nasıl bir ablayla karşılaşacağını hayal edip duruyordu. Aklında kalan abla resmi uzun siyah saçlar ve bir çift gülen gözden ibaretti.

Dayzer büyük kızını göreceği için adaklar yaktı.

19 yıldır bir kez olsun görüşmedikleri Asara daveti alır almaz annesinin adını verdiği kızıyla birlikte düğünden önce ana-baba evinin yolunu tuttu.

Hürrem kentteki akrabalarından onların geleceği haberini alınca Mühür'le birlikte karşılamaya gitti.

Önce şehrin dar sokaklarından, sonra en dıştaki geniş yollarından görülmedik bir hızla geçti. Etraftakiler sesleniyordu ama o duymuyordu. Heyecandan etrafını görmüyordu. Akli ablasındaydı:

Belki de çok yaşlanmıştı. Belki onu tanıyamam. Tanıyamasam çok utanç verici olur.

Birçok çocuğunun olduğu söylenmişti. Belki şişmanlıktan yürüyemiyordur. Belki de zayıflıktan rüzgârda uçacak haldedir.

Ya beni nasıl bulacak, güzel mi, sıradan mı? Beğenecek mi acaba?

Onu g r n ce sarılacağını ve hiç bırakmayacağını hayal edip durdu.

Mühür'le yarıştığı araziye geldiğinde dizginlerini serbest bıraktı.

Saçlarını ensesinde toplayıp bağladığı halde rüzgârda öylesine sert savruluyordu ki alın derisini söküp koparacakmış gibi hissetti. Gözleri, kulakları uğultudan kapandı. Yine de hızını kesmedi.

Heyecanı Mühür'e de geçmişti. Her zaman belli bir düzen içinde koşarken o an sık sık koşu düzenini değiştiriyordu.

Sonunda şehrin artık kullanılmayan eski kapılarına vardılar.

Uzun yıllardır kapatılmayan ve etrafındaki duvarların çoğu yıkıldığı için anlamsız duran ağır tahta kapıları geçerken neredeyse önündeki balyalara  arpacaklardı. Son anda Mühür uçarcasına, içinde neyin olduğu belirsiz kocaman balyaların üzerinden atlamayı başardı.

Erken gelmişti. Sabırsız uzunca beklemeden sonra hasreti bitti.

Bir bekliyorken iki kadın vardı karşısında biri gencecik bir sıska, diğeri bir peri!

Onları getiren kervanın içinde yıldız gibi parlayan bir periyle onun gölgesi!

Hürrem Asara'nın boynuna atıldı ve gözlerindeki yaş bitene dek bırakmadı.

Sıska öylece onları seyretti, hasretle sarılmalarından etkilenmiş gibi yaptı, bir iki öksürdü, burnunu çekti. Teyzesiyle tanışma ve sarılma sırasını beklerken sanki    gün geçti. Ayakları üzerinde durmaktan yorulmuş gibi tahta valizinin üzerinde oturdu.

Hürrem onun oturduğunu g r n ce kollarından tutup kaldırdı ve doyasıya gözyaşlarıyla ıslattı. Binlerce öpücükle ancak birazcık ısıtabildi bu gölge gibi soğuk kızı.

Eve geldiklerinde annesiyle, kardeşiyle sarılıp ağlaştılar.

Yeni bir mahallede yeni bir eve taşınmışlardı. Eski evleri daha büyüktü ama burada da komşuluk ilişkileri daha canlıydı.

Gelir gelmez komşular da yanlarına doluştular. Meraklı gözler en fazla Zare üzerindeydi.

18 yaşına girmek üzere olan Zare güzeldi ama soğuktu, sessizdi, içine kapanıktı. İlk kez gördüğü ninesi, teyzesi ve tüm komşularıyla tanışıp koklaştılar.

O gün akşama dek sadece ağlaşmakla geçti. Bu ağlaşmalara sıska bile dayanamayıp eşlik etti.

Hürrem, ablasının zarif ve sıcak davranışlarından, güzel sözlerinden etkilendi. Kentin büyülü bir yer olduğunu düşündü. Boyuna, endamına, güzel konuşmalarına inanamıyordu. O yeni taşan bir volkan Hürrem ise onun yanında sönmüş kalker gibi görünüyordu.

Asara'nın yanında çocuk gibi göründüğünü hissetmişti. Fakat Asara ona övgü dolu sözcükler söylediğinde gençliğinin yıldızı yeniden parlamıştı.

Hürrem, babası sayesinde, Avesta'da geçtiğı şekliyle “azda” bakımından çok gelişmişti. Azda, sözün ve yapmanın bir olduğı hayatın bilgisiydi, Hürrem bu sayede derinleşmişti. Asara ise kentte öğrendikleri sayesinde daha farklı bir düzeyde gelişmişti.

Roma'dan, büyük evlerden, okullardan, yeni kelimelerden, farklı inançlardan bahsediyordu. Hürrem'in hiç duymadığı şarkıları mırıldanıyor, müzik olmadan insanın sağlıklı yaşayamayacağını söylüyordu. Bir de güzel kokuları, çiçekleri ve anlamlarını anlatıyordu.

İkisi kendi boyuna gelen 4 çocuğı olmuştu ama sanki hiç yaşlanmamış, evden kaçtığı gün gibi canlı, neşeliydi.

Günlerden yeşildi. Dayzer'in çocuklara yiyecek dağıttığı gündü.

Bugün Qade’yi beklemiyorlardı ama yarın mutlaka evde olurdu.

Qade onları şaşırttı. Cuma günü olduğu halde eve geldi. İçeriye girer girmez ailesini karşısında buldu. Fazladan bir de genç kız vardı.

Qade’yi görünce aile töreni sırasına geçtiler. En başta Dayzer vardı.

Gülerek “hoş geldin” dedi.

Qade eşinin uzun zamandır böyle gülmediğini anımsadı. İçten sevindi. Karşısında durup başıyla selam verdi. Hafifçe gülümsedi. Fakat gülümsemesi kısa sürdü.

Kızı Asara’yı tepeden tırnağa süzdü ve onu geçip torununa yöneldi.

Sessizce Asara’nın önünden geçip giderken Dayzer’in boğazı düğümlendi, göğsü daraldı, gözleri karardı.

Demek ki aradan geçen bunca yıl o demir yüreğini eritmeye yetmemiş, bunca acı, bunca hasretlik onu yumuşatmamıştı!

Dayzer’in bayılıp düşmesi an meselesiydi ki Qade Zare’nin karşısında durdu, başını okşayıp bağrına bastı. Torunu olduğunu anlaması zor olmamıştı. Aynı gözler aynı burun aynı çene. Asara’nın kopyası gibiydi. Sadece ondaki sıcaklık bu kuruda yoktu.

Bağrına bastığı torunundan ayrılmak üzereydi ki Asara babasının ellerini kendine doğru çekip sarıldı, gözyaşlarıyla ellerini ıslattı.

Dayzer ağladı, Hürrem ağladı, bu ağlaşmaları fark eden Qade’nin gözleri buğulanır gibi oldu ama kendine hâkim olmayı bildi. Kaşlarını birbirine yakınlıştırdı, göz pınarlarının üzerinden sadece bir bulutun geçip gitmesine izin verdi.

Genç Zare bile daha fazla dayanamadı, ilk kez içli içli göz yaşlarını serbest bıraktı.

Islanan kocaman eller, Asara’nın gözlerinden akan yaşları kurutmak için uzanırken:

“Fazla akan gözyaşları sonunda yüreği kurutabilir! İçinde sakla bitmesin!” dedi.

Bu sözleri duyan Dayzer nihayetinde rahat bir nefes aldı, rengi geri geldi. Sevinçten sıskanın sırtına bir tane vurdu, az daha ciğeri ağzından fırlayacaktı.

O gece uyuyana dek sadece ağlaşmakla geçti...

Asara’nın kızındaki sessizlik dikkat çekiciydi. Kolay kolay konuşmaz ama konuştuğunda da etrafındakileri küçümseyen birkaç laf edip tekrar susardı.

Bu küçümseme, bu alaycılık, bu kendini beğenmişlik ve ukalalık da nerden geliyordu?

Bu ağırbaşlı duruşun arkasında nasıl bir kişilik gizlenmişti?

Ailelerinde hiç kimsede böyle bir özellik yokken bu kız nasıl bu kadar büyüklenebiliyordu?

Yaşadıkları kentten mi, babasından mı, nerden almıştı bu kötü huyları? Yoksa daha da kötüsü annesi mi bu alışkanlıkları ona kazandırmıştı?

Hürrem zamanla onun hangi cümleleri nereden ezberlediğini tahmin etse bile söylemedi. Onu kırmak istemediğinden her seferinde “hayranın, kurbanın olayım” deyip sevgi gösterilerinde bulunarak hepsini küçümsemesini geçiştirmeye çalıştı. Mutluluklarına gölge düşürecek tartışmalardan kaçındı.

Düğüne günler kalmıştı. Hummalı hazırlıklar sürüyordu.

Bir yıldır sözlendiği Perva dindar bir ailedendi. Asara’yla onu tanıştırmak için can atıyordu.

Dedikodulara sebep verip de babasını tekrar kızdırmamak için aklına gelen çare, Perva’nın bacasını kendi evlerine davet etmek oldu. Gelirken birlikte gelmelerini söylemişti.

Arad bu haberi vermeye gitti. Bacısını bu kez kırmamıştı.

Sokakta her gün oynayan çocuklar o gün ortalıkta görünmüyordu. Kurutulmak için her tarafa belli bir usulle asılan ve sokağa renk cümbüşü yaşatan çamaşırlar da yoktu.

Garip bir sessizlik çökmüştü sokağın üzerine.

Havada sanki ölüm sessizliği vardı. Oysa o sokaktaki hiçbir evde yas yoktu. Kötü bir olay da yaşanmamıştı. Havaya çöken bu sessizlik, bu tedirginlik de neyin nesiydi?

Hürrem sabırsızlıkla ikide bir kapı önüne çıkıp, gelenleri karşılamak istiyordu ama bir türlü gelen olmuyordu.

Dayzer de onun ardından çıkıp bakıyordu. Sokağa her çıktığında havadaki garip sessizliği daha fazla hissetti.

Sadece sokak değil evlerden de çıt çıkmıyordu. Hisleri güçlü olan Dayzer birden bağırarak evdeki herkesi yanına çağırırdı.

-Çıkıyoruz, hemen evi terk ediyoruz!

-Ne oldu anne? Niye çıkıyoruz?

-Güzel kızım beni dinle, hepiniz beni dinleyin, hemen çıkın, gidiyoruz.

Dayzer hepsini önüne katıp sokak boyunca koştura koştura sonunda çarşıya giden başka bir sokağa ulaştılar. Çarşıya varmadan durdular.

Anaları sordu:

-Yangının kokusunu alıyor musunuz, çatırtıları duyuyor musunuz?

Tümü birden şaşkın halde nefes nefese “hayır” diye yanıtladı.

Dayzer sessizce beklemelerini söyledi. Sonra tekrar sordu. Yine aynı cevabı aldı. Kendisi de bir yangın olmadığının farkına vardı:

-Hadi evimize dönelim!

-Dönelim ama ne oldu, niye geldik? diye sordu Hürrem ve yanıtsız halde evlerine döndüler.

Kapılarının önüne varmışlardı ki komşu evin penceresinden uzanan bir kadın:

“Hayırdır Dayzer teyze, neden öyle yalın ayak sokağa çıkmışsın?” diye sorunca ayakkabısız çıkmış olduğunu fark etti.

Yalın ayak oluşunu cevapsız geçiştirdi.

-Ya sizden ne haber güzel kızım, mahalle niye bu kadar sessiz?

-Mavi’yi unuttunuz mu? Herkes evindedir!

-Sağ ol güzel kızım, benim şirin komşum, başıyla bizi, unutmuş değilim elbet, sadece kızımın torunumun heyecanından bugünün geldiğini fark etmemişim.!

Kendi aralarında Çarşamba’ya mavi der, başkalarının yanında Çarşem demeyi tercih ederlerdi. Mavi, açık gökyüzünün rengiydi; buna göre umutlu anlamlar yüklemişlerdi. Haftanın dördüncü günüydü ve Zerdüş’tün doğduğu gündü. O gün oyun oynamaz, düğün yapmaz, elbise yıkamaz, ibadet ederlerdi.

O mahalledeki halk devletin ateşgedelerine gitmiyordu. Orada bozulmuş düzenin ateşinin yandığını düşünüyor ve devlet resmîyetine geçmiş bir yerin ibadethane olamayacağını kendi aralarında konuşuyorlardı.

Sessiz bir anlaşma vardı aralarında.

Evdeki ibadetleri her birinin iç yoğunlaşması şeklinde olurdu. Bununla beraber her ayın ilk günü yani Ohrmazd (Ahura Mazda) günü kadın erkek büyükçe bir odada toplanıp müzik eşliğinde vecde girdikleri bir ayın düzenlerlerdi. Bu dinsel törende turnaların dansına benzer hareketlerle huşu içinde etraflarında dönerlerdi.

O gün sadece vecd etmez ondan önce hatalarını yargılayıp birbirleriyle helalleşirlerdi.

Kurutulmuş dut, ceviz, pestil, süt, yumurta gibi yiyeceklerin dağıtıldığı o gün en çok çocuklar bayram ederdi. Büyükler tatlı üzüm suyu içerlerdi. Bu

merasimleri evlerinde yapmalarının bir sebebi de Sasanilerin belirlediği dinsel törenler ve o törenlerdeki davranışların dışına çıkılmasının ağır bir suç sayılıyor olmasıydı.

Dayzer'in böylesi günleri unutmaması mümkün değildi fakat gerçekten de hem düğün heyecanı kendisini sarmış hem de o eski yangın anısı ani bir refleksle harekete geçmesine yol açmıştı.

İçeriye geçtiklerinde Dayzer'in etrafında toplandılar. Dayzer'in gözlerinden okudukları üzüntü nedeniyle niye böyle yaptığını hemen sormadılar. Öylece bir süre oturdular. Sessizce. Sonra da Dayzer soru sormalarına fırsat vermedi.

Hürrem çok korkmuştu. Korkusu geçmemişti çünkü bekledikleri misafirler gelmemişti. Sebebi günlerden çarşamba oluşuydu.

Ertesi gün öğlene doğru geldiler: Perva, ablası ve kuzeni.

Ellerinde bir sini tatlıyla, hediyelerle...

Komşular da fırsatı kaçırmadı, davetli-davetsiz demeden eve doluştular. Babaları yokken damadın yanında rahattılar. İstedikleri gibi sokuldular, şakalaştılar, gülüp eğlendiler.

Bu kadarı yeterdi onlara. Zamanın adetlerine göre çok ileri derecede tanıştılar, konuştular, geri dönerken kuzen olacak genç adam:

“Yangın bacayı sarmadan bu iş düzlüğe çıkar umarım” diye kendi kendine söylendi. Ne demek istediğini kimse anlamadı.

Ülke yangın yeriydi. Her an her yerde bir olay yaşanıyordu. Açlık, yoksulluk almış başını yürümüşü. Bereketli topraklar zengin dihkân'larla rahiplerin elinde toplanmıştı.

Köylü, küçük bostanına bile ekecek bir şey bulamıyordu. Kentlerdeki halk, karın tokluğuna

yaşıyordu. Askerler zenginleri koruyordu. Hırsızlık bir veba gibi yayılmıştı. Üç kuruş için cinayetler işleniyordu. Kadınlar mal gibi alınıp satılır olmuştu. Bütün bu yangınlardan habersiz değillerdi ama kendi evlerinin yanabileceğini hiç düşünmemişlerdi; Dayzer haricindekiler!

Karanlığın Ağzı

**“En iyi kadın, kendisinden
söz edilmeyen kadındır!”
(Tukididis)**

İnsanların gerçek karşısında her zaman cesaretli olmadığı düşünülürse gerçek hep bir adım öndeydi.

Gerçekle insanlar arasındaki mesafe dedikoduyla kapatılıyordu. Bunun dürüstçe bir yaklaşım olup olmadığı bile sorgulanmıyordu. Dürüstlüğe gölge düşürmediğine peşinen inanılmıştı da ondan.

Dürüstlüğün aptallık olduğu bir zamanda kim dürüstlükten bahsederdi ki? O zamanlar dürüstlük aptallık sayılmıyordu. Dürüstlüğün henüz geçerliliğini yitirmediği bir zamandı ve çoğu insan bunu kendine maske yapmayı severdi.

En kötü sözler, en kötü davranışlar bile “dürüstlük” maskesi takılarak gizlenirdi. Herkes böyle değildi elbet. Aydınlık ruhlu insanların ağızından kötü söz çıkmazdı. Kötü davranışları olmazdı. Onların her şeyi güzel olurdu. İçer-dış bir insanlardı.

İnsanı insan yapan değerlerin başında dürüstlük gelirdi. Ne var ki her türlü sahteliğin dürüstlük perdesinin arkasında yapılmaya başladığı zamanlardan beri dürüstlüğün ne olup olmadığı anlaşılmaz hale gelmişti.

Tüm dinlerde dürüst insan, yalan söylemeyen ve haksızlık yapmayan kişi olarak tanımlanmıştı. Yalan ve haksızlık sürekli birbirini doğurur ve bu sayede çoğalır, büyür ve yayılırlar. Yalanın olduğu her yerde haksızlık, haksızlığın olduğu her yerde yalan vardır; yapışık ikizler gibidirler.

Kral Darius, dürüstlüğü, doğru insanın kralına karşı en temel ödevi olarak tanımlamıştı. O zamandan beri bu ülkede dürüst olmak krala ve onun temsil ettiği tüm sisteme boyun eğmekti. Güç ve dürüstlük nasıl birleştirilebilmişti? Buna akıl sır erdirmek mümkün değildi.

Dürüst olmayan insan, güce karşı boyun eğer, güçsüzü bastırır. Art niyetlidir. Bunu saklamak için en fazla dini maske yapar. Dürüstlikle dindar olmak birdir de ondan!

Oysa dindar insan asla art niyetli olamaz.

Art niyetli olmamak ise dürüst insan olmaya yetmez.

Dürüst insan, iyi niyetli olmakla birlikte kimseye haksızlık yapmayan ve boyun bükmeyen insandır.

Aşırı yalan söyleyen biriyle aşırı dürüst biri arasında neticede ortak olan özellik nedir? İkisinin de acımasız olması!

Zamanı gelmeden konuşan her dürüstlük yalandan daha çok zarar verebilir. Zarar vermek için uydurulan yalan ise dünyayı yıkabilir, yeni tufanların sebebi olabilir.

Dürüstlük ne kadar acımasız olursa olsun yine de dürüstlüktü. Yalan ise her zaman yalan olarak kalacaktı.

Dürüstlük her şey miydi gerçekten? Dürüstlüğün karşıtı yalan mıydı? Neydi onu yalandan ayıran?

Eski zaman Mazda inancına göre gerçeğin sözleri, düşmanları (yalanı) vuran en iyi savaşçılardır. Bu yaşamsal ilke kutsallık derecesinde kabul görmüş bir formüldü ve Zerdüştlüğün de temelini oluştururdu. Fakat şimdi öyle miydi?

Yalan çok yayılmıştı. Buna rağmen zamanın değer yargıları neden hep dürüstlüğü öne çıkarıyordu? Belki de çok azaldığı için en çok adı anılan oydu!

Buna karşın ne kadar basit de olsa “iyi niyet” değerli olamaz mıydı?

Bazılarına göreyse bu zamanda dürüst insan değil işini bilen insan olunmalıydı. Çünkü zaman acımasızdı!

Doğru, iyi, güzel ne varsa bunların her türlü kötülükle harmanlandığı bir zaman kapıya gelip dayanmıştı.

Zaman, ipekle insan boğan bir cellada dönüşmüştü. Tüm kutsallıklar, katli vacip kılmaya hasredilmişti.

En tepeden en alta dek her yerde kutsallık, temizlik, iffet, izzet, dürüstlük “kadınların erkeklerin mutlak kölesi olarak kalmasına” bağlanmıştı.

Zamanın ruh katili, dürüstlük maskesi takmıştı. Sinsi bir şekilde her yere sızan bu katil, Hürrem’in büyük bir mutlulukla hazırlandığı yeni hayatına da kastedecek ve evlilik arifesinde “cinayetini” işleyecekti.

Kapıdan çıkarken o tuhaf sözleri söyleyen Perva’nın kuzeni bir tüccarın yanında çalışıyordu. Asara’yı tanımıştı!

Misafirlikten döndüklerinde aile büyüklerini bir araya toplamış ve cinayet çarkını çevirmeye başlamıştı.

-O kadını tanıyorum. Tanımaz olaydım! diye söze başladı.

-Hangi kadını? diye sordular.

-Qade’nin büyük kızını! Gundeşapur’da görmüştüm onu. İyi biri değil. Qade’nin kızı olduğunu bilmiyordum.

O böyle deyince büyükler izahat istediler. Çarkı döndüren kirli sözler bir bir döküldü:

-O dinimize hizmet etmediği gibi çarşı-pazarda el alemin diline düşmüştür. Kötü ruhlarla, karanlıkla iş birliği yapmış bir büyücüdür. Orada yoldan çıkanların arasındaydı. Giyim-kuşamından anlamadınız mı?

Sırf şu saf kuzenimin gözleri açılsın diye anlatacağım.

Mal götürdüğümüz esnafların kendi aralarında onun hakkındaki konuşmalarına tanık oldum. Ağza alınmayacak şeyler söylüyorlardı. Birçok erkekle düşüp kalkıyormuş!

Kocası kokular yapıp satıyormuş. Haram kokular çarşayı kapladığında o kadının oradan geçtiğini

anlamayan kalmıyormuş. Bu adamın karısının ve onun da ailesinin kötü olduğunu anla artık.

-Niye böyle konuşuyorsun? Nasıl olur? Bütün bunların iftira olmadığını nerden biliyorsun? dedi Perva ve kan çanağına dönen gözlerinden yaşlar boşalmasını zorla önlerken kuzenine bir tokat savurdu. Kuzeni de aynı şekilde karşılık verecekken amcaları araya girdi.

Onun yanında birbirlerine tokat atmış olmaları inanılır gibi değildi. Aile içinde hele ki amcaları yanında böyle bir olay ilk kez oluyordu.

Perva bu anlatılanların Hürrem ve ailesiyle ilgisinin olmadığını, büyük kızlarının uzun zaman önce aileden koptuğunu söylediye de her zaman sakın olan amcası hiddetle bağırdı:

“Şimdiden ailemizi birbirine düşürdüler. Bu evlilik olamaz!” dedi ve tartışmayı bitirdi.

Gerçekten her şey bitti!

Amcası sülalenin otoritesiydi. Sözünün üstüne söz olmazdı.

Düğün iptal edildi. Hayaller karanlıkta yitip gitti.

Her şey bu kadar basit oldu.

Bitti!

Bitti fakat Perva bitirecek miydi orası belli değildi. Dağlı bir dostundan inat ve irade nedir öğrenmişti.

...

Qade kızlarına kızmadı. “Büyük bir hatadan dönülmüştür” diyerek eşini ve çocuklarını teselli etti.

Dayzer devreye girdi, Perva’nın ailesinde konuşmadığı kadın bırakmadı. Kızının gururunu düşünüyor, adının lekelenmesinden korkuyordu. Bu yüzden çok uğraştı. Fakat çabaları boşa gitti.

Dayzer her şeye rağmen Asara’yı yakından tanımaları durumunda ailenin tutumunun değişeceğini düşündü fakat Asara’nın da tüm çabaları boşa gitti.

Perva'nın ailesi Asara'ya kapılarını tümnden kapatmıştı.

Perva onunla gizliden görüşmeyi düşünse de ailesinin baskısı ve takibi yüzünden bir kez olsun buna fırsat bulamadı. Sadece Asara'ya özür dileğini iletmek için bir çocuğu aracı yapmayı başardı; mesajının ne kadar doğru şekilde yerine ulaştığını bile öğrenemedi.

Ailesindeki herkes tavır takınmış, bu işi bitirmişlerdi. Bir tek Perva'nın ne yapacağı bilinmiyordu. Geri kalanlar için her şey bittiği gibi konuyu tartışmak bile yasaklanmıştı.

Sanki köy çeşmesi akamaz olmuş, bütün kızlar yasa bürünmüştü.

Çeşme hakkında anlatılan eski bir hikâyede olduğu gibi güneşten geldiği söylenen prens yeniden hapsedilmiş, ayın kendisidir denilen peri yeniden kuyuya düşmüştü.

Onların kadersizliğinde kendi kötü geleceklerini görmüş, günlerce ağlamışlardı, çeşme başında değil, evlerinde, gizlice...

Hürrem günlerce konuşmadı, yemedi, içmedi. Perva'nın ailesinin dayatmalarına boyun eğmesini içine sindiremiyordu. Sevgisi bu kadar basit olamazdı. Bu kadar kolay vazgeçemezdi. Anlam veremiyordu.

Kendisiyle konuşmayı denediği halde buna bile yanaşmadığını görünce Perva'ya karşı soğudu, sıcak duyguları kızgın bir ateşe dönüştü, içinde büyük bir öfke oluştu.

Asara olup bitenlerden kendini sorumlu tuttu. Günlerce ağlamaktan ipek gözlerinin ferisi söndü, ufaldı, çukura kaçtı.

Dayzer daha fazla dayanamadı ve kızlarını yanına çağırdı:

-Ağladığınız yeter, dünyanın sonu değil! Daha önce yaşadıklarımızı bilerseniz şimdi kendinizi böyle heder etmezsiniz!

Kızlar hayretle dinledi. Anaları ilk kez onlara Sata'yı, Yiğit Arad'ı anlattı. O güne dek sadece bir zamanlar evlerinde bir yangın çıktığını ve Qade'nin kollarının o yangında yandığını biliyorlardı. Bir kardeşlerinin ve Arad gibi bir yiğidin o yangında öldüğünü kanlı gözyaşları içinde dinlediler.

Bunca yıl sır kalan bu büyük acı karşısında hayrete düştüler. Bir süre sonra Hürrem ağlamaya son verirken Asara anasına sarılıp ağlamayı sürdürdü.

Günler sonra bile Asara'nın eziyetli ağlamaları bir türlü dinmek bilmezken Hürrem'in ansızın kulağına fısıldadığı sözlerle yeni bir şok yaşadı:

"... Bu nedenle kişi hızla akıp giden dünyayı bir çiy tanesi, derede bir köpük, yaz bulutunda bir şimşek parıltısı, kayan bir yıldız, bir hayalet ve bir rüya olarak görmelidir."

Bu sözlerin Hürrem'in ağzından çıktığına inanamadı. Bir daha tekrarlamasını istedi.

-Yaşadıklarımız ne kadar öğretici olursa olsun yaşayacaklarımızın güvencesi yoktur dedikten sonra o bilgece sözleri tekrarladı ve bizimkisi de bir rüyaydı, geldi geçti!" dedi.

Asara'nın hayretler içinde kaldığını görünce sözlerin kendisine değil Buda öğretisine ait olduğunu söyledi.

Asara yeni bir şok yaşıyordu. Hürrem bunları nereden öğrenmişti? Kardeşinin gülen gözlerine baktı. Onun gerçekten iyi olduğunu anladı. Kırık bir kalbi vardı ama iyiydi. Nasıl bu kadar çabuk kendini toparlayabilmişti? Kafası karıştı.

Geçen yıllarda ailesinin durumundan habersiz kalmıştı. Hürrem'in Buda'dan bahsettiğine

inanamıyordu. Bunları nereden öğrendiğini sordu, yanıtını aldı: “Baba Qade!”

İyi ama Baba Qade nereden biliyordu?

Qade, kızı Asara’daki değişimlere sevinmişti fakat torununun yetiştirilme tarzını beğenmemiştir. Evlerine dönecekleri zaman Hürrem’in onlarla gitme isteğini reddetmedi. Hem Hürrem için bir değişiklik olur hem de torunuyla ilgilenirdi. Bu konuda Hürrem’i tembihlemesine bile gerek olmadığını biliyordu.

Dayzer, kızları ve torunlarından ayrı kalmamak şartıyla bunu kabul etti. O da beraberlerinde gidecekti. Fakat Arad sorun çıkarınca kaldı. Arad evden ayrılmak istiyor, Dayzer buna karşı çıkıyordu. Dayzer en duygusal anlarından birini yaşıyordu. Arad’ın şahsında yitirdiği ilk oğlu Sata’yı görüyor ve onun ayrılacak olmasını kabullenemiyordu.

Duygusal özelliği en çok kızı Hürrem’e geçmişti. Hürrem ondan sadece duygusal özelliklerini değil toplumsal kültür adına ne kadar birikimi varsa hepsini almıştı. Dayanıklılığını da ona borçluydu.

Babası gezip gördüğü kentler hakkında bilgiliydi. Annesi ise toplumsal kültür hakkında ondan daha ileri düzeyde bilgi ve birikime sahipti. Dayzer bunları tüm çocuklarına aktarmak için çok çabalamış olsa da en fazla Hürrem’e geçmişti.

Hürrem’den büyük olduğu halde Arad’ı halen küçük bir çocuk gibi görüyordu. Bu yüzden kızlarıyla gitmedi.

Hürrem birkaç kez babasıyla birlikte başka memleketlere gitmişti ama ilk kez güneyde bir kente gidecekti. Asara’nın öve öve bitiremediği kenti merak ediyordu.

Cılalı Pencere!

Uzaktan görünen dağların tepelerinde halen kar vardı. Yazın sıcaklığı başlamıştı. Fakat dağdan esen rüzgâr sayesinde yolculukları rahat geçmişti.

Gundeşapur'a birlikte geldikleri kervandan ayrılırken kervancı kendilerine bir yük emanet etti. Doktor Nauman'a verilecek bir emanetti.

Kente girerlerken Hürrem, yeğeni Zare'ye kentin adının anlamını sordu. Zare bunu bilmiyordu. Asara cevapladı. Ama bundan önce, yürüdükleri halde Hürrem'in boynuna dolanıp öpücüklere boğdu.

-Buraya geldiğimizde ilk duyduğumuz şeydi, Şapur "pencere" demektir fakat bu kent adını kral Şapur'dan alır.

-Çok eski midir?

-Eski değil, henüz 250 ya da bilemedin 260 yıllık bir tarihi vardır.

-Ben de hakkında bazı şeyler öğrenmiştim. Senin kaldığın memleketi merak etmez miyim?

-Sen neler öğrendin bakalım?

Hürrem bilgisiyle büyüklenme hevesinde değildi, çok detaylı bildiği halde öylesine kulaktan duymuş gibi yaparak:

-Galiba Gundeşapur'un hem kasaba hem de askeri kale biçiminde ikili bir anlamı vardı. Gund dez-i Şapur da denilmiş, bu da Şapur Askeri Kalesi anlamına gelir. Zamanında burası Roma'lı savaş esirlerini topladıkları bir kaleymiş. Bu yüzden Araplar buraya Cündişapur dermiş: "Şapur Askeriyesi!"

Zare'nin ağzı açık kalmıştı. Ayakları birbirine takıldı, neredeyse düşecekti. Hürrem'in bunları biliyor olmasına

inanamadı. Hiçbir şey demedi, suskunluk perdesinin arkasına çekildi.

Hürrem bu suskunluğu bozmak için yeğenine basit bir soru sordu:

-Burada halen askeri kale var mıdır?

-Evet bir kale var ama şehirde askerlerden çok din adamları var!

Zare soruyu cevapsız bırakmamış olmanın sevincini yaşadı, dudağının kenarında hafif bir gülümseme belirdi, kendisiyle gururlandı ve beklediği gibi teyzesinden bir aferin ve kocaman bir öpücük aldı.

Zare'nin bahsettiği din adamları asiller konseyinin desteklediği din adamlarıydı. Yunan ve Roma etkisini kırmak ve eski kültüre geri dönüşü sağlamak istiyorlardı.

Roma imparatorluğu bölünmüş ve Sasani Hanedanlığının yeni rakibi Bizans İmparatorluğu olmuştu. Fakat Roma'nın kültür etkisi varlığını sürdürüyordu.

Din adamları kendilerinin otoritesini sorgulatacak herhangi “zehirli” düşüncenin yeşermesini önlemek için işi sıkı tutuyorlardı.

Fikir savaşında kaybetmeleri an meselesiydi. Bu yüzden zora düştüler mi hile yoluna başvuruyorlardı. “Adaletin temsilcileri” kendileri olduğu için tüm önemli tartışma ve davalarda haklı çıkıyorlardı!

Daha güneyde komşu Surkutir kentinden oraya gelip giden Arap tüccarlar kenti avuçlarının içine almıştı. Arap nüfusu az olsa da zenginlikte Fars soylularıyla yarışıyorlardı. Saray'ın her şeyden haberi vardı. Burada özel bir politika uygulanıyor, Arap bölgeleri bu kent üzerinden dengeleniyordu.

Hristiyanlar ise herkesten çokmuş gibi görünüyorlardı. Cumartesi günleri tatil yapıyor, pazar günleri kentteki kilisede toplanıyorlardı. Üstelik sayıları zamanla artıyordu. Bu durum rahipleri kaygılandırıyor hatta

aralarından bazıları kehanette bulunup “korkarım ki gün gelecek tüm Êranşehr Hristiyan olacak!” diyordu. Kentte ayrıca Ermeniler, Nasturiler, Mediler ve az sayıda Hintliler, Yahudiler ve Yunanlılar yaşıyordu.

Bizans karşısında politik hamlelerin bir parçası olarak “Gundeşapur renkliliği” düşünölmüştü.

Kubâd’ın hükümdarlığı altında kent her türlü düşüncenin, bilimin geliştiğı bir merkezdi. Fakat rahipler ve soylular burayı tamamen kendi çıkarları için kullanmak istiyor, aşırı düşünceleri bertaraf ederek her şeyi kendi denetimlerinde tutuyorlardı.

Kubâd rahiplerin ve soyluların gücünü dikkate almak zorundaydı. Tahtı devraldığı amcası Belâş onların istediğı politikaları uygulamadığı için sadece 4 yıllık hükümranlığının ardından azledilmiş ve gözleri kör edilerek cezalandırılmıştı. Üstelik aynı asilzadeler kendisini de bir defasında tahttan uzaklaştırmış; kardeşi Câmasb 2 yıl boyunca tahta oturduktan sonra tekrar kendisini getirmişlerdi. Kubâd bundan sonra çok dikkatli olmak zorundaydı.

Dikkatleri Gundeşapur’da yoğunlaşan dinsel tartışmalardan başka yere çekmek gerekiyordu. Merkezdeki Ruhani-Mubed’lerin durumu bu amaca uygun görünüyordu.

Tizpon’daki sarayın günlük müdavimleri olan Mubed’ler arasında yaşanan tartışmaları kızıştırmıştı. Bunun için taraflardan kendine yakın bulduğunu desteklemişti. Desteklediğı genç Mubed tüm tartışmalarda bilgisi ve kıvrak zekasıyla öne çıkıyordu. Bundan sonra bu durumdan daha ustalıkla şekilde yararlanacaktı.

Bu genç Mubed din ve devletin bu kadar iç içe geçmiş olmasına karşıydı. Din ve devletin ayrışmasından bahsetmiyordu ama bu denli birleşmiş olmalarını sakıncalı buluyordu.

Kubâd ne hayatı boyunca gördüğü insanlarda ne de okuduğu kitaplarda bu kadar tehlikeli bir fikirle karşılaşmıştı. Din ve devlet nasıl olur da birbirinden uzaklaşabilirdi? Böyle bir durum söz konusu olamayacağına göre bu gencin asıl amacı neydi? Katı din kurallarını esneterek devlet idaresini yumuşatmayı mı arzuluyordu? Yeni bir din peşinde olabilir miydi?

Kralın şüpheleri olsa da işine gelecek fikirlerle tanışmaya başlamıştı.

Hanedanını iktidara taşıyan kral Ardeşir'e güç simgesi olan halkayı Tanrı Ahura Mazda bizzat kendi elleriyle vermişti. O günden beri Zerdüştlikle krallık özdeşleşmiş, din ve taht birleşmişti. Fakat bu durum zamanla halkın kanını emen yeni çıkar zümrelerinin doğmasına sebep olmuş; tahta karşı gelmek Tanrıya karşı gelmekle eş tutulmaya başlanmıştı.

Genç Mubed fikirlerini cesurca kralla paylaşıyor, dinin iktidar aracı haline getirilmesine karşı çıkıyordu. Bunun diğer bir anlamı da insanların bir düşünceye sahip olmasıydı; düşünmesiydi! “Düşünmek” zamanın din anlayışına aykırıydı. Düşünen insan tehlikeli insandı. Onun toplumsal yansıması ise ayrıcalıklı sınıfların tüm çıkarlarını ortadan kaldırabilirdi. Düşünen bir toplumu kimse kolay yönetemezdi!

Kralın kafasında farklı farklı hayaller oluşuyordu. Ne pahasına olursa olsun bu genç Mubed'i destekleyecekti.

Bir oyun gibi başlattığı bu dayanışma-destek ilişkisinde zamanla daha derin bir anlam bulacağını hissetti. Görüşleri ciddiye ve yeni bir din anlamına gelecek kadar kapsamlıydı. Bu görüşlerin halk arasında yayılması tehlikeli olsa da rahipler ve rakibi olan soylular karşısında Kral Kubâd'ın işine gelebilirdi.

Günlerce bu derinleşmiş düşüncelerin sahibiyle neler yapabileceğini hayal edip durdu.

Gundeşapur'daki tartışmalar onların yaşantısında büyük bir değişime yol açmazken Tizpon'daki tartışmalar tüm ülkenin geleceğini etkileyebilecek kadar önemliydi.

Dicle'ye bakan Başkent Tizpon'un olduğu bölgeye Sasaniler “Dıl-e Êranşehr” yani “İran'ın Kalbi” diyorlardı. Büyük bir kentti ve 200 bine yakın nüfusu vardı. Yüzlerce yıl İran ülkesine başkentlik yapacaktı. Sonradan buraya yakın kurulacak kente Bağdat denilecekti.

Gundeşapur'daki Yunanlılar Tizpon'a Ktesifon, Araplar ise Medayin diyordu. Resmiyette Başkente herkes Tizpon diyordu.

Bu farklı adlandırmalar Gundeşapur ahalisini pek de ilgilendiren bir konu değildi. Sadece siyasi tartışmalarda bu farklı isimler duyuluyordu.

Gundeşapur, siyasetin değil bilimin çok konuşulduğu bir kentti. Ahalinin şatafata kaçan bir yaşam tarzı olmasa da kültürel olarak kendini Êranşehr'in her yerinden daha üstün görmeye başlamışlardı.

Hürrem bu abartının sebebini erkenden fark etti. Fikir alanında bir taklit dalgası gelişmişti. Kitaplardan ve sürgünlerin anlatımlarından ezbere öğrenilen tumturaklı laflar hakikat yerine konulmuştu. Din tartışmaları toplumsal hayattan soyut ele alınmış, bu yüzden halktan kopuk yoz bir akıl gelişmişti. Yunanistan bunun sancılarını yüzlerce yıl önce çekmişti. Bu kentte onun küçük bir taklidi yaşanıyordu.

Halktan kopuk olduğunun farkında olan rahipler ve soylular da bu tartışmaların önüne geçmiyordu.

Bilim alanında yaşanan gelişmeler ise kayda değerci. Özellikle tıp bilimi için Gundeşapur her geçen gün bir merkez olmaya doğru gidiyordu.

Hürrem bu kentte kaldığı sürece en çok Babilli hekim Nauman ve eşi Surem'i sevmişti. Düşüncelerini onlardan başkasına açık etmemişti.

Onlu yaşlarını yarılamış oğulları Nibiru'dan yakınıyorlardı, sır saklamayı bilmeyen çenesi düşük bir çocuktı.

Nauman beyazlamış saçı ve derin mavi gözleriyle bir bilge havasındaydı. Eşinin büyük hünerle yaptığı bol sebzeli ve yeşillikli yemeklerden yemeyi seviyordu. Sürekli hareket ettiğinden ne kadar çok yese de şişmanlamıyordu.

Boyu pek de uzun olmamasına rağmen dik omuzları sayesinde uzun görünüyordu. Hürrem'le aynı boyda bir ihtiyardı. Şaka yapmayı seviyordu. Hastalarına kendi eliyle yaptığı ilaçlara bazen kasıtlı olarak hapsirtan ya da gözleri yaşartan tozlar katıyor, hastaları kızdığında bunların hastalığı daha çabuk iyileştireceğini söylüyordu.

Nauman Hürrem'deki cevheri yakalamış, onun kaynağını merak ediyordu. Hürrem her konuda ona açık olsa da bu konuda yani bilgi ve düşüncelerinin kaynağı hakkında sır vermiyordu.

Hekimin eşi Surem de kendisi gibi sempatik ve bilgiliydi. Kentte yardımseverliğiyle tanınmıştı, tüm halkın anası gibiydi.

Gundeşapur'da Babil'in "Asma Bahçeleri" ve Kraliçe Semiramis hakkında ondan başka geniş bilgi sahibi olan kimse yoktu. Bu bahçelerden üç tane olduğunu, birinin Tizpon'a yakın bir yerde, diğerinin Ninova'da üçüncüsünün ise kendi ana soyunun dayandığı Kuzey Babil'in merkezi olan Hezex'de kurulmuş olduğunu anlatıyordu. Babil'in "Tanrının Kapısı" anlamına geldiğini de ondan öğrenmişlerdi.

Bilgilerinin kaynağını merak edenlere ana soyunun Hezex Süryanilerine dayandığını ve onların da bilgiye çok önem verip çocuklarını asırlar boyu kendilerinin eğittiğini, bilgileri nesilden nesile taşıdıklarını anlatırdı.

Sahte ruhanilerden nefret ediyordu. Onları çarşı pazar her yerde yeriyor, mizahi bir dille iki yüzlülüklerini ve

gaddarlıklarını herkese gösteriyordu. Bununla da yetinmiyor, evlerde derinlikli tartışmalar yapıyor, bir grupta beraber adı konulmamış bir tarikat gibi hareket ediyorlardı.

Asara, hekimden sağlık bilgisi öğrenirken, Surem sayesinde kent yaşamında bir kadın olarak nasıl yer alınabileceğini ve hayatın daha derin bilgilerini öğreniyordu.

Herkesle muhatap olmuyor, en olmaz anlarda kendine hâkim oluyor, büyük irade ve inancı sayesinde kendisine saygıyla yaklaşılmasını sağlıyordu.

Öte yandan Surem'in yardımları olmasa kentteki felsefe tartışmalarından haberdar bile olmayacaktı.

Kentin canlı yaşamı içinde felsefe tartışmalarının yeri apayrı bir özellik taşıyordu. Bu tartışmalar nispeten özgürce yapılabiliyordu. Asara bu konuda kardeşi Hürrem'in ilgisini gördükçe sevinci artıyor, yaşananların acısını unutuyordu.

Hürrem gittiği her yerde tartışmaları can kulağıyla dinliyor, bunları kendi bilgi süzgecinden geçiriyor ve yorumluyordu.

O kadar çok tartışmaya tanık oldu ki artık orada neyin ne anlamda söylendiğini ilk birkaç cümlede anlar hale geldi.

Kendini eski Yunan kentleriyle kıyaslayan ve tartışmaları da bir o kadar filozofik bulan kent ahalisinin aksine Hürrem bunun bir gösterişten öteye geçmediğini hatta bir avuntu kaynağı olduğunu fark etmişti.

Geçmişin özlemiyle yanan ya da gelecek hayalleriyle avunan bu insanlar yaşadıkları zamandan uzaklaşmış, bunu kendileri için bir nevi güvenli sığınak yapmışlardı.

Hürrem bu topluluğun en seçkin tartışmacılarını yargılamayı başarmıştı. Onlardan öğrendiği kadar öğretici de oluyordu.

Bir defasında bu seçkin topluluktan yaşlıca biri Sokrates'e felsefe yöntemi olarak diyalektiğe dayalı diyalog yöntemini öğretmenin bir kadın olduğunu söyledi. Oysa Sokrates ve diyalog yöntemi birbiriyle özdeşleşmişti.

Eğitim tarzında diyalog yöntemi, sorular sormayı, çürütmeyi ve sonunda doğruyu karşıdakine söyletmeyi esas alıyordu. Yöntemin esas sahibi Aspasia adlı kadın bir filozoftu.

Antik Yunan dünyasında bir kadının filozof olabileceğine ihtimal verilmezdi ve bu yüzden onun hakkında türlü ithamlarda bulunulmuştu. İftiraların diğer bir sebebi de devlet başkanı olan eşi Perikles'i küçük düşürmektir.

Hürrem yaşlı adamdan bu bilgilerin tüm detaylarını anlatmasını rica etmiş ve sabırla dinlemişti.

İhtiyarın konuşması diyalog yönteminden evrende her şeyi zıddıyla ele alan felsefe tartışmasına geçtiğinde Hürrem bu işin kaynağının Yunanistan olmadığını anlatma ihtiyacını duydu. Fakat hemen konuşmadı, tartışmaları dinlerken söyleyeceği sözleri kafasında tasarladı.

Aspasia adıyla adeta büyülenmişti. İlk kez burada duymuştu.

Miletli Aspasia!

Diyalog yönteminin Sokrates'e hocalık yapmış olan bu kadına ait olduğunu öğrenmek Hürrem'i gerçekten çok sevindirmişti.

Bilgeliğe giden yolun kendini tanımaktan geçtiğini söyleyen ilk kişinin de Aspasia olduğu iddia ediliyordu. Gezinlerin anlattığına göre eski bir yazıtta bu sözün sahibinden "Kadın Sokrates" olarak söz ediliyordu.

Aspasia aynı zamanda bir hitabet ustasıydı. Onu karalayanlar bile bilgisi ve konuşma yeteneğini reddetmemişti.

Kadının yok sayıldığı bu dünyada, diyalog yönteminin bilge bir kadın tarafından geliştirilmiş olması tesadüf değildi. Buna en çok ihtiyaç duyan kadındı ve hem kadınların kendi aralarında hem de erkeklerle diyalog geliştirmeleri değişim ve dönüşümün başlangıcı olabilirdi.

Fakat her şeyi Yunan filozoflarına bağlayan, tüm felsefenin başlangıcını Yunan dünyasına mal eden yaklaşımlar kafasına yatmamıştı.

Fırsatını bulunca herkesi hayrete düşüren bir soruyla düşüncesini ortaya koydu:

“Sokrates ve onun hocası Aspasia adına hürmet ederim. Tüm Yunan filozoflarını aynı şekilde saygıyla anarım. Lakin onlardan önceki bir zamanda yaşamış olan ahlakın, özgür düşüncenin ve iradenin büyük peygamberi Zerdüşt’ün, diyalektik yöntemin öncüsü olduğunu inkâr edebilir miyiz? Onu neden felsefenin ve filozofların öncüsü olarak kabul etmiyorsunuz ki?”

Bir soru, birçok derin düşünceyi bağrında taşıyordu. Buna benzer sorularla konuştukça Asara kardeşini basite almış olduğu için mahcubiyet yaşıyordu. Bununla birlikte gururlanıyordu.

Hayata dokunma ve kendi kaynaklarına sahip çıkma konusunda herkesi düşündürten yargılamaları ve soruları sayesinde Hürrem ilgi odağı haline gelse de onun ilgisi teorik olan felsefe tartışmalarından ziyade toplumsal tartışmalara dönüktü. Toplumsal olmayan bir felsefeyi kabul etmiyordu. Her yerde “felsefe toplumun düşünen yüreğidir!” sözünü tekrarlıyordu.

Bu kentte toplumsal yaşam ile felsefe birbirinden koparılmıştı ve bu yüzden yanılsamalar çabuk geliyordu.

İlim için merak ve çabanın bol ama insanca dayanışmanın az olduğunu; bu yüzden de sosyal bir dağılmanın yaşandığını fark etmişti. Bir düşünce vardı

ama yürek baŗka bir yanda, toplum baŗka bir yanda kalmıŗtı. “Toplumun d ŗ nen yüreği” burada sadece d ŗ nmeye indirgenmiŗtı. Bir süre sonra buradan alacağı, öğreneceği pek fazla bir Şeyin kalmadığına karar verdi ve evine döndü. Elbette orada edindiği yeni dostlarını unutmayacaktı.

...

Döndüğünde öğrendi ki ağabeyi Arad kendi kaderinin peŗinden Baŗkente gitmiŗ. Dayzer hiç razı olmamıŗ, Baba Qade ise tek bir Şartla bunu kabul etmiŗti, onlarla bağlarını koparmayacak ve nerede olursa olsun, ne olursa olsun rahiplerin emrine girmeyecekti!

Araları çok iyi olmasa da Arad’ın aileden kopuŗu yüreğini burdu.

Hürrem onu anlaŗılmaz buluyordu. Ne yapmak istediği, hayalleri, hedefleri belli olmayan biriydi. Kardeŗlik bağları zayıftı. Buna rağmen Arad’ın dönmesi için dualar etti. Baŗına kötü bir Şey gelmemesi için aileyle beraber olması gerektiğini d ŗ nd .

Arad, Hürrem gibi kendi ayakları üzerinde durabilecek biri değildi. Hürrem bunun sebebini de anlamıyordu. Onun zayıf haline üzülüyordu. Çok kaba görünse de zayıf bir iradesi vardı. Bu yüzden hem korkmuŗtu hem de böyle bir cesaret gösterdiği için sevinmiŗti aslında.

Hürrem’in de anne ve babasıyla daha ne kadar birlikte kalacağı belli değildi. Din sınırlamaları olmasa Arad’ın ardından gidebilirdi.

Perva’yı da sorup soruŗturmuŗ ama sadece köyü terk edip gittiğini  đrenmiŗti. Nereye gittiğini bilen yoktu. Ondaki din tutkusunu d ŗ nd . Bir mabede kapanmıŗ olabileceğini hayal etti.

Çocukluğundan beri nereye gitse karŗılaŗtıđı din baskısını Gundeŗapur’da fazla g rmemiŗti. Yine de din kaynaklı bazı sınırlamaların orada bile içten içe yaŗandıđını hissetmiŗti.

Gezip gördüklerini anne ve babasına uzunca anlattı.

Güneye doğru pek yolculuk yapmadığı için Gundeşapur'u yakından tanımayan Qade “anlaşılan değişen pek bir şey yok” diyerek çok eskiden, yolculuklarından birinde tanıştığı oralı olan bir kervancıdan bahsetti.

-O da böyleydi! Köksüzlüğünü ve basitliğini gizlemek ister gibi hep abartılı, hep şekilci davranırdı. Dili anlaşılmaz kelimelerle doluydu. Tam da tepedekilerin istediği gibi! Gerçekleri gizlemenin bir yolu da şekilcilik değil midir?

Anlattıkların yeterli oldu; köksüzlük yüzünden o zamandan bugüne gerçekten değişen bir şey yok!

Sarayın Gölgesinde

Sarayda kralın duygu ve düşünceleri üzerinde, konseyin tümünden daha etkili olan, zekasıyla herkesi kendine hayran bırakan genç Mubed kısa süre sonra Mubedê Mubedan yani Baş Mubed olacaktı.

Yıllar önce Kralın, Mubed'ler arasındaki tartışmaları kızıştırmak için yaklaştığı ama ciddi biri olduğunu görünce düşüncelerinden etkilendiği bu Mubed, Mazdek Bamdad'dan başkası değildi.

Kral Kubâd ülkesinin Hindistan'dan Roma sınırına dek uzanan topraklarını yönetirken iç ve dış dengeye önem veriyordu. Satraplık denilen eyaletlerde birer askeri garnizon bulundurma ve ahalinin inancına, diline, kültürüne karışmama geleneğini sürdürüyordu.

Kral, soyluların, rahiplerin, askerlerin, valilerin, dihkanların, tüccarların, farklı inanç ve milliyetlerin çıkarlarını bir denge içinde yürütme konusunda uzmanlaşmıştı. Fakat özellikle soylular ve rahipler her geçen gün kendi çıkarlarını daha fazla dayatıyor, hükümdarı zorluyorlardı.

Krala tanrı kadar kutsal ve ulaşılmaz sıfatlar yüklendiği halde din adamları tanrının gücünü kendi ellerine almışlardı.

Mazdek'in her geçen gün derinleştirdiği ve büyük bir inançla savunduğu görüşler bu iki yüzlü, acımasız din tacirlerini dengeleyebilirdi. Aksi halde ruhaniler krallığı tamamen ele geçirecek ve ülkeyi doğrudan yönetmeye başlayacaklardı. İşte o zaman tüm halk isyan etmeden kimse onlarla baş edemezdi.

Kral Kubâd bazen kendi kendine söylenip: “Çok kan dökülür, çok...” derdi.

Rahiplerin emeli tahmin edilebiliyordu fakat o sıralar kralın aklından geçenleri kimse okuyamazdı. Mazdek biraz olsun onun ruhunu okuyabilmişti ama o da tam emin değildi. Kral gerçekten kendisine inanıyor muydu yoksa sadece denge siyasetinde faydalanmak için mi yaklaşıyordu? Bunu zaman gösterecekti. Şimdilik sabırla yaklaşması gerektiğini çok iyi biliyordu.

Mazdek sadece düşünceleriyle değil sade yaşam tarzıyla da herkesin saygısını kazanmıştı.

Sarayın tüm odaları ona açık olsa da o bir çul üzerinde tefekküre dalmayı her şeyden çok severdi.

“Yusuf peygamberden beri hiçbir saray onun gibi güzel bir yüz görmemiştir” diyerek kendisini övenlerin niyetini sorguluyordu çünkü öyle olmadığını biliyordu. Yağcılık yapanları sevmezdi.

Bitmek bilmeyen enerjisi, bedeninin her gözeneğinden fikirlerinin tüm ayrıntılarına dek her an, her yerde volkan gibi kaynıyordu.

Siyah saçları kısmen seyrek, bıyığı ise gür ve parlak kahve-siyah karışımıydı. Alt dudağını kapatacak kadar uzundu. Alnı yeterince açıktı. Siyah gözleri bazen koyu maviye benzerdi. Düşünceli anlarında bu duruma tanık olunabilirdi. Yüzüne göre biraz büyük olan burnu ise bıyığının gerisinde saklanmıştı. Dik yürüdüğünden boyu hep uzun görünürdü.

Tanrı Ahura-Mazda’nın yeryüzündeki ışığı; insanlar arasında tanrı, tanrılar arasında insan sayılan Kubâd, kimselere fark ettirmeden defalarca Mazdek’le kendi boyunu kıyaslamıştı. Yanına yanaştığı bir seferinde kendisini daha uzun bulmuştu fakat gerçekte Mazdek uzun boylu değildi, kısa da sayılmazdı.

Ondaki çekici hava belki gözlerindeki derinlikten belki de davranışlarındaki incelikten ileri geliyordu.

Üstelik sarayda, etrafında dolanan kadınlardan kaçının yüreği ona yanıkta bilinmezdi.

Ailesi Med kenti Hemedan'ın varlıklıları arasındaydı. Babası Bamdad ile annesi Ahuyar geçmişten beri Muğ kültürüyle şekillenmiş iki ayrı sülaleden geliyordu. Bamdad, Mazdek'in din hizmetine girmesinden memnundu.

Ahuyar ise onun adına hep kaygılıydı. Oğluna çok güvense de din adamlarının toplum nezdinde eski itibarlarının kalmadığını biliyordu. Çünkü ellerindeki gücü kişisel çıkarları için kullanıyorlardı. Mazdek'in böyle biri olmayacağına inansa da onlar arasına girmesine gönlü razı olmamıştı.

Mazdek din adamlığına soyunduğu ilk zamanlardan itibaren karşılaştığı olaylarla annesinin öğütlerinin ne kadar yerinde olduğunu görmüş, anlamıştı.

Aslında annesi dinden daha çok kadınlar konusunda nasihat vermişti.

“Din için eğitim alacaksın ama bir kadın olmadan yaşamı nasıl anlayacaksın?” dedikten sonra onu evlilik için teşvik etmişti.

Aile içinde kadınlara saygılı yaklaşıldı.

Ülkedeki tüm değişimlere rağmen ailesindeki kültür fazla zarar görmemişti.

Kadınların toplumdaki statüsü Mazdek'i üzüyordu. Saray'a girdiği zaman, en yüksek kültür seviyesinde olduğunu iddia eden ve bununla övünen kadınların, saraydaki en sıradan bir erkek karşısında bile geri planda olduğunu görmüştü. Bu yüzden başkaları gibi erkek oluşuyla övünmeyi kendisine men etmişti.

Kendisinin düşündükleri bir yana saraydaki cariyelerin yaklaşımları bir yanaydı! Onlar eşitlikle, adaletle ilgilenmiyorlardı. Onlara sorulsa ayrıcalıklıydılar, bilgiliydiler, dünyayı yönetiyorlardı! Hele biri vardı ki Mazdek onun karşısında ne yapacağını iyice şaşırıyordu.

Gönlüne değil de açık bir deryaymış gibi kolayca koynuna girmeye çalışan Esle'yle başı beladaydı.

Misk-i amber kokuları saçan katran karası saçlarının yan tarafında kırmızı gonca gül eksik olmazdı. Gül motifi olmayan elbiseleri giymezdi.

Haremdeki hiçbir kadının cesaret edemeyeceği kadar bacaklarını yandan açık bırakan gül desenli, sırma işlemeli bol kesimli elbiselerinin arasında hayallerinin aşkı Mazdek'i kaybetmek istiyordu.

Esle saraydaki tüm hizmetlerden sorumlu ekibin başıydı. Bir de kadınlardan oluşan yakın ekibi vardı. Tüm cariyeler eğitim görüyor olsalar da bunlar cariyeler arasından seçilip daha özel yetiştirilen Esle'nin kolu kanadı olan kadınlardı.

Toplumda kadınların eğitim görmesi pek mümkün değilken haremdekiler bilgi ve görgü sahibi yapılmak istendiğinden henüz küçük yaşlardayken eğitiliyorlardı.

Esle'ye göre her cariye bir orduydı; kendisi de orduların başkomutanıydı!

Harem'e resmi ağızlar "Heremsara" ve cariyelere ise "Kenîz" diyorlardı. Sayıları yüzlerce hatta bazen binlerce oluyordu.

Esle ve kenîz kızlar, rahipler kadar olmasa da dünya ve ahiret bilgisine sahip olmuşlardı. Esas güçlerini ise kadınlıklarını kullanmayı bir "sanat" haline getirdiklerinde kazanmışlardı.

Rahiplerin ve komutanların ileri gelenlerini avuçları içine almışlardı.

Din korkusundan kendilerine yanaşmayanlar için buldukları bir çare vardı: Gizliden ve geçici olarak onlarla evlilik yapmak! Bu akli onlara "Simbêl-Zıl" dedikleri bir tapınak bekçisi vermişti.

Tüm "aşk tuzaklarına" rağmen Esle'yle yalnız, baş başa kalmamak için her seferinde bir bahane buluyordu.

Öyle ki uydurduğu bahaneler yüzünden Mazdek kendisini neredeyse bir yalancı gibi hissediyordu.

Esle'yi kutsal kitap Avesta'da, erkeklerin arzularını kıskırtan ilk kadın diye anılan Cahî'ye benzetiyordu. Kral ile ilişkisinde gizli kavgalar vardı. Belki Mazdek'i ona karşı kullanmak istiyordu. Belki de ona aşık olmuştu. Her ne sebeple olursa olsun kendisini elde etmek için türlü oyunlar oynuyordu. Bazen Mazdek'in aklını başından alacak kadar çok yakınlaştığı oluyordu. Mazdek şimdilik ne yakın ne uzak olmayı tercih etmişti.

Zamanın ne getireceği henüz belli değildi.

Mazdek bir din adamı olarak saraya girip çıkarken gerçekleri kendi gözleriyle görmüş oluyordu.

Her yere korku salmış, sonsuza dek yaşayacakmış gibi görünen bu iktidar merkezinin içten içe çürüdüğünü ve görüldüğü gibi güçlü olmadığını anlamıştı.

Bu çürümüş sistemin bir parçası olmayacaktı.

Yalnız kalarak hem kendini korumuş oluyordu hem de düşüncelerini derinleştiriyordu. Bazen Mani'nin gezgin halini aklına getiriyor ve bunu yapmış olmasına hayranlık duyuyordu.

Mani gibi yüce bir insanın katledilmesi gönlünde büyük bir yara açmıştı.

Mani bozulan dünyayı değiştirme iddiasındaydı. Sasani kralını ikna etmişti. Katledilmese, Roma İmparatorunu ikna etmeye gidecekti.

Mani sadece Zerdüş dininin değil Hıristiyanlığın, Yahudiliğin, Budizmin, Yunan Felsefesinin özünde iyiliğin olduğuna inanmıştı. Her dindeki iyiyi bulup birleştirmekle tüm insanlığı birleştirecekti.

Bu inançta büyük bir sorgulama ve irade vardı. Zerdüş peygamberin iradeye verdiği öncelik boşuna değildi. Zerdüş'ün halklara kazandırdığı irade ve düşünce gücü olmasa kölecî İmparatorlukları dize getiren isyanların gelişmesi mümkün değildi.

Mani de Zerdüşt gibi “aydınlatan” anlamına geliyordu. O da bir isyan örgütlememiş, sürekli olarak insanları aydınlatmakla uğraşmıştı. Bu nedenle Maniye de “Işığın Öğretmeni” denilmişti.

Mazdek düşüncenin gücünü en fazla Mani’de görüyordu.

O nasıl ki Sasani sarayında kralları yola getirecek kadar güven dolu ve inançlı idiyse Mazdek de hayallerinde kendini onun yerine koyuyordu fakat bunu hiç kimseyle paylaşmıyordu.

Kulübesi küçüktü ama düş dünyası giderek büyüyordu.

Kulübesindeki yalnızlığından yakınmak bir yana bu yalnızlığı bir Tanrı nimeti sayıyor ve kıskançlıkla koruyordu. Fakat hasta düştüğü zaman ne yapacağını bilemez oluyordu.

Geçici bir hastalığa yakalandığı zamandı. Nasıl ve ne zaman uyuduğunu bile hatırlamıyordu.

Gecenin sabaha dönüşmesine az kalmıştı.

İbadethanenin arka tarafında, gözlerden ırak bahçede dostlarının yardımıyla yaptığı iki katlı taş evinde uyuyordu.

Alt katı hayvanlara ayırmıştı. Birkaç hayvana bakmak onun için ibadet gibiydi.

Sabahlardan hangi sabah olduğuna renklerden hangi renk günü olduğuna bakmadan horoz uzun uzun öttü.

O sabah uyanık olduğu halde bir türlü yatağından çıkamadı. Ne tür bir hastalığın pençesine düştüğünü düşündü, hatırlayamadı.

Güneş penceresini devirip başını yakıncaya dek uyumaya devam etti.

Sanki bedenini yatağa zincirlemişler, başında davullar çalıyorlardı. Güçlkle sırtını doğrultup yatakta bağdaş kurup oturdu. Kollarını iki yana açarak uzun uzun gerindi.

Kalkmak istiyor ama ayakları bir türlü onu dinlemiyordu. Eklemlerindeki sızılar yüzünden tekrar yatağına uzandı.

O gün misafirinin geleceğini hatırlayınca birden yatağında yeniden doğruldu. Gecikmişti. Hemen merdivenlerden inmeye başladı.

Henüz birkaç adım atmışken ayağı burkuldu ve olduğu yere yığıldı. Acısından bir süre öylece oturduğu yerde kalakaldı.

Sızısı azalınca oflaya pufлая indi ve bahçeye çıktı. İlk refleksi:

-Aman tanrım! Yalnız değilsin!” demek oldu.

Beklediği misafirini kucakladı. Diğerine de başıyla selam verdi.

Geciktiği için özürler diledi.

Kapıda karşılamadığı için yerlere kadar eğilerek yeniden özür diledi.

Seyrek saçları dağılmıştı, gözleri baygın haldeydi, güçlükle açabiliyordu. Hiç bu kadar halsiz, kırgın, dağınık olmamıştı.

Üzerinde halen gece kıyafetlerinin olduğunu unutmuş sadece gecikmesinin özürlerini tekrar tekrar dile getiriyordu.

Misafiri Qade, özür dileyecek bir şey olmadığını söyleyip Başkenti yakından tanınması için beraberinde getirdiği genç kadını takdim etti:

-Kızım Hürrem!

Mazdek bir an afalladı. Qade'nin çocuklarının olduğunu biliyordu ama Hürrem gibi bir güzellikten habersizdi.

Eli ayağı birbirine dolanarak onları içeriye davet etti. Kapıdan içeri girdikleri halde yukarıdaki odasının ne kadar dağınık olduğu aklına gelince bahçede oturmayı teklif edip onları gerisin geri çıkardı.

Üçü de odun kütüklerinin üzerine oturdukları halde Mazdek halen ayaktaymış gibi Hürrem'e "buyurun oturun" dedi.

Hürrem gülümsemekle karşılık verdi, zaten oturuyordu. Mazdek hastaydı hasta olmasına ama şimdi tam çarpılmıştı.

Uzunca bir sohbetten sonra Qade yeleğinin cebinden sıkı sıkıya sarılmış küçük bir paketi çıkarıp Mazdek'e verdi. Bu, Hürrem'in gözünden kaçmadı. Fakat Hürrem onları dinlemiyordu. Yakaladığı bir tavşanı okşuyordu.

Qade öğleden sonra kızıyla birlikte kenti dolaşacaklarını hatırlattı. Mazdek hasta olduğu halde onlara eşlik edeceğini söyledi.

Qade biraz yürümenin Mazdek'e iyi geleceğini belirttikten sonra manalı bir şekilde gülümseyerek:

-Sarayın gölgesinde yaşadıkça hastalanmaktan kurtulamazsın, dedi.

Kent içinde dolaşmaya çıktıklarında Hürrem'in ne kadar bilgili olduğuna tanık oldu. Sohbetleri din konusuna geldiğinde Mazdek konuştu, köylüler hakkındaysa Hürrem konuştu.

Kentin büyüklüğü adeta baş döndürücüydü. Bir günde dolaşmakla bitecek gibi değildi. Mazdek kentin tarihi hakkında bildiklerini anlattı.

Henüz yeni tanıştıkları halde bu kadar rahat sohbet edebilmiş olmalarına Hürrem de hayret etmişti.

Ayrılacakları zaman Qade yine aynı sözü tekrarladı: "Sarayın gölgesinden kurtulmadıkça senin de evleneceğin kadının da çocuklarınızın da güneşten yeterince nasiplenmemek yüzünden hastalıktan kurtulmayacağı kesindir!"

Mazdek bu kez öksürükler eşliğinde gülse de kendini toparladı ve her zamanki gibi saygıyla karşılık verdi: "Sen öyle diyorsan öyledir Baba Qade. İlk fırsatta bir çaresine bakacağım!"

Saraydan çıkmak için şimdi önemli bir gerekçesi vardı. Hürrem de buna içtenlikle karşılık vermişti.

Zaman, tarihe geçecek yeni bir aşka sahne oluyordu. Sahnenin ardında örülen komplolardan habersiz bir aşk tomurcuklanıyordu...

Ak Saçlara Düşen Karanlık Kılıç

**Ölümcül sırların yeri mezar,
Mezarı olmayanın yeri kilitsiz yürektir!**

Tarihin seyrini değiştiren bazı anlar vardır. Böylesi anlardan biri de Med Konfederasyonunun uğradığı ihanetti. Bin yıl önce Perslerin devlet olmasının hikayesi böyle başlamıştı.

Bin yıldır nice savaşlar görmüştü. Milyonluk ordularla savaştan savaşa koştukları zamanlar olmuştu.

En büyük savaşlardan bile korkmayan bir geleneğe sahip olan bu imparatorluk içinde, şimdi bir grup sahte din adamı, tarihlerinin en büyük korkularını besleyip büyütüyorlardı.

Tarihin her aşamasında sahte din adamları çıkmıştı. Toplum bazen onların sözlerine aldanmış ama nihayetinde hep yaşamlarına bakıp gerçekleri görmüştür. Gerçekleri gizlemenin en önemli araçlarından biri korkuydu. Halkın kutsal değerlerini kullanıp korku yaymak ya da tasfiye edilecek kişileri korku kaynağı olarak göstermek sahteliklerin örtüsü haline gelmişti.

Korkuyu büyüteceklerdi ki tehdit görünür olsun ve yok edilmesi kolay olsun.

Dindarlıkları sahte olduğu için özgürlükçü fikirler karşısında titriyorlardı.

Tarihin kritik bir anında değillerdi, ortada bir savaş da yoktu fakat bir grup fikir insanının din konusundaki tartışmaları karşısında yaşadıkları korku ölümcül olmuştu. Onları tutuklatmışlardı. Yargıları kesindi:

-Tanrıyı unutmuşlar!

-Tanrı katında günahkardırlar!

-Tanrı Ahura-Mazda'ya eş koşmaktadırlar!
-Tanrının adını kirletmektedirler!
-Böyle giderse ortada ne din ne de devlet kalacak!
-Bizans casusudurlar!
-Êranřehir'i yok etmek istiyorlar!
-Dinsiz, ahlaksız, kirli, pis, hastalıklıdırlar; tüm ülkeye bulaştırmadan yok edilmeliler!

Bu tartışmalara tanık olan Mazdek sakinliğini korumaya çalışarak içinden “başınıza Tanrı kadar taş düşün!” derken ihtiyar rahiplerin intikam saçıan gözlerine bakıp:

-Yanılıyorsunuz çünkü daha onları dinlemediniz bile!

Bu çıkışa dayanamayan ve kadılık yaptığı halde rahiplerin emrinden çıkmayan Dar-i İyaz ağzından köpükler saçarak cevap verdi:

-Dinleyecek ne var, her şey apaçık ortadadır, dinden çıkmışların cezası bellidir!

Bu sözleri diğerleri de onaylayınca Mazdek onlarla tartışmanın yararsız olduğunu görüp, yakın bir kentte olduğunu duyduğu Kralla görüşmek için çıktı.

Kapıdan çıkar çıkmaz kan kokusu burnuna vurdu.

Tutsaklar bir tezek yığınının dibine şilte gibi atılmış, kan-revan içinde inliyorlardı. Başlarında kırmızı başlıklı askerler nöbet tutuyordu. Zerdüşti geleneğın etkileri ruhlarında pek olmasa da biçimsel olarak giysilerinde görülüyordu.

Askerlerin komutanı rahiplerden gelecek emri bekliyordu.

Bu askerler bir zamanlar tamamen krala bağılıydı. Ardeşir'in geliştirdiğı ordu ve askerlik sisteminde askerler her türlü dini otoriteden, yerel beyliklerden, toprak ağası dihkanelardan, valilerden bağımsız olarak doğrudan kralın emrindeydi. Şimdiyse bir din adamı, bir toprak ağası bile rahatlıkla onların üzerinde etkide bulunabiliyordu.

Havadaki kan kokusunu bastırarak bir yağmur gelmek üzereydi. Bulutlar siyahın her tonunu kendinde toplamıştı. Yine de günlerce yağmur düşmedi. Hava hep böyle boğuk, kapalı kaldı.

Günler sonra ilk yağmur taneleri usulca düşmeye başladığında komutan ahırın sundurması altına geçti. Tutsaklar ve askerler ıslandılar. Yağmur şiddetlenince komutanın emriyle askerler de sundurmanın altına geçtiler.

O gün yolculuktan dönen Mazdek yorgunluğuna ve yağmura aldırış etmeden uzun taş avluda üzerindeki ince beyaz gömlekle tutsakların olduğu tarafa yürüdü. Tutsakların başucuna gelinceye dek sırlıslıkla oldu.

-Bunlar insan! Hem işkence yapmış hem de yağmurun altında bırakmışsınız. Sizde insaf yok mu? diyerek komutanın kolundan tutup çekiştirdi ve sundurmanın altından çıkarıp ıslanmasını sağladı.

Komutan “emir böyle!” demekle yetindi.

-Kim vermişse emri iptal ediyorum!

-Ne! Nasıl yani!

-İptal ediyorum dedim, merhametiniz öldü mü? Çözün kollarını, içeriye taşıyın!

Bu girişken ünlü Mubed karşısında daha fazla konuşma cesaretini gösteremedi komutan. Askerlerine emir verdi. Tutsakları içeriye aldılar.

Girerken ılık saman kokusu genzini yaktı. Tutsakların her birini tek tek yokladı.

Kaşından akan kandan dolayı gözünü açamayan kadının koluna girdi ve yuvarlak kesim bir odun kütüğüne oturmasını sağladı. Mendilini çıkarıp kanını temizledi. Kim olduğunu, kimlerden olduğunu sordu ama cevap alamadı.

Kadının göz kapakları halen kan içindeydi. Güçlkle açabildiği halde kanını temizleyen Mazdek’in sarı mendiline gözü ilişti. Kana göz yaşları karıştı.

Mendili tanıdı. Hürrem o mendile düşlerini işlerken yanındaydı. Mendili, sevdiği insan olan Mazdek'e vereceğini de biliyordu. İşte o mendili görünce onun Mazdek olduğunu anladı, konuşmak istedi. Fakat Hürrem adına korktu. Onu da suçlayabilecekleri fikri o saniye aklına kılıç gibi saplandı ve konuşmaktan vazgeçti.

Mazdek yanlarından ayrılırken:

-Dürüstlük insanın içindedir ve asla ölmez ama dürüstlükten dolayı erkenden ölmeye değer mi diye bir daha düşünün! dedi.

Biri kadın 7 tutsaktı; kadın dışındakiler, kendileriyle konuşanın kim olduğunu bilemeseler de ne anlatmak istediğini gayet iyi anladılar.

Rahipler Mazdek'in çabaları sonunda onları dinlemeye karar verdi. Kadı huzurunda göstermelik bir mahkeme oldu.

Rahipler öylesine büyük bir otoriteye kavuşmuştu ki dinsel konularda kimseye danışmadan, hele ki din suçluları olduğunda kimseyi dinlemeden karar verirlerdi. Kadınlara da onaylatırlardı.

Kralla yakınlık kurmuş olan Mazdek Bamdad onları zorlamıştı. Ya hepsini dinleyecekler, adil bir yargılama yapacaklar ya da kralla karşı karşıya geleceklerdi!

Tutsakları salona getirmeden önce kuyunun başına götürüp temizlenmelerini sağladılar. Günlerdir aç-susuz işkence altındaydılar. Atların kovaıyla su içtiler.

Salona girdiklerinde başlarını kaldırıp tavana baktılar. Birçok ihtişama tanık olmuşlardı ama bu kadar yüksek bir tavanı hayatları boyunca görmemişlerdi.

Gundeşapur'da yaşadıkları halde buradaki kalenin içinde böyle bir yapının olduğunu duymamışlardı bile. İhtişamlı sütunlar, cilalı pencereler ve karşılarında bir dizi yaşlı rahip!

Bu gelişmeden haberdar olan Hürrem de yoldaydı. Dinen yağmurun ardından toprak baş döndüren rayihalar

saçıyordu. Ama o bunları fark edecek durumda değildi. Can dostu ve öğretmeni tehlikeyeydi. Mühür'ü o kadar hızlı koşturuyordu ki ilk kez çatlayacak gibi olmuştu. Mühür ilk kez Hürrem'in bu kadar kızgın, öfkeli, aceleci olduğuna tanık oluyordu.

O henüz yoldayken rahipler işlerini bitirmişti.

-Dinledik de ne oldu, hepsi yalan söylüyor! dedi rahiplerden biri.

Kadı Dar-i İyaz bu işin usulüne uygun olması gerektiğini söyleyip rahiplerin rahat olmasını istedi.

Sonunda hepsine ölüm cezası verdiler.

Mazdek bunun üzerine tekrar Kralın yanına gitmek için ayrıldı. Bu cezayı ne yapıp edip önlemeliydi. Aksi halde rahipler büyük bir güç kazanacak, her yerde keyfi hükümler vererek toplumu esir alacaklardı.

Mazdek'in gidişini fırsat bilen rahipler kadıyla konuşup hükmün hemen uygulanmasını istediler. Bunun üzerine kadı komutanı çağırıp ölüm kararını derhal uygulamasını emretti.

Kalenin üzerine sisle beraber kan kokusu çökmüştü. Kapıda bekleyen askerlerin hemen hepsi öksürüyordu. Samanlıktaki askerler ise tutsakları ite kalka dışarıya çıkarmaya çalışıyordu.

Onları kapının önüne getirdiler. İçerideki kütüğü de çıkardılar. Kütüğü taşıyan genç asker gizliden ağlıyordu.

Tutsakların ellerini arkadan bağladılar. Hiç beklemeden, peş peşe erkeklerin boynunu vurdular. Kadına sıra gelince onun bilge görünümüne bakıp üzüldüler.

Tanrıtanımaz bir düşman olarak anlatılan bu kadında hiçbir düşmanlık belirtisi hissetmemişlerdi. Cezayı nasıl uygulayacaklarını bilemediler. Tereddüt ettiler.

Komutanları tereddütlü havayı dağıtmak için kadına küfür savurmaya kalktı ama onun inanç ve sevgi dolu

gözlerine bakınca tamamlayamadı, sanki felç vurmuş gibi aniden sustu.

Kadın çok gururlu ve başı dikti. Gözlerini oradan çok uzaklara dikmiş gibiydi.

Ölüm anını nasıl karşılayacağını o güne dek hiç düşünmemişti. Sadece bir defasında aile ortamında, ölümün kendisine aniden gelmeye niyetinin olmadığını sezdiğini söylemişti ve öyle de olmuştu.

Yılların büyük anıları gözlerinin önünden geçti. Düşlerini kurduğu memleketini ve eşini düşündü.

Komutanın sadece göz işaretiyle verebildiği emirle cellat rolündeki askerin kılıcı havaya kalktı.

Kadın, cellada beddua edeceğine dua eder gibi bir söz söyledi:

“Tanrı, içindeki iyiyi kurtarsın!”

Ensesine doğru inen kılıcın soğukluğunu hissettiğinde gözlerini kapadı. Beyaz saçından bir tutam, kanlı kılıca yapışıp kaldı.

Başsız cenazeleri iki atın çektiği bir tahta arabaya yüklediler ve halkın arasından geçirip kent dışında bir meydana attılar. Ölümlere uygulanan kutsal merasimleri yasakladılar.

Hürrem kente yetiştiğinde her şey olup bitmişti. Hekimin evine gitti. Yas havası vardı...

Öldürülen kadın Nauman'ın eşi, halkın anası bilge kadın Surem'di. Ondaki derinliği anlamak bir yana sır tutmasını bile bilmeyen zavallı bir kişiliğe kurban gitmişti. En acı olanı da bu zavallının, ağacın kendisinden olmasıydı; ağacın kurdunun ağaçtan olması gibi.

Derler ki, zamanın birinde iki komşu ülkenin kralları sürekli birbirlerine sır dolu ilginç hediyeler göndererek aralarında adeta bir zekâ oyunu oynarlarmış. Krallardan biri en yetenekli heykeltıraşına birbirinin benzeri üç insan heykeli yaptırmış. Her birinin arasında bir fark varmış

ama bu farkı kendisiyle heykeltıraş dışında kimse bilmeyecekti.

Kral bu heykelleri bir mektupla birlikte diğer krala doğum günü hediyesi olarak göndermiş. Mektupta bu üç heykelin benzer göründüğünü, aralarında birinin ise diğerlerinden daha değerli olduğunu ve bunu bulmasını yazmış.

Doğum günü hediyesine sevinen kral heykelleri ne kadar incelese de aralarında hiçbir fark göremediği için mektupta sorulan soruyu çözememiş. Bunun üzerine ülkesindeki tüm heykeltıraşları çağırtmış ama onlar da farkı bulamamışlar. Bunun üzerine büyük sıkıntıya giren kral kendisine muhalefet ettiği için zindanda tuttuğu genç sanatçıyı hatırlamış. Onun sanatındaki üstün yeteneği ve zekâsı dillere destanmış. Kral çaresiz kalınca o genci çağırtmış.

Genç sanatçı, heykeller arasında bir fark olmadığını görünce eline çok ince bir tel almış ve birinci heykelin kulağına sokmuş. Tel heykelin kulağından girip ağzından çıkmış. İkinci heykelin bir kulağından girip diğer kulağından çıkmış. Üçüncü heykelin kulağından giren tel dışarı çıkmamış; heykelin kalp hizasına dek inip orada durmuş. İşin sırrı çözülmüş. Kral bunun üzerine genç sanatçıyı serbest bırakmış ve komşu ülke kralına teşekkür mahiyetinde cevabını yazmış:

“Kulağından gireni ağzından çıkaran yani sır saklamayan insan makbul değildir. Bir kulağından giren diğer kulağından çıkıyorsa yani dinlemiyorsa o insan da makbul değildir. Kulağından gireni yüreğinde saklayan insan ise en değerli insandır.”

Surem ve arkadaşları makbul olmayan bir kişi yüzünden ölüme gitmişti.

Farkında olmadan anasını ve arkadaşlarını ele veren bu kişi Surem'in boşboğaz oğlu Nibiru'dan başkası

değildi. Kalabalık içinde annesini överken sırlarını açık etmiş ve ölümüne giden süreci başlatmıştı.

Oğlunun davranışı için Surem “Yahuda’nın Öpücüğü” demişti. Nibiru bunu hiçbir zaman anlamayacaktı. Son akşam yemeğinden sonra Yahuda’nın Hz. İsa’yı kılıçlı ve sopalı bir kalabalığın içinde öperek ifşa ettiği söyleniyordu. Nibiru’nun yaptığı da bundan farklı değildi.

Rahiplerin delili, suçladıkları kadının oğlunun sözleri olduğundan herkesi kolayca ikna etmişlerdi.

Rahiplerin bahaneleri dini kurallardı fakat Surem ve arkadaşlarını öldürerek rahiplerin otoritesini ve dihanların statüsünü tartışmanın ve onlara karşı başkaldırıyı öğütlemenin cezasının ölüm olacağı mesajını verdiler.

Henüz ortada bir isyan yokken isyan ihtimali için insanları öldürmüşlerdi. Bu durumun halk üzerindeki etkisinin nasıl olacağı belli değildi.

Ayrıca öldürülenlerden birinin kadın olması daha farklı beklenmedik sonuçlara yol açabilirdi. Şimdilik sadece vicdanları yaraladığı görülüyordu.

Adının anlamı “mevsim” olan bilge bir kadın öldürüldü, tüm mevsimler bu ülkeye küstü, erkekler utançlarından yerin dibine girdi.

Kente uzun süre sessizlik çöktü.

Mazdek rahiplerin yanından ayrılır ayrılmaz kral Kubâd’ın yanına gitmişti. Tutsakların suçsuz olduğunu, yargılamanın göstermelik yapıldığını hatta onların dinlenmediğini anlatıp rahiplere müdahale etmesini istemişti.

“Ruhanilerin gözü dönmüş. Kralın otoritesine rağmen kendileri cezalandırma yaparak Tanrının adını kötüleyecekler” demişti.

Kralı ikna etmiş ve habercisini yola çıkarmasını sağlamıştı. Fakat rahipler hiçbir müdahaleye fırsat vermeden karanlık eylemlerini gerçekleştirmişlerdi. Amaçları sadece halka değil krala da mesaj vermekti.

Mesajı alan halkta her an patlayabilecek volkan gibi bir isyan öfkesi oluştu.

7 can, 7 halk kahramanı haline geldi...

Kral mesajın karşısında ilk kez korkuya kapıldı.

Mazdek olayı öğrenince ilk kez rahiplerle tüm ilişkilerini koparıp halkın arasına karışmayı düşündü.

Ve ilk kez bir fikir tartışmasından doğan katliamın intikamının yine fikirlerle alınması gerektiği Gundeşapur'da tartışıldı.

Halkın kahramanlarını katledenlerden intikam alma dürtüsüyle yanıp tutuşan bir kişi vardı ki o herkesten farklı düşünüyordu: Mazlum halkı katledenlerden mutlaka aynı şekilde intikam alınmalı, unutamayacakları karşılıklar verilmeliydi.

Onun bir ordusu yoktu ama kendisi bir ordu gibiydi. Halk arasında güzel sesiyle şarkılar söyleyen anasının adıyla tanınmıştı. Şanaz'ın Oğlu derlerdi. Tam adını kimse bilmezdi. Önceleri demirci ustasıydı, çelik kılıçlar yapardı.

Şarkı söylememesi için vali tarafından tehdit edilen ve bu nedenle halkın içinde şarkı söylediği sırada sarhoş dilenci kılığına girmiş bir asker tarafından hançer darbeleriyle öldürülen anasının hatırasına gezgin bir ozan olmuştu.

Kısa süre sonra, uyuduğu yatakta başsız cesedi bulunan valinin başına ne geldiğini kimseler anlamamıştı. Başını nerede aramışlarsa bulamamışlardı!

Nerede haksızlık varsa bunu sazıyla sözüyle dile getirdiği gibi karanlık çöktükten sonra da intikam kılıcını kınından çıkarıyordu. Ardında bıraktığı ölümlerin sayısını kendisi de bilmiyordu.

Hekim ve katledilen eşiyle yakın dostlukları vardı. Katliam haberini öğrendiğinde uzak diyarlarda olduğu halde intikam hırsıyla yola düştü.

Kente nasıl girip çıktığını kimseler anlamadı.

Kadı Dar-i İyaz uyuduğu yatakta kılıç darbeleriyle öldürölmüş halde bulundu! Bu olaydan sonra şanaz'ın Oğlu'yla Mazdek tanıştılar.

Bey Düğünü, İt Kemiği, Kewyar Savaşçıları!

Davul-zurna Ferwer beyin oğlunun düğünü için çalıyordu. Günlerce sürecektir düğünün ilk günüydü.

Konağın avlusunda kesilen onlarca ceylan, zebra ve bir de büyükçe bir deve kazanlarda pişirilirken kokusu tarlada çalışan köylülerin burnuna dek gidiyordu. Öğlen ara verdiklerinde kendilerine de bu yemekten verilip verilmeyeceğini merak ediyorlardı.

Beyin yanında oturan yaşlı rahip görülmemiş bir iştahla önündeki eti yiyip bitirmişti. Çatık kalın kaşlarına rağmen tombul pembe yanakları yüzünden komik bir görünümü vardı.

Konuklara düğün yemeği dağıtılırken tarlada çalışan köylüler adına iki kişi gelip yemek istedi. Buna tanık olan rahip:

-Vay, vay, vay! Ata nal çakıldığını gören kurbağalar ayağını uzatmış! Beyim, bu köylü milletini alıştırmayacaksın. Baksana hiç utanmadan düğün yemeğinden istiyorlar, dedi.

Ferwer, köylüleri aşağılayan bu sözler üzerine kahkahayla güldü. Gülerken de:

-Kurbağalara da et verin! diye hizmetçilerine seslendi.

Dini bütün ruhani:

-Aman efendim ne yapıyorsunuz, köylüye bu kadar yüz verirsiniz yarın bizi hiç takmazlar, ite çomak yaparlar!

Ferwer:

-Korkmana gerek yok, merak etme, kemikleri yabani hayvanlara terk edecek değiliz ya, evcil hayvanlarımız var bizim. Unutma, it çanağı kemik ister!

Bu konuşmalardan habersiz olan iki köylü kendilerine de et yemeğinden verildiğine sevindiler. Bir kazan dolusu kemikle oradan ayrıldılar, etleri sıyrılmıştı!

Bu iki köylü aynı gece beyin odasına çağrıldılar. İlk kez bey onları odasına davet ediyordu. Büyük bir sevinçle gittiler. Bey onları beyler gibi karşıladı. O kadar çok sevindiler ki beyin uzun uzadıya ne dediğini, onlardan ne istediğini anlamadan sadece konağın büyüklüğünden ve şatafatından etkilenmiş ve keyiften sersemlemiş halde yoksul kulübelerine dönmek üzere çıktılar.

İkisi de akrabaydı ve evleri de yan yanaydı. Döndüklerinde gördükleri manzara kendilerini çıldırtacak gibiydi: Evleri yakılıp küle çevrilmişti. Eşlerine tecavüz edilmiş, çocukları annelerinin etrafında ağlaşıyorlardı. Sabah davul-zurna yeniden çalmaya başlamışken onlar köyü terk ediyorlardı. Beyin ne dediğini yolda hatırlamış ve anlamışlardı: “Bir beyden yemek istenmez, bey verirse alınır!”

...

Devletin içinden toplumun içine dek herkesi bölmüşlerdi. Üstte etli tabakalar, altta kemikli!

En üstte tüm asilleri yöneten “Şahenshah” yer alıyordu.

Ondan sonra “Atorbanan” denilen ruhaniler-rahipler gelirdi.

“Arteştaran” denilen savaşçılar ayrı bir tabakaydı.

“Dabiran” denilen bürokrat ve sekreterler de sosyal katmanda yerlerini almışlardı.

Din adamları da dahil tüm prens, soylu, aristokrat zengin takımına topluca asiller ve büyükler anlamında “Bozorganlar” denilirken halk tabakasına da topluca “Vasteryoşan” denilirdi.

Halk tabakası içinde de daha alt seviyede ayrışmalar vardı: Aryen soyundan gelen alt kademe yöneticiler; süvari birliklerinin temelini oluşturan “Azadan Asilleri”

ki onlara “Hürler” de denilirdi ve en sonunda da Aryenler dışındaki tüm köylüler.

Bu düzen, Pers döneminde kurulmuştu. Her tabakanın tavır-davranışları bile detaylıca belirlenmiş ve sınırları çizilmişti. Öyle ki ilk zamanlarda üst tabakalardaki herkes birbirini dudaktan öperken alt tabakaların bunu yapması yasaktı. Yine de onlara özenenler yasak tanımazlardı!

Her tabakadaki insanlar bir üst tabakadakine özenirdi. Hatta rahiplerle köylüler dışındaki herkes giyim-kuşamında bile bir üst tabakayı taklit ederdi.

Sosyal tabaka dedikleri ayrışma tüm bu tabakaların sosyal özlerini yitirmelerine yol açıyordu. Köylü halk ise kölece yaşama katlanmak mecburiyetinde kalıyor, kölece bir tarzda karın tokluğuna çalışıp duruyordu.

Topluma dayatılan bu tabakalaşma Tanrı emriymiş gibi kral tarafından korunurdu.

Kralın en başta gelen görevi her sosyal tabakanın kendi sınırları içinde kalmasını sağlamaktı. Bir sınıf diğer sınıfı ezmeyecekti! Buna da “kral adaleti” denilirdi. Oysa bu yüzden ve sürekli olarak zenginler daha zengin yoksullar daha yoksul hale geliyordu.

Öyle büyük bir şatafat vardı ki sanırdınız ki halk bolluk içinde yaşıyor. Oysa bu şatafatın tamamı çalışan Fars köylüsü başta olmak üzere tüm halkın alın teri, canı, kanı üzerinde kurulmuştu.

Örneğin Sasani ipekleri dünyanın zenginlerinin ağzını sulandırıyor.

Qaliçe ya da ferş dedikleri halıların renkleri, desenleri ve sağlamlığı akıllara durgunluk veriyordu.

Kekik ve ada çayına kattıkları karışımlarla yumuşak bir kahverengi, tetre yani kavak filizinden sarı ve kırmızı, ılıbada kökünden de mavi rengi elde ediyor ve daha birçok renkli ipliği kullanarak halılarını çiçekler ve düşler ülkesi gibi süslüyorlardı.

Halı ve kilimleri devriyeler eşliğinde büyük kervanlarla en uzak diyarlara bile gönderiyorlardı. Bunlardan sadece 2x2 metre bir İran halısına sahip olmak için ülkesinin yarısını satabilecek kralların olduğu söyleniyordu. Esasen dudak uçuklatan özellikleri görülmemiş sıklıkta dokunuyor olmalarıydı. Küçük eller olmadan bu incelikte ve sıklıkta dokunmaları mümkün değildi.

Peki kim işliyordu bunları, kim üretiyordu? Gözlerinin kör olması pahasına kölece çalışan halkın küçük yaştaki oğulları ve kızları!

Yine, Ermeni ve Kafkas halklarının zengin maden ve minarellerini istedikleri gibi kullanırlarken bu zenginliklerden halk hiçbir fayda görmüyordu.

Şatafat sarayın şatafatıydı. Halk her yerde kan ağlıyordu. Fakat kan ağlamak yerine isyan edenler de vardı. Hem de en ünlüsü bir kadındı. Adı da Kewyar'dı.

Kewyar bu haksız düzene başkaldırmış yiğit bir kadındı. Kocasını kırmızı başlıklı askerlerce öldürülmüştü.

İki büyük oğlu ve onlardan daha büyük kızıyla birlikte dağlarda yaşırdı. Namı bir efsane gibi dağdan dağa, köyden köye, kentten kente yayılmıştı.

Kocasının intikamı için yaşadığını ve defalarca derebeylerin, ağaların yolunu kesip haraç aldığını, hatta kralın askerleriyle çatışmalara girdiğini anlatıyorlardı.

Oğulları ve kızlarının her birinin bir kartal gibi dağ zirvelerini tuttuğunu, onların izni olmadan kimsenin dağ geçitlerinden geçemediğini anlatıyorlardı. Özellikle de zenginden alıp yoksula verdiklerini anlattıklarında çok keyifleniyorlardı. Yine zamanla birçok savaşçı yiğidin onlara katıldığını, bir çığ gibi büyüdüklerini bire on katarak anlatıp duruyorlardı.

Onlara artık “Kewyaran” deniliyordu.

Kewyar “dağın nöbetçisi, dostu, koruyucusu” anlamına geliyordu.

Yazın neyse ama kışın o dağlarda hiçbir canlı yaşayamaz diyorlardı. Fakat Kewyaran topluluğu savaşıyor.

İntikam ateşiyle yanan bir yürek karları değil buzları bile eritirdi. Kewyar'ın intikam ateşi tüm karlı dağları, buzlu zirveleri aşmasına yetiyordu. Cesur bir kadının neler yapabileceğini dünyaya gösteriyordu.

Onun hakkında kentliler bile ileri geri konuşmaya korkuyordu. Kentlere baskın verip, ağalar kadar satraplık valilerine de korku salmıştı.

Dağların koynunda yaşayan tüm köyler onun sayesinde ağaların ve valilerin zulmünden kurtulmuştu.

Hürrem onun adını duyduğundan beri büyülenmiş ve hep ondan bir iz aramıştı. Çocukluğunun kahramanıydı Kewyar.

Mühür'le defalarca dağların yamaçlarına dek gitmiş, dar geçitleri aşmış, karanlık-derin vadilere girmiş; yazın bulamayınca karlar düşmeye başladığında aramış ama onların izine hiçbir yerde rastlamamıştı.

O dağlı kaçak kimdi? O da bir Kewyaran olabilir miydi?

Bazen varlıklarından şüphe ediyor, yoksul halkın tutunduğu, hayali bir yiğitlik güzellemesi olduğunu düşünüyordu. Fakat çocukluktan aklında kalan öyküleri o kadar canlı, o kadar tanıdık ve yakındı ki onlardan bir iz aramaktan hiç vazgeçmiyordu.

Kewyar Savaşçıların yaşadığı dağların arkasında yine dağlardan başka bir şey yoktu.

Dağ köyleri, yıldızlar gibi küme küme dağların arasına serpilmişlerdi.

Dağların ardındaki dağlar aşıp ovaya inildiğinde ve günlerce yüründüğünde Sasani Hanedanının başkentine ulaşıldı.

Başkentin güneyi Arap diyarlarına açılırken kuzeyi Med dağlarına uzanıyordu.

Dicle'nin verimli ovaları sebebiyle başkentin oraya kurulduğu söylene de benzeri olan verimli topraklar Ermenistan tarafında da vardı. Zamanın dört büyük imparatorluğuna yetecek kadar buğday orada yetiştiriliyordu. Toplandıktan sonra bu buğdaya ne olduğunu kimse bilmiyordu.

Aynı şekilde Êranşehr'in doğusunda çok verimli topraklar vardı. Neden illa ki Dicle ovası?

Burayı tercih etmelerinin asıl sebebi hem Arap dünyasıyla bağlantı kurmak hem de özgür Med aşiretlerini kontrol altında tutabilmektir. Bu yüzden ordularında da onlara yer vermiş, komutanlıklarda önemli görevlere getirmişlerdi.

Kewyar'ın kocası da vaktiyle bu Med komutanlardan birinin oğlu olarak dünyaya gelmiş, büyüyünce kendi yolunu seçip gezgin bir öğretmen olmuştu.

Ailesi kalabalık oluncaya dek gezip durmuş; öğrenmiş, öğrendiklerini yoksul halkla paylaşmıştı. Ailecek gezemeyecek hale gelince Med Dağlarına yakın bir kasabaya yerleşmişlerdi.

Kasabalara “Bahş” derlerdi ve oraları devlet temsilcilerinden hiç mahrum etmezlerdi.

Kasabada krallığın ve rahiplerin emrinde çalışan iki öğretmen vardı. Kewyar'ı kocasız bırakmaya, çocuklarını babalarından etmeye yetecek kadar fesatlığı öğrenmişlerdi.

“Kasabadan başlayıp dünyayı değiştirmeye kalkmak yerine kraldan başlasa daha iyi olmaz mıydı?”

Hürrem Evlerindeki sohbetlerde sıklıkla duyduğu bu sorunun anlamını bilmeden çocuk hafızasına kaydetmişti.

2.BÖLÜM: KAVGANIN ŞAFAĞINDA

Yeni Bir Evren

Bir yanda haremdeki kadınlar bir yanda da Hürrem gibi iradeli ve bilinçli bir kadın! Tanrı hariç her yerdeki çelişkinin en uç noktaları bunlar oluyordu. Hayatın yitik anlamı bu çelişkide gizliydi. O anlam sayesinde insanlığın nereden nereye geldiği görülebilirdi. Neyin reddedileceği neyin kazanılacağı artık açıkça ortaya çıkmıştı. Değişmesi gereken bir dünya vardıysa bunun nasıl olacağını, açığa çıkan çelişkiler belirleyecekti. Bu çelişkilerin üzerine gitmek herkesin harcı olamazdı. Arayışı olanlar için bir sınav kapısı aralanmıştı.

Sasani haremlerinde neler yaşandığını iyi bilen biri bu ülkede kadın-erkek ilişkilerinin, evlilik hayatının ya da aile hayatının her zaman sarayın gölgesinde olacağını bilirdi. Onu aşmak yeniden doğmak gibi büyük bir olaydı.

Mazdek hayatının dönüm noktasını yaşıyordu. Kadınların hürmet gördüğü bir aile ortamında büyüdüğü halde bozulmuş din ve saray çevresinin etkisiyle oluşan olumsuz yargıları tümüyle aşmış değildi. Evlilik hakkındaki ürkekliği bir yana kadınlar hakkında bile halen ürkeklik yaşıyorken Hürrem'le tanışmıştı. Mesele evlenmek değil özgür iradeli bir kadınla nasıl yaşayacağını bilmektir. Bunu başarabilmek için Hürrem'in yol göstericiliğine ihtiyacı vardı. Bu düşünce ilkin ona hoş görünmek için aklına gelmiş olsa da Hürrem'deki derinliği, inceliği ve farklılığı görünce kısa süre sonra

buna yürekten inanmıştı. Başarılı bir ilişki başarılı bir yaşam demekti.

Hürrem’le tanıştıktan sonra bildiği her şeyin yarım yamalak olduğunu anlamıştı. Ulaştığı sonucu tam olarak tanımlayamasa da “bir kadının kalbindeki hakikati bilmeyen, hiçbir şeyi bilemez!” diyerek Hürrem’i tanımaya çalışıyordu.

Onların ilişkisi kölece evlilik ve harem düzenine karşı büyük bir başkaldırı olabilirdi.

Tüm kölece evliliklerin temelinde harem anlayışı vardı. Harem inşa etmek kadın kırımını resmileştirmek anlamına geliyordu. Hareme kapatılan kadın gerçeği karşısında kendini çaresiz gören ve ne yapacağını bilemez halde olan Mazdek, Hürrem’le tanıştığından beri umutla dolmuştu. Birbirlerine yoldaş olacaklarını baştan beri hissetmişti.

Sevgisini evlilik kurumuyla ifade etmenin anlamlı olmadığını düşünse de toplumsal yargılara kabaca karşı durmak yerine doğru bir sevgi ilişkisini yaşamak ve bu sayede toplumsal ideallerini yaşatmak istiyordu. Hürrem’den en fazla bu konuda cesaret almıştı.

Mazdek ve Hürrem’in evliliği Surem ve arkadaşlarının katledilmesi nedeniyle ertelense de sonunda gerçekleşmişti. lmlerin üzerinden geçen zaman öfkelerini yatıştırmasa da yeni bazı kararlar almaları için yeterince uzun olmuştu.

Evlenmelerine en çok Dayzer sevindi. Geride bıraktığı onca acı hatıra, güzel gözlerini uzun zamandır gülmez hale getirmişti. Mazdek gibi bilge bir evlada kavuşması ve Hürrem’in yaşadığı mutluluk, gözlerine yeniden fer gelmesine yol açtı.

Doğanın bereketi o yıl her zamankinden fazla oldu. Köylüler ilk kez doğadan bu kadar çok yararlandılar. Kentlerde bereketten dolayı bayram havası oluştu. Qade ilk kez huzurlu yolculuklara ıktı.

Mazdek ve Hürrem için yeni bir evrenin kapıları açıldı. Dağların koynunda suların çağıladığı yeşil bir bucağa yerleştiler. Oradaki dostları onlara yürekten bağlandılar. Buradan daha rahat ve güvenli başka bir yer yoktu.

Mazdek önceleri evlilikten korkmuştu. Buna rağmen Hürrem'in yanındayken evliliğin korkulacak bir şey olmadığını düşünmeye başladı. Onların yoldaşlığından nasıl bir evrenin doğacağı henüz belli olmasa da yeni bir evrene doğru yol aldıklarını hissediyordu.

Bu yeni evrendeki mutlu aşk, bir düş kadar kısa mı sürecekti yoksa sonsuza dek yaşayacak mıydı?

Aşk toplumunu yaratmak için birlikte yola çıkmışlardı. Her şey toplumsal başarılarına bağlıydı.

Sabahın ilk ışıklarıyla arınırken birbirlerine uzun uzadıya baktılar. Mutlulukla henüz yeni tanışmışlarken ayrılık hüznü okunuyordu gözlerinden.

Mazdek burada çok kalamayacaklarının farkındaydı. Toplumsal eşitlik adına büyük bir mücadeleye atılacaklardı. Sahte ruhanilerle ve toprak ağalarıyla mücadele etmek hiç de kolay olmayacaktı. Hele ki imparatorluk gibi büyük bir askeri gücü doğrudan karşılarına alamazlardı. Bir yandan toplumu örgütlemeyi bir yandan da sarayı etkisi altında tutarak sonuç almayı düşünüyordu.

Bu nedenle “fazla zaman kaybetmeden gidelim” dedi. Hürrem ise “burada kalmak zaman kaybı değildir. Bir süre burada kalıp toplum ve yaşam hakkında düşüncelerimizi derinleştirebiliriz” diye cevap verdi.

Ne o gün ne de sonraki günlerde bu konuda bir anlaşmaya vardılar. Orada kalıp kalmamak ilişkilerindeki ilk gerilimli konu oldu. Tartışmaları genişledikçe Hürrem orada kalmanın çok yararlı olacağına ikna oldu. Mazdek de saraydaki çelişkilerin keskin hale gelmesi için bir süre

daha beklemenin yararlı olacağını düşününce kalmaya razı oldu.

Günler adeta tüm evrenin yeniden inşa edilmesine şahit oluyordu. Evrende kölelik yokken insanlar nasıl oluyor da birbirlerini köle haline getirebiliyorlardı? Tartıştıkları konular Sasani devletinin iyice zorlaştırdığı hayatın sorunlarına çözüm olabilecek konulardı. Mazdek ilk kez toplum ve hayat bağı bu kadar canlı olan felsefe ve din yorumları duyuyordu. Bunun için Hürrem’le tartışmalarına çok değer veriyordu.

Hürrem ise tartışmalarla açığa çıkardıkları her yeni çelişkiyle heyecanlanıyor, her yeni yanıtla mutlu oluyordu. Onun inanç ve felsefe yorumları Mazdek’i etkilemişti.

İnanç ile felsefe birbirine karşıt değildi, birbirini var ediyordu!

Fakat devlet tapınağında öğretilen inanç ölümle; toplumdaki inanç ise hayatla ilgiliydi.

Toplumsal inanç ezilenlerin güç ve umut kaynağıydı. Felsefe ise özgür insanların işiydi ve özgür olmak her şeyden önce inançlı olmayı gerektiriyordu. Buna aklın ve yüreğin birlikteliği diyordu.

Ve şimdi, tam da bu zamanda, toplumsal kurtuluş için yanan yüreği, harekete geçmesini söylerken aklı ise daha çok tartışması gerektiğini söylüyordu.

Felsefik tartışmanın özgürleştirici bir yanı vardı. Siyasi tartışmayla iç içe olduğunda hızlı sonuç veriyor, aklın önündeki barajları yıkıyordu.

Sasanilerde siyaset dindi. Din dışında konuşulmazdı. Toplumu kontrol altında tutmanın en iyi aracı haline getirilmişti din. Fakat bunun sonuçlarından biri de ruhban sınıfının güç kazanmasıydı. Böylece iki siyasi güç merkezi arasında bir denge oluşmuştu. Biri kralın temsil ettiği diğeri ise ruhban sınıfının elindeki güçtü. Çelişki ve çatışmaları açık ya da kapalı da olsa süreklilydi.

Mazdek Sasani devletini iyi tanımıştı. Din bilgisi derindi. İyi bir tartışmacıydı. Sasani ve onlardan önceki hanedanların tarihini de iyi biliyordu. Çelişkilerden yararlanma ustası haline gelmişti. Maneviyatıyla da herkesi etkiliyordu. Bir de şu baş ağrıları olmasa! Özellikle sabahları uyandığında büyük baş ağrıları çekiyordu. Kendine gelmesi zaman alıyordu. Böylesi anlarda kendi kendine söylenip “bu sancılı-ağrılı baştan bir umut doğmaz!” diyerek çektiği eziyete sitem ediyordu.

Sasani Hanedanının ilk yıllarında ülkede yeni bir umut doğmuş gibi halk sevinmişti. Roma İmparatorluğu dünyaya meydan okuyordu. Part Hanedanlığı altında Eranşehr karanlık ve zor günler yaşıyordu. İskender’den beri kaybolan İran kimliğini yeniden canlandırma iddiasını ortaya atan Sasani soyu, İran halklarının umudu olmuştu. Fakat her egemen sistem gibi halk desteğini kendi iktidarlarını sağlamlaştırma temelinde kullanmış, sonra da kurdukları yeni statü içinde halkı en alt tabakaya yerleştirip denetim altına almışlardı. Zamanla bozulan düzene karşı Mani gibi büyük bir filozof-peygamber çıkmış ama o da acımasızca katledilmişti.

Halkın umudu olabilecek fikirlere ve öncülere ihtiyaç vardı. Hürrem çocukluğundan beri halkın bu bozuk düzene başkaldırması gerektiğini savunuyordu. En büyük hayali, babasından dinlediği efsane savaşçılar gibi olabilmektir. Mazdek’i tanıyınca birlikte savaşılabileceği bir yoldaşa kavuştuğuna inanmıştı. Mazdek’le ilişkisinin görünenin ötesinde bir anlamı olmalıydı. Birlikteliklerinin tesadüfi olmadığına inanıyordu.

Hürrem bu ilişkinin bir gayesinin olması gerektiğini baştan itibaren söylemişti. Basit bir yaşam ve basit bir ilişki peşinde olmadığından mutluluk arayışı diye bir derdi yoktu. Ona göre mutluluğun değil özgürlüğün peşinden gitmek gerekiyordu. Bunun yolu belki acılardan

geçiyordu ve kadınlar zaten acı çekiyordu. Kadınlardan daha çok acı çeken yoktu. Tüm kadınlar acı çekiyordu. Bir gayeye bağlanan insan acılara katlanabilirdi. Kadınlar ise acılara katlansa da hiçbir mutluluğa ulaşamıyordu! Mutluluk, kendini bilenler için, tüm acılara göğüs gerebilme iradesini gösterebilmektir. Fakat kadınların bundan daha fazlasına ihtiyacı vardı: Bu bozuk düzen altında yaşayamazlardı! Bunun için Mazdek'le birlikte mücadele edeceklerdi.

Mazdek de bir gayeye bağlanmak konusunda aynı şekilde düşünüyor, mutluluğun da acıyla beraber var olduğunu söylüyordu. Kendilerine gelince, aynı hayalin aşkıyla birbirlerini sevmişlerdi, mutlulukları da bu gayeye bağlıydı. Ne kadar başarabilirlerse o kadar mutlu olabilirlerdi.

Hürrem tartışmaların tümünü toplumun sorunlarıyla bağlantılı olarak geliştiriyor, Mazdek'in dinsel bakışının da buna göre değişmeye başlamasına seviniyordu. Dinsel tutuculuk Mazdek'in toplumsal gerçekler hakkındaki görüşlerini etkilemişti. Hürrem'le tartıştıkça bu olumsuz etkilerden kurtuluyordu.

Yaşadıkları coğrafyada tartışmalar değil olaylar herkese yön verirken onlar olağanüstü bir sabırla ve günlerce tartışıyorlardı.

Hürrem'in tartışmalarının odağında kadının toplumdaki yeri varken Mazdek daha çok toplumdaki tabakaları sorguluyordu. Dindeki bozulmaların sonucunda tüm haksızlıkların kaynağı olan tabakalaşmaların geliştiğini düşünüyordu.

Hürrem onu toplumun özüne çekmek için çok uğraştı. Kadın konusunda görüşleri öne çıkmazsa hiçbir değişim çabası başarılı olamazdı. Bunun nedenlerini, toplumsal varoluşun kadın karakterli olmasıyla açıklıyordu. Mazdek'in kavramakta güçlük çektiği konu buydu. Bir gün tartışırken Hürrem:

-Çok övülen Yunan felsefesinde bile her şey vardı ama kadın yoktu, dedi.

Mazdek Yunan felsefesi hakkında Gundeşapur'da konuşulanları duymuş olsa da Hürrem kadar bilgi sahibi değildi.

-Zerdüşt'ün hakkını vermeden felsefenin hakkını veremeyiz. Yunanlıların yanlışı da Zerdüşt'ü tanımak istememeleridir. Tanımış oldukları halde inkâr etmeseler onlar da belki kadın-erkek eşitliğini savunur, kadınları, demokrasi dedikleri sistemin dışında tutmazlardı.

Hürrem:

-Mesele sadece bu değil; kadının yerinin olmadığı bir düşünceye gerçekten felsefe denilebilir mi? Kuşkuludur! Bence Yunan dünyasındaki adamların çoğuna filozof demek de isabetli değildir.

-Nedir o halde, ne demek gerekir?

Güldü. Bir şakayla durumu anlatmak ister gibi bir hali vardı. Tavrı küçümseyici değildi ama şakayla karışık konuştuğu belli oluyordu:

-İsim o kadar önemli değil özü önemlidir. Fakat isim olarak da mesela “pederzofi” diyebiliriz: “Babanın ya da erkeğin bilgisi!”

-Baba Qade buna gücenmesin sonra!

-Hayır, bahsettiğim bir ailenin emekçi değerli babası değil, kadını dışlayan, sadece erkeklere ait olan düşünce tarzıdır. Felsefeye “bilgi sevgisi demişler” fakat Yunan dünyasında buna bilginin sevgisi değil “erkeğin bilgisi” demek belki gerçeği daha iyi açıklar. Kadın yok! O felsefede kadının yeri yok. Daha doğrusu var ama yok!

Sonunda Miletli Aspasia'yı örnek vererek “var ama yok!” dedi.

Mazdek bunu önce bir kelime oyunu sandı ama Hürrem, kadim Yunan dünyasında kadının yerini sadece dönemin filozoflarından değil mitolojiden de örnekler

vererek anlatınca durumun vahametini kavramakta gecikmedi.

Mazdek “kadın ve erkek, ikisi de Tanrı katında eşittir” diyorken Hürrem sayesinde toplumsal statülerin kadın aleyhinde ne denli sıkı örüldüğünü, bunun aslında tüm iktidarın inşa edilme tarzı olduğunu daha iyi gördü.

Eğitimini gördüğü din anlayışının etkileri yüzünden toplumsal meselelerin derinliğini kavraması zaman alıyordu. Neticede din anlayışında değişim yaşanmadan toplumsal değer yargılarının değişmeyeceğini anlaması zor olmadı.

Harem eliyle inşa edilen kültürün amacını kavramak Mazdek’in ufkunu genişletti. Yine Hürrem sayesinde din ve felsefeyi buluşturmayı başardı.

Toplumsal hayat, katı bir inançla örülmüş olsa da görünen-görünmeyen değişimler geçiriyordu. Başkentteki deneyimi sayesinde Mazdek kalabalık kentte yaşamın çok hızlı değiştiğini gözlemlemiş, bunun nedenlerini anlamaya çalışıyordu. Ayrıca köylerde derinleşen toplumsal statüler arasındaki keskin farkın kentlerde bu derece gözle görülür olmadığını fark etmişti. Dinsel inanç ve ibadet şekilleri, hatta korku kaynakları bile giderek değişime uğruyordu.

Köyde ölümle ve cehennem ateşleriyle korkutulanlar kentte zindanla, işkenceyle, açlıkla korkutuluyordu. Fakat korku her yerde aynı amacı taşıyordu: Düşünceleri esir almak!

O küçük ve yoksul evde yürüttükleri tartışmalar Gundeşapur’daki felsefe tartışmalarından daha sahiciydi. Çünkü yaşamla bağı vardı. Yaşamdan doğmayan bir düşünceye felsefe demiyorlardı.

Etraflarını saran dağlara çıkıp bahar aylarının tadını doyasıya çıkarırken bile felsefe tartışmaları bitmiyordu.

Meşe ağaçlarının yaşı hakkında bir tartışma yürüttüler. Köyün yaşlı bilgesi neredeyse bir milyon yaşında olan meşe ağaçlarından bahsetmişti. Buna inanmadılar. Sonra ihtiyar onlara iyi bir ders verdi: Gövdesi ve dalları sert fırtınalarla kırılrsa, yıldırımlarla yansa bile kökleri sayesinde sürekli yenilenen meşe ağaçlarının özelliğinden bahsetti. İnandılar!

Felsefe tıpkı bir meşe ağacı gibi sağlam köklere sahipti ve hayatın yeşermesini sağlıyordu.

Kökleri ve dalları olan bir düşünce! İhtiyaçları olan bu esnek düşünce tarzı, toplumsal yaşamın özünde vardı. Onun görülmesini engelleyen korku duvarını ortadan kaldırmak gerekiyordu.

Hürrem'e göre "toplumsal yaşam" evrenin felsefesini en iyi yansıtan yaşamdı. Evrende ezen ve ezilen olmadığı gibi, toplumsal yaşamda da olmamalıydı. Bunlar toplumun dışında, zorla topluma dayatılmış ve bin bir hileyle benimsetilmiş çarpık fikir ve inançlardan kaynaklanıyordu. Toplum kendi aklını kullanamaz hale getirilmiş ve her şey kanıksanır olmuştu.

Toplumun doğasında ezen ve ezilen kesimler yoktu. Dinsel inancı çarpıtanlar, yapay tabakaları Tanrı emri gibi sunmuşlardı. Bu yanlış bilinci ortadan kaldırmak sadece din inancıyla mümkün olamazdı. Dinsel inancın felsefeyle buluşması gerekiyordu.

Mazdek şimdi Hürrem'le aynı düşüncelere sahip olmanın büyük heyecanını yaşıyordu.

Bir de Hürrem'in düşünmediği bir konuyu düşünüyordu: Çocuk sahibi olmak!

Mazdek baba olmak istiyordu!

Dünyayı Değiştirecek Gizler, Yaralayan Sözler

Aydınlıkla karanlık kuzeyle güneyin sınırında karşılaştıklarında savaş başlamıştı. Tanrıların savaşında insanlara da tarafını seçme emri verilmişti.

Bir tarafta insanların Hürmüz diye andığı aydınlık tanrısı Ahura Mazda diğer tarafta ise karanlık tanrısı Ehriman vardı. Hiçbir savaş bu kadar uzun sürmemişti. Ne zaman biteceğini de kimse kestiremiyordu...

Mazdek'e göre Tanrı hariç her yerde çatışma vardı.

Hürrem Mazdek'le varlık, oluşum, hayat, dönüşüm üzerine tartışmalarını ilerlettikçe Mazdek büyük bir savaşın içinde olduklarını hissediyordu. Aklın sınırlarını zorlasa da bu savaşın sadece akılla kazanılamayacağını düşünüyordu. Çünkü Mazdek varlığın insan aklının sınırlarıyla anlaşılamayacağını savunuyordu. Evren ve insan benzetmesiyle meşgul olan aklına güvense de sezgileri ona şüphelerinden vazgeçmemesini söylüyordu.

-Akıl ile inanç arasındaki savaşta taraf tutmak gerekirse ben inançtan yana olurdum. Mükemmel olan inançtır, akıl değil. Akıl toplumsal tecrübeyle oluşur ve her zaman şaşabilir. İnanç ise toplumu bir arada tutan, toplumu toplum yapan şaşmaz Tanrı bağıdır. Aradığımız anlam belki de Tanrısal inancın içindedir.

Hürrem: “İnanç iyidir ama akıl onu daha iyi hale getirebilir. Hangi akıl? Nasıl bir akıl?” diye sorunca Mazdek buna sevindi. Aradığı soruların cevapları yine bu sorularda saklı gibiydi. Bununla birlikte düşünce tarzındaki mutlakıyet sadece bir soruyla açığa çıkmıştı. Yüzüne bir kızılık gelip oturdu. Utanmıştı.

Hürrem akıl üzerine değerlendirmesiyle devam etti:

-Akıl, toplumsal tecrübelerden oluşur ama özgür akıl, felsefeyle mümkündür. Felsefe olmadan evrenin bilgisine nasıl ulaşabiliriz ki? Zerdüşt felsefe sayesinde insanın anlam gücünü açığa çıkardı. Bu da toplumsal güce dönüştü. İnsanın anlam gücüdür felsefe, başka yerde aramaya gerek yok. Toplum dışında bir “anlam” yok!

Ne mükemmel toplum ne de mükemmel insan vardır. Mükemmel olmayı düşünmekle mükemmel olmak aynı şey değildir.

Mazdek bu sözler üzerine Mani’nin yoldaşlarına “Mükemmeller” demesindeki sırrı sordu.

Hürrem Mani hakkında engin bilgi ve yorumlara sahipti. Her tartışmada yorumları daha çok derinleşmiş ve boyutlanmıştı. Bu yüzden Mani’yi anlamak isteyen insan, yaşamı anlamlı hale getiren tüm iyi, doğru ve güzel hayalleri düşünsün yeter diyordu. Mazdek’in sorusunu da benzer şekilde yanıtladı:

-Mani mükemmel hayallerin ancak mükemmel insanlarla gerçekleşebileceğine inanıyordu. Sıradan bir yaşamı olanlar büyük amaçlara bağlanamaz ve bir fark yaratamazlardı. Bu yüzden yoldaşlarının farkını belirtmek ve önlerine koyduğu hedefi vurgulamak için onlara “mükemmeller” ya da “seçkinler” adını vermişti. Bu bir hedefti. Mükemmel oldukları anlamına gelmiyordu.

Mazdek’in şüphe ettiği akıl insandaki akıldı. Evrenin şaşmaz bir aklının olduğunu ve bu aklın da Tanrıdan başkası olmadığına inanıyordu. Bu yüzden “insanın akli her şeye yetmez, yetmesi için Tanrının kestirme yolundan gitmeye bakmalıyız” diyordu. Hürrem’le tartışırken bazen kendinden emin görünüyordu ama bazen de Hürrem’in soruları ve açıklamaları karşısında o büyük öz güveni birden kayboluveriyordu. Bu durumlarda “Tanrının kestirme yolundan gitmek” anlayışına sığınması da artık kendi eksiklerini kapatmasına

yetmiyordu. Onca zamandır güvendiği düşünce ve inanç kalıpları yıkılıyordu.

Bilgilerine güvense de bunların nasıl yorumlanacağı önemliydi. Hürrem sayesinde önünde yeni bir evren açılmıştı. Ona hep sevgiyle bakıyor, anlattıkları karşısında zihninde yeni kapılar açıldığı gibi sevgisi de artıyordu.

Mazdek'in bilgisi çoktu Hürrem'in yorum gücü derindi. Mazdek soylular arasında yetişmiş bir liderdi, Hürrem ise bir halk kadınıydı. Mazdek ona maddi dünyanın kanunlarını anlatıyor; Hürrem görmediği dünyaların bilgisini öğrendikçe maneviyatı güçlü olan Mazdek'i daha çok seviyordu. Mazdek kadın hakkında yeni yeni aydınlanıyordu. Hürrem ise özgür kadın ışıyla aydınlatıyor, Mazdek'i kadın ruhuyla adeta yeniden yaratıyordu.

Hayatlarına kattıkları düşünsel ve ruhsal doyum sayesinde birbirlerine bakmak, hafifçe dokunmak, hissetmek mutlu olmalarına yetiyordu. Yine de kontrol her daim Hürrem'deydi.

Hürrem sadece Mazdek'in saçını okşamakla geçirdiği gecelerden duyduğu sevincin ve tartıştıkları fikirlerle şekillenecek toplum hayalinin Mazdek'e de yeteceğini sanıyordu ama Mazdek baba olma hayalleri kuruyordu.

“Bir çocuğumuzun olmasını istemez misin?” diye sorduğu gün Hürrem öğrendiği hiçbir şeyin yardımını görmedi; iç sezgileriyle baş başa kaldı.

-Bir çocuk!

-Evet bir çocuk, sonra bir çocuk daha! Bahar gelir, kuzular meler, tohum göverir. Aşk bahara benzer! Çocuklar ise bahar çiçeklerine benzer. Birçok çocuğumuz neden olmasın?

-Birçok çocuk!

-Birlikteliğimizle özgürlüğümüzden vazgeçecek değildik, çocuğumuzun olmasıyla da özgürlüğümüz bitmeyecek!

-Mesele kişisel özgürlüğümüz değil ki? İnsanı korkutan birçok sorun var ortada!

Böyle diyerek çocuk konusuna hazır olmadığını hissettirdi Hürrem ama tümünden de reddetmedi.

Mazdek ısrarını aşk tanımlarıyla sürdürdü:

-Kışın kar altında donacakken, ölüm uykusuna yatacakken tam o anda, işte o son anda bile kardaki beyaza güzel demektir aşk! Neden korkacağız ki? Çocuklarımızın olması geleceğimiz için de iyidir.

Mazdek'in aksine Hürrem o kadar emin değildi. Mücadele ettiği dünyaya bir çocuk getirmek ona o kadar kolay gelmiyordu. Endişelerini anlayacak kıvama getirene dek Mazdek'i umutsuzluğa sürüklemek istemediğinden çocuk konusunun ucunu açık bıraktı.

Çocuk meselesi, üreme ve hatta cinsellik ikisi arasında gizemli ve derin bir mücadele konusu haline gelmişti. Çocuk tartışmasıyla Hürrem bunun farkına varmıştı.

Çocuklarının olmasını hayal ettiği zamanlar olmuştu fakat şimdi farklı düşünüyordu. İçten içe annelik isteği hayallerini süslerken düşünceleri onu uyarıyor "hayır" diyordu.

Asara'nın Gundeşapur'dan gönderdiği bir ilaç sayesinde gebelikten korunuyordu. Bunu eşi de biliyordu.

Zerdüş inancında kadının yapay şekilde adet görmesini sağlamak suç sayılıyordu. Sasanilerin elindeki, sonradan tahrifata uğratılarak yazılmış Avesta'da gebeliği önleyici ilaç yapma ve kullanma suçunun karşılığında kadın ve erkeğin ikisine de kırkar kırbaç cezası öngörülmişti. Bir defasında böyle bir gerekçeyle genç bir kadını köy halkının gözleri önünde, üstündeki giysiler parçalanana dek kırbaçlamışlar ve kadın henüz 30 kırbaç sayıldığında ölmüş olduğu halde kırkıncıya dek

tamamlamışlardı. Erkek kaçtığı için cezadan kurtulmuştu ama eşine yapılanları duyunca kendi canına kıymıştı. Korkusu 40 kırbaç değildi, köy ahalisinin önünde gururu incinmesin diye kaçmıştı. Eşine bunların köy meydanında yapılacağını düşünmemişti.

Bu tür bir ilacı temin edene de aynı ceza vardı. Ayrıca ahirette de bu günah cezasız kalmıyordu.

Mazdek bu yüzden başta kaygılansa da sonraları bu ilacın Tanrının bir mucizesi olduğunu söylemişti!

...

Gece olduğunda bucağın havası değişiyor, buz gibi oluyordu. Yaz kış fark etmez, dağ yamacındaki bu küçük yerin tüm geceleri soğuktu. Onları ısıtan şey buradaki koruyucu “dostlar” ve zengin düşüncelerdi.

Yerleştikleri ev onlar için saraydan daha değerliydi. Kalınca bir yün battaniye dışında kendilerini ısıtacak pek bir şey yoktu. Birkaç eski şilteyle bir-iki öte beriyle ev kurmuşlardı.

Bucağın her evinde, yanan her ocakta aşları vardı. Birlikteliklerine karar verdikten kısa süre sonra bu bucağa yerleşmiş, atlarına gönüllü bakıcı bulmuş, dış dünyayla bağlarını en aza indirmişlerdi.

Aylar ve mevsimler gelip geçti. Bucak halkı halen onların neden dış dünyayla bağlarının bu kadar kopuk olduğunu anlamasa da yanlarında olmalarına seviniyorlardı.

Tüm günlerin birbirine benzediği bucakta bir yıl bir gün gibiydi. Heyecan yaratan tek fark baharın güzel günlerinin verdiği sevinç ve bir de vergi toplama zamanında ortaya çıkan tahsildarların saldırdığı korkuydu. Servetine göre herkesten altıda birden üçte bire varan ağır vergiler toplanırdı.

“Dehestan” dedikleri bucaklarda yerel yöneticilerin yanına gelen tahsildarlar kendilerini hem Kral hem Tanrı yerine koyup istedikleri gibi davranırlardı.

Bucak halkı da bazen geçici olduğunu düşündükleri bu çileye katlanır ve onların cehaletiyle eğlenirdi. Bu da değişmeyen günlerin, ayların, yılların değişmeyen eğlencesi olmuştu.

Hürrem çocukluk hafızasında kalan o rahatsız edici soruyu esprili bir dille Mazdek'e sordu:

-Kasabadan başlayıp dünyayı değiştirmeye kalkmak yerine kralın maskarasından başlasa daha iyi olmaz mıydı?

-Maskaraya ulaşabilirse, evet! Bir maskara bir kraldan daha çabuk değişir, onun işi bu!

-Ya kral değişirse? O zaman hayat değişir mi dersin?

Mazdek bu sorunun doğrudan bir yanıtının olmadığını biliyordu:

-Hayatlarımız onun elindeyse değişse ne olur değişmese ne! Değişir mi? Evet değişebilir. Kralların fikri belki özünde değişmeyebilir ama hesabına geldiğinde her kral dinini bile bırakabilir!

-Ya bırakmazsa?

-Roma'nın kralı din değiştirdi, daha başkaları değiştirdi, Êranşehr kralı da değiştirebilir, çıkarları taht üzerineyse niye olmasın ki?

-Ya değiştirmezse? diye tekrar sordu Hürrem.

-O zaman kralın kendisini değiştirmek gerekir!

Hürrem çocukluğunda duyduğu tartışmalarda “kralla başlasaydı” sözünün aslında “kralı öldürmek” anlamına gelebileceğini ilk kez bu anda fark etti. Birden dalıp gitti. O zaman bu konuyu tartışanlar belki de kralı öldürmek peşindeydiler. Bunu hiç düşünmemişti. Bir de bu tartışma Mazdek'in Başkente gitme istemini yeniden alevlendirmişti.

Dünyayı değiştirecek gizler çocukluk anıları arasındaki o tartışmalarda kalmıştı. “Hiçbir fikir tek başına dünyayı değiştiremez, savaşmak gerekir” gibi sözler duymuştu. Hatırlamaya çalışıyordu. Hafızasının

önüne Mazdek'in gitme istemi takılıp kaldı. Bir anlık sessizlikte kapılarının önünde birilerinin olduğunu hissetti.

Mazdek bir şey diyecek oldu, eliyle sus işareti yaptı ve sonra birden kapıyı açtı.

Meraklı tahsildarlarla burun buruna geldi.

Yoksa gizliden kendilerini mi dinliyorlardı? Konuştuklarını duymuşlarsa başları beladaydı!

-Bu evden krallar kralına hiç katkı çıkmadığını duyduk, dedi biri alaylı şekilde.

Onlar evleri dolaşıp vergi alanlar değillerdi; yerel yöneticinin verdiği vergiyi satraplık garnizonuna götürüyorlardı. Bunu bildiği halde Hürrem:

-Girin içeriye ne istiyorsanız alın! diye karşılık verdi.

Hürrem'in alaylı bakışları altında kapı aralığından göz ucuyla baktıkları tek göz evden alabilecekleri hiçbir şey yoktu.

Memurlardan biri avucunda çevirip durduğu değersiz bir akçeyi Hürrem'in önüne attı.

- Tembel kocan bir iş bulana dek bununla idare edin. Milletin söylediği doğruymuş, yoksulmuşsunuz, kocan çalışmadan nasıl yaşıyorsunuz?

Mazdek öfkeyle yerinden kalkıp kapıya gelene dek memurlar gitti.

Giderken akçeyi atan boylu poslu olanı ters ters Mazdek'e bakıyordu.

Onlar uzaklaşınca Hürrem Mazdek'i hafifçe iterek ve gülerek içeriye girdi. Elindeki akçeyi gösterdi.

-Artık saraya gitmene gerek yok. Bak saray bize yardım gönderiyor!

O gün ne düşündüğünü tam söylemedi Hürrem. Düşüncesinden kendisi de emin değildi.

Mazdek'in din işlerinden de saraydan da uzak durması, birlikte toplumun içine karışmaları gerektiğini

düşünüyordu. Bu kadarını onunla paylaşmıştı. Gerisi elbet gelecekti.

Düşündüklerini hayalinde ete-kemiğe büründürürken Mazdek'ten ayrı düşme korkusu boğazına yumru gibi oturuyordu. Mazdek'le çok iyi bir tartışma dostu olmuşlardı. Tartışabileceği bir dostunun yokluğu Hürrem'i kaygılandırıyordu.

Mazdek ise Başkente gitme konusunda kararlı görünüyordu.

Ortak bir karar vermeleri zordu. Mazdek öteden beri hazırlıklarını yaptığı zeminde mücadelesini yürütmek istiyordu. Hürrem ise bunun pek sonuç vereceğine inanmıyor, üstelik yeterince tartışmamış, gerekli hazırlıkları yapmamış olmalarından dolayı hata yapma paylarının çok fazla olduğunu söylüyordu. Henüz ne yapacakları, nasıl yapacakları belirginlik kazanmamıştı. Her şey çok bulanıktı.

Günlerce tartıştıktan sonra Mazdek sessizliğe büründü ve bir gün boyunca hiç konuşmadığı halde sonunda keskin bir tavırla sadece gideceğini söyledi. Hürrem de bunun üzerine tavır aldı:

-Tartışmaktan kaçıyorsun! Kendini tamamlanmış mı sayıyorsun? Tartışmaktan kaçmak kendini tamamlanmış saymaktır. Gelişmeyi, ilerlemeyi bitirmektir. Daha ne yapacağımızı belirlemedik bile. Ne yapacaksak birlikte yapacaktık ama buraya kadmış. Kararını vermişsin zaten. Git! Engel olmayacağım, dedi.

Bunun üzerine Mazdek “bu dünyada kendimize bir yer açmak için birlikte gitmeliyiz. Senin için de en doğrusu bu olacaktır” diyerek ısrarını sürdürünce hiç beklemediği bir tepkiyle karşılaştı.

-Kendi adına karar vermen yetmiyormuş gibi benim adıma da karar vermeye kalkıyorsun. Burada kalsan, bundan sonrasına birlikte karar verebilirdik. Sarayın gölgesinden kurtulman gerektiğini ilk tanıştığımız gün

babam söylemişti. Sarayda tartışmak neye yarayacak? Doğru tartışma burada yürütülür, halkın içinde! Ne yapılacaksa halkla yapılmalıdır!”

Hürrem Mazdek’in kararını değiştirmediğini anlayınca boğazı düğümlenmiş gibi yutkunarak:

“Tartışma yoksa ben de yokum. Git ve beni de unut” dedi.

Bu sözleri istemeden söylediği belliydi. Yine de Mazdek’i yaralamaya yetti. Bir aslanın yaralanması ancak bu kadar dokunaklı olabilirdi. Hiçbir şey söylemeden evden çıktı.

Mazdek’in kendi başına karar almış olmasına içerlemiş olsa da asıl sorun bundan sonrasıydı; inandıkları bir hayalleri vardı. Buna zarar gelmesinden korkuyordu. Bu işte bir hata vardı. Böyle olmamalıydı. Amacı, tartışabildikleri bu ortamı sürdürebilmektir. Henüz tartışmaya doymamıştı. Bir de Surem’in başına gelenlerden sonra daha temkinli hareket etmeleri gerektiğini düşünüyordu. Aslında onu en çok da bu yüzden durdurmaya çalışmıştı ama sözleri tersinden etki yapmıştı.

Mazdek gitmişti. Bunu telafi edebilecek bir fırsatı olacak mıydı? “Unut” dememeliydi fakat bir sözle her şey bitmezdi. Mazdek bu sözün o anda yaşanan tartışmadan öte bir anlam taşımadığını fark edecek kadar engin görüşlüydü. Bu nedenle Hürrem de biliyordu ki telafi işin kolay tarafıydı. Aralarındaki güven ilişkisi sarsılmadıktan sonra her hatayı telafi edebilirlerdi. Bir daha onu görebilecek miydi? İşte bu belli değildi. Hürrem’i üzen ve endişeye yöneltten de bu belirsizlikti.

Gururluydu. İçindeki endişeyi bastırdı...

Aslanpençe!

Mazdek Başkente gitmek için bir kervanın hazır olduğunu öğrendiğinde bu fırsatı kaçırmadı.

Garnizon tarafından başkente görevli yollanan tahsildarlarla aynı kafileye katıldı. Yola çıktıktan bir süre sonra memurlardan biri ona laf attı:

-Vay vay vay bizim tembel soylumuz çalışmaya karar vermiş!

Mazdek cevap vermedi. Dalgın, sinirli ve üzgündü. Üstelik baş ağrısı tutmuştu.

Memur eğlenmek amacıyla atını onun atının yanına iyice yanaştırdı.

-Bizimle Tizpon'a mı geleceksin? Sen orada kaybolursun. Güzel karına bir daha dönemezsin.

Mazdek üzerindeki sinirden kurtulmak, kırıgın yüreğini biraz olsun avutmak için bu saf adamla konuştu.

-Aslan pençeli, kartal gözlü saygıdeğer tahsildar bey, önce seni selamlamama izin ver. Sonra sorunu yanıtlarım.

Memur bu övgülerden hoşlandı, başının üzerinde bülbüllerin döndüğünü gördü. Mazdek devam etti:

-Benim dönmeye niyetim yok. Onu getirteceğim.

-Demek öyle düşünüyorsun. İş bulacak, çalışacak ve onu da getirteceksin. Elinden ne gelir, sen ne iş yaparsın ki?

-Elimden bazı işler gelir ama Şahenşahımız büyük Kubâd'la konuştuktan sonra karar vereceğim.

-Ne hakla kralımızın adını ağzına alırsın. Sen kim kral kim?

-Kralımız, dostunu yani beni özlemiştir şimdi. Ben yokken o koca sarayda yalnızlıktan saçlarına kıran girmiştir belki.

Tahsildar iyice öfkeleni.

-Kralımız hakkında ne biçim konuşuyorsun, şimdi haddini bildiririm sana!

-Zahmet etme Aslanpençe haddimi bilen biriyim. Ben şimdi seninle konuşuyorum kralla değil, bu yüzden çok saygılı konuşuyorum. Kralı görünce nasıl konuşacağımı gel de gör istersen.

“Aslanpençe” ismine sevindi ve bu adamın deli olduğunu düşünüp öfkeyle kenetlenmiş dişleri arasından, boğazında birikmiş ne kadar tükürük varsa kahkaha atarak püskürttü.

Bir deli ancak kral üzerine şaka yapabilirdi!

-Kralımıza çok mu kızacaksın?

-Evet çok kızgınım zaten!

-Neden ola ki?

-Halkı yoksulluk, sefalet içindeyken o sarayda iki yüzlü rahiplerle dalkavuk komutanların sözlerini dinliyor da ondan.

Tahsildar kahkahayla gülmeye başladı. Deli olmayan biri bu lafları etse derisi yüzölürdü.

Deliden aldığı cesaretle yol boyunca o da krala, rahiplere, tüm asillere, vergi memurlarına, kendi kendisine, atlara, yürüdükleri yola, her şeye sadece Mazdek'in duyacağı ses tonuyla küfredip durdu.

Her küfürden sonra zincirlerinden boşalmış gibi kahkahayı basıyordu. Kervandan geriye düşmüş böyle gülerlerken önden gidenler de meseleyi anlamadan onların böyle delice gülüşüne gülüyorlardı.

Bu gülüşmeler sayesinde Mazdek baş ağrısını unutmuştu.

Kente geldiklerinde Mazdek Bamdad'ı tanıyan garnizon komutanlarından biri üstündeki fakir giysilerine anlam veremeden önüne gelip selama durdu.

Kervandakiler şaşkınlıkla olup biteni izliyordu. Komutanın refakatiyle saraya doğru yol aldılar. Kervan da peşlerine düşmüştü. Hazineye hesap verecek sonra ayrılacaklardı.

Mazdek taş evde giysilerini değiştirdikten sonra Aslanpençe'nin yanına gitti.

Yeni giysileri içindeki Mazdek'i önce tanıyamadı.

Mazdek yol arkadaşından kendisiyle birlikte kralın yanına gelmesini istedi. Onunla bir anlaşma yaptı. O eşinden kimselere bahsetmeyecekti Mazdek de küfürlerinden!

Yine de adamın beti benzi kaçtı. Tebdil kıyafetle kendisine tuzak kurulduğunu düşündü. Şimdi kralın yanına götürülüp yolda ettiği tüm küfürler bir bir sıralanacak ve eğer kral merhamet ederse kellesi vurulacaktı.

Bununla kurtulsa iyi, belki de hiç merhamet etmeyecek ve önce küfreden dili kesilecek sonra çocukları getirilip gözü önünde işkence edilecek, sonra yavaş yavaş derisi yüzülecek...

Hayalinde kendisine yapılacak türlü türlü işkenceleri düşünürken kralın kapısı önündeki dev cüsseli askerlerin arsında buldu kendisini.

Mazdek içeriye girdikten sonra geçen sürede nasıl yerlere kapanacağını, nasıl af dileyeceğini kafasında kurup durdu.

Mazdek neden eşinden bahsetmemesini istemişti? O sözünde durur küfürlerden bahsetmezse kendisi de onu gördüğü evden ve eşinden hiç kimseye, krala bile bahsetmeyecekti.

Hayatında hayal bile etmediği ama şimdi beklediği o an gelip çattı. Kapı açıldı ve bir el ona işaret verip içeriye girmesini istedi.

Girer girmez yere kapaklanıp ayaklarını öptüğü uzun siyah fistanlı adam onu ayağıyla dürttü. O halen başı yerde:

-Kralım, kralım diye boğazından güçlkle çıkan son nefesiyle mırıldanıyordu.

Mazdek geniş omuzlarından tutup kaldırdı. Dağ gibi adamın kocaman kılı kulağına sessizce fısıldadı:

-Bu saygıdeğer efendi Kral değil, bizi kralın yanına götürecektir olan teşrifatçıdır.

Konuklara kralın yanında nasıl davranılacağı, nasıl konuşulacağı anlatıldı. Krallar kralının huzurunda bu kurallara uymayanlar zindanı boylayabilirdi. Mazdek bütün bunları defalarca dinlemişti. İçeriye girdiklerinde yan taraflarda oturan kalabalık kendisini de şaşırttı. Bir toplantının içine mi düşmüşlerdi yoksa?

Kral mücevherlerle süslü tahtında oturmuş, bir elini yandan sarkıtıp öküz başlı gürzünü tutmuş diğer eliyle bir öküz başının bile dolduramayacağı, yukarıdan ince altın bir zincirle asılmış ihtişamlı tacını düzeltmeye çalışıyordu.

Kral'ı uzak tahtından selamlayıp kuralları bir bir uyguladılar.

Aslanpençe kralı ilk kez yakından görüyordu. Sarayın içini de ilk kez görüyordu. Dizleri tir tir titriyor, kraliyeti sembolize eden yandan kırmızı şeritli şalvarı bayrak gibi sallanıyordu. Baş yerlerde dolansa da göz ucuyla kralın gürzüne bakıyordu.

Mazdek geliş sebeplerini anlatıp yanında getirdiği memura bir soru sorup konuşturmak için izin aldı.

-Saygıdeğer kraliyet memurundan bir ricamız vardır. Acaba salonda bulunan tüm saygıdeğer kraliyet

mensuplarının duyacağı kadar yüksek bir sesle gezip gördüğünüz memleketlerin durumunu anlatabilir misiniz?

Siz ki yedi cihanın koruyucusu soylu kraliyetin vergi memurusunuz. Ahalinin boğazından gireni ve cebinden çıkanı sizden daha iyi kim bilebilir ki?

-Ahura-Mazda'nın ışığı, büyük Kralımız, şahenşahımız çok yaşasın ahalinin durumu çok iyidir, hepsinin selamı vardır.

Gülüşmeler oldu. Sonra birkaç öksürük sesiyle sustular. Memur kendisine anlatılan tüm konuşma adaplarını unuttu. Aklına ne geldiyse karıştırıp söyledi. Mazdek araya girdi,

-Kralımıza kim selam söyledi? Yapmayın, gerçeği söyleyin.

-Gerçek, gerçek söylüyorum, ahalinin durumu iyidir.

Kral boğazından hafif bir hırıltı çıkardı. Bunu duyan memurun yüreğinin yağı eridi, birden yere kapaklandı.

Kral:

-Gerçeği anlat. Boynunu vurduracak gerçekleri söyleyecek yüreğin yoksa benim sözümdür, sana dokunulmayacak. Anlat!

-Kralım, kralımız...

Onca uyarıya rağmen kralın kendisine kral diye hitap etmemesi gerektiğini unutmuştu, daha birçok şeyi unuttuğu gibi.

-Duymadın mı dediklerimi?

-Ahaliyi duydum efendimiz. Ahaliyi duydum. Efendimiz sayesinde yaşıyorlar. Evlerine aş giriyor. Gözlerine uyku giriyor. Efendimiz sayesinde.

-Başka?

-Başka, iyilik sağlığımız efendimiz büyük kralımız.

Yine gülüşmeler oldu ama bu kez Kralın ciddi bakışlarıyla sustular.

-Elinde iş evinde aş olmayanlardan vergi toplamıyoruz ki efendimizin merhametini görsünler.

-Böylelerinden ne kadar var?
-Nereye gitsek ziyadesiyle var.
-Ne kadar mesela? Memleketin yarısı kadar olabilir mi? İyice anlat, doğruyu söyle yoksa kızdıracaksın beni. Nihayet doğruluk oldukça adalet de sarsılmaz!
-Yarısı azdır efendimiz, asiller haricinde çok azının elinde iş, evinde aş vardır. Her memlekette bunları toplayıp yan yana dizsek kudretinizin ulaştığı cihanın dört yanına kadar uzayıp gider.
Kralın kudretinin uzandığı yerleri az söylemiş olduğunu düşünerek hemen ekledi
-Cihanın yedi yanına!
Kral Kubâd başını danışmanlarına dönünce memur dışarıya çıkarıldı.
Danışmanlardan çıt çıkmıyordu. Saygısızca yapılmış bu gösteriyle Mazdek'in neyi amaçladığını merak ediyorlardı.
Kendilerine diktiği keskin bakışlarla sakalını sıvazlayan kralın konuşmaya başlaması için uzunca bir zaman geçti. Salondan çıt çıkmıyordu. Uzak-yakın herkes nefesini tutmuş, soluk sesi duyulan kim olursa kralın hiddetine mazhar olacaktı gibi nefessiz kalma pahasına donup kalmışlardı.
Kral ilk kez böyle bir değerlendirme duyuyordu. Hem de en alt sıradan bir memurunun ağzından.
Öfkesini bastırarak ve bilgece görünme isteğiyle ağır ağır, kelimelerinin üzerine basa basa, her cümle sonunda duraksayıp gül desenli beyaz elbisesinin üzerinde parılayan kadifeden koyu mor kaftanının eteklerini düzelterek konuştu.
-Bu tahtı ahalinin yoksulluğu için kurmadık, memleketin kalkınması için kurduk.
Bu tahtın üzerinde yükseldiği dayanaklarımız adaletimizin güvencesidir.

Herkes kendi sınırını bilecek ama ahali ezilmeyecek. Her elde iş, her evde aş olacak. Yoksa Tanrının ışığı bizi terk eder, sonsuz bir karanlık olur sonumuz.

-Bu yüzden geri geldim iyilerin en iyisi, Tanrımızın ışığını taşıyan saygıdeğer büyüğümüz.

Mazdek'in izinsiz konuşması homurdanmalara sebep oldu. Homurdanmalar sayesinde herkes fırsatı değerlendirip nefesini bırakınca salonda bir esinti oluştu.

Rahipler arasında Mazdek gibi tüm Gata'ları ezbere bilen birkaç kişi vardıysa da onun gibi her kelimesinin hangi bölümde geçtiğini anında söyleyebilen ve eski dinler hakkında geniş bilgisi olan kimse yoktu.

Mazdek konuşurken Gata'lara baş vuruyordu fakat bunu bir mecburiyet sayıyordu. Kafasındaki asıl düşünceyi zamanı gelmeden açıklamayacaktı. O da Mani gibi her dindeki iyiyi sayıyordu.

Ona göre bu bozulmuş dinle adaleti sağlamak artık imkansızdı. Her yerdeki aydınlık-karanlık çatışması öyle bir çarpıtılmıştı ki toplumdaki çelişkiler de buna dayanılarak normalleştirilmişti.

Bu korkunç çarpıtma karşısında Mazdek farklı bir yola girmişti. "Çatışma her yerdeydi, Tanrı hariç!"

Bu fikir yeniydi ve Tanrısal ikiliği reddediyordu. Aydınlık ve karanlık Tanrısı yoktur sadece Aydınlık Tanrısı vardır, Tanrı aydınlıktır; diğeri kan emici soyluların ve ruhanilerin ta kendisi olan karanlık ve bozuk bir ruhtur.

Bu yeni düşüncelerle toplumu aydınlatırken sarayda eski dinin kalıplarını kullanmaktan geri durmuyordu.

Mazdek kralın rahatsız olmadığını gözlediğinden homurdanmaları umursamadan devam etti. Sadece o kadar çok soluk sesinin birdenbire neden oluştuğuna anlam veremedi.

-Memleket idaresini bozanlar yüzünden iyilikte Tanrı katında olan büyüğümüzün şanının kötülenmesi adil değildir.

Bu salonda benim gibi bir din ve insan aşğını dinleme sabrını gösteren herkes biliyor ki Kralımızın kudreti Tanrı Ahura-Mazda'nın adaletinden ileri geliyor. Kutsal Avesta'da yazılı olduğu üzere adalet olmayan ülkede dinin ışığı parlamaz. Böyle giderse karanlıktır sonumuz.

-Ne yapmalıyım söyle!

-Yapmanız gerekeni yapıyorsunuz saygıdeğer büyüğümüz, hizmetinizde kusurlu olan bizleriz.

Kutsal Ev'in topraklarını adalet için değil şatafat için kullanan aç gözlülüktür dinimizin içini boşaltan. “Bu din değil, bu din değil; dinini korumak için kalk!” diyen bir ses her gece uykumdan ediyor beni.

Dünyanın kanunları asillerin eline geçerse din nerede kalır?

Din kanunları kişilerin çıkarlarının kanunu haline gelirse kanun nerede kalır? Önce dinimizi çarpıtanları yola getirmek gerekir.

Salondaki homurdanmalar yüksek sesli sataşmalara dönüşmüştü. Başdanışmanın işaretiyle herkes sustu.

Kral, Mazdek'in ne demek istediğini anlamıştı.

“Görevinin başına dön ve dinimizi derin bilgilerinden mahrum bırakma” demekle yetindi. Tartışmayı bitirip müzisyenlerin gelmesini istedi.

Şarkılı eğlenceler olmadan geceleri uyuyamazdı.

Mazdek de usta müzisyenlere hayrandı fakat bu tartışmalardan sonra orada daha fazla kalamazdı. Çıkarken kralın sessizce söylediğı sözleri dudaklarından okudu: “Beni yalnız bırakma!”

Oysa kral o anda hiçbir şey söylememişti.

Mazdek sarayın bahçesinden hazineye oradan da memurlar kısmına geçen Aslanpençe'yi bulup teşekkürlerini sundu. Ayrılırken de elini sıkıp tokalaştı.

Memur, elini sıkın elin samimi olduğunu hissettiği için sevinçle doldu. Kralın yanından ayrıldığından beri hangi uzak diyarlara kaçacağını kurgularken şimdi sarayda yüksek mertebede bir dostunun olduğunu hissederek rahatladı. Memleketine doğru yola çıkarken hayalinde Mazdek'in kralın yanındaki cesur duruşunu canlandırdı. Kendi yüreği de cesaretle doldu. Ailesine ve arkadaşlarına kralla konuşmalarını anlatma heyecanıyla atını son sürat koşturdu.

Mazdek ise yalnız kaldığında “çok hızlı bir giriş mi yaptım?” düşüncesine kapıldı. Buna cevabı kolay olsun diye “herhalde Tanrı böyle istedi” dedi kendi kendine ve kafasındaki tasaları silip attı. Yine de uyuyacağı eski taş evine giderken:

“Her şey zamanında olacağa varır; ham meyve ışksızdır, mideden önce yüreği ve zihni bozar” diye düşündü.

Kral Kubâd'ın fikirlerini değiştireceğinden değil ama onun siyasi hesaplarından yararlanacağından iyice emindi.

Fikirlerini değiştirme konusunda da çok kötümser değildi. Bunun için her canlının içindeki iyiye, umuda güveniyordu.

Dönüşünün ilk gecesinde sevgili eşi, yoldaşı Hürrem'i düşündü. Onun hayalini kurarken ve son sözlerini kendi içinden tekrarlarırken duygulandı. Başarısızlık korkusundan değil ama bu sözü Hürrem'den işitmiş olmasından dolayı yüreği bir kez daha burkuldu ve gözünde biriken yaşlar akıp giderken uyudu.

Ayrıllıklarının ne kadar süreceğini ülkenin kaderi belirleyecekti.

Tapınakta Aykırı Bir Filiz!

**Dünya kokan ne varsa
Acıtıyor
Darılma bil dedim.**

Yoksulluk, sefalet ne kadar çok artsa din kuralları da o kadar çok artıyor, yükümlülükleri o kadar çok ağırlaşıyordu.

Mazdek din kurallarının esnek uygulandığı dindar bir aile ortamından en katı tapınak ortamına geçtiğinde henüz bıyıkları yeni terlemişti. Aykırı davranışlarıyla ilk günden tepki çekmemeye özen gösterdiği halde henüz gün geceye devrilmeden yüzlerce öğrenci arasında adı konuşulur olmuştu.

Günlerden kırmızıydı yani Pazar. Güneş günüydü. En sıcak renk onlar için kırmızıydı. En sıcak gün, hayatın başladığı gündü.

Zerdüş takviminde her ayın sadece 11. günü güneş günü olsa da onlar zamanla her haftanın pazar gününü güneş günü olarak anmaya başlamıştı.

O gün öğrencilerin kendi aralarında yapacakları şaka, geleceğin iki sağlam yoldaşlığına vesile olacaktı. Henüz bunu bilmeleri mümkün değildi.

Her yeni gelene yaptıkları gibi tapınağın yeni öğrencisine bir oyun oynayıp küçük düşürecek, eğleneceklerdi.

Öğrencilerden yaşça en büyük olanı Mubed öğretmenlerinin giydiği abayı omuzlarına atıp rol yapıyordu.

Yeni geleni huzuruna çağırdı.

-Buraya gelirken dünyaya ait her şeyini geride bıraktın mı?

-Bıraktım.

-Bıraktıysan üstündeki elbiselerin burada ne işi var?

-Buraya ait giysiler varsa hemen değiştiririm efendim.

-Değiştireceksin elbette hem de hemen şimdi. Çıkar elbiselerini de götürüp yaksınlar dünyadan kalan son pisliklerini. Ondan sonra yenilerini verebiliriz.

Mazdek şaşkın şaşkın etrafına bakındı. Öğrenciler iki sıra halinde yerde bağdaş kurmuş oturuyorlardı. Bin yıldır hiç gülmemiş put gibi duruyorlardı.

Biri kaşı gözü kafasıyla işaret ederek söyleneni yapmasını ima etti. Bir diğeri söyleneni yapmazsa kendisi için iyi olmayacağını fısıldadı.

-Çıkarmayacaksan geldiğin gibi çık git! Ve bil ki çıkarsan bir daha asla bu kutsal mekâna kabul edilmeyeceksin.

Mazdek sıkıntılı halde alnında biriken boncuk boncuk terler gözüne dökülüp yakarken giysilerini çıkardı ve önünde tuttu. Bacaklarını birbirine sıkıştırıp dizlerindeki titremeyi gizlemeye çalıştı.

Üç parçadan oluşan giysilerini yakılmak üzere yanına yanaşan kel oğlana verdi. O anda kahkaha tufanı koptu.

Neye uğradığını anladığında elbiselerini kendisine geri verdiler. Giymedi!

-Çabuk giyin, şimdi sesimizi duyan Nevilli gelir de seni böyle görürse yandın.

Nevilli de kimmiş? Mazdek bu aşağılamanın altında kalamazdı! Giyinmedi. Titremesi de geçti.

Kapı açıldığında Kızıldeniz yarılmış gibi sıra halinde iki yana açıldılar. Mazdek anadan üryan meydanda kaldı.

Sanki üzerinde pahalı Hint kumaşından çok havalı giysiler varmış gibi başı dik, göğsü ileride, hafiften yana dönmüş, iki eli arkada, ressama poz verir gibi durmuştu.

Bir anda Nevilli'nin gözleri öfkeden kızardı.

-Bu ne cüret! Bu deliyi kim getirdi buraya? Siz hepiniz burada durmuş nasıl seyredersiniz? Elbiseleri nerede bunun?

-Arkamda yerde duran elbiseler dünyadan getirdiğim son pisliklerdi, onlardan kurtuldum, yakılmaları gerekiyormuş, öğretmen öyle dedi.

Nevilli sorup soruşturup durumu anlayınca öğretmen rolünü yapana, herkesin içinde ibretlik bir ceza verdi.

Mazdek'e giyinmesini söyledi. Öğretmene ise soyunmasını ve uyku vaktine dek kapının önünde ayakta beklemesini söyledi. Beklerken de bildiği tüm duaları okumasını yoksa Tanrının cezasının daha büyük olabileceğini belirtti.

Ceza kesindi, uygulamamak düşünülemezdi. İtiraz tapınaktan kovulmakla sonuçlanabilirdi. Kovulmak bir daha toplum içine çıkamamak, her yerde günahkâr olarak yaşamak, kölelerden beter hale gelmekti.

Nevilli gidince Mazdek sahte öğretmenin elbiselerini giymesini istedi. Herkese seslendi:

-Bu aramızda kalacak!

Aralarında kalması mümkün değildi. Ertesi gün, cezaya uyulmadığı ve buna da yeni gelenin sebep olduğu Nevilli'nin kulağına sabah erkenden ulaşmıştı bile.

Mazdek oyun oynayana o günden sonra hep "Öğretmen" diye hitap etti.

Nevilli birkaç gün sessiz kaldı. Bu sessizlik herkesi korkuttu ama Mazdek olacakları tahmin etmediğinden gayet rahattı ve kendisini ispiyonlayanın da aralarında olduğunu bildiği halde hiç umursamadan istisnasız herkesle arkadaşlık kurdu. Herkesi etrafında toplayacak kadar çekiciydi, bilgisi, şakaları, ilk günkü cesur davranışı ve Öğretmenle arkadaş olması buna yetmişti.

Nevilli, otoritesini sarsan bu davranışı affedemezdi. İkisinin de tapınaktan atılması gerekirdi. Fakat

Mazdek'in kimin oğlu olduğunu bildiğinden Baş Mubed'den bu işe bir çare bulmasını istedi.

Nevilli gibi dürüst bir din adamı bile ayrımcılığın normal hale geldiği düzende kayırmacılık yapabiliyordu.

Çare bulundu. İkiisi birlikte tapınağın tuvaletlerini temizlemekten sorumlu yapıldılar.

...

O günleri anımsarken Nevilli'ye kızmıyordu. Hatta onun safça inanmışlığı karşısında bugünkü rahiplere nazaran saygı bile duyuyordu. Ondan çok şey öğrenmişti. Kişisel gururunu aşma ve nefsinden ötesine geçebilmeyi ona borçluydu.

O güne dek nefs terbiyesini her şey sanıyordu ama Nevilli sayesinde öğrendi ki bu sadece birinci basamaktır. Ruhsal ve zihinsel dönüşümleri daha zor olmuştu.

Bu sayede iradesi güçlenmiş, zihni arı kovanı gibi işliyordu. Bu kadarı tapınak için fazlaydı. Böyle bir öğrenci Mani'den beri ne görülmüş ne de duyulmuştu.

Şahenşah düzeninden rahiplere, tapınak eğitim sisteminden sosyal tabakalar arasındaki uçuruma dek sorgulamadığı bir şey kalmamıştı.

Rahipler dihkanlar üzerinde istedikleri etkide bulunuyor ve krala karşı denge oluşturuyorlardı. Kim bozabilirdi ki bu dengeyi?

Mazdek Bamdad tapınağın ilk gün delisiydi. Eğitiminden sonra da rahipler arasında delilik mertebesini korumuştı. Aykırıydı! Buna rağmen Mubed grubunun ileri gelenlerinden biri haline gelmişti.

...

Gundeşapur'daki idamlardan sonra ruhanileri karşısına aldı. Her yerde onların sahtekâr, iki yüzlü olduğunu, menfaatlerinden başka bir şey düşünmediklerini, dini bozduklarını anlatıp duruyor ve halk arasında büyük sempatiyle karşılanıyordu.

Cesaretliydi, doğruları söylemekte bir mızrağın demir ucu gibi açıktı. Lakin ne yapsa ne etse bu düzenin nasıl değişeceğini tam bulamıyordu. Konuşmaları insanları harekete geçirmeye yetmiyor, sadece gönüllerinin biraz rahatlamasına yol açıyordu.

Söyledikleri her an kellesinin uçurulmasına sebep olabilecek kadar doğru ve tehlikeliydi. Fakat ne kadar doğru olsa da kendisine bile doyurucu gelmiyordu.

Başka bir yol olmalıydı. “Nasıl?” sorusuna takılıp kalmıştı. Bir zamanlar Zerdüş’tün Tanrıya yakarışı aklına geldi. Kitabını çıkarıp okudu:

“Kam nemôî zam kuthrâ nemôî aye
pairi xvaêtêuş airyamanascâ dadaitî
nôit mâ xšnâuş yâ verezênâ hêcâ
naêdâ dahyêuş yôî sâstârô dregvantô
kathâ twâ Mazda xşaoşâi Ahurâ”

(Hangi ülkeye kaçmalıyım? Kaçmak için nereye yüzümü dönmeliyim? Onlar beni ailemden ve klanımdan kovdular. Ne mensubu olduğum toplum ne de ülkenin yalancı yöneticileri bana inanmadı. Seni nasıl inandırayım ey Ahura Mazda?)

Bunun ardından, ona en çok inanan yoldaşına haksızlık yaptığını düşündü. Umut arayışı sürerken Hürrem’e karşı nasıl bir haksızlık yaptığını düşündü. Belki de birbirlerine karşılıklı haksızlık yapmışlardı. Ulaştığı sonuç buydu fakat yine de kendini suçlamaya başlamıştı. Üstelik onunlayken daha güçlü olduğunu düşündü. Tartışmaları sayesinde aklı ve yüreği büyüyorken şimdi adeta yerinde saymaya başlamıştı.

Bu düşüncelerle, tapınaktaki ilk arkadaşı olan Öğretmen’den bir ricada bulundu. Hazinesden ve tapınaktaki toprak haklarından yararlanıp Hürrem’e bir

miktar maddi yardım göndermek istediğini ve bunu da ancak kendisi vasıtasıyla yapabileceğini belirtti.

Öğretmen, arkadaşını kırmadığı gibi Hürrem’le tanışmak istediğiydi. Atının terkisindeki emanetler Hürrem’e ömür boyu yetecek kadar çoktu.

Mazdek arkadaşını yolcularken öğüdünü de ihmal etmedi:

-Dikkat et, ayrıldığımızda keskin sözleriyle neredeyse başımı uçuruyordu! Önce güzel bir şiirini armağan etmeyi unutma!

Hürrem’in yaşadığı kasabaya gitmesiyle dönmesi neredeyse bir haftayı buldu. Yolda uğradığı dostlarından getirdiği haberleri öncelikle aktardı.

Mazdek üzülmessin diye Hürrem’in zayıflamış, süzülmüş halinden bahsetmedi. Fakat onun sergilediği irade ve duruşundan çok etkilendiği belli oluyordu.

Fiziki olarak da çok iyi görüldüğünü abartılar katarak anlattı.

Hürrem’in sözlerini merak eden Mazdek can kulağıyla dinliyordu. Acaba kırgınlığı sürüyor muydu?

Öğretmen ortada bir kırgınlığın olmadığını, kendisine karşı sevgi ve saygısının büyük olduğunu anlattı. Kendi şairane yöntemiyle bunu anlamıştı. “Mezdisna” denilen dini edebiyatın ustası olduğu gibi adı duyulmuş bir şairdi öğretmen. Onun dışında Farslar arasında kimseye kolay kolay şair denilmezdi. Farsça şiir konusunda sadece sarayda bir-iki isimden bahsedildiği olmuştı. Şiire ilgisi onun insan sarrafı olacak kadar derin sezgi ve duygulara sahip olmasından ileri geliyordu. Gerçi o tersini iddia ediyordu: “Yürekteki gizleri bir şairden daha iyi kimse bilemez” diyordu.

Şair olmaya özenenlere de cevabı vardı: “Doğarken şair değilse insan, sonradan olamaz! Yaşayacağı acılar buna izin vermez!”

Tüm söylediği buydu. Şiir nedir, şair kime denilir gibi sorularla uğraşmak yerine şiirlerini okumayı tercih ediyordu. Her şiirinde geleceğe dair bildirimlerde bulunsa da insanlar hakkında kesinlikli yargılardan uzak duruyordu.

Şairliği ve tecrübeleri sayesinde insanların hal ve hareketlerinin ardındaki gerçeği herkesten daha iyi seziyordu. Hürrem'in kırgın olmak bir yana Mazdek'in hasretiyle dolu olduğunu anlaması zor olmamıştı.

Para ve eşyalara gelince, Hürrem bu konuda Mazdek'i mahcup edecek onurlu bir davranış sergilemişti.

Para ve eşyaların tümünü reddetmiş, isterse bunları halka dağıtabileceğini ama kendisinin böyle bir davranışı yadırgadığını, maddiyata değil dostluğa ihtiyacı olduğunu söylemişti.

Mazdek'in nasıl olduğunu soran Hürrem'e Öğretmen bir şiirle cevap vermişti.

Maddi hediyeleri reddedip sadece bu şiiri ikisinin hediyesi olarak kabul eden Hürrem orada, halkın arasında mutluydu. Dünyalara değişmeyeceği bir toplumsal dayanışma kültürünün geliştiğini ve bunu da kadınlarla birlikte başardıklarını anlatmıştı.

Mazdek her detayı ona tekrarlattı. Sonunda da sevincinden Öğretmenin başını öptü. Okuduğu şiiri sordu. Öğretmen “şiiri kabul etti, hediyelerini geri yolladı; tavırdaki fırtınaya bakmalı, şiirdeki selamete değil” diyerek yanıtladı.

Bu olayın ardından Mazdek ilk kez “nasıl” yerine “neden” sorusunu sordu. Günlerce yalnız kalıp düşündü.

Tüm kötülüklerin bir büyük kaynağı vardı. Neydi bu? Açgözlülüğün, hasetliğin, aşksızlığın, yoksulluğun, dine bulaşan sahteliğin...

Bu sebep insanın “sahip olma” duygusundan başka bir şey olamazdı. Veren mutlu oluyordu ama sürekli alan kötülük biriktiriyordu. Bu yüzden karanlıktı ruhları.

Karanlığın azı çoğu fark etmez, girdiği ruhu ele geçirene dek bırakmaz. Mülkiyet duygusu da böyledir, azla başlar ama karanlık gibi artar.

Zenginler vermez alırlardı. Mal-mülklerini onların elinden alacak ve yoksul olana dağıtacak bir kral olsaydı belki bu düzen değişirdi.

Ama böyle bir kral hiçbir zaman olmayacaktı. O halde çare sarayda değil toplumda olmalıydı. Hürrem haklıydı.

Sarayı yönetenlerin fikrini değiştirme hedefinden vazgeçmedi ama saray ile ilişkilerinde daha ölçülü, mesafeli olması gerektiği sonucuna ulaştı.

Hürrem'in toplum hakkındaki düşüncelerine her zamankinden daha çok yakınlaşmıştı.

İnsanların önce yola girmesi, yeni fikirleri benimsemesi gerekirdi. Böylece tarikatsız kalmayacaklardı.

Sonra bu yolun yolcuları hangi şekilde yaşar, evrenle, Tanrısal ışıqla nasıl bağ kurar; canlılarla, hayvanlara, bitkilere nasıl yaklaşır; başka insanlarla arasında nasıl bir ilişki olur; yani yaşamın kurallarını öğrenir.

Bu yaşamdan öğrendikleri onun zihninde ve yaşamında sürekli değişimlere yol açar. Aç gözlülük, haset, bencillik gibi tüm karanlık ruhlardan arınır. Eşitliğin, kardeşliğin, sevginin, paylaşmanın en büyük marifet olduğunu öğrenir.

Ve sonunda içsel duyularıyla Mani'vi doyuma yani hakikate ulaşır.

Mazdek Mani'yi büyük saygıyla anarken insan ruhundaki güzelliği, arılığı, temizliği, erdemliliği “Mani'vi güç” olarak adlandırdı.

Maddi dünya karşısında manevi dünyanın üstünlüğünü Mani'nin adıyla dillendirmesi ona duyduğu büyük hürmeti ve kendi öncülü olarak kabul etmesini de ortaya koymuş oldu.

Sonuçta kurtuluşun toplumun aydınlanmasında olduğunu; bu sayede özel mülkiyet hastalığıyla baş edilebileceğini düşündü.

Toplum, ortak yaşama yabancı değildi. Kölelik düzenine başkaldırdıklarında aç kalacak da değillerdi.

Halka ait olan toprakların zorbaların elinden alınması ve ekilip biçilmesi sayesinde, yoksulluk tarihe karışacaktı.

Fakat bu konu tıpkı kadın-erkek eşitliğini savunmak kadar zor ve hassas bir konuydu. Etkilediği kimselerin bile özel mülkiyetten kaynaklanan yığınla sorunu vardı.

Özel mülkiyetin ortadan kaldırılması üzerine düşünürken ilk kez kendisini çok yalnız hissetti.

Rüya!

Çevresinde Hürrem gibi dünya nimetlerini bir çırpıda bir yana atabilecek, her konuda onu destekleyebilecek kaç kişi vardı?

“Çok az, çok az!” dedi.

Bu yalnızlık onu ürküttü.

Taş evinde uyurken bir rüya gördü. Kendi elleriyle yaptığı evin taşları bir bir yerinden fırladı, yere düşünce taşlardan kan akmaya başladı.

Bir taşı kaldırıp yerine yerleştirmeye diğeri düştü, bu döngü hızlandı ve artık yetiştiremedi.

Taşlar birikti, taşlardan akan kan birikti, dizlerine dek ulaşınca taşlara basıp kan gölünden çıktı.

Rahat bir nefesle uyandıysa da başındaki ağrı yüzünden gözlerini güçlükçe açabildi.

Henüz kendine gelmediği halde hemen gidip rüyasını arkadaşı Öğretmen’e anlattı. Öğretmen bunun Tanrının kutsal bir mesajı olduğunu söyledi.

Mazdek bu rüyadan sonra harekete geçme zamanının geldiğini düşündü.

Gece yine aynı rüyayı gördü. Bu kez bir fark vardı ki kan gölünden çıkınca taşlar da ardı sıra gelmeye başladı. O ilerledikçe taşlardan akan kan durdu. Taşların tümü kan gölünden çıkıp ayaklarının dibinde toplandı.

Düşüncelerini paylaşacak bir dost bulmasa kan gölünde boğulacakmış gibi hissetti. Hiç zaman kaybetmeden tekrar Öğretmen’in yanına gitti. Rüyasını yorumladılar, uzun uzadıya tartıştılar.

Öğretmen ondan öğrendiklerinin o güne dek hiç dile gelmemiş yeni düşünceler olduğunu anladı. Dinledi, dinledikçe Mazdek’e gönülden bağlandığını hissetti,

dinlediklerini yüreğine nakşetti ve sonunda peygamberler gibi olduğunu söyledi:

-Bir yapıyı yıkacak ve başka bir yapı kuracaksın!

-Yıkıp kurmak!

-Evet yıkıp kuracaksın yani bu düzeni değiştireceksin!

Bunun müjdesi Tanrı tarafındandır!

-Belki de yapıp değiştirmek gerekir! Ne dersin?

-Yıkamak gerektiğinde yıkmaktan kaçınmamak gerekir.

Bunu rüyada sana anlatan Tanrımızdır. Sen bu iş için seçildin!

Mazdek iyi bir dost edinmişti. O gün ise yoldaş oldular.

Samimiyetlerinden doğan rahatlıkla ve yeni fikirlerin heyecanı ile Öğretmen, Mazdek'in Hürrem'in yanına gitmesi gerektiğini belirtti.

Mazdek karşı çıkmadı. Geç bile kaldığını söyledi.

Rüyasında yapıcı olması gerektiğini görmüştü. Bunu en başta kendisine uygulamalıydı.

Büyük bir heyecanla yola koyuldu. Sanki yoğunlaşmaları sonucunda ulaştığı fikirleri açıklayacağı milyonlarca halkın karşısına çıkacakmış gibi bir duyguyla Hürrem'in yanına gidiyordu. Heyecanını bastırmak için defalarca yolunu uzattı.

Kendini hazır hissettiğinde, Hürrem'le ayrıldıkları yerde, aynı evde buluştular. Bu buluşmanın güzelliğini ancak Öğretmen dostu gibi bir şair anlatabilirdi, fakat o da orada hazır değildi.

Hasret giderdikten sonra yaşananları uzun uzadıya konuştular. Karşılıklı birbirlerini affettiler.

Rüyasını Hürrem'le de paylaştı. Hürrem rüyadan daha çok fikirleriyle ilgilendi.

Nicedir hayalleriyle, fikirleriyle baş başaydı. Şimdi tartışabileceği yoldaşı yanı başındaydı.

Gece Mazdek uyurken Hürrem ise o yoksul evin penceresinde gökyüzündeki yıldızları seyre dalmıştı. Bir

süre sonra içsel bir konuşma yapmaya başladı. Tanrıyla mı, yıldızlarla mı, kendisiyle mi konuştuğu belli değildi.

Karanlığın en koyu olduğu zaman yıldızların en çok olduğu ve en fazla parladığı zamandı. Elini uzatsa dokunacakmış gibi yıldızlar yakına gelmiş ya da o gökyüzüne çıkmıştı.

Yıldızların arasında gezinirken neden bunca zamandır ayrı olduklarını düşündü. Buna değecek ne vardı? “Haksızlık!” dedi.

Bu dağ köyündeki “yalnızlığında” evrenin düzeni hakkında çok derinlere gitmiş, içi aydınlanmıştı.

Bazen Mazdek’e haksızlık yaptığını düşündüğü olmuş, bazen de onu fazlasıyla gamsız bulmuştu. Gitmiş ve geri gelmemişti! Bu çelişkilerle uzun süre boğuşmuştu.

Sonunda büyük düşünceler ve büyük amaçlar karşısında yaşadıkları bu ilişki sorununun basit olmadığını idrak etmişti.

Belki bir anlık öfkeye yenik düşmüşlerdi! Belki de hiçbir şey bir anlık değildi. An’a yanıt olamamakla ilgiliydi. Toplumsal zihniyet düzeyi ve bununla bağlantılı sorunlar yüzünden ilişkilerini iki kişinin sorunu olarak ele almanın yanlış olacağı sonucuna ulaşmıştı. Zamanın ruhu bunu gerektiriyordu.

Zamanın ruhunu anlamadan, an’a yanıt olmak mümkün değildir. Buna kanaat getirdiğinde amaca bağlılığını sorgulamış, büyük bir iddia sahibi olmakla bu yaşadıklarının birbirine ters olduğunu anlamıştı.

Belki de yanlış bir başlangıç yapmışlardı. Yeterince tartışmış olsalar düşünce farklılıklarını giderebilirlerdi. Öyle olmamıştı. Bunun nedeni kendilerindeki bencillik olabilirdi. Kafasında evirip çevirdiği bu düşünceden kurtulamasa da yeni bir başlangıç için fırsat doğduğu için seviniyordu.

Bu ilişkide yaşanan sorunu isabetli şekilde tanımlamak için çok uğraşsa da büyük ideallerinin neresine

sığdıracağını da tam bilemiyordu. Sonuçta yanıltı ve bunu bu şekilde sorunlu halde sürdürmeye degecek bir durum yoktu.

Mesele sadece ikisi arasındaki ilişki sorunu değildi; ortada devasa toplumsal sorunlar vardı. Bunları birbirinden ayrı ele alamazdı. Sorun ne iki kişiyle başlıyordu ne de iki kişiyle biterdi. Bu düşünceye ulaşana dek saçlarına ilk aklar düşmüştü.

Mazdek'le tartışmalarından öğrendiklerinden daha fazlasını toplumdan öğrenmişti.

Sadece küçük bir topluluktan öğrendiklerinin dünyanın tüm bilgilerine bedel olduğunu hissettiğinde onlarla yeteri kadar kalmaya karar vermiş ve oradan ayrılmamıştı. Şimdiyse bu deneyimini daha büyük topluluklarla birlikte yaşamak isteğindeydi. Mazdek'le gitmeye karar verdi.

Artık orada kalmakla kendi köyünde kalmak arasında bir fark olmayacaktı. Oysa köyünü aşmış, memleketini aşmış, hatta iki kişilik ilişkisini aşmış, evrenle buluşma yolculuğuna çıkmıştı.

Bir toplulukta bulduğu evrenin özünü tüm topluluklarda açığa çıkarmayı başarırca o zaman hiçbir imparatorluk onlarla baş edemezdi. Bu düşüncelerle zamanı avuçlarına almak istedi.

Bundan sonra her an çok kıymetli olacaktı.

Bir yerde daha fazla kalacak olca her şeyin tekrardan ibaret olacağını anladığı zaman hiçbir güç onu tutamazdı.

Birdenbire almıyordu kararlarını. Zaman, düşüncelerini olgunlaştıracak kadar fırsat veriyordu ona. Şimdi Mazdek buradaydı ve birlikte karar alabilecek, bir daha ayrılmayacaklardı. Aralarında çok sıkı, sarsılmaz bir mücadele yoldaşlığı başlıyordu. Bunu çok güçlü hissediyordu.

Mazdek'in rüyası gerçek olmuştu! Hürrem'le yola çıkacağı için kendisini rüyadaymış gibi hissetmeye

başlamıştı. Mutluluğu her halinden okunuyordu. Çocuklar gibi sevincini belli ediyordu. Yerinde duramıyor, kelebekler gibi kollarını çırpıyordu. Hürrem onun bu sempatik halini özlemiş olduğunu söylediğinde daha da sevindi.

Oradan ayrılmadan önce bucaktaki halkla helalleştirler. Onlara çok şey borçlu olduklarını düşünüyorlardı. Göz yaşı dökenlerin arasından ayrılmaları zor oldu. Giderken ikisinin de gözleri dolmuştu. Yola çıktıktan sonra bile uzun süre tek kelime konuşmadılar.

Öğretmen'in yanına vardıklarında akşam olmak üzereydi. Hürrem'le birlikte onun misafiri oldular.

Öğretmen Mazdek'teki değişime çok sevindi ve adeta dünyanın değişeceğinin müjdesiymiş gibi ikisini de kutladı. Onlara yeni bir şiir okudu.

Hürrem'in gelişinden sonra Öğretmen kadın-erkek eşitliği konusunda daha çok şey öğrendi. Öğrendiklerini çevresine anlatmak için sabırsızlanıyordu. Daha fazla bekleyemezdi. Onların iznini almadan çarşı-pazarda, mahallede, köyde halkın olduğu her yerde yeni düşünceleri anlatmaya başladı.

Yeni fikirler Öğretmenin gezilerinden bile daha hızlı yayıldı. “Yıkıp yenisini kurmak!” hayali halkın ezik yüreğine yeni bir hayat verdi. Toplumdaki canlanma Mazdek'i bile şaşırtacak kadar hızlı bir şekilde belirgin hale geldi.

Oysa Mazdek “yıkıp sonra yapmak” düşüncesinde değildi. O sadece bozuk düzene yol açan nedenleri ortadan kaldırmaya çalışıyor, dağınık taşların yerli yerine oturmasını istiyordu. Bu da kolay değildi elbet. Yapıyı yıkmak bir yana değişmesinden bahsetmek bile ölüm sebebi olabilirdi.

Mazdek henüz geleceğe dair tasarılarını, fikirlerini bir bütün olarak açıklamamışken bile değişim mesajı toplum içinde yayıldı.

Öğretmen dostu, bir mürit gibi rolünü oynadı. Öğretmen, Avesta'daki "iyi bir insandan daha iyi biri gelecek ve kurtuluşu sağlayacaktır!" sözünü hatırlattıkça çok kimse Mazdek'in beklenen kutsal insan olduğunu düşündü.

Halkı kurtuluş heyecanı sardı. Mazdek'in savunduğu görüşler kurtuluşun ilkeleri olarak dilden dile dolaştı:

-Ekilip biçilen topraklar herkesin ortak malıdır.

-İnsanlar eşittir.

-Bundan sonra kanımızı emen Dihkanlar'a kölelik yapmayacağız.

-Ruhanilerin hizmetinde köle gibi çalışmayacağız.

-Dinimize hizmet edeceğiz soylulara değil.

-Birlik olacağız, karşı çıkacağız.

Karşı çıkma konusunda cesaret kazanmışlardı fakat nasılını bilemiyorlardı.

Umutla dolmuşlardı.

En çok tekrarladıkları söz: "İyi bir insandan daha iyi biri gelecek ve kurtuluşu sağlayacaktır!" sözü olmuştu.

Kısa süre sonra Mazdek'in doğrudan topluluklarla yaptığı daha kapsamlı sohbetleri yayıldı.

-Işıktan geldik ışığa gideceğiz, Tanrının ışığıyla bir olacağız. Tanrının ışığı her insanı eşit kılmıştır.

-Kadın-erkek eşittir.

-Birden çok kadınla evlilik yapmak yanlıştır.

-Dinimizde insan öldürmek yoktur. Ahura-Mazda'nın ışığı her canlıda vardır. Bir insanı öldüren ondaki ışığı yani Tanrıyı öldürmüş sayılır.

-Hayvanlarda da kutsal ışık vardır. Hayvanlar öldürülmemelidir. Etleri yenilmemelidir.

-Herkes çalışmalıdır. Toprak herkesi doyuracak kadar cömerttir. Toprağa zarar verilmemeli, gereğinden fazla ona yüklenilmemelidir.

Düşünceler eyleme dönüşecek yol arıyordu. Aydınlık herkesi sarıyordu.

Karanlık zamanlarda ışık saçan yeni düşünceler çığ gibi büyür ve hızla yayılır.

Sonunda köylerde yaşayan halkın ağzı ve sohbetleri değişti.

Çeşme başında toplanan genç kızlar ilk kez kadın ve erkeğin eşit olması gerektiğini konuşmaya başladılar.

Pınar suları, aşk şiirleriyle etrafında oturan gençlerin ilk kez siyasi konuştuklarına tanık oldu ve daha bir coşkulu akmaya başladı.

“İyi bir insandan daha iyi biri gelecek ve kurtuluşu sağlayacaktır!” müjdesi gerçek olmuştu. Mazdek gelmişti! Halk ona inanmıştı.

Halkın Ortak Evi: Hemeganî

İnsandaki tüm direnç kırıntılarını bitirdikten sonra bile ona diz çöktürmek için akla hayale sığmayan komplo yöntemlerine baş vuran, ruhunu teslim almaya ve uysal kölesi haline getirmeye çalışan egemen sınıflar karşısında “eşitlik” fikri umut oluşturduğu gibi yeni tür bir cesarete de yol açmıştı. Köylü halk ilk kez dihanlara sormadan, onların iznini almadan iş yapmaya başlamış, kendi aralarında tartışıp kendi başlarına karar vermenin tadına varmışlardı.

Mazdek ve Hürrem kendilerini yeni bir umut deryası içinde bulmuşlardı. Onları koruyup kollayan bir deryaydı bu, sonsuz halk deryası!

Saray’ı amaçları için kullanırken, sarayda bulunmak Mazdek için artık eziyetlerin en büyüğüydü. Yine de amacı için bu eziyete katlanıyordu.

Halkın arasına döndüğünde tüm o eziyet anları mutluluğa dönüşüyordu. Hürrem’le yerleştikleri bir ova köyü bulunsa da orada sabit kalmıyor, birçok köyde halkın yaşamına katılıyor, yaşam içinde, bağda, bahçede, tarlada onları örgütlüyor, eğitiyor ve yeni fikirlerle donanmış, özgür kişilikler haline gelmelerini sağlamaya çalışıyorlardı. Bu çalışmaları sırasında bazen soylularla ve onların tehditkâr bakışlarıyla karşılaşsalar da ikiyüzlülüklerini, el pençe durup yağ çekmelerini öğrenerek izliyorlardı.

Halkın içtenliği ise onlarda tarifsiz sevinçler oluşturuyor, geleceğe yeni bir ufukla bakmalarına yol açıyordu.

Köylülerin elinde avucunda birikmiş hiçbir maddi değer olmadığını sanıyorlardı fakat ilk ortak kullanılan

köy evlerini oluşturdıklarında toprak ağalarından ve rahiplerden gizledikleri ufak tefek bazı yaşamsal mal varlıklarını ortaya çıkardıklarına tanık oldular. Halkın ortak kullanımına sunulan bu maddi değerlerin toplamı belki bir beyin hanesindeki bir günlük harcamaya yetmezdi ama manevi değeri çok yüksekti. Artık “hemegani” dedikleri ortak evi vardı halkın, ihtiyacı olan buradan yararlanıyordu ve daha da önemlisi halkın manevi dayanışması bu ortak ev sayesinde geliyordu. Bundan daha büyük bir olay olamazdı. Bu olayın yayılma hızı da çok yüksekti, kısa sürede ülkenin her yanında duyulmuş ve benzer tarzda girişimler başlamıştı.

Köylerde halkın sıkı sıkıya sarılıp koruduğu bu ortak evler Mazdek ve Hürrem’e halkı topluca eğitme fırsatını da sunmuştu.

İkisinin bir arada olduğu bu eğitimlerden birinde Mazdek “dünya tüm insanların ortak evidir” deyince, Hürrem “tüm insanların değil tüm canlıların” diyerek düzeltmede bulundu. Bu olay halk arasında türlü abartılarla anlatıldı. Öyle ki Mazdek’in kulağına: “Hürrem Mazdek’e demiş ki eğer sadece insanlara hizmet eder diğer varlıkları bir yana bırakırsan ben de seni bırakabilirim!” şeklinde ulaştı. Mazdek bu işe hayret ettiği gibi içten içe de sevindi. Halkın takdiri hep daha büyük düşüncelerden yanaydı!

Bu olayın yayıldığı aynı köyde yeni düşüncelerin yeni bir din olup olmadığı da tartışıldı. Eski dine inanç kalmamıştı. “Zulümden başka ne gördük ki rahiplerin peşinden gidelim. Mazdek’in getirdiği yeni bir dindir ve bu din uğruna canımızı vermeye hazırız!” Bu sözler kulaktan kulağa yayıldı, başka köylere, kentlere ulaştı.

Tapınaktan nasıl bir tepki geleceği belli olmasa da dihkanlar harekete geçmişti. Korkuları henüz dile gelmese de onları harekete geçirecek kadar büyümüştü.

Hürrem ve Mazdek'in kurdukları, halkın ilk ortak evinin bulunduğu ova köyü dihkânların emrindeki bir askeri birlik tarafından baskına uğradı.

Henüz güneşin ilk ışıkları köyün üstüne vurmuş olmasına rağmen herkes ayaktaydı. Ahıllar temizlenmiş, tavuk, horoz gibi hayvanlara yemleri ve suları verilmiş, çobanlar sürüyü alıp köyden ayrılmış, tarlada çalışanlar tarlaya gitmişti.

Güneş doğmadan her zamanki gibi tüm köy halkı uyanıp işe koyulmuştu. Bu yüzden askerler geldiğinde onları köy meydanında karşıladılar. Tarlaya, bahçeye gidenler de koşup yetiştiler.

Savunma aracı olarak ellerine ne geçirmişlerse alıp gelmişlerdi. Kiminin elinde orak kiminde balta vardı. Kürekle, tırmıkla, sopayla gelenler de vardı. Hepsinin önünde Server ve eşi Feriha Kadın duruyordu. Kadının kucığında bebesi vardı.

Köylülerin üstlerindeki yoksulluk nişanesi bol yamalı giysilere rağmen hepsinin yanakları al aldı.

Süvariler önlerine dek gelince köylüleri korkutup dağıtmak için atlarını şaha kaldırdılar, sağa sola sürdüler ama nafiye, tek biri bile yerinden kımıldamadı. Askerler hayrete düştü. Eskiden bir-iki tanesini gördüler mi köşe bucak saklanan bu millete ne olmuştu böyle? Nasıl buna cüret ederlerdi? Bu cesareti nereden, kimden almışlardı? Üstelik avazları çıktığı kadar bağıyor, ağalara-beylere sövgüler yağıdırıyorlardı. Bu kadarının da fazla olduğunu düşünen birliğin komutan yardımcısı sert bir şekilde kılıcını çekti. Soğuk kılıcın çelik sesi havada yankılanırken diğer tüm sesler, bağırış çağırışlar kesildi. Aynı anda Feriha Kadın memesini çıkarıp kucığındaki bebesini emzirmeye başladı. Ağlamaya henüz başlamış olan çocuk sustu.

Feriha Kadının hareketini gören tüm askerler adeta donup kaldı. Atları bile sanki taştan heykele dönmüştü.

Havada uçan kuş donmuş gibiydi. Atların soluma sesleri dışında sadece çocuğun memeyi emme sesi duyuldu. Kadın başını kaldırdığında masum yüzüyle tezat oluşturan öfkeli kızgın gözlerini gördüler. Komutan yardımcısı kılıcını Server'in yanağına dayadığında bile kadın, hiçbir şey olmamış gibi bebesini emzirmeyi sürdürdü. Savaş meydanlarında bile bu kadar büyük bir cesarete tanık olmamışlardı.

Feriha Kadın kalabalığın önünde herkesten uzun görünüyordu ama normalde öyle değildi, askerlere öyle görünmüştü. Karanlıkta parıldayan ay gibiydi. Ak göğsünde emzirdiği bebesini sol koluna yatırmıştı. Bacağına dayadığı kalınca sopayı, hafifçe eğilip sağ eliyle kavradı. Birliğin komutanı, ucu genişçe olan bu sopanın bir çamaşır tokacı olduğunu anladı. Bu tokaçların yapıldığı ağaçlarla kalkan da yapılırdı. Kılıç darbelerine bile dayanıklıydı.

Yardımcısı kılıcıyla köylüleri parçalamaya can atıyorken komutanın gözü Feriha'ya takılmıştı. Feriha devasa bir anıt gibi gözünde büyüdü. Anasının memesine iştahla sarılmış olan çocuğun yerine koydu kendisini. Sütten kesilmesi için ne dayaklar yemişti köylülerden. Kendisi de bir köylüydü. Asker olmadan sadece birkaç yıl öncesine dek anasının sütünü içiyordu. Yolda, tarlada, köy meydanında nerede iştahlanacak olsa anasının memesine sarılıyordu. Komutanın anıları gözlerinin önündeyken Feriha'yı anası yerine koydu. O böyle hayallere dalmışken geriden atını hızlıca sürüp yanına gelen askerlerden biri, köylülerin duymayacağı bir ses tonuyla, çevre köylerdeki halkın da aynen buradakiler gibi ellerine ne geçirmişlerse koşarak buraya doğru geldiklerini söyledi. Komutan biraz gerideki bir sırtın üstüne atını sürdü. Dört bir yandan çok büyük kalabalıklar halinde koşarak gelmekte olan milleti kendi gözleriyle de gördü. Beklemediği gelişmelerdi bunlar.

Sonucunu hesaplayamadığı olaylara yol açmamak için halkı korkutma planını iptal etti.

Askerlerine geri çekilme emrini verdi. Yardımcısı kılıcını geri çektiğinde Server'in yanağı kanadı.

Server orta yaşlarda, halkın önde geleniydi; herkes ona “Halkın Babası” diye hitap ederdi ve ortak evin ilk temsilcisiydi. Onun yanağından süzülen birkaç damla kan dışında hiç kimsenin burnu bile kanamadı.

Halkın kendi savunmasını yapmış olması dihkanları çılgına çevirdi. Sarayı baskı altına alacak planlar yapmaya başladılar.

Mazdek ise düşüncelerinin hızla yayıldığını ve birçok yerde isyan havasına yol açtığını görünce kralı cesaretlendirmeye gitti.

Sarayda Fikir Savaşı!

Saray çalkalanıyordu. Tapınakta günlerdir hararetli tartışmalar yapılıyor ve bu tartışmaların ateşi saraya yansiyordu.

Kralın ne düşündüğü merak ediliyordu.

Mazdek'in ona ulaşmaması için türlü yalanlar uydurdularsa da engelleyemediler.

Kubâd konu hakkında herkesin önünde tartışmaları gerektiğini söyledi. Taht odasında önde gelenlerle toplandıklarında ilkin Mazdek'e bir soru sordu:

-Yeni bir din mi ilan ettin, neler oluyor? Halk ayaklanacak diyorlar!

-Halk isyan halindedir ama benden dolayı değildir. Suçlu olanlar burada danışmanlık görevini yapmayıp adaletin yok olmasını seyredenler, bir de dini görevini yapmayıp, ezilen halkın değil haksızlık yapan asilzadelerin tarafını tutanlardır.

Yeni bir din konusuna gelince saygıdeğer büyüğümüz, Tanrının ışığını ülkenin üzerinden eksik etmeyenimiz!

Hayır! Dinimizin özüne dönülmesinden başka bir şey değildir dediklerim.

-Neymiş bu öz, her zaman söylediğin, dinin devlet işlerine alet edilmemesi midir?

-Tanrının ışığı hep üzerimizde olsun ıslıklı büyüğümüz, izniniz olursa her zamankinden farklı olanın ne olduğunu anlatayim.

Kral danışmanlarına baktı. Hepsi merak içindeydi. Bazıları da Mazdek'i köşeye sıkıştırmanın hesabını yapıyordu.

Mazdek onay alınca:

-Yaradılıştan itibaren evrenin ve toplumun düzeni eşitlik, barış, sevgi üzerine kurulmuştur.

Tanrının insanlara bahsettiği güçleri, bu eşitliği bozmak için kullananlar vardır.

Yalanları din doğrusu yerine koymuşlar ve ağır dini yükümlülükler altında halkı köleleştirmişler. İnsanları muhakeme yetilerinden uzaklaştıracak kadar ezmişler. Bu yüzden düzen bozulmuştur.

Eğer insanlar isyan etmiyorsa bu düzenden memnun oldukları için değil başlarında dönen dolapları anlamadıkları içindir.

Eğer kendilerine bir Baş bulurlarsa o zaman coşkuyla bu hayata katılırlar. İşte o zaman her şey değişir.

Bu sözler kılıçtan keskindi, orada dinlemekte olan bazıları için ise ölümden beterd.

Ruhanilerin en sahtesi de salonda hazır. İzin alıp Mazdek'i idam ettirmeye yetecek soruyu sordu:

-Sadece Tanrıya ve onun ışıklı tapınaklarıyla bereketli topraklarına hizmet etmekle görevli olan Vasteryoşan isyan mı edecek, Mazdek Bamdad böyle mi diyor, kendilerine bir “baş” bulurlarsa?

Sondaki “baş” vurgusunu imalı şekilde bastırarak söyledi. “O isyancı başı sen olmayasın” der gibiydi.

Mazdek bu işin içinden çıkmanın kolay olmadığını biliyordu. Din bilgisini konuştu. Onun din inancında insanlar arası eşitlik vardı. Eşitlik olmadan toplumun gelenekleri, ahlakı, iradesi korunamazdı. Eskiyle yeni olanı harmanladığı dinsel görüşlerini açıkladı:

-Tanrının güçlerinden bahsediyorum, Baş dediğim Tanrının ışığıdır. Işık hepimizi aydınlatandır. Maddenin karanlığında kaybolmamışsa baştan beri ışığın gücünün maddeden daha büyük olmasındandır. O aynı zamanda ışığı taşıyan herkeste yaşar; insanın gücü de buradan gelir. Tanrının sonsuz ışığı yeryüzünü iyiliklerle doldurmuştur fakat maddeyi kendi elinde toplayan insan

kötülüklerin kaynağı olmuştur. Ancak adil bir Baş Tanrının ışığını taşıyabilir ve insanlara öncülük edebilir.

Kral burada kendisinin kastedildiğini zannederek bu sözlerden hoşnut oldu. Mazdek'e tüm düşüncelerini açık etmesini söyledi.

Mazdek çoktan unutulmuş olan din ve varlık tartışmalarını hatırlatırcasına başlangıca dek giderek konuşmasını sürdürdü:

-Hava, su, ateş ve toprak evrenin mayasıdır. Tanrı bunlarla varlığı yarattı.

Tanrı yarattığı evrene bir düzen verdi. Evrenin işleyişini 4 Baş'la sağladı. Her bir Baş'a verdiği güç kendisinin bir gücüydü. Her bir baş böylece Tanrısal güçle doldu ve evreni yönetmeye başladı.

Bütün evreni Tanrının 4 büyük kutsal marifeti yönetir. Bunlar Ahura-Mazda'nın güçleridir ve onun ışığını taşıyan 4 Baş bütün başlara yön verir.

Bu güçler nelerdir?

Şimdi anlatacaklarım herkesi şaşırtabilir ama kimse dönüp de kutsal Avesta'da bunlar yoktur demeye kalkmasın.

Mazdek bu şekildeki sözleriyle ihtiyatı elden bırakmamış oluyordu. Dindeki iyi özü herkesten çok savunduğu halde din karşıtlığıyla suçlanması an meselesiydi.

Hepsini şaşırtan yorumlarını sürdürdü:

-Bahsettiğim bu 4 gücün birincisi, MOBAD yani yargılamadır, yargılayan Baştır.

Her şeye körü körüne inanmamanızı, iyiyi-kötüyü ayırt etmenizi, yanlışla karşı koymanızı salık verir.

İkincisi, HERBAD yani anlamadır, anlama yolundaki Baştır. Yargıla ve anla! Anlamak iyidir. İyi ve kötüyü tanımlamak ve iyiyi açığa çıkarmaktır.

Anlama konusunda söyledikleri sahte ruhanileri biraz titretti. Onlar ezberledikleri sözlere herkesin boyun

eğmesine alışmışlardı. Anlamak ise yorum gücünü gerektirirdi. Bu da onların otoritesinin sorgulanmasına yol açabilirdi. Mazdek de bunun farkında olduğundan üzerinde genişçe durmadı. Sadece hatırlatmakla yetindi.

-Üçüncüsü SERPAHHAD yani Öncü Baştır, kumandandır. Yargıla, anla ve anladığını koruduğun gibi kendi iradenle de hayata geçir!

Mazdek bunu söylerken, ilk ortak evi kurdukları köyün direnişini hayalinde canlandırdı ve yoksul halkın iradesine özel bir vurgu yapma ihtiyacını duydu:

-Halkı korumayan bir düzene karşı halk kendi kendisini korumanın yollarını arar! Bu iradenin Tanrısal bir irade olmadığını kim iddia edebilir?

Mazdek konuştuğu ses tonu yükseliyordu. Nihayetinde bahsedeceği son Tanrısal güce geldiğinde coşkusu doruğa çıktı:

-Dördüncüsü RAMİŞGAR yani coşkunun Başıdır. Siz şarkıcılara ve müzisyenlere de bu ismi verirsiniz ama anlamını bilmezsiniz; fezadaki, toplumdaki ve insandaki neşeyi, coşkuyu, morali ve bunların kaynağındaki toplumsal değerleri anlatır.

Yargıla, anla, koru ve coşkuyla hayata geçir. Tüm bunlardan sonra hayatın sırrına erebilirsin!

Bütün bunlar neyi anlatıyor? Tanrı bu güçleri insanların birbirini ezmesi için oluşturmadi.

Kabul etseniz de etmeseniz de her inancın bir toplumsal karşılığı vardır. Tanrısal güçler yaşamımıza nasıl yön vermemiz gerektiğini gösterir. Bunlar bizim yaşam ilkelerimizdir.

Bunlara bağlı olarak bir de kafa kafaya verip yaşamı yöneteceğimiz güçlerimizi tanımlamalıyız; bunları da Tanrısal güçlerin paylaştırılması olarak görebiliriz.

Dört baştan bahsettim. Hepiniz duydunuz. Tanrısal güçler bunlardır. Bu güçlerin altında olanlar da vardır.

Onlar da Tanrısaldır ve tüm insanların yaşamını ilgilendirir.

Bahsettiğim 4 Başın denetiminde 7 Baş vardır. Bu 7 Başın denetiminde de 12 Baş vardır.

Hepsi yaşamın kutsallığını korumak için çalışır. Hiçbiri insanlara, hayvanlara, bitkilere zarar vermeyi onaylamaz. Bu işler böylece ilerler ve adalet sağlanır.

Tanrının düzenini koruyan bu güçlerin adil olmadığını kim söyleyebilir?

Peki biz ne yaptık?

Adaletten uzaklaştık. Her bir baş kutsal başları unutup kendini doyurmaya bakıyor. Bunu görelim ve dinimizin özüne dönelim.

Bu sözler Sasaniler zamanındaki bozulmuş Zerdüştî anlayışa aykırıydı. Dinin sınırları kesin ve çok katı kurallarla belirlenmişti. Mazdek ise yorum yapıyordu. Buna karşı sessiz kalamazlardı. Fakat hiçbirinde Mazdek’le dini tartışmaya girecek cesaret yoktu. Önceleri kendi aralarında yürüttükleri tartışmalardan bunu biliyorlardı.

Mazdek sözlerini bitirirken kralın baş danışmanı devreye girdi.

Danışman Lirida Mazdek’in en ateşli düşmanıydı. Din tartışmasına girerek Mazdek’le baş edilemeyeceğini o da iyi biliyordu. Onu can evinden vurmak için mallar ve kadınlar konusunu ortaya attı:

-Duyduk ki Mazdek Bamdad her türlü servet, topraklar, dihanların mülkü, kadınlar, dünyada ne var ne yok her şeyin herkesin ortak malı olduğunu söylüyor. Bunların dinimizle ilgisini nasıl kuruyor da bizi dinden çıkmış sayıyor?

Mazdek adamın meramını anladı. Soru bir şeyleri anlamak için değil dinleyenlerin kafasında bir yargı oluşturmak için ortaya atılmıştı.

“Dinden çıkmak” sözünü duyunca Mazdek işin tehlikesini daha iyi sezdi ve sadece herkesin en çok karalama konusu yapacağı kadınlar hakkında kısaca yanıt vermekle yetindi.

-Kadınlarla erkekler aynı Tanrının ışığını taşırlar. Eşittirler. Evde, tarlada, her yerde...

“Her yerde” derken üzerine basarak söylemesi orada bulunan herkese meydan okumak anlamına geliyordu.

Topluluktan homurdanmalar başladı. Siyasette hiç yeri olmayan, devlet yöneten erkeklerin gölgesi bile sayılmayan, sadece erkeğin hizmetçisi olan kadınlar için söylenenler herkesi çileden çıkardı. Dine küfredildiğini söyleyenler, çok bilmiş bir edayla kadının fitratını hatırlatanlar oldu. En ağır sözleri en yaşlı olanı kustu:

-Kadınlar öldüğünde ışığa gitmezler ve dünyaya başka bir insan olarak geri dönmezler, hayvan olarak dönerler, çünkü ruhları yoktur! Sen nasıl olur da Tanrının ışığını taşıyan erkekle, ruhu olmayan kadını eş tutarsın?

Bu sözler üzerine Mazdek cevap fırsatını kaçırmadı ve vurgulu ses tonuyla uyarıcı tarzda konuştu:

-Hepimizi doğuran kadına hürmet edin efendiler. Işık doğumdan gelir, kadından gelir.

Işığı yoksa, ruhu yoksa nasıl olur da doğurduğu erkekte ışık olur, ruh olur? Ruhlarımızı kadınlara borçluyuz! Kadınlara kendileri gibi eşit yaklaşmayanlar ruhlarını yitirmiş olanlardır!

Kadınların ruhunun olmadığını Tanrının hangi yasasında okudunuz, duydunuz? Bu yalanlara kendinizi nasıl inandırdınız? Kadınları bir hayvandan beter duruma düşürmeye ne hakkınız var?

Kadını ya da kadının ruhunu erkekler tarif edemez. Bir ağaca ağaç diyebiliriz ama kadının ne olduğunu kadının kendisi söyleyebilir.

Ayrıca kadınların mallar gibi ortak olduğunu kim söylemişse yalan söylemiş. Kadını ve çocukları mal

yerine koyan sizin anlayışınızdır. Ben diyorum ki, çok eşlilik olmamalı, kadın kendi iradesiyle karar verebilmeli, çocuklar da onun denetiminde olmalı. Siz ise duyduğunuz yalanlarla kadınları mallar gibi ortak hale getirmek istediğimi söylüyorsunuz. Bunun yalan olduğunu anlamıyor musunuz? Öyle olsa bir erkeğin sadece bir kadınla evlenebileceğini, birçok kadını mal gibi alamayacağını savunabilir miydim?

Sizin pek bilmediğiniz, belki de unuttuğunuz kutsal Ak Turnalar bile tek eşlidir.

Erkekler neden birçok kadını kendine eş yapmayı hak sayıyor? Kutsal Avesta'da böyle bir şeyin geçtiğini söyleyebilir misiniz?

Ben dinimizin özünü savunurken siz kalkmış alçakça iftiralara kulak kabartıyorsunuz. Bu nasıl din kardeşliğidir, nasıl bir inançtır?

Ben derim ki yalanlardan sakınalım, kulaklarımızı iftiralara kapatalım, nefsimiz önümüzde yürümesin, ağızımızdan kötü söz çıkmasın, yoksa gün gelir o yalanlar yüzünden Tanrının ışığı içimizden uçup gider, sonsuz bir karanlığa mahkûm oluruz.

Bu sözleri bir tehdit olarak algılayanlar ayağa kalktılar.

Öfke selinden boğulacak gibiydiler. Yaşlarına başlarına ve nerede olduklarına bakmadan havada yumruklarını ve küfürlerini savurdular. Kral devreye girmese gidişatın sonu kötü olacaktı. Dedi ki:

-Burada söylenenler Tanrının emri değil. Mazdek elbette düşüncelerinde iyi niyetlidir.

-Tanrının emridir! diye çıkıştı Mazdek.

Kral afalladı. Ortamı yatıştırmak isterken kendisinin sözlerine karşı çıkılması, hem de tüm danışmanların, ruhanilerin, komutanların önünde, affedilir gibi değildi.

Mazdek hiç durmadan sürdürdü:

-Tanrının emridir, dinimizin emridir diyorum size büyük ışık taşıyıcımız! İzninizle herkese sormak isterim:

Avesta'yı okumayanınız var mıdır? Ben söylemiyorum Avesta'da bunlar yazıyor. Herkes eşittir!

Lirida öfkeyle devreye girdi:

-Şimdi sen kalkmış yüceler yücesi, krallar kralı büyük efendimizle bir kölenin aynı olduğunu mu söylüyorsun?

Kral, danışman Lirida'nın bu sorusundan rahatsız olsa da Mazdek'in cevaplamağını istedi.

-Evet! Peygamberler kendilerini kölelerden ayrı görmemişler, köleleri azat etmişlerdir.

Herkes eşittir diyorum aynıdır demiyorum. Herkes tanrının ışığını taşır ama herkes aynı değildir.

Bir daha hatırlatırım ki ben herkes eşittir derim herkes aynıdır demem. Açıklamak gerekirse:

Benim bir yeteneğim vardır, senin on yeteneğin, belki de on kat gücün vardır fakat bu durum sana beni ezme hakkını vermez.

Üstelik bir ocağın on ağzı diğerinin üç ağzı varsa ikisi de aynı olmaz. Kimin ne kadar ihtiyacı varsa o kadar elde edebilmelidir.

İnsanlar birbirine muhtaç olmamalı, kimse kimseyi tahakkümü altına almamalıdır. Herkes eşit olmalıdır. Bunu söylüyorum.

Yüce Zerdüşt'ün bir parça peynirinden başka neyi vardı?

Mazdek, kralı gücendirmemek için sözlerini onu öven bir soruyla tamamladı:

-Peygamberlik mertebesinde adalet vardır. Bu saray ve taht adalet üzerine kurulsun diye uğraşan bir kral yerine, kan ve kinden başka bir şeyden bahsetmeyen fitneci kesimi mi tercih edeceğiz?

Kral Peygamberlerle kıyaslandığı için yumuşasa da uzayıp giden tartışmanın sonunun nereye varacağını kestiremiyordu.

Mazdek'e kısaca ne istediğini sordu. Fakat Mazdek zor konuların kısa açıklamasının olamayacağını söyleyip serbest konuşmak için tekrar izin istedi.

Onay alınca daha açık ve cesurca konuştu:

-Kanunlarınızla yoksul halkı koruyun. Haksızlıkla elde edilmiş fazlalıklar herkese yük olur. Fazlası olandan alıp bir şeyi olmayana verince zengin açlıktan ölmez. Haksızlıkla elde edilenlerde ı ışık yoktur. Onları elinden bırakmak istemeyenlerin ruhunda da ı ışık yoktur.

Onlardır adil düzeni bozanlar.

Onlar için önemli olan ar değil kârdır. Arsızlara hizmet eden bir düzen Tanrısal Işığın düzeni olamaz.

Dinimizi sürdürelim, ibadetlerimizi sürdürelim ama birilerinin çıkarı için değil!

Halkın bin bir emekle elde ettiği rızkını, din ve toprak bozurganlarının vergi adı altında toplamasına müsaade etmeyelim.

Halkın onlara karşılıksız olarak hizmet etmesine son verelim. Bu köleliktir. Kölelik Tanrısal adaletin inkarıdır. Dinimizi, arsızlıklarını gizleme aracına dönüştürenleri açık edelim.

Benimki başta olmak üzere tüm din adamlarının ayrıcalıklarını kaldıralım. Topluma hizmet etmek Tanrıya hizmet etmektir. Topluma hizmet etmeyenlerin elinden tüm yetkileri alalım.

Mazdek sözlerini bir kez daha kadın ve erkeğin eşit olduğunu söyleyerek bitirdi.

Konuşması bittiğinde neredeyse nefesi kesilmişti. Birazdan kellesi vurulacakmış gibi köprüleri atmıştı.

Kral ortamın daha fazla tutuşacağını anladığı an beklenmedik bir emir verdi:

-Mazdek Bamdad din büyüklerimizden önde gelen saygın bir dostumuzdur. Düşmanımız değildir.

Dost olanı düşman bellemeyin.

İnandığı ve savunduğu şeyler buradaki herkese ne kadar aykırı gelse de sadece fikirdir. Bir fikir toplumu isyan ettirmez. Korkmayın! Bırakın istediği gibi her yerde düşüncelerini paylaşsın!

Danışmanlar kralın yanıldığını biliyordu ama ok yaydan çıkmıştı.

Kral, karşısında duran öfkeli gözlerin ardındaki kini iyi tanıyordu. Onları rahatlatmak için son kez konuştu:

-Esas korkmanız gereken nedir biliyor musunuz? Esas korkmanız gereken dinden uzaklaşmaktır, adaletten uzaklaşmaktır. Halkın sırtına bindirdiğimiz yüklerin altında ezilmesinden korkmalıyız.

İşte bunlardan korkun! İsyan yaratacak haksızlıklardan korkun!

Bundan kaç isyan çıkar, kaç kişi kellesini kurtarır belli olmaz. Bu yüzden Mazdek Bamdad'ı dinleyin. Halkın isyanına mı Mazdek Bamdad dostumuzun inanç ve fikirlerine mi razı olacaksınız?

Konuşmasından sonra ellerini çırpı ve cemaati dağıttı.

Başı ağrıdan çatlayacak gibi de olsa Mazdek dudağını kapatan bıyıkları altından gülümsüyordu. İlk zaferini kazanmıştı. Bunca düşmanı varken sarayın gücünü arkasına almak en akıllıca olanıydı. Bir gün saraya ihtiyaç duymayacak hale geleceklerdi. Bunu düşünürken gözleri parılıyordu.

Kral Kubâd hem kendisini her geçen gün tehdit eder hale gelen ruhanileri ve soyluları güçten düşürecek, frenleyecek hem de halkın öfkesini yatıştıracak bir çare olarak bakmıştı Mazdek'e. Onu koruması altına almıştı.

Kral Kubâd Mazdek'i korumakla hayatının son zaferini kazanmıştı.

Bu tarihsel karşılaşmanın kayıtlı olduğu belgeler saklandı. Yalancı, kurnaz, hilebaz yazıcılar sonradan tamamen karalama amaçlı olarak bu anı şöyle kaydettiler:

Farslı mübed:

“Serveti kamuya mubah yapmışsın. İnsanlar ribat, köprü gibi hayır hasenatı ahirette bir mükâfata erişmek için yaparlar, değil mi?” dedi.

Mazdek: “Evet” dedi.

Mûbed: “Peki servet insanlar arasında ortak olunca bir hayırda bulunduklarında bunun sevabı kime yazılır?” diye sordu.

Mazdek bu soru karşında susmak zorunda kaldı.

Mûbed: “Diğer yandan kadınları da mubah kılmışsın. 20 erkekle cinsel ilişkiye girmesi sonucu hâmile kalan kadın çocuğunu doğurduğunda bu çocuğun babası söyle bakalım kim olacaktır?” diye sordu.

Mazdek bu sorular karşısında terlemekteydi.

Mûbed devam ederek:

“Malları, kadınları ve nesli büsbütün tahrip peşindesin. Şu tahta kurulmuş melik, Melik Firuz’un oğludur. Hükümdarlık kendisine tıpkı pederine tevarüs ettiği gibi babasından miras kalmıştır.

Şu halde 20 kişi bu hükümdarın karısıyla birlikte olursa doğacak çocuk hangisine nispet edilir, ne diyorsun, o çocuğun sahibi kim olur? Bu durumda nesil kesilmiş olmaz mı? Nesil kesilince hükümdarlık hakkı bu hanedanın elinden çıkmaz mı?

Üstün ve aşağı durumda olma, zenginliğe ve fakirliğe bağlıdır. Büyük ve küçüğün yerlerinin belli olması için bir fakirin ister istemez zengin birisinin hizmetinde bulunması icap eder.

Oysa mal kamuya mubah kılındığında cihanda büyük küçükten fark edilemeyip bayağı bir insan padişaha eşit konuma geçer.

Böylece padişahlığın bir manası kalmayarak hükümdarlık yasası geçersiz hale gelir. İmdi sen şahlığı Acemden almaya ve cihanı karıştırmaya mı geldin?” dedi.

Bu sözler üzerine Mazdek öylece kalarak ne cevap vereceğini şaşırdı. Ahali de Mazdek'in suspus olmasına son derece şaşırmıştı.

Kubâd Mazdek'e: "Karşılık ver!" dedi.

Mazdek: "Onun karşılığı hemen şimdi kellesini gövdesinden ayırmaktır." dedi.

Kubâd: "Yok yere, delil olmaksızın bir kimsenin boynunu vurmak olmaz." dedi.

Bu yalanları, tarihi gerçeklermiş gibi yazanlar oldu oysa hiç kimsenin Kralın karşısına geçip de Kraliçeler Kraliçesinin 20 erkekle birlikte olması olasılığından bahsetmesi mümkün değildi. Bu bile yalanlarını açık etmeye yetmekteydi.

Diğer her kelimede, her cümlede yalanlar ayan beyandı.

Mazdek'in tek eşliliği savunuyor olması, kadın konusunda uğradığı iftiraları çok net ortaya çıkarıyordu. Zaten bunlara sadece yüreğinde korkulu dini inanışları olanlardan başkası inanmadı.

Mazdek adaletin, eşitliğin, doğruluğun, ahlakın temsilcisiydi. Onu yalanlarıyla karalamak isteyenlerde ise bunların hiçbiri yoktu. Güneş Mazdek'in üstünde parıldıyordu...

Hekimin Çilesi

Çorak toprakların yağmur özlemi gibi dostlarının özlemi tuttu Hürrem'i. Memleketini ve sevdiklerini aşıla andı.

Başkentin şatafatı karşısında memleketinin doğallığı ve insanların içtenliği, özlemlerini daha fazla kamçılamıştı.

Yaz bitmeden ablası Asara'yı görmeye gidecekti. Annesini, babasını da görmeye gidebilirdi. Uzun zamandır ihmal etmişti onları.

Özlem kalbi kuşatınca bedendeki kılcal damarlarda bile atlar koşmaya başlar. Atlar ki rüzgârdan hızlı...

Zaman denen dişsiz canavara karşı yutulmamak için harekete geçti.

Asara'yla tekrar buluşmaları, ilki kadar olmasa da yine de ihtişamlı oldu. Yeğeni evlenmiş, ablası ise kendisini iyice hekimlik işine vermiş, neredeyse uzmanlaşmıştı.

Hekim Nauman sinirli bir insan haline gelmiş, kendini bırakmış, beyaz saçları omuzlarını aşmıştı. Çok fazla içine kapanmış olduğundan dünyada olup bitenlerle de ilgilenmiyordu oysa her yerde isyan havası vardı.

Sokaklarda kralın askerlerine karşı açık saldırılar oluyor, din adamlarını dinlemeye gitmiyorlardı.

Hekim haberdar olsaydı bile olup bitenlerle ilgilenmezdi. Artık hastalıkları iyileştirecek otları bulma peşinden koşmuyor, kimsenin derdiyle ilgilenmiyordu. Oğlu Nibiru da olmasa insan yüzü görmeyecek hale gelmişti.

Hürrem'in Gundeşapur'a gelişi Hekim'i duygulandırmış, eşi Surem'in anılarının yeniden canlanmasına yol açmıştı.

Uzun zamandır ağzını bıçak açmazken şimdi susmak bilmiyordu. Hürrem'e çok az fırsat verdiği halde Hürrem'in her cümlesinden taze bir enerji alıyor, gençleşiyordu.

Nibiru evlilik hazırlığındaydı. Babasının işlerini sevmezdi. Onun tanıdığı kervancılar sayesinde ticarete atılmıştı. Kendisi yüzünden ölüme gittikleri halde Annesi Surem ve arkadaşlarını boş hayaller peşinde koşan insanlar olarak yad edecek kadar saygısız biri haline gelmişti.

Toplumsal hakikatler zerrece umurunda değildi. Hep çok para kazanmanın hayallerini kuruyordu. Babasının yanında kalıyor olması da onun prestijli namından yararlanmaktan öteye bir anlam taşımıyordu.

Giysilerin en iyilerini bulma konusunda uzmanlaşmıştı. Kumaş tacirlerine müşteri bulduğundan en iyi kumaşlardan pay veriyorlar, en iyi terzilerini onun hizmetine sunuyorlardı. Genç kızları etrafında dolandırmayı oyun sanıyordu.

Hekim hayattan elini çekmemiş olsa oğluyla ilgilenebilirdi fakat ona karşı soğukluğu hiç geçmemişti. Çocuğun şimdiki halinden haberinin olup olmadığı bile meçhuldü.

Nibiru ise babasının bu kayıtsızlığından rahatsız olmak bir yana ziyadesiyle memnundu. Baba denetiminin olmaması işine geliyordu.

Hürrem'in babasıyla ilgilenmesine, evlerine gelip gitmesine sevinmiş görünüyordu. Babasındaki canlanma biraz olsun kendisinde de insani duygular geliştirmişti. Fakat bu durum fazla sürmedi. İçindeki iyiden eser kalmadı daha doğrusu o "iyi" görüntüsünün bir maske olduğu açığa çıktı.

Hürrem gibi eski zaman güzellik abidelerini andıran bir kadının, kendisi gibi yakışıklı birini reddetmeyeceğini düşünmeye başladı.

Birlikte olduğu kızların hayranlıkla bahsettiği yakışıklı haline çok fazla güveniyordu. Bütün bunlar Hürrem'e istediği gibi yanaşabileceği hissini kendisinde doğurmuştu.

Hürrem evin mutfağına girmiş, onlar için neler yapabileceğine bakmıştı. Un, ceviz, yoğurt, çeşitli baharatlar, yumurta ve tere yağı vardı. Belki lezzetli bir Yayla Böreği yapabilirdi.

O kullanabileceği malzemeleri kontrol ederken Nibiru aniden iki eliyle beline sarıldı.

Güçlü kolları, bir kartalın kanatları gibi Hürrem'i sarmıştı. Bir elini boğazına doladı, dudaklarını kulağına dokundurarak fısıltıyla "babam duymasın!" dedi.

Hürrem çığlık atmamak için kendisini zor tuttu. Kolları arasından sıyrılmak isterken ayı pençesi gibi boynuna saplanmış olan tırnakları canını acıttı. Can havliyle ileriye doğru atılınca elbisesi göğsüne dek yırtıldı.

Dönüp yüzüne bir tokat attı. Tokadın sesine hekim geldi. Mutfağa girer girmez masada duran bıçağa gözü ilişti ve kaptığı gibi oğlunun boğazına salladı. Çocuk çıtını edemeden devrildi.

Boğazından fişkırان kan Hürrem'in yüzüne dek sıçradı. Nibiru'nun kanını durdurmak için elbisesinin etekliğini boğazına bastırdı.

Hekim önce donup kaldı. Yere yığılan oğluna baktı. Hürrem'in çırpınışlarına baktı.

Hürrem müdahale etmesini söylüyordu ama hekimin kulaklarında sadece bir çınlama sesi vardı, ne dediğini anlamıyordu.

Hürrem bir eliyle Nibiru'nun yarasına bastırırken diğer eliyle yerinde donup kalmış Hekim'in elini tutup salladı ve kendisine gelmesini sağladı.

Bunun üzerine Hekim elindeki bıçağı, ateş tutmuş gibi aniden fırlattı.

Panik halinde Hürrem'in geriye çekilmesini söyledi. Evindeki tıbbi malzemeleri kullandı, Hürrem gibi çırpınıp durdu ama nafile...

Hürrem şaşkın ve öfkeliydi.

-Nibiru'ya o tokat yeterdi. Sen ne yaptın! dedi.

Hekim'den ses çıkmadı.

Bıçakla yaptığı hareketin neye yol açacağını iyi bildiği halde bunu nasıl yapabildiğine şaşmıştı. Kan içinde kalan odaya, Hürrem'e, ellerine baktı:

-Bu benim suçum! Benim suçum! Uzun zamandır onu kendi haline bırakmıştım. Benim suçum!

-Düğün hazırlığı yapıyordu, yazık, çok yazık, böyle olmamalıydı.

Hekim oturduğu yerde kolunu Nibiru'nun kanlı başının altından geçirdi ve dizinin üstüne koyduktan sonra göğsüne doğru eğildi. Ağlamaya başladı. Kana bulanmış beyaz saçları Nibiru'nun yüzünü kapladı.

Hürrem de gözyaşlarını tutamadı. Başını Hekim'in omzuna dayayıp ağladı. Hıçkırıkları arttıkça gözlerinden dökülen yaş adeta sele döndü.

Hekim Hürrem'i ilk kez böyle görüyordu. Bunun üzerine Hürrem'i teselli etmek istedi. Kendi gözlerindeki yaşlar da süzölmeye devam ettiği halde Hürrem'e ağlamamasını söyledi.

O an Hürrem Hekim'in boynuna sarıldı, birlikte ağlaştılar. Gözyaşları mutfağın tahta döşemelerindeki kana karıştı.

Bir koyun kesilmiş gibi Nibiru'nun boğazından çok fazla kan akmıştı.

Kendilerine gelmeleri kolay olmadı. Hürrem önce cesedi odaya götürmeleri gerektiğini söyledi. Birlikte güçlkle bunu yaptılar. Ardından Hürrem mutfağa girip kanı temizlemeye çalıştı. Uzun süre uğraş verse de zemindeki kan çıkmak bilmedi.

Hekim, mesleğinin ve yaşının getirdiği tecrübeyle bu kanın tahtalara sineceğini ve izinin uzun süre çıkmayacağını biliyordu. Hürrem'e daha fazla uğraşmamasını söyledi.

Hürrem odaya geçince Hekim'in, oğlunun yüzündeki kanı temizlediğini ve boynunu da sardığını gördü. Sanki hiçbir şey olmamıştı. Canlıymış gibi görünüyordu.

Yaşananlara halen inanamıyordu.

Surem'in Nibiru'yu çok sevdiğini anımsayınca yine gözleri doldu.

Hekim bu defa müdahale etti:

-O hiç bize benzemedi!

-Yine de sizin oğlunuzdu. İçinde iyilik taşımasa bunca zaman yanınızda kalır mıydı? Onu kötü düşüncelere yöneltten şey tüccarların aç gözlülüğü oldu. Yazık, Surem'in yadigarıydı, çok yazık oldu!

-Bir anda kendimi nasıl kaybettiğimi halen anlamış değilim. Belki de içimde ona karşı biriken bir öfke vardı. Elim kırılıydı da o bıçağa uzanmayaydım.

-Niye öfken olsun ki? Bir anlık bir şeydi, yaptığı akılsızca hareketi fark etmeseydin belki de hiçbir şey olmayacaktı.

-Hayır biriken öfkem onu öldürdü. Anası onun yüzünden ölüme gittiği halde hiç vicdan azabı yaşamadı.

-Şimdi ne olacak?

-Onu defnetmeliyiz. Yardıma ihtiyacımız olacak.

-Asara'ya haber vereyim.

-Onu da üzmeylim. Komşulara söylememiz yeterlidir.

-Hayır, bu durumdan herkesin haberdar olması gerekmiyor.

-Sana karşı saygısızlığını bilmek zorunda değiller ama onu öldürdüğümü bilseler ne olur? Bundan sonra umurumda değil!

-Hayır, öyle düşünme, ben Asara'ya haber vereceğim. Beni bekle.

Hekim cevap vermedi, onaylayıp onaylamadığı anlaşılmadı, sessizliğine çekildi. Derin bir boşluğa düşmüş gibiydi.

Hürrem evden ayrılırken tereddütlüydü. Hekim'in intihar edebileceği fikri yüzünden çok hızlı hareket etti. Asara'ya olup bitenleri anlattı ve olayın esasını başkasına anlatmaması için tembihledi.

Asara ve eşinin yardımıyla cenazeyi kaldırdılar.

Tanıdıkları, düğün yerine cenazede toplandı. Kimse nasıl öldüğünü bilmedi.

Kevi

Herkesten sır gibi saklanan bir tutsağı vardı imparatorluğun.

Bu imparatorluk sanki bu tutsak sayesinde ayakta kalmıştı. Onu tutsak etmemiş olsalar efsanevi savaşçılara ulaşamazlardı.

O ve savaşçıları imparatorluğu devirecek kadar güçlüydü.

Onları kırımdan geçirecek fırsatı, Kevi'yi tutsak ettiklerinde bulmuşlardı. Bütün bunlar yıllar önce gerçekleşmişti.

Katliamların ardından Kevi'nin de işkenceyle öldürüldüğü söyleniyordu.

Qade'nin samimi dostuydu Kevi. Onun ölümünü öğrendiğinde ilk kez çalışmayı bırakmış, üç aydan daha fazla bir zaman evinden dışarıya adımını atmamış, kimselerle konuşmamıştı.

Qade işinden pek fazla söz etmezdi. Dostunun ölüm haberinden yıllar sonra bir gece kapısı çalındı.

İşiyle ilgili ani bir gelişme mi olmuştu acaba?

Kervancılarla gezip ufak-tefek ticaret işleri yaptığı biliniyordu.

Mazdek'le bazen görüşür, doğru işler yaptığını ve hep kendisini destekleyeceğini söyleyip ayrılırdı.

Mazdek de başı sıkışırsa kaya gibi sağlam bir dayanağının olduğunu biliyordu.

Saraydaki tartışmalar kızışınca her an bir komplonun kurbanı olabileceğini sezmişti.

Kubâd'ın etrafındakiler rahatsızlıklarını her geçen gün daha fazla dillendiriyorlardı. Böyle giderse saraya eskisi kadar rahat gelemeyebilir, hatta hiç gelemeyebilirdi. Bazı tedbirler alması gerektiğini düşündü.

Kendisine inanan ve samimice destekleyen Kürt komutan Laser'le konuştu. Eğer başına bir şey gelirse ya da tutuklanacak olursa Kewyar savaşçılarına haber vermesi gerektiğini anlattı.

Laser kraliyet ordusunda vaktiyle henüz genç bir komutanken Kewyar savaşçılarına karşı savaşmış ve onların tümünden bitirildiğini sanıyordu.

İnanmadığını belirtti. Onlardan halen yaşayan birilerinin kaldığına inanamıyordu. Sonunda ikna olunca onlara nasıl haber verebileceğini sordu. Mazdek, sarayın halıcısını işaret etti.

Yıllardır saraya rahatlıkla girip çıkan halıcıyla Kewyaran'ların ilişkisinin olmasına hayret etti. Dahası Mazdek'in onlarla ilişkide olduğunu hayal bile edemezdi.

Mazdek sırrını açıklayınca daha büyük bir sırda, imparatorluğun en büyük sırrıyla tanıştı:

Sarayın gizli zindanında herkesten saklanan tutsağın kim olduğunu öğrendi.

Laser onun kim olduğunu biliyordu. Kendisini düşman bellemişti. Vaktiyle ona işkence bile yapmıştı.

Mazdek'in Kewyaran'dan dost olarak bahsetmesiyle o güne dek ne kadar yanlış düşünmüş olduğunu anladı ve tutsaktan bahsetti.

Mazdek kulaklarına inanamadı. Bu kez hayretlere düşme sırası ondaydı.

Bu fırsatı kaçıramazdı. Onun için bir şeyler yapmalıydı. An içinde karar vermese bir daha böyle bir fırsatı bulamazdı. Hayatının en büyük tehlikesine atılacaktı.

Gizli tutsak için Kubad ile konuşmaya kalksa bu girişimi kesinlikle duyulacak ve tutsağın ölümüne yol açacaktı. Ona yardım etmenin başka bir yolu vardı.

Komutan Laser'le konuşmasından hemen sonraki gece tekrar onu gördü ve bir plan yapmasını söyledi. İlk fırsatta tutsağın kaçmasını sağlamalıydı. Laser bu işin

kolay olmadığını ama en uygun zamanı kollayacağını söyledi.

Henüz Laser'in yanından ayrılıp bahçeye çıktığı an gördü ki çalgı sesleri her yeri kaplamış, saray eğlenceye dalmış.

An içinde hızla karar verilmesi gerektiğinde tereddüt etmek büyük fırsatların kaçıp gitmesine yol açabilir. Tersine ise tarihi sonuçlar doğurabilir.

Sezgileri ona bu işi bu gece başarabileceklerini söyledi. Anında geri döndü. Laser'e tutsağın yerini sordu. Onu çıkarmaları gerektiğini belirtti.

Laser bu işi kendi üzerine aldı, Mazdek'in güvenliğini tehlikeye atamazdı. Ona dışarıda beklemesini söyledi.

Saray zindanının alt katında gizli bir tünele açılan ve önünde sürekli nöbet tutan iki askerin olduğu bir kapı vardı.

Kapıda nöbet tutan askerleri yanına çağırdı. Onlara bir görev verip uzaklaşmalarını sağladı. İçeriye girip tutsağı çıkardı ve üzerine komutanların giydiği uzun paltosunu giydirdi.

Tünelin kapısında nöbet tutan askerler döndüğünde kapının açılıp kapandığını anlamadılar.

Zindanın girişinde nöbet tutanlar da karanlıkta onları selamladılar. Sarayın gizli ve korunaklı zindanından kaçan adama selam verdiklerini öğrendikten sonra kaç gün, kaç vakit yaşayacakları belli değildi.

Mazdek sezgilerine güvense de bu işin bu kadar kolay olacağını tahmin etmemişti.

Tarihin en büyük Kürt savaşçılarından birini kaçırmıştı.

O gece yağmurdan sonra kentin altını üstünü sis kaplamıştı.

İnsanın genzini yakan, nefesini tıkatan kesif bir lağım kokusu vardı.

Sarayın gizli dehlizlerinin duvarları yıkılmış da koku kente yayılmış gibiydi. Saray tarafından gelen, saraydan uzaklaştıkça azalan bu kokuyu ölene dek unutmayacak, çürümüş düzenin kokusu olarak hafızasında yer edinecekti.

Şiddetli sonbahar yağmurları soğukları erken getirmişti. Yağmurun bile bastıramadığı fena koku kenti teslim almıştı.

Yağmurun oluşturduğu çamurlu yollardan, bir kovalayan varmış gibi hızlıca yürüyorlardı. Ne kadar uzaklaşmış olsalar da o koku kendilerini takip ediyordu.

Başkent sokakları çamura batmıştı. Yarın güneşin çıkıp çıkmayacağı da belli değildi.

Mazdek büyük eyleminin büyük sonuçlar doğuracağına inanıyordu. Güneş, Başkent'in değil ama Med Savaşçıları'nın üzerine doğacaktı. Öldü diye bilinen efsane öncüleriyle Başkent'in karanlık sokaklarından geçiyorlardı.

Birden arkalarından duyduğu “hey!” sesiyle irkildi. Yanındaki mahkûma “kaç git” diyeceği an arkadan yetişen iri kıyım iki adam karşılarında dikildiler. Bunca çabası boşa gitti diye hayıflandı. Öfkeden dudağı titriyordu.

Sakallı olanı elinde bir hançer tutuyordu. Mazdek o kadar heyecanlanmıştı ki bunların kralın adamları olup olmadıklarını anlamak bir yana yüzlerine bakmayı bile akıl etmedi. Fakat kaçmasını sağladığı adam, önlerini kesen bu katil tipli adamların gözlerinin içine içine baktı. Karanlığa rağmen gözlerini delip geçti. Bu bakışlardan korksalar da hançeri tutan, üstlerinde değerli ne varsa istedi. Soyguncu oldukları anlaşıldı. Mazdek ceplerini yoklarken mahkûm beklenmedik bir hamleyle soyguncunun elindeki hançeri kaptı. Bu hareket soyguncuları korkuttu ve kaçmalarını sağladı.

Adamların kaçışlarını seyredecek zamanları yoktu. Koşar adım yollarına devam ettiler. Hançer mahkûmun elinde kalmıştı. Mazdek'in ayarladığı atlara ulaştıklarında ata binmekte bir hayli zorlandı. Taş duvarlar arasında geçen yıllar bacaklarında esneklik bırakmamıştı. Birçok hastalıkla boğuşmuştu. Belli ki devlet onu yavaş yavaş öldürmek istemişti.

Uzun süre onu rehine olarak kullanmış; kendilerine saldırı olursa öldürmekle tehdit etmişlerdi. Bir süre saldırı olmayınca, yani bu efsanevi savaşçılardan geriye bir iz kalmayınca onu içeride unutmuşlar, daha doğrusu belki de unutulmaya terk etmişlerdi.

Öldü demişlerdi fakat işin gerçeği şuydu; bir gün işlerine yarayacağını düşünüp iradesini kırana dek zindanda tutmayı kararlaştırmışlardı. Bunların hepsi Danışman Lirida'nın kurnaz aklından çıkan planlardı. Fakat tutsak, zindan duvarlarından daha dayanıklı çıkmıştı!

Yaşı ilerlemişti, saray zindanlarında “unutulmuştu” ama halk arasında adı hafızaların en ateşli gizleri arasında tazeydi.

Adının anlamı bile yüreklere ferahlık verirdi:

“Karlı Dağ!”

Sonraları yıllar yılı üst üste yağan ve erimeyen kara ve o kurumuş karın fırtınayla oluşmuş yüksek kenarına ve hatta nehir kenarları gibi yerlere de aynı adı verdiler: Kevi!

Kewyar savaşçılarının nam salmış en güçlü öncülerindendi Kewyar'ın oğlu Kevi!

Zindanda umudunu asla yitirmemişti. Fakat bu şekilde, üstelik Mazdek tarafından kaçırılacağı hiç aklına gelmemişti. Her şey çok hızlı olmuştu. Bir rüya gibiydi. Şimdi kadim dostu Qade'nin kapısı önündeydi.

Qade bu yağmurlu ve sisli havada, üstelik henüz gün doğmamışken kapısının çalınmasını hayra yorumlamadı

doğal olarak. İşiyle ilgili bir durum bile bu vakitte kapısının çalınmasına gerekçe olamazdı. Daha olağanüstü bir şey olmalıydı. Arkasında tuttuğu hançeriyle kapıya yöneldi. Dışarıdan at sesleri duydu.

Ardından Dayzer de kapıya kadar geldi. O yettiğinde kapı açılmış, içeriye Tanrı misafirleri girmişti:

Mazdek ve kolsuz bir ihtiyar!

Karşılarında kanıyla canıyla dimdik duranın Kevi olduğuna inanamadılar.

Onu en son Rey'deyken görmüşlerdi. 30 yıldan fazla bir zaman geçmişti aradan. Yine de dinç görünüyordu. Tek fark bir kolunu işkencede kaybetmiş olmasıydı.

Avurtları çökmüş, gözleri çukura kaçmış olsa da dik duruşuyla eski heybetini yansıtıyordu.

Mazdek'in onu bir çırpıda zindandan kaçırmış olmasına da inanamıyorlardı.

Konuşacakları çok şey vardı. O gece uyumayacaklardı.

Temizlik ve yemekten sonra Kevi:

-Kalan oldu mu? diye sordu

-Elbette dedi Qade!

Kevi'nin yüzü aydınlandı. Yıllardan sonra savaşçı kabilesinden yaşayanların olduğunu öğrenmek onu 30 yaş birden gençleştirdi.

Zaman, Kewyar savaşçıları Med dağlarından uzak yerlere savurmuştu.

Özgür Kürt kabileleri üzerinde büyük baskı vardı. Mazdek'in fikirleri en fazla onlar arasında hızla yayılıyordu. Orada yaşanacak bir isyan tüm imparatorluğun kaderini değiştirebilirdi. Bunun önüne geçmek için aşiretler konusunda baskı ve denge politikası sıkı uygulanıyordu.

Baskı tek başına etkili olmadığından onları kendi içine alacak yaklaşımlara giriyorlardı. Bunun için Rüstemê Zal destanının kahramanlarını bile kendilerine mal etmişlerdi.

Oysa onlar Özgür Kürt aşiretlerinin direnişçi karakterlerini temsil ediyordu.

Kürt halkı ve tarihi yok sayılamıyordu çünkü yok saymanın yaratacağı bir isyan imparatorluğun sonunu getirebilirdi. Bu nedenle imparatorluğun kraliyet konseyi haricindeki her kademesinde Kürtlerin etkin olmasının yolu açık bırakılmıştı. Yok saymak yerine çarpıtmak, denetimde tutmak ve kendilerinin bir uzantısı haline getirmek esas uygulanan yöntemdi.

Kewyaran Kürt özgür aşiret geleneğinin devamı olan bir özgür kabile hareketiydi.

Mazdek, onlardan halen birçok kişinin yaşadığını ve hatta bazılarının kentlerde, aralarında olduğunu öğrendiğinde artık sırtının yere gelmeyeceğini düşündü. Kevi'yi kaçırmamasının mücadelesine büyük bir güç katacağından artık emindi.

Ertesi gün dikkat çekmemek için her şeyden habersizmiş gibi tapınağa döndü. Baş ağrıları kaybolmuştu. Oradaki son günleriydi. Sarayın bahçesine geçtiğinde havadaki ölüm kokusunu aldı. Fakat sabahın erken saatleri olmasına rağmen başında hiçbir ağrı yoktu. Sonraki günlerde de ağrılar geri gelmeyecekti. Sadece bazı günlerde sızlayacaktı, o kadar. Baş ağrılarının nasıl birden yok olduğuna kendisi de anlam veremeyecekti.

Sarayın eğlencesinden arta kalan uyusukluk bir katliamla kana boyanmış; saraya kan kokusu çökmüştü.

Zindanın ve tünel kapısının dört nöbetçi askeri, onların komutanı ve sarayın özel muhafız birliğinin komutanı Laser Küçük Bahçe'de işkence edilerek öldürülmüşlerdi.

Beklemediği bir durumdu bu. Laser'in bu kadar çabuk açığa çıkmasına anlam veremedi. Onun dün gece Kevi'yi göz göre göre dışarıya çıkardığından habersizdi. Oysa dışarıda kısa süre beklediği halde Kevi'yi getirmişti. Bu kadar hızlı getirmesinden anlamalıydı. Her şeyi açık

yapmıştı. Bunu bilse böylece Laser için de bir tedbir düşünebilirdi. Onun için hastalanacak kadar üzüldü.

Laser, Mazdek'in isteğini fedaice uygulanacak bir emir gibi karşılamıştı. Kevi'ye yaptıklarını da böylece affettirmiş, vicdanını rahatlatmıştı.

Mazdek için canını feda eden ilk insandı.

Sadık bir dostunun ölümü pahasına dünyasına büyük bir giz katmıştı. Büyük zulmün olduğu yerde büyük gizler de olurdu...

İtibar

Karlı geçitleri aşır duman çökmüş mor dağlara ulaştığında anıları canlandı.

Bir kartal gibi yaşadığı bu dağlarda halen anası Kewyar'ın intikam çığılığı yankılanıyordu.

Geyikli Kaya dedikleri mntıkaya geldiğinde soyguncunun elinden kaptığı sapı kırık dökük hançeri çıkardı. Bir kayanın dibindeki toprağı kazmaya başladı.

Yağmurda iyice ıslandığı halde toprak sertti. Kazdıkça kazdı. Yorulunca durdu. Sonra tekrar kazdı. Bir diz kadar çukur oluşunca yanlış yeri kazdığını anladı.

Kayanın etrafından dolandı. Güneş olmadığından yönünü karıştırmıştı. İleride daha yüksek bir kayanın üstüne çıkıp baktığında gömüsünün yerini tespit etti.

Anası Kewyar'ı en son gördüğü yerdı Geyikli Kaya. Sonra bir ihanet yüzünden esir düşmüştü.

Her ihanet acıydı, her ihanet dost bilinenden gelirdi ama bu daha ağırdu: Kardeş ihaneti!

Bir zamanlar Kevi'yle omuz omuza savaşmış bir yığitti. İki kardeş, analarından ablalarından öğrenmişlerdi savaşmayı.

Kevi esir düştüğünde ihanete uğradığını anlamıştı. “Neden?” diye yıllarca kendine sorup durmuştu.

Kardeşi ihanet batağından çıkamamış ve soyluların elinde bir oyuncaga dönmüştü.

“Neden?”

Cevabını bulamıyor, hiçbir anlam veremiyordu.

Sonra bir gün nasıl olduysa kendi canına kıydı.

Kevi bunu danışmandan öğrenmişti. Üzülmemişti fakat kafasındaki “neden?” sorusu ikiye çıkmıştı. Neden ihanet etti ve neden kendini öldürdü?

Kaçıştan sonra Qade'den öğrendi gerçeğı.

İntihar etmeden önce Kevi'yi görmek istemiş ama “Kevi seni görmek istemiyor” diye bir yalan uydurup buna izin vermemişlerdi.

O güne dek bilmediği bir gerçek ise kardeşinin bir kadına kör-kütük aşık olmasıydı. Bunu da Qade'den öğrendi.

Qade, Kevi'nin ihanet eden kardeşini ömrünce hiç görmemişti. Fakat neler yaptığını takip edecek kadar çevresindekilerle ilişkileri vardı.

İhanetinin nedenini soran birine demiş ki: “Bir insan ne kadar yiğit de olsa sevdiğinin karşısında boynu büküktür!”

Kevi bunun üzerine “Ona boyun eğdi sonra da toplum karşısında boynu bükük kaldı! Böyle sevgi mi olur? O kadın her kimse sarayın eğitilmiş casusundan başkası olamaz!” demişti.

Geyikli Kaya, uzak-yakın tüm geçmişi gözlerinde canlandırmasına yol açmıştı.

Hayallere daldıkça adeta tüm kanı o kayanın altına dökülmüş gibi sapsarı olmuştu.

Kardeşinin ihanetinde kendisinin de payı var mıydı? Bunu yıllarca sorgulamış, bir sonuç çıkarmadığı halde kendini suçlama eğiliminden bir türlü kurtulamamış, saçlarını ağartan cevapsız sorularla yılları tüketmişti.

İşin içinde bir kadının olduğunu öğrendiğinde ilk kez kardeşi için üzülmüş, içi yanmıştı.

Kewyar savaşçılarına yaraşır bir şekilde ölmemişti kardeşi. İntihar kötüydü, karanlıktı, ruhunu karanlığa teslim etmekti.

Buna rağmen kendi tarihlerinde bir ilki gerçekleştireceklerdi.

Geleneklerinde ilk kez bir intiharı, yitirilmiş itibarını geri kazanma tutumu olarak değerlendirecek, bir onur eylemi olarak addedeceklerdi.

Bu da Qade'nin fikriydi...

Esle Kasırgası!

İnsanlık hiç bu kadar büyük bir eziyet görmemişti!

Esle, Mazdek Bamdad'ın kendisini reddetmesini Tanrıların bile kaldıramayacağı büyük bir eziyet olarak görüyordu. Hürrem'in adını duyduğunda çıldıracak gibi oldu.

Yaz bitmişti. Sonbaharın ilk yaprakları dökülürken ilk yağmurlar da başlamıştı.

Yağmur toprak damlardan kahverengi akıyordu, Esle'nin gözlerinden daha berrak, daha temiz...

Damın altında bir eski zaman büyücüsü bulmuş, Mazdek'i ona getirecek yeteneklerinin olup olmadığını anlamaya çalışıyordu.

Büyücü kadın Esle'nin İranî kahve gözlerinin içine bakıp nefret kıvılcıklarını yakaladı.

-Ben ateş falı bakarım gül güzeli. Ateş falına suda bakılmaz. Yanmak var işin içinde.

Falcı değil büyücüydü. Esle bunu biliyordu ve lafın nereye gittiğini anladı; yeleğinin cebinden çıkardığı bir keseyi kucağına attı.

-Beni sevsin, bağlansın! dedi.

-Sevdirecek bir büyü yoktur, eski zamanlarda söylenirdi ama benim hizmetimi istiyorsan sana doğruyu söyleyeceğim. Sevdirecek büyü yoktur. Kaçtıracak, nefret ettirecek, hatta öldürecek büyü vardır ama sevdirecek bir büyü sadece dedikodudur.

-Ama nasıl olur?

-Sevginin sahtesi olmaz da ondan...

Esle bu sözlerden alınmıştı. Bütün ümidini yitirdiğinde sevdiğinin felaketini istedi.

Büyücünün ona baş döndüren tütsüler, bayıltan ilaçlar, zehirli otlar vermesini beklerken alabildiği sadece bir çift nasihat oldu:

-Bir insanı öldürmek kolaydır ama sevdiğinin ölümünü istemek zordur. Yüreğin kaldırmaz. Başkası da onu sevmesin dersen bunun çaresi vardır. Bir kahramanı öldüren ne oktur ne de zehir; ölüm kahramanları öldürmez! Lakin dil öldürür! Feleğin diline düşmeye görsün o zaman o kahramanın felaketleri bitmez!

Esle'nin bundan anladığı Mazdek'e kara çalmak, itibarını zedelemektir!

Kral Kubâd'ın eşi, tahtının varisi olan Hüsrev'in validesi yani Krallıklar Kraliçesi o kadar saftı ki Esle onunla istediği gibi oynayabilir ve kötü emellerine alet edebilirdi.

"Mazdek kadınların da mallar gibi ortak olmasını savunuyor!" lafı ortalıkta dolanıyordu.

Esle'nin Kraliçeyi bir-iki kez Mazdek'le yan yana getirmesi yetmişti:

"Kubâd Mazdek'in sapkın fikirlerine karşı gelmiyor. Hatta onun sapkın inancına o kadar bağlanmış ki sanki kölesi haline gelmiş. Bu yüzden Kubâd, bağlılığını kanıtlamak için Kraliçeler Kraliçesi karısını Mazdek'le aynı yatağa sokmuş!"

Bir iftira ancak bu kadar çirkin olabilirdi.

Esle muradına ermişti!

Sonuçlarını fazla hesaplamadan bir iftirayla tufanı canlandırmış, kimseler bu iftiranın kaynağını bile sorgulamamış, kentler, ovalar, hükümleri geçen uzak diyarlar bile bu iddiayla çalkalanmıştı.

O zamana kadar Mazdek Bamdad adı hiç bu kadar duyulmamıştı. Adının ve iddianın duyulduğu her yerden her kesimden farklı tepkiler geliyordu.

-Soylular söylüyorsa yalandır!

-Soylular saldırıyorsa Mazdek Bamdad bir kahramandır!

-Ne olursa olsun kadınlar hakkında böyle konuşan biri din düşmanıdır! Mazdek’e inanmayın!

-Kadınlar hakkında böyle konuşanın arkasından gitmeyiz. Üstelik evliymiş!

-Mazdek yoksulların dostudur, iftiralarla karalamak istiyorlar!

-Kral artık tahtta kalamaz!

Bu son fikir soylular eliyle iyice büyütüldü ve kralın kulağına kadar ulaşması sağlandı.

Önceleri Kral, karısı hakkında söylenenlerden habersizdi. Kendisi hakkında söylenenlerden ise sadece “tahtta kalamaz!” lafını işitmişti.

Kubâd bu söylentinin soyluların niyetini belli ettiğini anlayacak kadar tecrübeliydi. Ölüm tehlikesi bile kapıdaydı ya da amcası gibi kör edilebilirdi.

İlk kez tahtı oğluna devretme zamanının geldiğini hissetti. Fakat Hüsrev kindar bir kişilikti ve Kubâd’a karşı saygısızlık yapabilirdi. Bu yüzden Kubâd tahtı devretmeyi düşünse de acele etmedi.

Gizli Sığınak

**Hem insan niye gizli ağılar,
Ağlamayan yokken iki nehir arasında?**

Hürrem toplum içinde Mazdek'in aklına getirmedığı kadar çok çalışıyordu. Sarayın gölgesinden kurtulsa belki o da Hürrem'in düşündüğünü düşünecekti. Toplum büyük bir isyana hazırdı!

Hürrem'in anlattıkları sayesinde özellikle analar Mazdek'in yeni bir din getirdiğine, peygamber olduğuna herkesten daha çok ve tereddütsüz inanmaya başlamıştı.

Bu sayede halkın arasında yeni inançtan kaynaklanan bir coşku seli geliyordu. Manevi dayanışma sayesinde hayatlarına bir anlam kazandırmışlardı.

Sarayda yaşanan kaos köylerde, mahallelerde, halk arasında neşeye dönüşmüştü. Toplumsal gözeneklerden özgürlük fışkırıyordu.

Toplumun alt tabakalarından sayılan ama savaş becerileri nedeniyle kimselerin kolay kolay dokunamadığı süvari birliklerinin temelini oluşturan Azadan Asilleri'nden bile Mazdek'i destekleyenler olmuştu.

Korkusuzlukları kadar yer yer yaptıkları zalimliklerle de ün salmışlardı. Onlara "Hürler" denilmesi de taşıdıkları eğilimi anlatmaya yetiyordu. Bu yüzden onlar arasından Mazdek'in fikirlerine sarılanlar korkusuzca çalıştılar, her çatışmaya atılmaya hazır beklediler.

Askerler ve komutanlar arasında açıkça destekleyenler vardı. Halkın gönlüne zaten taht kurmuştu. Ama hiç kimse analar kadar canı gönülden desteklemiyordu.

Analar kralın soyluların ve sahte ruhanilerin yönetiminde, toplumun geleceğinin karanlık olduğunu en yürekten hissedenlerdi. Bu karanlık, bütün dünyayı yutacak kadar büyüyebilirdi. Çünkü onların açgözlülüğü asla bitmezdi.

Hürrem kendisini öne çıkarmadan Mazdek'i anlatıyordu. Analar başta olmak üzere toplumun umutlarını canlandırmıştı. En küçük bir kurtuluş umuduna sahip değillerken Hürrem'in anlattıkları onlar için Tanrının bir lütfu haline gelmişti. Analar kendi arasında tıpkı Mazdek'e dedikleri gibi Hürrem'e de "peygamber" demeye başlamıştı ama Hürrem buna kızdığı için sıklıkla tekrarlamıyor, sadece onu dinlerken bir peygamberi dinler gibi etkilendiklerini söylüyorlardı.

Anaların bu kadar inançla dolmaları ve sevinmeleri tüm toplumu canlandırmıştı. Her evde, her mahallede, her köyde adeta bayram havası yaşanıyor. Herkeste, yeni bir şeylerin olacağı ve hayatlarının değişeceği beklentisi oluşmuştu.

Evler, mahalleler, köyler aile mahremiyeti dışında her şeylerini birbiriyle paylaşır olmuştu. Çok eski bir yaşam kültürü yeniden özüne, anlamına kavuşuyordu. Paylaşmak en büyük ibadetti!

Gundeşapur'daki anaların içinde Asara da rol oynuyordu. Ondaki değişim Hürrem'i çok sevindirmişti. Onu yalnız bırakmadı.

Birlikte çevre köylere gidip kadınlarla konuşuyordu. Gördü ki o henüz gitmeden köylerde onların düşüncesi konuşuluyordu.

Yanlış bilinenleri düzeltiyor, kendi bildiklerini derinleştiriyordu. Halkın öğretmenini olmuştu ama halk da ona öğretmenlik yapıyordu. Hürrem toplumsal fikirlerin bu kadar gelişmiş olmasını ve hızla yayılmasını sevinçle karşıladı.

Tanrının sevgisini kazanmışlardı. Belki de analar haklıdır; Tanrı onların eliyle yeni bir din getirmek istiyordur. Bu düşüncelerle din konusunda daha fazla umutlandı.

Anaların bu kadar umutlanmaları onda yeni ufuklar oluşturdu. Toplum içindeki tüm örgütlenmelerle ilgileniyordu. Gittiği her yerde toplumsal bir değişim yaşıyordu.

Bütün zamanını topluma vermiş; onlarla birlikte yaşamın her türlü sorunuyla ilgileniyor, birlikte ibadet ediyor ve dindeki yeni kurallara göre herkesi aydınlatıyordu.

Zamanın nasıl akıp gittiğinin farkında değildi. Durmadan-dinlenmeden çalışıyor, yorgunluk nedir bilmiyordu. Toplumun güzel yanları zamana neşe katarken, çelişkileri ise hareketliliği artırmaya yarıyordu.

Fakat bazen bu çelişkileri çözecek gücü kendinde bulamıyordu. Anlam vermediği her şey sorun olarak kalıyordu. Daha da önemlisi erkeklerin toplumda önde olması sebebiyle çelişkiler derindi. Bir de yaşanan çelişkilere sadece din kurallarıyla cevap vermek mümkün olmuyordu.

Toplumsal akış nerede derinleşse orada kendini daha güçlü hissediyordu. En yüzeyde, en basit gibi görünen sorunlar ise bizzat direnen toplumun erkekleri eliyle yaratılıyordu ve bunlara anlam vermek, hele ki aştırmak neredeyse imparatorluğu yıkıp yenisini kurmaktan daha zordu.

Gittikleri bir köyde başına gelenler bu konuda daha derin sorgulamalara yönelmesini sağlayacaktı.

Bu köy, ortak yaşam adına neredeyse örnek sayılabilecek kadar gelişmişti. Fakat ortaklık sadece maddi düzeyde kalmıştı. Bu duruma nasıl geldiklerine şaşırان Hürrem onlara yanlışlarını anlatmak istediğinde hayatının en büyük hakaretleriyle karşılaşmıştı.

Köyün tüm ekonomisi meyve bahçeleri üzerineydi ve tüm çalışmalara kadınlar da katıldığı halde ekonomik hayatın düzenlenmesinden tamamen erkekler sorumluydu. Kadınlar “Ortak Ev” e gitmez olmuştu.

Bunun yanlışlığını kadınlara anlattığı sırada orta yaşlarda bir kadın:

-Biz halimizden memnunuz. Bir sürü iş içinde bir de erkeklerin işini de biz mi üstleneceğiz. Onlar yapsınlar, dedi.

Hürrem:

-Bu iş erkeklerin işi değil. Birlikte çalışıyorsunuz ama sonucunu sadece erkekler belirliyor. Bu yüzden yaşamın her anında onların sözü geçiyor. Ortaklık, eşitlik bu değil.

Yine aynı kadın kendinden geçercesine konuştu:

-Bana bak bacım, bizim sana hürmetimiz vardır. Seni kırmak istemeyiz fakat erkeklerimizle ilişkimize karışmasan iyi olur ha! Nerdeyse kocalarımızla yatakta ne yapmamız gerektiğini de anlatacaksın! Oldu mu şimdi?

Ardından kahkaha atarak devam etti:

-Biz tecrübeliyiz bu konularda! Kocalarımızın yuları elimizdedir. Yataktan bahsedeyim istersen. Biz bu işi iyi biliyoruz merak etme. Sen kendi işine bak! Kocadan anlayacak olsaydın onu yalnız bırakmaz, böyle bir başına da ortalıkta dolaşmazdın! Eğer ayrıldıysan söyle, istersen sana burada koca da bulabiliriz!

Kahkahalar o kadar arttı ve yükseldi ki sesleri köyün diğer evlerine dek ulaştı.

Bu sözler Hürrem’in başından aşağı kızgın yağ gibi döküldü. Ne diyeceğini bilemedi. Böyle bir seviyesizlik beklemiyordu. Hakarete uğramıştı. Bu duyguyla çok ezildi. Fakat aynı şekilde cevap verecek olsa aynı seviyeye düşecekti.

Üstelik diğer kadınlar da bu sözler karşısında küçük bir tepki bile vermemişti; bu kahkahalar ne durumda

olduklarını göstermeye yetiyordu. Hürrem önce ne yapacağını bilemedi. Sessizce yerine oturdu.

Kahkahalara karşın Hürrem'in gülmediğini, çok ciddi olduğunu ve aslında kızdığını gören kadınlar gülmeyi kestiler.

-Alındın mı? Alınma biz böyleyiz, rahat ol, bizim derdimiz erkeklerle değil sahtekâr ruhanilerle, burunları havada olan kan içici asilzadelerle, soylularla, sarayla dedi.

Bunca hakaretin üzerine bir de “rahat ol” demesi Hürrem'i iyice çileden çıkardı. Yine de kızgınlığını bastırdı. Hiçbir şey demeden orayı terk etti.

O günü, bir isyan sırasında hatırlayacak ve o zamana dek hep acısını yaşayacaktı.

Yaşadığı toplumun gerçekliğini görmek adına, ağır ve zor da gelse büyük bir ders almıştı.

Bu olaydan sonra mevcut çabalarının boşa gitmesinden korktu.

Belki de yeni, farklı bir şeyler yapmaları gerekiyordu. Ortak yaşamı ibadet gibi yerine getiren ama eşitliği çok kaba algılayanlarla bu işler zor yürürdü. Ortak yanları hepsinin yoksulluk ve zulüm düzenine tepkili olmalarıydı. Belki de bu düzeni yıkacak öfkeyi örgütlemek gerekecekti.

Kendisiyle tartışmaları bu şekilde sürüp giderken Mazdek'in yanına dönmesi gerektiğini düşündü. Zulüm düzeninin sonunu getirebilecek bir isyanı ateşleme zamanıydı. Mazdek sarayla uğraşacağına halkın isyanıyla ilgilenmeliydi. Ne yapıp edip onu halkın arasına getirmeliydi. Büyük bir isyanla bu düzen yıkılabilirdi.

Hürrem, halkın içinde böyle bir potansiyelin oluştuğunu düşünüyordu. Bunu mutlaka Mazdek'le paylaşmalı ve ikna etmeliydi.

Başkente hekim ve Asara'yla beraber gittiler.

Fakat Başkentte bu kez başka bir hava vardı. En son oradan ayrılırken bu kadar gergin değildi. Halkta bir huzursuzluk vardı ve bu da arşı-pazar her yerde görölüyordu.

Tanıdıklarından kime Mazdek'i sordularsa her biri farklı bir adres gösterdi. Hangi adrese gittilerse Mazdek'in oraya gelip gittiğini öğrendiler. Çok yorulduklar. Kaygıya, ümitsizliğe kapıldılar. Başına kötü bir şey gelmesinden korktular.

Qade'nin de kentte olduğunu öğrenince sevinçleri geri geldi.

Ne var ki bu Qade başka Qade çıktı. Babalarıyla aynı ismi taşıyan birilerinin olmasına şaşırdılar. O bunun kendisinin lakabı olduğunu söyledi; “öncü-yönetici” anlamına geliyormuş! Hiç tanımadıkları adama teşekkür ettiler. İlk kez Qade'nin böyle bir anlamının olduğunu duymuşlardı.

Baba Qade'yi görememişlerdi. şimdi yüreklerini kaygı, ayaklarını ise yorgunluk kapladı.

Mazdek onların kentte olduğunu öğrenmişti. Kendisi zor durumdaydı, rahiplerin adamları peşindeydi. Buna rağmen her gittiği yerde yanında olan Aslanpençe'yi, onları kollaması için görevlendirmişti.

Hürrem bir ara, kocaman elleri olan ve kendilerini takip ettiğinden şüphelendikleri adamı tanıır gibi oldu. Hafızasını yokladı, çıkaramadı.

Aslanpençe gölge gibi onların ardından gidiyordu.

Bu kenti niye bu kadar büyük yapmışlardı? Dolaşmakla bitiremediler. Sonunda yorgunluğa yenik düştüler. Havuzlu bir çeşmenin başında oturdular.

Hürrem'e sitem edercesine;

“şu koca kente öylece habersiz gelirsek olacağı budur” dedi Asara. Oturduğu yerde of-puf diyerek ayak bileklerini ovdu.

Hekim ise derin bir sessizlik içinde, sadece onlara eşlik etmenin mutluluğunu yaşıyordu. Nedense onlar kadar yorgun hissetmiyordu kendisini.

Aslanpençe yanlarına yanaştı. Hemencecik Hürrem'in sağ tarafındaki tahta bir tabureye oturdu.

Hiç oralı değilmiş gibi avuçlarıyla yüzüne su atıyordu ama kulaklarını dikmiş onları dinliyordu.

Hürrem Mazdek'in hayatından kaygıya kapıldı. Kötü düşünceler aklına gelip takıldı.

Aslanpençe bir ara Hürrem'in gözlerinin dolduğunu fark edince duygusallığa kapıldı, neredeyse konuşacaktı ki görevini hatırladı.

Bir hafiye gibi peşlerinde olacak, onları her türlü kötülükten ve beladan uzak tutacaktı. Kentten çıkıncaya dek onların peşini bırakmayacaktı.

Hürrem, havuzun başındaki servinin en tepesine bakmaya çalıştı. Böyle yaparak göz yaşlarının akmasını engelledi.

Gözleri havadayken üzerine gelen gölgelerin ne kadar çok olduğunu fark edince birden irkildi.

Aslanpençe geç kalmıştı.

Yanlarına gelen kalabalık üçünü de aralarına almış ve üç gruba bölünüp üç ayrı yöne dağılmışlardı!

Aslanpençe hangi yöne gideceğine karar veremedi. Rastgele bir grubun peşine takıldı. Onları göremedi, diğer gruba yetişti orda da yoktular, üçüncü gruba da yetişti, yine yok. Bunların kim olduğunu da anlamadı.

Kalabalık grup ayrı yönlerde hızla dağılmıştı. Yetiştığı gruplar da havuzun etrafında gördükleri değildi. Akli karıştı.

Onları kaybetmiş olmanın paniğiyle koşarak Mazdek'e haber vermeye gitti.

Henüz havuzun bulunduğu meydanı aşmamıştı ki bir Baş Mubed eşliğinde atlı ve yaya onlarca saray askerinin

geldiğini gördü. Birilerini arar gibi bir halleri vardı. Sanki onlar da aradıklarını bulamamanın paniğini yaşıyorlardı.

...

Çarşı içinde Mazdek adını anarak onları dar sokak aralarından uçarcasına buraya getiren kalabalık grup sanki buhar olmuştu.

Sadece iki kişi geriye kalmış, diğerleri kaybolmuştu. Biri çok kısa boylu, çatık kaşlı, sert ve sıkı görünümlü biriydi. Diğerinin yüzü kapalıydı. Güzel gözleri dışarıdan görülebiliyordu.

Hürrem bu kadar güzel gözleri olan birini daha önce hiç görmemişti. Bir kadın gibi yüzüne neden peçe taktığına anlam veremeyip başta ürkse de peçeyi kapatan dudaklarından dökülen sözler ve gözlerindeki anlam rahatlamasını sağladı.

-Burası güvenlidir, ayrılmayın, saygıdeğer büyüğümüz Mazdek Bamdad Hemedani burada sizinle buluşacak.

Memleketi Hemedan'dan bahsetmesi dikkatlerini çekti. İlk kez ona bu şekilde hitap edildiğini duyuyorlardı.

Getirildikleri yerde de dikkatlerini çeken çok şey vardı.

Burası bir ev miydi yoksa terk edilmiş eski bir tapınak mıydı anlaşılmıyordu.

Yıkıntı halindeki duvarı aşıp bin yıldır girilmemiş gibi eskimiş bir avluya girmişlerdi. Bir evin avlusu olabilirdi bir tapınağınki de. Taşları yosun bağlamış, duvar kenarına düşmüş kocaman kapı pencere pervazları sarı, yeşil türlü otlarla filizlenmiş, ağaçların gövdesini, uzayan çalılar kaplamıştı.

“Güzel gözlü” yanındaki arkadaşıyla birlikte kaybolunca etrafi kolaçan ettiler. Duvar kalıntılarından anlaşılan burası her ne idiyse odaları çok büyük olmalıydı. Etrafa rastgele saçılmış eski saksı ya da küp parçası olduğunu tahmin ettikleri kırık kalıntıların bolluğu dikkatlerini çekti.

Hiçbir şeye dokunmadan ve sanki ayakları altında incitmek istemedikleri karıncalar varmış gibi yavaş-hafif adımlarla her bir tarafı incelediler. Her biri buranın ne olarak kullanılmış olabileceğine dair ayrı yorumlar yaptı.

Karmit dedikleri kiremit rengindeki kırık küpler Hekimin kafasında bir şarap mahzeni fikrini canlandırdı.

Asara bir okula benzetti, ona göre bunlar küp parçası değil okulun su deposuydu!

Hürrem ise burada daha eski bir yapının olduğunu küp parçalarının ise nispeten yeni olduğuna dikkat çekip buranın eski bir han olduğunu iddia etti.

Şarap evi olsa yer altında olurdu. Okul olsa odaları bu kadar büyük olmazdı. Han olsa bu dar sokakların ardında olmazdı!

Onlar böyle tartışırken aniden Mazdek karşılarında dikildi. Hangi yönden, hangi duvardan aşip geldiğini bile fark etmediler. Gökten inmiş gibi ona garip garip bakarlarken Mazdek kollarını açtı, Hekim'den başlayıp her birine sarıldı.

Hemen ardından aceleyle “içeriye geçmeliyiz!” diyerek duvar dibindeki filizlenmiş kırık pervazı tutup güçlûce geri çekti.

Yerden bir kapı açıldı. Taş basamaklardan inerlerken Hekim kendinden emin:

-Dediğim gibi burası bir şarap mahzeni! dedi.

Fakat aşağıda dört bir yandan sızan ışık huzmeleriyle biraz olsun aydınlanan, bir yatak ve birkaç parça ev eşyasının olduğu küçük bir odayla karşılaştılar.

Mazdek “güvendeziz!” dedi.

Peçeli de güvenlikten bahsetmişti. Nasıl bir tehlike vardı da güvenlikten bahsediyorlardı?

Mazdek açıklama gereği duydu:

-Buraya benden başka kimse gelmez.

-Ya diğerleri? dedi Hürrem “Onlar kimdi?”

-Onlar dostlarımız! Biz buradayken onlar etrafımızı gözlüyorlar.

Çarşıda iri yapılı birinin de onları takip ettiğini anlattılar.

“O da dostumuz, sizi korumak için çevrenizdeydi. Fakat sizin üstünüze gönderilen askerlerden haberi yoktu. Dostlarımız bunu öğrenince sizi oradan çıkarmak için beklememişler, ona da söylememişler.

Neler olduğunu biliyorsunuz değil mi?

Kentin her yerinde sürekli dost canlılığıyla beni sorduğunuz için yeterince dikkat çekmişsiniz. Neredeyse askerlerle dolaşan rahiplerin eline geçecektiniz!

Hürrem böylesi bir tehlike atlattıklarına inanamıyordu. Ne olmuştu da Mazdek sarayla karşı karşıya gelmişti?

Mazdek sarayda son dönemlerde olup bitenleri anlattı:

-Kubâd’ın artık etkisi yok, rahiplerin ve soyluların insafına kaldık. Kentte halkın arasındayken rahatız fakat bazen peşimize salınan askerler yüzünden bu gizli sığınağı kullanıyoruz.

Hürrem:

-İşlerin bu kadar karıştığından haberimiz yoktu. Keşke bizi haberdar etseydiniz. Yanımıza gelmeniz en doğrusu olurdu.

-Her şey çok hızlı gelişti, ilk fırsatta haberdar edecektik. Yanınıza gelebilirdik. Sizin gelmeniz tehlikeli oldu. Yine de burada olmanıza sevindim. Bir daha böyle bir fırsatımız olur mu belli değil.

Hürrem, isteseler istemeseler de yeni bir aşamaya geçtiklerini görmüştü.

O da geçen sürede yaşananları Mazdek’e anlattı.

Mazdek’le aralarında sır kalmamalıydı. Hekim’in oğlunun yaptıklarını ve kötü sonunu da boğazı düğümlenerek, üzüntüyle anlattı.

Mazdek en çok bu olaya üzüldü. Elini Hekim’in elinin üstüne koyup üzüntüsünü paylaştı.

Daha sonra Hürrem köylerdeki deneyimlerini anlattı. Analar topluma öncülük yapıyordu. Cesaret filizlenmiş, büyümüş ve hızla yayılıyordu.

Köylerden kasabalara her yerde yaşanan canlanma öncü bir yönlendirme istiyordu. Fakat köyün birinde yaşadığı hayal kırıklığını da anlattı. Bu iş öyle kolay olmayacaktı.

Uzun tartışmalardan sonra Hürrem toplumun içinde yapılacak bilinçlendirme çalışmalarının her şeyden daha önemli olduğunu söyledi.

O günden sonrası için birlikte tasarılar yaptılar.

Hekim ve Asara tekrar Gundeşapur'a dönecek ve oradaki bağlantıları olacak; halkın arasında gizlenmek durumunda kalan öncülerle Mazdek ve Hürrem'in irtibatını sağlamak için hızlı hareket edebilecek bir ağ oluşturacaklardı.

Asara'nın mücadele tecrübesi olmasa da toplumla ilişkileri iyiydi. Bu nedenle önemli katkıları olabilirdi. Gundeşapur'da güvenebilecekleri isimleri tanıyordu.

Hekim ise kentler arasındaki gidiş gelişleri ve haberleşmeyi hızla sağlayabilirdi.

Mazdek sarayla uğraşırken Hürrem toplum içinde örgütlenmişti.

Hürrem Mani zamanındaki öncü örgütlenmesinden haberdardı ve bunu daha da ileriye taşımak, geliştirmek için iyi bir temel oluşturmuştu.

Seçkin öncülerle toplum öncüleri birlikte hareket ediyorlardı. Eskisi gibi bir merkezde toplanamadıkları için her bölge kendi aralarında toplanıyor, gelişmeleri değerlendiriyor ve aldıkları kararları tüm köylerdeki toplum öncülerine aktarıyorlardı.

Bu kadar büyük bir toplumsal örgütlenme hedefi, büyük yetenek istiyor, köylerde-kasabalarda öncülük sorunları ortaya çıkıyordu.

Öncülük sorunu yüzünden yanlış uygulamalar yaşandığında toplumda tepkiye yol açabiliyordu.

Hürrem herkesin eşit olduğunu söylerken herkesin aynı olduğunu söylemiyordu. Farklı insanların, farklı ihtiyaçları ve farklı yetenekleri vardı.

Bunu anlamayanlar bazen işleri karıştırıyordu. Yeniden toparlamak ise çok zor oluyordu.

Toplumsal geleneklerde herkesi gözeten anlayış olmasına rağmen sarayın ve rahiplerin uzun yılları bulan baskıları ve çarpıtmaları yüzünden bu toplumsal damar zayıflamıştı.

Zayıflamış da olsa var olan damar her an her yerde filizleniyor, toplumsal hafıza çok gür bir şekilde canlanıyordu.

Büyüyen toplum büyüyen mücadele demekti. Kadınların bu mücadelede yer alması topluma en büyük cesareti veriyordu.

Toplumun öncüsü analardı fakat her yerde kadınlar öne çıkamıyordu. Halen eskinin ağır etkileri yaşanıyordu.

Kadınlar öne çıktıkları her yerde herkese cesaret ve inanç aşılanıyordu ama genele göre henüz sınırlı bir ilerleme sağlanmıştı.

Hürrem'in en büyük umut kaynağı kadınların gücüydü. Toplumun gücü bu sayede açığa çıkıyordu. Bunu kendi gözleriyle görüyor, tanık olduğu olayların çok köklü tarihsel temellerinin olduğunu anlıyordu.

Saray çevresinde kalsa, toplumla buluşmamış olsa bu kadar geniş bir düşünce ve umuda sahip olamazdı.

Toplum içinde harekete geçen kadınlar topluma sadece cesaret vermiyor erdemli olmalarını da sağlıyordu. Bu nasıl oluyordu? Ve nasıl tüm dünyaya yayabilirlerdi? Bunu önce kendi aralarında sonra da her yerde herkesle tartışıyorlardı.

Tartışmak insanları bilinçlendiriyor, dahası, mevcut kölece yaşamı reddetmeleri için cesaretlendiriyordu.

Bir kentte binlerce erkeğe karşın bir kadının tartışmalara katılması hepsinden daha büyük etkide bulunuyordu.

Sadece bir tartışma içinde bulunmak, konuşmaya cesaret etmek kadınlar için büyük bir devrimdi. Toplum bu sayede değişiyordu.

Ruhlarına sinmiş olan yanlış ve saptırılmış din bilgileri yüzünden kadınlara ruhsuz bir hayvan gibi davrandıklarını anladıkça erkeklerin yaklaşımları değişiyordu.

Hürrem sayesinde kadınlar bir yana, hayvanların da bir ruhunun olduğuna inanmaya başlamışlardı.

Bir kadının toplum içinde konuşması, iradesini ve inancını ortaya koyması onlardaki köklü yargıları sarsıyor, deprem etkisi yapıyordu.

Ölümünden sonra tekrar yaşama döndüğüne inanılan bu toplumda sadece erkeklerin tekrar insan olarak döneceklerine inanılırdı. Hakiki Avesta'yı yok eden rahiplerin en büyük becerisi kadınlar hakkında oluşturdukları yalanlardı. Buna toplumu inandırmaları daha da büyük bir beceriydi.

Ölümü ardından ruhunun bir insana dönemeyeceği, ancak bir hayvan olarak ikinci hayatını yaşayabileceği söylenen kadınlara kölelik bile çok görülüyordu.

Oysa anlatılanların tam tersine kadınların büyük bir gücünün ve yüceliğinin olduğuna inananlar da vardı. Bu da Hürrem için iyi bir dayanak olmuştu.

Kadının esas güç kaynağı olan toplumsal gücü hakkında hisler dışında toplum içinde kimsenin engin bir bilgisi yoktu.

Hürrem bu hisleri bilgiyle yoğurmuş herkese anlatıyordu. Yaşadığı deneyimleri anlattıkça Mazdek'in ufkı genişliyordu.

Kadın gücünü toplumsal karakterinden alıyordu. Erkek ise erkini, zayıflayan toplumsallık üzerine inşa

ediyordu. Bu yüzden kadınlar çabuk birlik olabiliyor, erkekler ise çabuk zıtlıyor, hızla dağılıyorlardı.

Kadının birleştirici gücünü gören herkes onların mücadele öncülüğüne saygıyla yaklaşıyordu.

Kadınların en büyük düşmanı karanlık cehaletti. Bu karanlığı yaratan devlet, kadınların ruhunun olmadığını iddia ediyor, bir eşyadan farksız olduğunu anlatarak topluma öncülük yapan kadınları karalıyordu:

Mazdek'in ve adamlarının "kaçırdığı" kadınlar dinden çıkmışlardı, onları dinleyenler de en büyük günahkârlardı. Hürrem ise ağza alınmayacak sözlerle karalanıyordu.

Fakat ne yaparlarsa yapsınlar kadınların başkaldırısının önüne geçemiyorlardı.

Devlet idaresine muktedir olanlar tüm ordularını seferber etseler bile aydınlanan kadınları idare edemezlerdi.

Bu tartışmalar ve yeni tasarılarla dönüşen fikirler bir kez daha Mazdek'in hayallerinin ötesine geçmesini sağlamıştı.

Gelişmenin sınırı yoktu. Kesin sınırlar çizmek Mazdek'in değişim projesine aykırıydı.

Zihniyet patlaması toplumsal bir patlama doğurmuştu. Qade'nin dediği gibi zamanında sarayın gölgesinden kurtulmamış olmasını neticede toplum hakkındaki birikiminin yetersizliğine bağladı. Hürrem olmasa bunların farkında olamazdı.

Şimdi toplum ve saray karşı karşıyaydı. Kendisi de kritik bir eşikteydi.

Gelişmeler Mazdek'in daha temkinli hareket etmesini gerektiriyordu.

Yeni düşüncelerle şekillenmiş küçük topluluklar arasındayken henüz tehlike kapıya dayanmamıştı fakat büyük kalabalıklar harekete geçirmişti.

Kurtuluş yaklaştıkça tehlike büyüyordu

3. BÖLÜM: ÖZGÜRLÜK ATEŞİ

İsyan Günleri

Bir lokma ekmekle günü tamamlayan insanları tembellikle suçlayıp kendilerine ait olmayan, çalıp-çırpma ile elde ettikleri zenginliklerini ise kendi çalışkanlıklarına yoran üst tabakalar kendilerine dokunan en küçük bir fıkirden, hele ki yaşamlarını değiştirecek küçücük bir davranıştan bile nefret ederlerdi. Kendilerine dokunmadıktan sonra dünyanın tüm filozoflarının ateşli savunucuları kesilirlerdi. En büyük dindar görünümünden en cömert hayır sever insan pozlarına dek her role kolaylıkla girerlerdi. Onlara dokunmaya kalkan olursa işte o zaman içlerindeki canavar açığa çıkardı.

Ya halk? Yoksul halk? Ezildikçe ezilen, zulüm altında inleyen, kölece yaşama mahkûm edilen halk? Halk uyanmaya görsün ne sel ne de çığ halkın ayaklanmasını anlatabilir. Cahil denilen, hayvan yerine konulmayan, it kemiği bile çok görülen halk artık uyanmıştı. Bıçak kemiğe dayanmıştı!

Uyanan bilincin önünde hiçbir şey duramazdı. Mazdek isyan için çalışmasa da Hürrem bunu içten içe hep istemişti ve sonuçta halkın bilincini uyandırmış, farkındalığını açığa çıkarmıştı. Artık Mazdek bile bu yeni akışın önünde duramazdı.

Mazdek kolay olanı seçmemişti elbette. Fikir savaşı tüm savaşlardan daha zordu. Sarayda soğuk fırtınaların esmesine yol açan fikir savaşı basite alınamazdı fakat aynı düşünceler köylerde ateşli bir heyecanla karşılanmış, dayanışmacı ve direngen bir yaşam tarzı geliştirmişti.

İsyan tohumlarını da bu fikirler atmıştı. Ancak “yıkıp sonra da yapmak” değildi amacı. Yenilemek, değiştirilmesi gerekeni değiştirmek için uğraşmıştı. Tüm çabası bunun için olsa da halkın yüreğinde isyan alevleri tutuşmuştu. Kimse bunun önüne geçemezdi. Bu fitil ateşlenirken Hürrem halkın arasındaydı.

Halkın öfkesini doruğa çıkaran olaylar yaşanmıştı.

Rahiplerin ve dihanların Gundeşapur’da, biri kadın yedi kişiyi idam ettikleri haberi her yerde duyulmuştu.

Halk bu cinayeti kendilerine dönük büyük bir katliamın ve daha büyük zulümlerin habercisi olarak görmüştü.

Bunun önüne geçmek için ne yapabileceklerini konuşup tartışıyorlardı. Kadı’nın öldürülmüş olması onları cesaretlendirmişti. Büyüyen öfkenin daha büyük bir cesaretle volkan gibi patlaması için küçük bir kıvılcım yeterdi.

Mazdek’in din ve toplumsal statüler hakkında söyledikleri kulaktan kulağa yayılmıştı. Artık bu haksız düzene boyun eğmeyeceklerini söyleyenlerle ülkenin her yerinde karşılaşılıyordu.

Bir haber halkın içinde her şeyden daha çok etkide bulunmuştu: Kral Kubâd’ın Mazdek’in dinine geçtiği söyleniyordu! Buna rağmen soylular, rahipler, dihanlar halkın kanını emiyordu.

Kral halktan yanaysa zenginlere karşı isyan etmekten çekinmeyeceklerdi.

Bu durumda zenginlerin ezdiği yoksulları kimse tutamazdı. İntikam alma zamanı gelmişti!

Birkaç yerde dihanların tarlaları ateşe verildi. Bu haber de hızlıca yayıldı.

Mazdek’in inancı ve Hürrem’in cesaret veren duruşuyla başkaldıran halkın ilk tepkisi zenginlerin mallarına el koymak değil yakmak şeklinde oldu.

Yeni olan her fikir onlarda büyük heyecana yol açıyor, duydukları en küçük bir eylemi onlarca kat abartarak duyulmasını ve yayılmasını sağlıyorlardı.

Özellikle tüm mal ve servetlerin halka ait olduğu fikri köylerden kentlere dek her yerde yoksul halkın canlanmasına, umut ve cesaretle dolmasına yol açmıştı.

Halk arasında sosyal tabakaların bir önemi kalmamıştı. Kendilerine ait olanı vermezlerse zorla alacaklardı. Bu şiddetli hayalle dolup taşan insanlar zapt edilemez hale gelmişti.

Kısa süre içinde olayların sayısı artmaya başladı. Henüz ortada büyük bir olay yokken dihanların emrindeki askerler harekete geçmişti.

Toprak sahipleri korkmuştu. Ellerindeki her şey gidecek diye telaşa düştükleri gibi garnizonları kışkırtmaya başlamışlardı.

Bazı garnizonlar halka saldırı düzenlemiş ve katliam yapmıştı. Birkaç dihan ve adamlarının da askerlerle birlikte köylülere saldırdığı ve katliam yaptığı haberleri kulaktan kulağa yayılıyordu.

Bu kez üst sınıflar bu haberlerin abartılı şekilde yayılması için özel çaba gösteriyorlardı. Bu sayede halkın gözünü korkutup sindireceklerini hesaplamışlardı.

Fakat tam tersi oldu; yoksul halkın kaybedeceği bir şey yoktu, geri çekileceklerine daha çok öfkeyle doldular ve böylece her yerde harekete geçtiler.

Zorbalık ve zulüm düzeni karşısında bir isyan havası oluşmuştu. İnsanların bir araya gelmesi cesaretlerini artırmıştı. Bazı köylerdeki toprak zenginleri tüm taşınmaz mallarını bırakıp kaçmıştı.

Bunun üzerine halkın umudu artmış, haklarını elde etmek ve sömürü düzenine son vermek için her şeyi göze almışlardı.

Soylular olup bitenlerden Kralı haberdar edip asker desteği istediler.

Fakat kral bu isyanın kendisine karşı olmadığını, bundan, halkı canından bezdiren soyluların sorumlu olduğunu söyledi. Daha fazla ısrar edenleri kısa bir cevapla susturdu:

-Ortada bir isyan yok!

Kubâd'ın aklında soyluların isyan korkusunu iyice yaşamaları gerektiği fikri vardı.

Bazı satraplıklardaki asker sayısının artırılması emrini vermek dışında bir şey yapmadı.

Dihkan'ların canı tehlikedeydi. Başkent'ten ne kadar yardım talep ettilerse de yalnız kalmaktan kurtulamadılar. Bu yüzden kaçışlar çok arttı. Bunların kaçtığı her yerde topraklar, köyler hiç kan dökülmeden tamamen halkın eline geçti.

Zorbalığıyla nam yapmış olan dihkanlardan biri de Ferwer beydi. Kendine o kadar çok güveniyordu ki sadece birkaç adamıyla bile köylüleri bastırabileceğine inanıyordu. Hep ondan korkmuşlardı. Sözüünü dinlemişlerdi. Karşısına çıkmaya cesaret edemezlerdi!

Sanki onları kurbağa ve it yerine koyan kendisi değilmiş gibi “yıllardır onların karnını doyuran, ailelerine bakabilmelerini sağlayan benim gibi bir beyi nerden bulacaklar!” diye düşünüyordu.

Düşündüğünün yanlış olduğunu anlaması için çok fazla zaman geçmeyecekti. Yangın tüm köyleri sararken kendisinin de kapısına gelip dayandı. Köylüye kan kusturmuştu; işkencelerden geçirdiği ve katlettiği köylülerin tüm akrabaları toplanmıştı. Şimdi büyük hesaplaşma zamanıydı.

Konağın geniş avlusuna doluşan köylüler silah olarak kullanabilecekleri her şeyi alıp gelmişlerdi.

Ferwer bey içeride put kesilmiş, korkudan pencereye bile çıkmıyordu.

Köylüler Ferwer bey ile bir anlaşma yapmak için gelmişlerdi.

“Ekip biçtiğimiz toprakları bize bırak. Fazlası sana kalsın, neyine yetmez!” diyorlardı.

Ferwer beyden hiç ses çıkmayınca kalın ardıçtan yapılmış kocaman kapıyı zorlayıp açmaya çalıştılar. Kale kapısı gibi sağlamdı.

Biri hariç civar köylerin tamamını ele geçirmişlerdi. Bu da Ferwer’in zorbalıkla elde tuttuğu köydü.

Köyün tüm arazileri Ferwer’e aitti. El koymadığı tek bir değer kalmamıştı. İsyanın yayıldığını gördüğü halde büyük evine üç adamıyla yerleşmiş ve kanlı otoritesini sürdürmeye çalışıyordu. Kan üzerinde yükselttiği saray yavrusu konağının etrafı sarıldığında ilk kez sonunun geldiğini hissetti.

Ayaklanan halkın arasında kendi ailesine isyan etmiş biri vardı ki kimse ondan böyle bir cesaret beklemezken, isyan öncülerinden biri haline gelmişti: Perva!

Perva kalabalıktan geriye doğru çıktı. Evin etrafını dolanınca arka tarafta içeriye girilebilecek küçük bir pencerenin olduğunu gördü.

Yüksekteki pencereye tırmanmak için etrafta merdiven ya da başka bir şey bulamayınca dönüp kalabalık içindeki gençleri çağırdı. Üst üste çıkıp kule yapmalarını istedi. Bu şekilde onların omuzları üzerinden tırmanıp pencereye yetişti ve öte taraftan salınarak kendini içeriye bıraktı.

Evin içine girince aşağıya inen merdivenlerin olduğunu fark etti ve henüz merdivenlerin başına gelmişken Ferwer’in adamları onu gördü.

Hemen arkasında sayılırlardı. Neredeyse uçarak kapıya ulaştı. Arkadan kalbinin hızına yediği bıçak darbesiyle sendelediyse de kapının sürgüsünü geri çekti.

Ön taraftakilerin yüklenmesiyle kapının her iki kanadı birden açılıverdi. Perva’yı kan içinde gören kalabalık Ferwer’in adamlarına saldırdılar. Perva yere düşerken onlar içeriye hücum ettiler.

Üç adamı zorlu bir uğraştan ve kanlı boğuşmalardan sonra yere serdiler. O sırada halktan ölenler de oldu. Buna rağmen kimse geri çekilmedi. Perva'nın kanlı bedenini görünce çılgına döndüler.

Ferwer odasında saklanacak yer ararken odanın kapısı tekmelerle açıldı.

Ferwer'in gözleri de odanın kapısı kadar açıldı. Dili tutuldu.

Kan dökülmüştü. Kalabalık intikam istiyordu.

Ferwer'i kollarından tutup dışarıya çıkardılar. Evi aradılar, başka kimseyi bulamadılar.

Ailesini başka yere göndermiş olmalıydı. Olsalar da onlara karışma niyetinde değillerdi. Ferwer'e de karışmayacaklardı fakat kan dökülmüştü.

Ferwer'in dili çözülünce yalvarmaya başladı. Köylülerin arasında üstü paralanmış, yolunmuş bir tavuk gibi kalmıştı.

Kalabalık, kuyuya doğru yöneldi. Kuyunun üstüne sağlam bir ağaç geçirdiler. Ferwer'i kurbağalı kuyuda sallandırdılar. Sonra eşek ölüsü gibi ağırlaşmış ve şişmiş olan bedenini boğazındaki iple yerden sürüklediler.

Dünyaya bir hayvan olarak döneceğini söylediler. Tüm hayvanları çıkarıp cesedini ağılın içine attılar.

Hayvanlarına, evine, eşyalarına el koyup kendi aralarında bölüştüler. Yeni evli oğlunun, kardeşinin, amcasının evlerine de girdiler. Servetleriyle ülkenin tüm köylüleri doyardı. Bu kadar serveti babalarından devralmışlardı. Aç kalacak değillerdi elbet!

Ve bu servet dağılıp giderken de kaçtıkları yerde yine aç kalacak değillerdi elbet!

Aynı sıralarda kent içinde de büyük bir kalabalık toplanmış, sonra ikiye ayrılarak tapınağa ve garnizona doğru harekete geçmişlerdi.

Gruplardan biri, oranın kutsallığını bozan rahiplerin içeride olup olmadığına bakmadan tapınağın hemen karşısındaki ateşgedeyi ateşe verdi.

Bir ateşgah yakılmışsa artık halkın önünde kimse duramazdı. Yakılan ateşgah yakılan kör inançlardı, bozulan sahte din kurallarıydı, kölelikti, korkuydu. Yakılan şey umutsuzluktu!

Umut güneş gibi doğmuştu. Ateşgahı yakan halkı “umut” karşılamıştı.

Garnizona giden grubu ise gaddarlıklarıyla ün salmış askerler karşıladı. Fakat karşılarına çıkan halkın öfkesi onların gaddarlığından daha büyüktü. Köylerden toplanan en kalabalık grup buydu, sayıları binleri aşmıştı. Aralarında büyük bir cesaret kaynağı vardı. Onun için ölmeye hazırdılar çünkü umutlarının anasıydı o.

Hürrem onların başındaydı!

İlk kanı, kırmızı başlıklı askerler döktü. Fırlattıkları oklardan üçü birden göğsüne saplanmıştı. O an kalabalık yerinde durdu.

Kanı dökülen, yaşlı bir kadındı. Kızı da kalabalığın arasındaydı. Başucuna gelince boynundaki pamuklu tülbindini yerdeki kanına banıp alnına doladı. Kalabalığın korumaya aldığı Hürrem’in yanına geldi.

Önünde Aslanpençe duruyordu. Elinde kocaman kalın bir kılıç vardı. Onun yanı başındaysa Ardıl Şanaz duruyordu. Kılıcını işlemeli kınından çıkarırken arkasında duranlar sevinç naraları attılar.

Hürrem Aslanpençe’nin koltuğu altından kendisine ulaşmaya çalışan kadını görünce gözlerine inanmadı: Henüz kısa süre önce kendisine köyde hakaretler yağdıran, her şeyi alaya alan kadındı.

Göz yaşları içinde Hürrem’in boynuna sarılıp özür diledi. Böyle bir anda Hürrem’in hiç beklemediği bir davranıştı bu. Hiçbir şey demeden sadece kadının hançer

tutan elini tutup havaya kaldırdı ve kalabalığa “yürüyün!” dedi.

Kalabalıktan birkaç kişi ananın cenazesini kenara çekerken diğerleri Hürrem’in işaretiyle ileriye atıldılar.

Birden deniz dalgası gibi askerlerin üzerine döküldüler.

Aslanpençe ve Ardıl Şanaz’ın kılıçlarının önünden kaçan askerlerden geriye kalanları da köylüler hançerlerle, sopalarla, kazma-küreklerle önlerine kattılar. Kısa sürede garnizonun içine girmeyi başardılar.

Harem bölümünü buldular. İçerideki cariyeler kendilerine zarar verileceğini sanıyorlarken onları dışarıya çıkardılar. Azad olduklarını ve isterlerse kendileriyle gelebileceklerini söylediler. Kimisi oradan uzaklaşıp giderken kimisi onlara katıldı.

Garnizon alevler içinde yanarken Hürrem “Surem Ana’nın intikamı alındı!” dedi.

Geride kaç asker ölüsü bıraktıklarını bilemediler.

Kendi ölümlerini alarak köylere doğru yöneldiler. O gün biri yaşlı kadın 4 kişi ölmüştü.

Ardıl Şanaz ayağından ağır yaralanmıştı. Yarasını iyileştirmekle uğraşmayıp isyana öncülük yapmayı sürdürdüğü için kangren olmaktan kurtulamadı. Bacağı kesilirken o avazı çıktığı kadar yüksek sesle şarkı söylemişti.

Ardıl Şanaz’ın yaralanması yüzünden bir süre geri çekildiler ve sessizlik oluştu.

Bir garnizonun yakıldığı, onlarca askerin öldürüldüğü; bir dihkan’ın evinin ve topraklarının yağmalandığı, kendisinden haber alınamadığı bilgisi kısa sürede saraya dek ulaştı. Hararetli tartışmalara sebep oldu. Asker göndermek için krala baskılar artırıldı.

Çok geçmeden her yerde ateşgâhların yakıldığı, haremlerin basıldığı ve cariyelerin götürüldüğünü duyular.

“Mazdek kutsal evlerimizi yakıyor, topraklarımıza ve kadınlarımıza el koyuyor, daha ne bekliyoruz. Yakalayıp cezasını verelim, öldürelim!” nidaları sarayı kapladı.

Hürrem kadim tarihlerden kalma üç ateşgâha hiçbir şekilde dokunulmamasını söylemişti. Buraları “dostlar” sayesinde koruma altına almıştı. Bunlar dışındakilerin hepsinde sahte Zerdüştiler iktidarını kurmuş ve buraları birer zulüm merkezine çevirmişlerdi. Bu nedenle halk buraları ortadan kaldırmakla dinin de kurtulacağını düşünmüş ve saldırılar düzenlemişlerdi.

İsyanın nereye doğru gideceğini kestiremeyen Mazdek ise bu aşamadan sonra sarayla görüşüp rahiplerle ve soylularla belli konularda anlaşmak gerektiğini söyledi ve yoldaşlarıyla tartıştı.

Onu haklı bulanlar çoğunlukta olsa da bir kısmı durmamak, sonuna dek gitmek gerektiğini savundu. Hürrem bunlar arasındaydı.

Durulursa soylular her yerde saldırıya geçer ve halk geri çekilebilirdi.

Öyle bir hava oluşmuştu ki Mazdek toprak sahiplerinden kimseyi yanına çekecek durumda değildi; tüm servetlerini kaybedip ölüme gideceklerini düşününce hepsi Mazdek karşısında birleşmişti. İşler iyice zora girmişti.

Kritik bir karar anıydı. Tartışmaların sürdüğü günlerde saraydan kötü bir haber geldi ve halka duyuruldu:

Kral Kubâd tahttan çekilmiş, oğlu Hüsrev tahtın yeni sahibi olmuştu! Mevsim kışa girmişti. Miladi takvimler 531 yılını gösteriyordu.

Son Arayışlar

Halkın geliştirdiği isyan hareketi büyüyordu. Fakat beraberinde büyük sorunları da getiriyor, özellikle şiddet konusu Mazdek'i düşündürüyordu.

Satraplıklar halka şiddet uygulamaktan çekinmiyordu. Halk da buna karşılık veriyordu. Gün geçtikçe şiddet karşısında daha fazla şiddete başvurulduğunu gören Mazdek tüm taraftarlarına yeni bir haber gönderdi.

İnsan öldürmenin en büyük günah olduğunu ve her kim ki bu konuda kendisini dinlemez ve durduk yerde insanlara zarar verirse kendilerinden sayılmayacağını duyurdu.

Bu duyuru hızlı yayılabilirdi lakin isyan eden köylüler yavaş yavaş yayılmasını sağladılar. Yine de sonunda Mazdek kontrolü eline aldı.

Kubâd'ın tahtı bırakması, rahiplerin ve soyluların baskısıyla olmuştur diye düşünüyordu.

Kimisi bunu kendi mücadelelerinin sonucu gerçekteşen büyük bir kazanım olarak görüyordu oysa Kubâd Mazdek'i desteklemişti. Biriken öfkeyle olayların siyasi sonuçlarını gerçekçi şekilde değerlendirmeyenlere karşın Mazdek oldukça duyarlı yaklaşıyor ve olup bitenleri daha iyi anlamaya çalışıyordu.

Çok kritik bir aşamaya gelip dayanmışlardı. Saraydaki desteklerini yitirmeleri her şeyi birden tersine çevirebilirdi.

Yanılığılı şekilde saraydaki her olaya sevinenleri uyarmak zorunda kaldı.

Neredeyse her konuda ikna ettiği Kubâd'ın tahttan çekilmesi yüzünden, ruhanilerin ve soyluların etkili hale

geleceğini ve herkesin daha tedbirli olması gerektiğini söyledi.

En büyük tehlike ise tahta yeni geçen hükümdardan gelebilirdi.

Yeni kral Kubâd'ın oğlu Hüsrev'di ve tahta çıkmalı üç aydan fazla zaman geçtiği halde ne yapacağı henüz netleşmemişti.

Ülke baştan başa kaynıyordu. İsyan alevleri gittikçe sarayı çevreliyordu.

Hüsrev yaşça Mazdek'ten küçüktü. Fakat çok hırslıydı ve isyan zamanında tahtta oturmanın kansız olmayacağını düşünüyordu.

Danışmanları, din düşmanlarına karşı tüm ordunun harekete geçirilmesi gerektiğini savunurlarken onun aklında daha farklı bir plan vardı.

Babası, Mazdek'i desteklemişti. Bu sayede rahipleri, soyluları ve tüm rakiplerini kontrol altında tutmuştu.

Kendisi de benzer bir politikayı izleyebilirdi! Daha doğrusu böyle bir görüntü vererek daha hızlı sonuç alabilirdi.

El altından her yere şu haberi yaydı:

“Hüsrev, Mazdekilere karşı babasının izlediği siyaseti sürdürecektir, isyana ve kargaşaya son verirlerse onları suçlamayacak!”

Bu haberi alan soylular kendi sonlarının geldiğini düşündüler ve asker sayılarını artırmaya baktılar. Din adamları ise her yerde fitne fesat çevirmeye devam ettiler.

Haber Mazdek ve yoldaşlarına herkesten erken ulaştı çünkü Başkentte, sarayın burnunun dibindeydiler.

Durumu iyice anlamak için isyanın şiddetini düşürecek tedbirler geliştirdiler.

Hüsrev havayı yumuşattıktan sonra bu kez doğrudan Mazdek'e haber göndermek istedi.

Babasıyla dostluklarını hatırlatan Hüsrev, fikirlerini her yerde özgürce savunabileceği güvencesiyle ve barış çağrısıyla Mazdek'i sarayına davet ediyordu.

Henüz ilk gençlik döneminden beri tanıdığı halde Hüsrev'in sözünün ne kadar güvenilir olduğunu bilmiyordu.

Öte yandan birçok yerde askerler köylere baskın düzenliyor, evlerini yakıyorlardı. Bu çağrı değerlendirildiğinde belki halkın üzerindeki büyük baskı son bulabilirdi.

Üstelik isyan, gerekli mesajı vermişti. Değişim için bir uzlaş sağlanabilirse bu durum herkes için en hayırlısı olacaktı.

Hürrem çok endişeliydi:

-Sen gitme, bir grup önden gidip niyetlerini anlayabilir. Senin gitmen çok riskli olur. Bu riski göze alamayız.

-Davet edilen benim. Ben gitmezsem sarayın niyetinin ne olduğu anlaşılamaz.

-Bu gidişin dönüşü olmayabilir, gitmene razı olamayız.

-Tamam, biraz daha düşünmek ve gelişmeleri izlemek gerekebilir fakat bu süreyi fazla uzatamayız.

Mazdek esnek yaklaşıncı Hekim de görüşünü ortaya koydu:

-Ne bugün ne yarın ne de başka zaman böyle bir görüşme olabilir! Ben tamamen karşıyım. Bir isyan yaşanmış ve bunun öcünü almak isteyeceklerdir.

Ardından Öğretmen konuştu. Mazdek ne yaparsa yanında olacağını söyledi

Mazdek biraz zaman kazanmak için, kendisine iletilmek istenen haberi kentte olmadığı için almamış gibi yaptı.

Günlerce gözüne uyku girmedi. Düşündü. Bu arada Med Dağlarından bir ses bekledi. Büyük bir savaşçı

gücünün toplandığı ve baharda harekete geçecekleri söyleniyordu.

Söylentilerin doğru olup olmadığını araştırdı. Savaşan bir güç varsa onlara mutlaka ulaşmalıydı fakat söylentiler söylenti olmayı hiç aşmadı.

Dostları kentte kendisini koruyabilirdi fakat isyanı yeni bir boyuta taşıyacak kadar savaşçı sayıları yoktu.

Med Dağlarından da haber gelmiyordu. Bu durumda ne yapabiliirdi?

Zaman elini boğazına atmış, sıkıyor ve “karar ver” diyordu.

Askerlerin saldırıları durmuştu. Kentlerden de farklı bir haber gelmedi. Ortalık sakinleşecek gibi görünüyordu.

Sonunda gitmeye karar verdi. İşin içinde bir oyun varsa bile bunu açığa çıkaracak başka yol yoktu.

Eğer oyun değilse gelişmelerin seyri tam da istediği gibi olacaktı. Oyun varsa bu da ancak davete icabet etmekle açığa çıkarılabilirdi.

Dostlarını ikna edemese de gitme konusundaki kararını değiştirmede.

Dostları saraya kendisiyle birlikte girme teklifinde bulundu fakat Mazdek bunu kabul etmedi. Bir oyun varsa, saray içindeyken dostlarının da yapabileceği bir şey olamaz ve onları da tehlikeye atmış olurdu.

Hayatının her anında büyük risklerle karşılaşmış ve bunların üstüne yürümüştü. Geri adım atmayacaktı.

Fakat yakın arkadaşları onu yalnız göndermeyeceklerini söyleyip tavır aldılar. Ya birlikte gideceklerdi ya da Mazdek de gitmeyecekti. Birlikte olmaları, güvenlik sorununu ortadan kaldırmasa da Mazdek’in ve davalarının saygınlığı için bu zorunluydu.

Mazdek bu görüşe sonuna dek karşı çıkamazdı. En yakınlarıyla birlikte bir grup oluşturdu. Samimiyet ve ciddiyeti bildiren, kararlı ve kimselerin dokunmaya cesaret edemeyeceği bir grup!

Hürrem ve hiçbir kadın bu grupta yer almayacaktı. Bunun birçok sebebi vardı.

Henüz halkın isyanı başlamadan önce Mazdekilik, kadın konusu gerekçe yapılarak karalanmaya başlanmıştı. Bunun yanında zamanın gelenekleri kadınlarla birlikte saraydaki bir kabule gitmeye olanak sunmuyordu.

Hürrem öncü bir kadın olarak grupta yer alabilirdi fakat Mazdek'le birlikte, her ikisinin aynı anda böyle bir risk altına girmesine herkes karşı çıktı.

Umut ve tereddütler iç içeydi. Zamana meydan okuyan bu cesur insanların korkacakları bir şey kalmamıştı.

Korku imparatorluğunun kalbine gideceklerdi, sarayda yeni kralla görüşecek ve başarabilirlerse halk adına bir anlaşma yapacaklardı.

Sarayda kendilerini neyin beklediğini bilmedikleri halde her şeyi göze alarak meydana çıktılar.

Komplo ve Katliam

Kurdun tövbesi ölümüdür!

(Kürt Halk Deyişi)

Başkentin ihtişamını açığa çıkaran güneş doğmak üzereydi. Fakat beraberinde bulutlar da toplanıyordu. Baharın gelmesine az kalmıştı. Mart ayı yarılanmak üzereydi.

Gökyüzünün mavisini süsleyen birkaç parça beyaz bulut, pamuk sakallı ihtiyar bir çobanla koyunlarını andırıyordu.

Havada bir hüznün vardı. Bulutlardan mı yoksa nehir tarafından gelen şarkı sesinden mi belli değildi.

Dicle nehrindeki balıkçı kayıklarından yükselen şarkı sesinin hangisine ait olduğu belliydi.

Sabahın bu vaktinde kimse onun gibi böyle yüksek sesle şarkı çığıramazdı. “Ses yolları” açılmamışken hançeresi çığlık çığlığa şarkı söyleyen kişinin seher vakti güzel sesle ancak en son şarkısını söylüyor olması gerekirdi!

Balıkçılar sabah ve akşam vakitlerinde şarkı söylemeyi severlerdi.

O, geceden balığa çıktığından seherde herkesten önce sesi açılmış oluyordu.

“Çiyakani” şarkısını söylediği, sonunda uzattığı “i” sesinden dolayı saraydan bile anlaşılıyordu. Halkın sevdiği bir şarkıydı. Dağları anlatıyordu.

Kürt balıkçı, kokmuş balık gibi mide bulandıran ve herkesi zehirleyen bu dünyada temiz kalmış tek yerin dağlar olduğunu, sırrını paylaşabileceği ve sırtını

yaslayabileceği tek dostunun dağlar olduğunu anlatıyordu şarkısında.

Şarkıyı çok içli söylüyordu:

“Dağlar sırrımı saklar! Dağlar derdimi anlar!

Dağlar yârimin ülkesi, dağlar sevgimin çilesi...”

Ezgi saray mutfağında hummalı bir çalışmaya girmiş olan görevlilerin gönlünü okşamıştı.

Birçoğu Beluc ve Kürt asıllı olan aşçılar, gelecek misafirin kim olduğunu duymuş ve en güzel yemeklerini hazırlamak için tüm hünerlerini seferber etmişlerdi.

Eskiler onu yeniden görebilmenin, yeniler ilk kez görecek olmanın heyecanını yaşıyordu.

Sarayın odalarında bir neşe havası vardı. Harem'deki Esle'nin kızları herkesten daha fazla heyecana kapılmıştı. Esle ise çaresiz bir hastalığın pençesinde kıvranıyordu.

Misafirler uzaktan görüldüğünde etraflarını saran halkla aralarına askerler girmek istedi. Öğretmenin bağırmasıyla korkup çekildiler. Saraya dek halkın sevgi gösterileriyle karşılaştılar.

Sarayın ilk girişinden sonra halk dışarıda kaldı. Atlarının üzerinde Büyük Bahçeye kadar geldiler.

Önde Mazdek, doru Mühür'ün üzerindeydi. Sağında Öğretmen ve solunda da Aslanpençe vardı. Daha geriden gelenlerle birlikte toplam sayıları on ikiydi.

Heybetlerinden gök titriyordu. Bulutlar sağa sola kaçışırken güneş, gümüş hançerinin kabzasını kavramış olan Mazdek'in elinin üstünde parlıyordu.

Onları karşılayan danışman Lirida ukalaca ve küçümseyici bir edayla silahlı halde saraya alınamayacaklarını söyledi.

Mazdek'in hançer taşıdığı duyulmuş şey değildi.

Onu görmeyeli çok değişmişti. Üzerinde eski dini tören kıyafetlerini andıran ama daha çok halkın giydiği kaba yünden iki kat beyaz bir giysi vardı.

Saçlarına aklar düşmüş, bıyıkları dağınık halde dudaklarını tümenden kapatmıştı. Sakalı, saçı kadar beyazlamamış, siyah teller yağlanmış gibi parlıyordu. Dik duruşu ona ayrı bir zindelik veriyordu.

Kavgaya değil muhabbete geldiklerini ve hançerin de dost yadigarı olduğunu söyleyip vermedi. Gerçekten de zindandan kaçırdığı Kewyaran Kevi'nin yadigarıydı. Kırmızı işlemeli bir mendile sarılı olarak belinde kaldı.

Diğerlerinde silah sayılabilecek bir şey yoktu. Buraya barış için gelmişlerdi.

Yemekli buluşma için büyük salona geçeceklerini tahmin ederlerken sarayın arkadaki Küçük Bahçesine alındılar.

Bahçe küçük olduğundan değil, adı öyleydi. Dört tarafı yüksek duvarlarla çevriliydi, zeminine de aynı taşlar döşenmişti ve adı bahçe olmasına rağmen tek bir ağaç bile yoktu.

Halk adetlerine göre yer sofrası serilmişti. Bu tavır onları onurlandırmak anlamına geliyordu!

Türlü yemekler arasında Med'lerin adedi olan büyük sinide bulgur pilavı yemeği dikkatlerini çekti. Saraydaki dostlarının bir mesajı olarak algıladılar. Birbirlerine bakıp gülümsediler.

Kral gelmeden sofraya oturmak yakışık almazdı. Onu bekleyeceklerini söylediler.

Danışman Lirida geri çekilirken bahçenin dört bir yanından askerler peyda oldu.

Güneşin yüzünü kapatacak kadar çoktular. Oyuna geldiklerini anladılar.

Savaşçılığıyla nam salmış olanlar Mazdek'i korumaya çalışsa da oradan çıkmalarına olanak yoktu. Dört duvar arasında kalmışlardı.

“Bütün Halkı Katledebilir misin?”

**“Kalbi cevher haristandır
Feryadı lal derdistandır
Kızıl kanda filizlenen
Evvel-ahir gülistandır”
(Öğretmen)**

Güneşin ışığından ve ısısından mahrum halde, ıslak ve küflü taş duvarlar arasında aç susuz tutulup iyice yıpratıldıktan sonra çıkarmayı düşündüler fakat olay duyulduktan sonra halkın tepkisini ve yaşanması muhtemel bir isyanı göze alamadılar. Her şeyi hemencecik bitirmek istiyorlardı.

Yine de kimse onları heybetli bir halde görmemeliydi! Her birini ayrı yerde tutmuşlardı. Üzerleri tozla kaplanmıştı. Solgun gün ışığında birbirlerini süzdüler. Göz göze gelenler gülümseyip selamlaştı. Aralarından sadece birine işkence yapmışlardı. Onu işkence edilmiş halde görmek hepsinin yüreğini ezdi.

Yüreklerinden ölüm korkusunu söküp atmış 12 yiğidin, uğruna ölüme gittikleri bir davaları vardı ve bu dava, onların ölümüyle baki kalacaktı!

Komploya uğramışlardı. Alçakça bir tuzağa düşürülmüşlerdi. Fakat bütün bu olasılıkları göze alarak gelmişlerdi.

Ölüm kaçınılmazdı. Ölümleriyle yeni bir yaşamın kapılarını aralayacaklardı.

Günlerden pazartesi idi yani siyah! Ay günüydü, siyah gün! Eski takvimle ayın 12. günüydü.

Kara bir gündü. Siyahtan farklı bir anlamı vardı karanın. Siyah beyazın karşıtırken kara ise iynin, doğrunun, güzelin, vicdanın karşıtıydı.

Havada çürümüş bir kentin kokusu vardı. Ölümle temizlenecek bir dünya vardı ayaklarının altında.

Halkın uzaktan bile görebileceğı, geniş ve uzunca bir tümsek üzerine yan yana dar ve derin çukurlar kazılmıştı. Geleneklere göre, ölülerin kutsandığı yerler taşlarla örölmüş kulelerin üstüydü. Ruhları serbest kalsın diye ölülerini buralara bırakırlardı. Hüsrev şimdi tersini yaparak hakaret etmeye çalışıyordu.

İlkin eski tahsildar Aslanpençe'yi bir çukurun önüne getirdiler. Bir zamanlar ayaklarına kapandığı zulmün sarayı karşısında şimdi başı dik, onurlu, özgür bir insan olarak bulunmanın gururunu taşıyordu. Bundan duyduğu hazzı kelimelerle ifade edemezdi. Yine de kralı hak ettiği kelimelerden mahrum bırakamazdı:

“Şimdi askerlerinize, sarayınıza, sülalenize küfretmemi bekliyorsanız yanılıyorsunuz. Ben ağzımı kirletmemeyi Mazdek'ten öğrendim. Sizin adınızı anmak bile ağzımı kirletir.” diye başladı ve hiçbir kralın unutamayacağı öldürücü sözünü söyledi:

“Sıpadan at olsaydı kraldan da adam olurdu!”

Geçmişteki memuriyetine atfen alaycı şekilde,

“Arz ederim!” diyerek bitirdi.

Kolları beliyle bir edilmiş, kalın bir sicimle bağlanmıştı. Ayakları da aynı şekilde bağlanmıştı. Danışmanın göz işaretiyle iki asker Aslanpençe'yi bacaklarından tutup havaya kaldırmaya çalıştı. Koca cüssesini yana devirdiler, kaldıramadılar.

İki asker daha diğer askerlerin yardımına koştu; ne yaptılarsa havaya kaldıramayınca yerde sürükleyip baş aşağı dar çukura ittiler. Çukuru yavaş yavaş toprakla doldurdular. Bedenin yarısı dışarıda kaldı.

Aslanpençe ağzını ve gözlerini kapattı, karanlığın içinden aydınlık bir dünyaya geçti. Her yerde beyaz bulutlar vardı. Bulutlara uzanıp özgür bir insan olarak uyudu.

Ardından Şêrdıl'ı getirdiler.

Şêrdıl saraydaki en azılı komutanların yüreğine korku salmış yiğit bir halk önderi, iyi bir savaşçı ve Mazdek'in en çok güvendiği köylü yoldaşlarından biriydi. İşkence edilmiş olanı oydu. Buna rağmen heybetinden hiçbir şey eksilmemişti.

Etrafta toplananlar onun güzel gözlerine acıdılar. “Niç niç” sesleriyle gözlerinin güzelliğini övdüler. Af dilemesini salık veren cümleleri bağırdılar.

O zamana dek kralın askerlerinden onun yüzünü gören kimse sağ kalmamıştı.

“Peçeli” olarak anılırdı.

Şêrdıl omuzu üzerinden güçlkle başını Mazdek'e doğru çevirdi. Mağrurdu. Gözlerinde bir parçacık hüznün belirtisi, bir parçacık üzüntü yoktu.

Mazdek'e sevecenlikle, saygıyla bakarak:

“Şeref duydum!” dedi.

O an askerler Şêrdıl'ı yere devirmek için dizlerine doğru arkadan ters kılıç darbeleriyle vurdular. Buna rağmen ayakta durmakta diretti. Fakat askerlerden biri son darbeyi, kasten, kılıcın keskin tarafıyla vurdu. Neredeyse yarı yarıya kesilen bacakları gövdesini daha fazla taşıyamadı. Yüzündeki tüm hatlara yansıyan korkunç bir acıyla, kan içinde kalan toprağa yığılıp kaldı.

Danışman, onu ve halkı küçük düşürmek için ağzından köpükler saçarak:

-Bir köylü parçasının şerefi efendisine hizmet etmekten geçer. Hizmet etmeyenin sonu işte bu şekilde sürünmektir, dedi.

Danışmanın sözleri üzerine Şêrdıl'ın gözlerine çelik bir ışıltı yerleşti. Birbirine bağlı olan iki ayağı da kanlar

içinde kaldığı halde ellerini dizlerine destek yaptı ve yeniden ayağa kalktı.

Danışman onun ayağa kalkmasına şaşırđı, gözlerini gözlerine dikti. Fakat ateş saçan öfkeli gözlerinden korkup bakışlarını kaçırdı.

O anda birden Mazdek haykırdı:

-Savaşan bir köylüden daha özgür ve daha şerefli hiç kimse yoktur! Ne mutlu sana özgür insan!

Bu sözler üzerine Şêrdıl'ın yüreği kabardı, gururlandı, gülümsedi, o kadar çok sevindi ki yürüyebilse Mazdek'e sarılıp öylece ölmek isterdi; son kez onu görmek istedi ama askerler kalkanlarıyla önünde bir set oluşturdular.

Seyredenler başını eğdi, utançlarından yerin dibine battılar. Çoğunluğu köylüydü ve kendileri için hiç savaşmamışlardı. Hatta birçoğu ömrünce efendisine hizmet etmekten başka bir şey yapmamıştı. Bazıları utançlarını yüzlerine vurmuş olan bu yiğide küfürler savurarak utanılası gerçekliklerini bastırmak istedi.

Askerler korkusuz Şêrdıl'ı baş aşağı yuvarlarken kadın ve çocukların hıçkırıklı ağılamaları duyuldu.

Bunun üzerine danışman acele etmelerini söyledi.

Askerler peşi sıra birkaçını daha çukurlara yuvarladılar.

Her bir yoldaşını baş aşağı gömölürken seyretmek diğerleri için büyük bir ıstırap olsa da düşledikleri özgür dünya için bedel ödemeyi göze almanın kararlılığı yüzlerinden okunuyordu.

Sıra Mazdek'e geldiğinde yüzü nurlanmış, Tanrının tüm ışığı onda toplanmış gibiydi.

Hüsrev gömdürdüğu insanları eliyle işaret edip Mazdek'e:

“İşte ektiğin zehirli tohumların meyvesi!” dedi.

Mazdek ise:

“Bütün halkı katledebilir misin?” diye cevapladı.

Hüsrev donup kaldı. Ne cevap vereceğini bilemedi. Elini hızla sallamakla askerlerin acele etmesini buyurdu.

Mazdek'in bir sözüne daha kalbi dayanamayacaktı. O tohum tüm halkın bağına serpilmişti. Bunu düşününce sarsıldı. Oracıkta, saray erkânının önünde yerlere düşüp rüsva olmaktan korktu.

Mazdek başka söz söylemeye gerek duymadı. Mücadelesinin tarihe bir halk hareketi olarak geçmesini sağlayan sade ama büyük sözü söylemek yeterliydi.

Eylemiyle zaten halkın bağına filizlenecek özgürlük tohumlarını atmıştı.

Çukura yuvarlanırken belindeki hançer kayıp düştü. Bulutlar hareketlendi. Güneşin önünü kapatacak kadar büyük bir kara bulut gelip tepelerinde durdu.

Mazdek toprağa gömülünce kral ve yanındakiler de bir an sessizliğe gömüldüler. Tarif edemeyecekleri bir korku yüreklerine oturmuştu. Korkuları o kadar büyüdü ki bir an önce hepsinden kurtulmak istediler.

Kalanları da hızla baş aşağı çukurlara atıp toprakla doldurmaya başladılar.

Birinde tek ayak vardı. Bu, bir ayağını direnişte yitirmiş olan ve anasının adıyla anılan yiğit Ardıl Şanaz'dı.

O zamanlar “Şanaz” bir şarkı tarzıydı. Güzel sesli anasına bu ismin verilmesi ve onun da bu isimle anılması çok isabetli olmuştu. Sonraları, sevilen ve gurur duyulan kimselere bu isim verildi. O hem bir ozan hem de demirci ustasıydı. En iyi kılıçlar onun elinden çıkardı. Şarkılarıyla gönülleri, kılıcıyla kaleleri fethederdi.

“Bir ozan bir imparatorluğu yıkabilir ama bir imparatorun tüm orduları gelse bir ozana diz çöktüremez!” sözünü haykırmıştı son anında.

Birinde ise ayaklar çok az görünüyordu. Bu da kısa boylu ama sağlam yapılı, hiç gülmeyen, hep çatık kaşlı olan Gerişkli Peştun Musa olmalıydı. Arkadaşları

arasında, memleketi Gerişk'ten ziyade, gücüne atfen “Gürz’ün Oğlu” diye anılırdı. Eşitlik ve özgürlük uğruna tüm kavgalara cesurca atılmış, gittiği her yerde halkın cesaret kaynağı olmuş, bir başına örgütlediği köylerin sayısı yüzlerle ifade edilmişti. O gün onun yüzüne bakanlar ömür boyu unutamayacakları bir çift öfkeli gözle karşılaşmışlardı. Ölüm karşısında en küçük bir tereddüt göstermeyen Musa’nın üzerine kapatılan toprak ve dışarıda kalan ayakları halen kıpırdıyordu. Öğretmenin gözü toprağa takıldı. Onun halen yaşadığını ve toprağın altında acı çektiğini düşününce gözleri doldu.

Öğretmen en sona bırakılmıştı. Onun kollarını çözdüler. Gözlerinin yaşla dolmuş olmasından başka anlamlar çıkarmış olmalıydılar.

“Mazdek’in ölümünü göreceğime gözlerim kör olaydı!” diye aklından geçenleri söylemeye degecek kimse etrafta yoktu. Musa’nın kıpırdayan toprağına bakıp kendi kendine söylenirken birden yanındaki askerler hareketlendiler ve ayaklarındaki ipleri de çözdüler.

Öğretmen buna anlam veremedi. Üzüntüsü, uyuşmuş olan kollarının ve ayaklarının acısını bastırmıştı. Gözlerindeki yaşları gören danışman onun ölümden korktuğunu sanmıştı.

Seyredenler de şaşırdı. O bir Farstı. Acaba Mazdekiler arasında bir casus muydu? Niye serbest bırakıldı ki? Kalabalık kendi arasında muhtelif yorumlar yaparken danışman Lirida sessizlik çağrısı yaptı.

Sessizlik oluşunca:

-Sen hem bizim soyumuzdansın hem de dindar bir insansın. Eğer bu dinsizler gibi ruhunun karanlığa gömülmesini istemiyorsan din düşmanımız Hürrem’in yerini söyle Krallar Kralı Şahenşahımız seni affetsin, yoksa olacakları biliyorsun! dedi.

Öğretmen meseleyi anlayınca gür sesiyle haykırdı:

-Bu toprak Mojdeg Hemedanî'nin aydınlık başıyla kutsandı! Bu toprak benim soyumdur, dinimdir, aşkımdır, hayatımdır!”

Mazdek'ten “Müjdeci” anlamında “Mojdeg” diye bahsetmişti. Bu hitap herkesin dikkatini çekti. Onu bir peygamber olarak gördüğünün işaretiydi.

Öğretmen bu sözlerin ardından hızla ölüm çukuruna atılacağını bildiği için sessizlik bozulmadan, Mazdek'in ardından ibadet edermiş gibi, bulutların arasında kaybolmakta olan güneşe yüzünü döndü ve ellerini havaya kaldırarak dokunaklı davudi sesiyle devam etti:

“Nice Güneşler doğup battı, niceleri daha doğup batacak. Kapkara bulutlara aldırmadan. Gün gelecek bu kutsal topraktan yeni bir Güneş doğacak!

Bu toprağın üzerinde batan Güneş yarın doğmazsa siz kazandınız! Güneş doğup da sabah olursa Mojdeg! Mojdeg! Mojdeg!”

Mojdeg sözünü ard arda sıralarken hemen arkasında duran askerler ayaklarına çizmeleriyle vurup ittiler. Başını çarptığı taş yüzünden çukurun dibi kanlandı.

Kanın sızdığı toprağa yağmur damlaları düşmeye başladığında son çukuru da toprakla doldurdular.

Musa'nın toprağı halen kıpırdıyordu...

532 yılının 12 Mart'ında öğleden sonra kopan fırtınada yağmur olanca şiddetiyle yağarken Hüsrev son buyruğunu verdi:

“Bunların üstüne kireç taşlarından bolca dökün ki bir daha yeşermesinler! Mazdek'ten geriye kalan ne varsa her şey yok edilecek!” diye vezirlerine emir verdi. Öğretmenin sözlerinden anladığı her neyse, bu şekilde karşılık verdi.

O sırada ölümle pençelesen ve neden bu kadar ağır hastalandığı bir türlü anlaşılmayan Esle son nefesini verdi.

Şimşekler çaktı, insanların yüreğinden sessiz feryatlar koptu, o feryatlarla gök yarıldı. Kalabalık dağılırken meydanda sadece siyah zeytin gözlü bir çocuk kaldı. Ağlamaktan gözlerinin akı ve çevresi kıpkırmızı hale gelmişti. Katledilenlerin kim olduklarını bilmesede Mazdek'in adını duymuştu. Kentte oturan bir halı ustasının oğluydu ve kendisi de küçük elleri, ince parmaklarıyla halı dokuyordu.

Mazdek'in atıldığı çukurun başında toprağa bulanmış kırmızı işlemeli mendile sarılı hançeri kaptığı gibi koynuna koydu ve koşarak uzaklaştı. Evde Mazdek'in adından hep saygıyla bahseden babasına götürecekti.

Saray komutanları Mazdek ve arkadaşlarının yüksek boylu, sağlam yapılı, heybetli atlarını kendilerine sakladılar.

Danışman Lirida kralın emri gereği Mühür'ü komutanın elinden almak istedi.

Komutan bir savaş ganimeti gibi atı sahiplenip vermek istemedi. Lakin Mazdek'e ait her şey yok edilecekti. Emir kesindi.

Sarayın bahçesine getirdiğinde çakan şimşekle aynı anda Mühür şaha kalktı, acı acı kişnedi, neredeyse elinden kaçıp gidecekti.

Danışman, fırtına ve yağmurun şiddetinden gözünü güçlkle açabiliyordu. Ata eziyet etmek niyetindeydi. Yoksa bir askere öldürtebilirdi.

Yularını bir ağaca bağladı. Atın sırtındaki “zrêhekî sîmîn” dedikleri ince metal örtü şeklindeki koruyucu zırhı çekip yere attı. Sol elini Mühür'ün boynuna doladı. Sağ elinde tuttuğu keskin hançerini boğazına çaldı.

Mühür'ün gözleri kocaman açıldı, yağmurda ıslanan karnı hızlı hızlı inip kalkıyordu. Kişnemesi bir böğürtüye, bir depreme dönüştü. Yaşlı bedenini daha fazla taşıyamadı. Arka ayaklarının üzerine çökerken ön ayakları halen yarım bükülü şekildeydi.

Boğazından fişkıran kan danışmanın ayaklarına sıçradı. Yağmura rağmen kan ayaklarında kaldı.

Yağmurun, fırtınanın içinden yükselen acı böğürtü sesini sonlandırmak için elini Mühür'ün boğazındaki geniş kesikten içeriye daldırdı. Bir kısmı kesilmiş ve henüz kopmamış damarları avucunda toplayıp çekti. Kalın bir demet ip gibi dışarıya çıkardığı damarlarına kanlı hançerini son kez savurdu.

Yerde, gözleri dehşetle açılmış kan içinde yatan Mühür vardı ama hayalinde tüm bunları Hürrem'e yapmıştı...

Hürrem ve Hekim kentteki bir dostlarının evindeyken Mazdek ve arkadaşlarının zindana atıldığını öğrenmiş ve onları kurtarmak için türlü çareler aramışlardı. Ne var ki o günlerde Sasani Sarayı, tarihi boyunca görülmemiş bir güvenlik çemberine alınmıştı. Sadece saray değil kentin her tarafı askerlerce tutulmuştu.

Hürrem uykusuz geçirdiği geceden sonra, ne olursa olsun evden çıkıp bir şeyler yapmak istediğini söyledi. Hekim engel olmasa evden çıkacak ve henüz sokağın başına varmadan ele geçmesi kaçınılmaz olacaktı.

“Biliyordum, böyle olacağını biliyordum! Gitme dedim ama engel olamadım!” diyerek kendini suçlarken Hekim şu anda aynı yanlışı kendisinin yapmakta olduğunu belirterek onu durdurmayı başarmıştı.

Hürrem'in aklı, gerçekleri çok önceden görmüş olsa bile narin ruhu acılar içinde kıvranıyordu. Mazdek ve diğer yoldaşlarının öldürülebileceğini bilse de bunu hayalinde canlandırmaya gönlü razı olmuyordu. Oradan mutlaka sağ çıkmalıydılar. Bu işin bir yolu olmalıydı.

Halkın isyanı ölümlerin önüne geçebilirdi fakat kimselere ulaşamıyordu. Böyle bir gün için yaptıkları hazırlıklar nereye gitmişti? Kimseden ses çıkmamasına anlam veremiyordu.

Aslında herkesin nerede olduğu belliydi. Rehine alınan Mazdek ve yoldaşlarına bir zarar gelmesin diye yapmayı düşündükleri eylemleri bile iptal etmiş, bekliyorlardı. Hürrem bunu bilmiyor değildi ama hep bir mucize bekler gibi kulağı gelecek haberlerdeydi. Ne var ki gelen tek haber, bir kara gün haberi oldu.

O kara gün geldiğinde yüreğinin telleri koptu. Mazdek ve arkadaşlarının halkın önüne çıkarılacağını öğrendiler. Hekim yine Hürrem'in gitmesine engel oldu.

Bulunduğu odada bir aşağı bir yukarı gidip gelirken aniden dizlerindeki derman çekildi ve yatağına uzandı. Yarı baygın halde akşama dek odadan çıkamadı.

Hekim, halkın gözleri önünde onlara bir şey yapamayacaklarını, ev sahibinin iyi bir haberle döneceğini söyleyip teselli etmeye çalışsa da Hürrem buna inanmadığını söyledi. Ama gözleri öyle demiyordu!

Hekim'in söyledikleri Hürrem'in içinde küçük de olsa bir umut oluşturdu, bir heyecan belirtisi gözlerinde parladı. Hekim bunu fark edince içten içe sevindi.

O gün neler yaşandığını akşama doğru ev sahibinden öğreneceklerdi.

Evinde kaldıkları bu dostları bir balıkçıydı ve o gün sarayın önünde toplanan herkes gibi seyretmişti yaşanan vahşeti.

Eve geldiğinde, Hürrem heyecanla yatağından çıkıp kapıya yöneldi. Balıkçının gözlerinden çeşme gibi yaşlar akıyordu. Hürrem onu öyle görünce acı bir çığlık attı, kendinden geçip yere yığıldı...

4.BÖLÜM: KALBİN SAHİPLERİ

Fırtınadan Sonra

**Düz ovaya sürülen dağlılar çok ağladı
Bir uçurum yoktu kendilerini atacak!**

“İnsan biter mi?”

Düşünen herkesin aklında bu soru vardı. İnsan öldürmekle biter mi? Mazdek’in dediği gibi tüm halk katledilebilir mi?

Kewyar savaşçıları derler ki “hangi dağda kanat açmışsak oraya dönmek, orada ölmek güzeldir.” Katliamın kendilerini kentlerde yakalayacağını bilenler dağlara çekilmiş olsalar da bundan haberi olmayanlar savaşı sürdürüyorlardı.

Yeryüzünün tüm güzelliklerini bir çırpıda kendine kurban edebilen bir sistemle savaşmak kolay değildi. Lakin bedeli büyük katliamlar da olsa insanların aklına-yüreğine düşen her yeni fikir, insanın varlığına yeni anlamlar katıyor ve yaşamı yeniden inşa etmenin yapıcı enerjisi haline geliyordu.

Evrenden insana, insandan evrene sürekli kendini yenileyen akışkanlık ve değişim sayesinde varoluş gerçekleşiyordu. Ölüm sadece bu değişimi görünür kılıyordu.

Mazdek ve arkadaşları ölümden korkmamışlardı. Fakat arkalarından yaşanacak katliamın boyutlarını tahmin edememişlerdi. Hürrem ise bunu sezmişti.

Mazdek'in sarayla ilişkisini erkenden kesmesi için çok tartışmıştı. Yine sarayın son davetinde komplo tezgahlandığını hissettiği gibi katliamın da sadece öncülerle kalmayacağını anlamıştı.

Taze ekinleri kıran büyük bir fırtına başlamıştı. Önüne geçebilecek bir güç yoktu. Hürrem halkın kendini koruyabilmesi için her yere haber göndermek istediye de ülke genelinde aynı gün büyük bir kırımın başlatıldığından haberdar olduğunda artık çok geç kaldıklarını anlamıştı.

Öfke ve intikam duygusu yaşanan ruh halini anlatmaya yetmiyordu. Yüreğin durma noktasını geldiği, aklın felce uğradığı bir andı. Doğru karar verebilmek varlık-yokluk meselesi haline gelmişti. Bir an önce gizli şekilde kentten çıkmak ve uzaklarda izlerini kaybettirmek dışında fazla seçenekleri yoktu.

Hekim, Asara'yı Gundeşapur'da kalması konusunda ikna etti.

Asara kocasını hastalıktan yitirmiş olsa da onun ailesiyle birlikteydi. En azından o güvenlik içinde kalabilirdi. Yola çıkmak riskti, kendilerini neyin beklediğini bilmiyorlardı.

Asara'yla vedalaşıp Gundeşapur'a yolcularken kendilerini bekleyen dostlarıyla buluştular.

Başkentin arka sokaklarından hızlı adımlarla ilerleyip Hekim'in şarap mahzenine benzettiği sığınağa geldiler. Bu kez onları getirenler arasında "Peçeli" yoktu. Birazdan Mazdek de gelmeyecekti. Sığınağa girme gereğini de duymayacaklardı.

Fırtına ve yağmur altında soğukta beklediler. Çok geçmeden rehberleri üç atla birlikte geldi. Dostlarıyla vedalaşıp yola çıkarken Hekim:

"At ölür itlere bayram olur! Gün ola devran döne!" dedi ve yol boyunca bir daha da konuşmadı.

...

Yola çıktıktan kısa süre sonra fırtına dinmiş yağmur da son damlalarını döküyordu. Yol uzun, yolculuk Rey kentine doğuydu.

Ne kadar da garipti: Aynı yollardan daha önce geçtikleri halde ilk kez geçiyormuş gibi her şey yabancı geliyordu. Dünya eski dünya değildi...

Yol üzerinde konakladıkları handa Mazdek hakkında konuşulanlar yüreğini bir kez daha yaktı. Sessizce, uzun uzun ağladı.

Handaki masa etrafına toplanmış olan köylü ve tüccar yolcular Mazdek ve yoldaşlarının ardı sıra, aynı şekilde katledilenlerin sayısının şimdiden on binleri geçtiğini söylemişlerdi. Bunun ne kadarının doğru ne kadarının söylenti olduğunu bilemezlerdi fakat her yerde katliamların yaşandığı açıktı.

Hüsrev Mazdek'in katledilmesinin büyük bir ayaklanmaya yol açabileceğini hesaplamış ve bu potansiyeli ortadan kaldırmak için önceden tespit ettiği on binlerce insanı sadece birkaç gün içinde katlettirmişti.

Masada oturanlar bir ayaklanma ihtimalinden bahsederken seslerini kısıtılar. Buna rağmen Hürrem konuşulardan kulağını alamadı ve gözleri dolup taşı.

Mazdek'in son anlarını, danışman Lirida'nın Mühür'e yaptıklarını "ah" nidalarıyla yazıklanarak birbirlerine anlattılar.

Hürrem bunları ilk kez duymuyordu elbet. Ağlaması da bundan değildi. Her yağmur bulutu gibi vakti gelince dökülmesi kaçınılmazdı. Yol boyunca çok dolmuştu.

Öğretmen'in son anında Mazdek'e "Mojdeg" dediğini o handa bir daha duyduklarında Hekim de göz yaşlarını tutamadı. Onların ağlamakta olduğunu fark eden hancı, hallerinden şüphelenecek olunca, Hekim bir manevra yapmak zorunda kaldı. Rehberi oğlu, Hürrem'i de gelini gibi gösterip "küçük torunum hastalıktan öldü! Ona üzülüyoruz" diyerek dikkatleri dağıttı. Handan

çıktıklarında Rehber'in de gözlerinde yaşlar biriktiğini ama kendisini güçlkle tuttuğunu fark ettiler.

Rey kapılarına varana dek hiçbirinin ağzını bıçak açmadı.

...

Rey, Part döneminin son Başkentiydi. Eski ihtişamı kalmamış; devlet merkezinden uzakta adeta büyük bir köy haline dönüşmüştü. Sonraları buranın hemen kuzeyinde Tahran kenti kurulacaktı.

Hem Rehberin hem de Hekimin burada dostları vardı. Tıp ilmine ilginin yüksek olduğu ve ender rastlanan gelişkin bir hekimlik okulunun bulunduğu yerlerden biriydi.

Mimari yapısı Part döneminin klasik özelliklerini yansıtıyordu. Çok yüksek kemerlerle örülmüş binalar baş döndürüyordu. Tek bir kemerin genişliği 20, yüksekliği 30 metreyi bulabiliyordu. Kentin bir zamanlar Part şatafatıyla parıldadığını anlamak zor değildi.

Sasani Hanedanlığı Pers dönemini sahiplenirken Part'lara ait tüm izleri silmek istiyordu. Kent yerinde dursa da devlet şatafatı ondan uzaklaşmıştı. Aslında bu hali daha doğaldı ve ilmin gelişmesi için gerekli havayı veriyordu.

Başkentten uzak olması ve bolca taraftarlarının bulunması da orayı tercih etmelerinin bir başka nedeniydi.

Rey'de kim olduklarını açık etmeden bir süre yaşadılar. Konuğu oldukları ev sahibi de buraya isyandan kısa süre önce gelip yerleşmişti.

Eski bir yapı da olsa evin birçok odası ve kocaman bir bahçesi vardı. Bu nedenle rahatlıkla sığınmışlardı.

Hürrem sabırsızlıkla sağ kalan yoldaşlarına ulaşmaya çalışıyordu fakat hiçbir haber alamıyordu. Korkunç duyumlar geliyordu kulağına. Bu da sabırsızlığını artırıyordu.

Hüsrev'in askerleri her yerde katliam yapıyor, Mazdek taraftarlarını kılıçtan geçiriyor, onların yakınlarını zindanlara dolduruyor, köyleri yakıyordu.

On binlerce insanı kılıçtan geçirmiş olduklarını kesin bir şekilde öğrenmişlerdi.

Sosyal değişim talepleri kanla bastırılıyorken Hürrem iliklerine dek hissettiği çaresizlikle boğuşuyordu. Bazen ümitsizliğe düşüp “her şey bitti mi?” diye kendine sormadan edemiyordu.

Sağlıklı düşünmek için yoldaşlarına ihtiyaç duyuyordu. Onları görmek, tartışmak istiyordu. Hekim dostu ondan daha fazla içine kapanmıştı.

Hürrem bazen ruhundaki inceliği yitirdiğini, tanrının ışığından uzaklaştığını, dinde bile tutunacak bir merhamet belirtisi kalmadığını düşünüyordu. Bu durumda aklını yitirecek hale geldiğini ve kendisine zarar verebileceğini hissediyordu. İşte o anda hekimle ilgilenerek tüm karanlık ruhları defetmeye çalışıyordu.

Hekim moral ve fiziki güçten düşmüş olsa bile hekimlik bilgisi ve yeteneğinden bir şey yitirmemişti. Dostlarının yardım isteğine cevap verdiğinde canlanır gibi oluyor, bir süre kendine geliyor, yaşama tutunuyor sonra tekrar başka bir evrene geçip kapılarını dünyaya kapatıyordu. Tek bir istisna: En kapalı olduğu zamanda bile Hürrem'i asla ihmal etmiyor, emniyetinden kendini sorumlu tutuyordu. Yoldaki rehberleri, yoldaşları bu konuda çok dikkatliydi ama Hekim yine de kendini sorumlu görüyordu.

Çevre köylerdeki taraftarlardan bazıları katliamdan nasibini almış olsa da kent merkezinde sadece birkaç kişinin zindana atıldığını duymuşlardı. Burada da her an her şey olabilirdi.

Hürrem'in o anki derdi kendi emniyeti değil, uğruna bedel ödedikleri mücadelenin ne olacağıydı. Bu konuda uzun süre kendisiyle cebelleşip durdu.

Aklındaki karmakarışık duygular, ne yapacağını kestirememenin verdiği sıkıntılar bir süre sonra değişikliğe uğradı.

Yas tutmayacaktı! Bir hedefi olanın yas tutmaya ne vakti ne de ihtiyacı olurdu.

Eğer bir emniyet sorunu varsa ve bu konuda dikkatli olmaları gerekiyorsa bunu yoldaşlarının anılarını yaşatmak için yapacaktı. Yaşayacaktı ki intikam alabilsin! Böylece Mazdek adını, düşüncelerini ve hayallerini sonsuza dek yaşatabilsin!

...

“Hep yeni başlangıçlar vardır. Yeniden başlamak her zaman mümkündür” demek kolaydı fakat öncülerin ve binlerce taraftarın katledilmesinden sonra hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı.

Mazdek ve yoldaşlarının katledilmesi mücadelenin sonu olmasa bile bir dönemin sonuydu. Yeni bir yolun başlangıcı olabilirdi fakat bu da Hürrem’in yeni durumu kavrama şekline bağlıydı.

Hürrem için yeni yol gizli bir yoldu. İki anlamı vardı:

Biri görünen anlamların ötesinde bir anlam olduğunu anlatıyordu, diğeryse katliama uğramayacak kadar saklı kalabilmekti.

Katliamın kapattığı yol eskiden açık sanılan yoldu. Oysa o yol hilelerle, komplolarla, yalanlarla, kan ve katliamla döşeliydi.

Mazdek “öldürmeyeceğiz!” derken sadece savaş dışındaki durumları kast etmiş olmalıydı.

Katleden, öldüren, yok eden bir kan düzenine karşı kendini savunmak için öldürmek zorunda kalabilirsin. Bunu yapmadığın takdirde yok olup gidersin!

İyi ama orduları yoktu Hürrem’in. Eskiden köylerde babaların, ağabeylerin baskısına rağmen güçlülkle bir

araya getirebildiği genç kızlar topluluğu kadar bir grubu bile yoktu.

Geride kimsenin kalıp kalmadığını bilmiyordu. Yüreği kan ağladığı halde dönüp de soracak gücü yoktu. Rey'den çıkmak bile onun için uzak bir hayal gibiydi artık. Penceresiz bir yer altı zindanında, derin bir kuyunun dibindeymiş gibi hareketsiz, soluksuz, çaresiz kalmıştı.

Sihirli güçleri olsa ilk yapacağı şey tüm ölüleri canlandırmak olacaktı.

Ölenlerin başka bir insan olarak geri geldiği doğruysa ruh ve fikirlerini de beraberlerinde getiriyorlar mıdır? Öyleyse yeryüzü Mazdek'in fikirlerini savunan insanlarla dolup taşmalıydı. Ruhlara, fikirlere ne oluyor, öldükten sonra onlar nereye gidiyor?

Kafasındaki bu tartışmalar bazen çok uzuyor, şakaklarındaki ağırları azdırıp kendisini günlerce hasta yatağına bağlayacak kadar da zorluyordu.

“İnsanlık henüz en büyük yalnızlık denizini görmemiştir. Şu alemi bir arada tutan ahlak aşındıkça, Mani'vi kaideler yerini maddenin ruhsuz kurallarına bıraktıkça, aç gözlülük, bencillik, bireycilik normalleşecek ve işte o zaman korkunç yalnızlık başlayacaktır” diyen Mazdek'in sözlerini anımsadı. En korkunç durumda bile Mazdek umutluydu:

“İşte böylesi bir yalnızlık içinde debelenen insanlığın kurtuluşu için tek çare tüm evrenin oluşumundaki çaredir.

O çare herkesin çoktan unuttuğu ama evrenin hafızasında her daim var olan çaredir. O çarenin adı birliktir.”

“Din eşitlik ve birlik içindir, başkasını ezmek için değil!”

“Eşitlik ve birlik yoksa insan da yoktur!” derdi.

Onun düşüncelerini hatırladıkça bir parça olsun umutlanıyor ve ardı sıra çeşitli fikirler yürütüyordu:

İnsanla Tanrı arasındaki birlik, insanla doğa arasındaki birlik, insanla insan arasındaki birlik her şeyin çaresi olabilirdi.

Mazdek derdi ki “İnsanın insan üzerindeki tahakkümü son bulmalıdır!”

İnsanın insan üzerindeki tahakkümü deyince Hürrem’in gözlerinde tüm acı çeken kadınlar canlanırdı.

Kadını ezen bir dünya vicdanını, ahlakını her şeyini yitirmiştir. Her türlü “birlik” bu yüzden kaybolmuştur.

Mazdek’e göre toplumu bir arada tutan harç ahlaklı. Ahlak olmadan birlik olamazdı.

Olan hiçbir şey yok olmadığına göre ahlak, birlik ve toplum nasıl olur da yok olabilir? Bunlar da yok olmamış, yalnızca bozulmuş ya da bizim gibi saklanmak zorunda kalmıştır!

Saklanmak?

Nasıl, niçin, nereye kadar?

Saklanmak?

En değerli hazineler saklı olanları değil miydi? “En güzel sözlerimi henüz söylemedim” derdi Mazdek.

El değmesin büyüüne, dokunulmasın diye en güzel düşlerini açıklamayı ertelerdi.

En güzel anlamlar görünmeyen anlamlardı. Onlar derindi. Derinliklerde olurdu hazineler. Onu bulup çıkarmak derinlere dalmayı gerektirir. Çıkarırken herkesin gözünü kamaştırır. Kimisi hakkını vermek ister kimisi çalmak ister.

En büyük hazine insanın kendisindeki anlam gücüdür. Kimselerin çalamayacağı bir hazinedir o.

Hürrem katliamın acı hatıraları karşısında anlam gücüyle ayakta kalmaya çalışıyordu.

Basit bir intikam peşinde koşacak olsa belki birkaç saraylı ve çevresindeki asilzadeye zarar verebilirlerdi.

Saraylıların asıl korkuları yeni fikirlerle aydınlanan toplumdu. O halde toplumla ilgilenmek daha anlamlı

olmalıydı. Bu kanaate varınca kendi kendine “toplumun aydınlanması en büyük intikam olacaktır” dedi.

Günler, geceler boyu sorgulamaları sürdü.

Gundeşapur’da bir üniversite vardı. Bazen oranın hocalarıyla tartışmalara girerdi. Onlardan Hypatia isminde bir kadın filozof ve eğitmenin adını duymuştu. Çok merak etmişti.

Hekim bir gün bu hocalara demişti ki:

“Hypatia felsefe ve bilimin Hürremi’dir, Hürrem ise toplumun Hypatia’sıdır!”

Linç edilerek öldürüldüğü söyleniyordu. Yüz yıl kadar önce yaşanan bu trajedi ve Hekim’in benzetmesi Hürrem’i çok etkilemişti. “Toplumun Hypatia’sı olmak” ona büyük sorumluluklar yüklüyordu. Bu yükün altından kalkabilecek miydi?

Yüz yıl sonra hiçbir kadın “linç edilmiş, taşlanarak öldürülmüş” denilen Hypatia’nın kaderini yaşamamalıydı. Bunun için önce kendilerini korumayı öğrenmeliydiler.

Toplumun içinde olmak en iyi korunma yöntemiymiş. Zulmün kaynağı olan saraya dayanarak kimse kendini koruyamazdı. Saraya kızdığı kadar saraydan uzak durması için Mazdek’i ikna edemediği için kendine de kızıyordu.

Ortada konuşularak halledilecek meseleler yoktu.

“Linç kültürü” devam ediyordu. Mazdek ve yoldaşları aynı linç zihniyetinin sonucunda katledilmişlerdi. Kadınlar, köylüler zaten her gün her an bir linçle karşı karşıyaydı.

Yine aynı kentte kadınlar hakkında bir Arap tüccarından işittiği söz neredeyse her gün yüreğindeki acı ve öfkeyi kabartıyordu.

Köle sahibi tüccarlar dermiş ki:

“Her sabah karını döv! Sen sebebini bilmesen de o biliyordur!”

Yüreğini yaralayan şey, bu sözü, kadınların manalı manalı gülerək karşılamaları ve kendi aralarında tekrarlamalarıydı.

Bir insan evladının bu korkunç sözü sarf etmiş olabileceğine aklı ermiyordu. Bir kalbi, bir aklı olan insan bunu nasıl düşünebilirdi? Bu tamamen yolundan çıkmış bir iman, kör bir inanç, sapkın bir din olmalıydı. Kadınların insan olmadıklarını, günahkâr olduklarını vaaz eden, linç salık veren bir din!

Sorgulanmayan, sadece körü körüne inanılan sahte bir kutsallıkla bezenmiş umutsuz bir inanç olmadan hiçbir kötülük süreklileşemez. Bu kadar normalleşip yaygın hale gelemez.

Linç artık her eve girmişti. Bu, Mazdek'in de kafasını en fazla meşgul eden sorundu. "Aile" mefhumu maalesef ahlakını yitirmişti. En ahlaksızca işler aile içinde yapılırken "ailenin kutsallığı" adı altında yapılıyordu. Bunun topluma yansıyan her türlü uygulaması ise kalın bir sahte din ve ahlak örtüsü altında gizleniyordu.

Kadını eve kapatan erkek büyükleniyor, namus sahibi oluyor; izzet, iffet adına kadını linç etme hakkını kazanıyordu. Kadınlar linç edilerek tüm namussuzluklar gizleniyordu.

Linç hakkı Tanrısal bir haktı. Dokunulmazdı. Köleler bile bu kadar ezilmezdi.

Erkeklerin kadınlar üzerindeki hakimiyetini kanun haline getiren Hammurabi'den daha ileri gidilmişti. Onun kanunlarında bile linç hakkı yoktu. Kısasa kısas vardı: "Tecavüz eden öldürülür!"

Şimdi ise her erkeğe harem kurma hakkı verilmişti. Oysa Hammurabi kanunlarında bile ikinci bir eş kurala bağlanmıştı. Aynen şöyle yazıyordu:

"Bir adam bir kadın alır da bu kadın ona bir kadın hizmetçi verirse ve çocuklarına bakarsa; ancak, buna

rağmen adam başka bir kadın almak isterse ona izin verilmez; bu adam ikinci bir kadın alamaz!”

Üstelik ayrılmak isteyen erkek kadına çeyizinden kalanları ve bağ-bahçe payını vermek zorundaydı. Ondan sonra kadın gönlünün erkeğiyle evlenebilirdi. Kölelik sisteminin baki hale gelmesi için çıkarılan kanunlardı bunlar. Yine de Sasani kanunlarından daha katı değildi.

Kölelerin bile bazı hakları vardı. Şimdi kadının tek bir hakkı yoktur. Buna karşın erkeğin linç hakkı vardır. Bu durumda kanunlarımızı kendimiz yapmalıyız!

Tanrıçaların tahtından düşürölüp haremlele kapatılan kadın gerçeğinin derinlerde yatan ve asla tümnden yok olmayan direngen karakterini yüreğinde hissediyordu. Teslim alınamaz bir gerçeklikti kadın gerçekliğı. Sadece bastırılmıştı ve yeniden açığa çıkarılmayı bekliyordu.

Toplumdaki uyanış çok geri planda olduğı halde dolaylı yoldan kadının uyanışı sayesinde gelişiyordu. Düzene karşı çıkan toplumda, erkeklerin önde görünüyor olması sadece dönemin özelliğıyle ilgiliydi. Esasen kadın kanunu dolaylı olarak hükmünü icra ediyordu. Toplumu içten yürüten ve ayakta tutan kadındı.

Hürrem buna “kadın onayı” adını vermişti. Kadın onayı dediğı şeyi ana kültürüne benzetiyor, analar toplumun analarıdır diyordu. Ona göre ana demek dayanışma ve ortak yaşam demektir.

Dayanışma olmadan toplum ayakta kalamazdı. Dayanışma kadınların öz kültürüydü. Kadının en temel özelliğini dayanışmayla ifade etmesi sadece erkeklerin ezici dünyasına karşı bir güç dayanağı değil aynı zamanda geleneksel kadına karşı bir tavidir.

Dayanışma yoksa toplumsallık da yoktu. Konuştuğı küçük büyük her kadının hafızasında yer eden bir sözü sıklıkla tekrarlıyordu: “Kadın kadından uzaklaşırsa erkeğin kölesi haline gelir!”

Toplumun toplum haline gelmesi ancak kadınlar sayesinde mümkün olabilirdi. Bu yüzden dolaylı da olsa kadın etkisi sürüyordu. Bu dolaylı rol Hürrem'in tanımıyla "onay" rolüydü. Kadının onaylamadığı hiçbir şey toplumda kabul göremezdi! Ahlaki olarak değerli bir yönü olsa da bu yol dolaylı bir yoldu, kadını özgürlüğe taşımaya yetmiyordu.

Katliam karşısında kadın nasıl var olabilecekti? Sadece "onay" konumunda olmak kadına nasıl bir toplumsal statü sağlıyordu? Bu düzeyi aşması gerekiyordu. Katliamın hesabını sormak ancak öncü bir rol oynamakla mümkün olabilirdi. Fakat böyle bir öncülük yeni bir katliama da yol açabilirdi.

Gizlilik konusu her seferinde karşısına çıkıyor ve bu da bazen perde gerisinde kalmak bazen de "dolaylı onay" mercii gibi hareket etmek konumuna doğru bir geri dönüşe yol açıyordu.

Katliamı yaşamıştı. Kaygısı katliam değil ondan doğru şekilde hesap sorabilmektir.

Katliamın acı hatıraları karşısında ne kadar zorlansa da bu katliama karşı doğan büyük öfkeyi örgütleyebilirse aslında zorbalık düzeninin sonunu getireceğine inanıyordu artık.

O güne dek farkına vardığı düşünceler onu ayakta tutmuştu. Şimdi daha farklı ve büyük düşünceler aklından geçiyordu. Hiçbir imparatorluğun ulaşamayacağı, baş edemeyeceği fikirlerle yeni bir toplumsal örgütlenmeye ihtiyaç vardı.

Toplumun her yerde parçalı olması rahipleri, soyluları ve kralı cesaretlendirmişti. Böylece direnişin bastırılmasının kolay olacağını düşünmüşlerdi. Öncüleri komployla katletmeye cesaret etmeleri bundandı.

Mazdek'in amacı zihinleri aydınlatmak, o güne kadarki düşünüş tarzını değiştirmektir. Bir de gizli olduğu halde sıkı bir toplumsal ağ örecekti. Yeni fikirler ve

toplumsal ağı! Erkek dünyasının vahşi monarşi gücü bunun önünde duramazdı. Toplumdaki aydınlanma bin yılların kötü, karanlık kaderini değiştirdiği gibi gelecek bin yılları da etkisine alacaktı. Örgütlenme ağı ise direnmelerini sağlayacaktı.

Bu düşünce şimdi Hürrem'in kadın dayanışması düşüncesiyle daha ileri bir aşamaya ulaşmıştı. Tüm toplumsal katmanlarda yaşayan kadınların birliği kadın dayanışmasından geçiyordu. Bu tabakaların ortadan kaldırılması zaman istiyordu fakat kadınlar arasındaki dayanışma için çok fazla zaman kaybedilmişti. Bundan sonra kaybedecek bir an bile olamazdı.

Yaşadığı toplumda bu tarz düşünceler o güne dek ne işitilmiş ne de hayali kurulabilmişti. Hayal bile edilemez olanla karşılaşınca düşmanlarının iradesi kırılacak, kadınlar ise yitirdikleri tüm zamanlardan intikam alırcasına yeni bir coşkuyla dolup taşacaklardı.

Hürrem, toplumu eski ve yeni düşüncelerin toplamına benzetiyordu. Biri olmadan diğerrinin ayakları havada kalırdı. Geleneği reddetmiyor fakat var olanın da değişmesi gerektiğini savunuyordu.

Düşüncenin gücüyle tanıştığından beri, toplumun yeni düşünceler sayesinde tüm acılardan kurtulacağına inanıyordu.

Ömrünü bu düşüncelerin şekillenmesine vermiş olan Mazdek'in yanındayken kendini güçlü hissediyordu; şimdi güçsüz değildi ama yalnızdı. Yalnızlığını sadece toplumsal düşünceyle giderebiliyordu.

Toplumsal düşünce, kadının düşünce şekliydi.

Mazdek'e karşı yapılan en büyük saldırı kadına yaklaşım konusunda olmuştu. Kadın-erkek eşitliğini savunmasına karşılık yapılan iftiralar aslında Mazdek'ten ziyade kadınlardan duyulan korkunun ifadesiydi.

Yeni düşünceleri yeni bir din şekline dönüştürmeye çalışan Mazdek'in mirasçısı olarak aynı yoldan

yürüyecekti fakat her şeyi kadın özgürlüğüyle ele alacak, iktidara karşı kesin ve net olarak toplumu esas alacak ve bir de gizli hareket edecekti.

Hüsrev'in yaptığı katliamın ardından baskılar sınırsız hal almıştı. Buna karşı direnişi aynı şekilde sürdürmek daha fazla zarar verirdi. Direniş parçalı olacak ve geçmişin tekrarını yapacaksa, kurtlara kolay av malzemesi olmaktan öteye gidemezdi.

Yaşanan direniş, Sasani İmparatorluğunu yıkmayı hedefleyen bir direniş değildi. Zihniyette ve toplumsal yaşamda bir değişimi hedeflemişti. Buna rağmen katliamla bastırıldı. Bu durumda hedefini büyüten, tarzını değiştiren, kendisini koruyabilen ve sürekliliğini sağlayabilen bir direniş sonuç alıcı olabilirdi.

Devlet onları hedef haline getirmişti. Şimdi de onlar devleti hedef haline getirebilirlerdi. Bu da mümkündü ancak Sasani Hanedanlığı gitse bile, başka bir hanedanlık devletin başına geçer ve aynı zulüm düzenini sürdürebilirdi. Eğer toplum örgütlü olursa, zorba hanedanlar dönemi bitirilebilirdi.

Bu yüzden Hürrem, devletin dışında bir alanda mücadelesini sürdürecekti. Bu da toplumun içiydi.

Toplumun içi, devletin dışındaydı.

Toplum üzerindeki baskısı nedeniyle zorba devleti de her fırsatta hedef haline getirmekten vazgeçmeyecekti fakat önceliği toplumun örgütlenmesine verecekti.

Yeni bir dinsel anlayış etrafında toplumun birliğini sağlamaya çalışan Mazdek gibi yapacaktı fakat bir farkla; devletin yıkamayacağı bir toplumsal örgütlenmeyle mücadelesini sürdürecekti.

Hürrem “devletin tutumu ne olursa olsun, toplum özgür yaşamayı esas almalıdır” diyordu. Toplumun özgür ruhunun devletten daha güçlü olduğuna inanıyordu.

Toplumun yasaları toplumun ruhuydu ve bu da kadın tarafından örülmüştü. Bu yüzden toplumun yasaları

özgürlüğün yasalarıydı. Yeni toplumu da ancak kadınların öncülük yaptığı özgürlük yasaları kurabilirdi.

Yasa demek din demekti. Hürrem bu konuda zorlanıyordu...

Bir kadın dini olmadan bozulmuş din karşısında durmak zordu.

Dini esaslara göre kadınlar hiçbir şansa sahip değildi. Mevcut dinlerin hiçbiri kadına hitap etmiyordu. Tüm insanlığa hitap edebilecek bir din ancak kadın dini olabilirdi.

Kadınların dini, Tanrıçalar zamanının toplumsal kültürüyle şekillenmişti. Bu kültür kadın kültürüydü. Buna inanıyordu.

Kadının ayrı bir gücünün olduğunu Mazdek'den çok daha derin bir şekilde fark etmişti. Sarayın gölgesi Mazdek'in bu yanının derinleşmesine engel olmuştu fakat Hürrem hem bir kadın olduğundan hem de hep toplum içinde yaşamayı esas aldığından özgürlük bilinci ve duyguları daha derin hale gelmişti.

Toplumun birliğini sağlayacak olanlar da kadınlardı.

Yeni tanıştığı köylüler arasındaki bir sohbetinde “kadınlar birlik olmadan toplum birlik olmaz!” dediğinde kadınların çok büyük bir sempatisini kazanmıştı. Bu sözün bu kadar büyük etki yaratacağını kendisi bile tahmin etmemişti. Bunun üzerine yoğunlaşmalarını derinleştirmiş ve:

“Kadınların birbiriyle dostluğu, samimidir, paylaşıdır, koruyandır ve birleştirendir! Kadın ruhu birleştirici ruhtur!” şeklinde bir sonuca ulaşmıştı.

Toplumun birliğini sağlamak konusunda tartışıyor, herkesin görüşünü dinliyordu.

Birlik demek dayanışma demekti. Toplumun ortak yaşamı, dayanışma üzerine kuruluydu. Birliğin harcı olan

dayanışma ruhu zayıfladığından beri yaşam kadınlar için daha fazla zorlaşmıştı.

“Ana kültürü” dediği “ortak yaşam” ve “dayanışma” sayesinde birlik başarılabilirdi.

Yakın çevresine bu sözü ve anlamını anlattığında insanların ufku açılıyor, o güne dek hiç hissetmedikleri duygularla dolup taşıyorlardı.

Bu bir kadın dayanışması ve kadın isyanıydı.

Neticede kadın dayanışması olmadan hayatın olmayacağını fakat tek başına dayanışmanın da erkeklerin binlerce yıllık imparatorlukları karşısında sonuç alıcı olamayacağı fikrine ulaştı.

Dayanışma, birliği doğurur, birlik ise mücadele gücünü!

Onun birlikten anladığı, mücadele eden kadınların birliğiydi. Ortak yaşam için kadın dayanışmasını bu şekilde tanımlamıştı. Mücadele etmeyen kadının birlik oluşturması mümkün değildi.

Kadınların mücadele için birlik olması fikri isyanların en büyüğü ve asla söndürülemeyecek olanıydı. Bu sayede toplumsal kültür canlanacak, direniş gelişecek ve toplumun içindeki tabakalara, ayrımcılığa son verilecekti. “Asırlar boyu sürececek” olan tüm direnişlere ruh ve can veren düşünce de işte buydu.

Kadınların mücadele eden bir birlik haline gelmesi hayali onu heyecanlandırıyor, yaşama tutunmasını sağlıyordu.

Mazdek’in inancını savunan kadınlar vardı fakat onlar da birbirlerinden kopuktular. Mücadele etmek isteseler de toplumun içinde kayboluyorlardı. Kayboldukları toplum ise sindirilmişti.

On binlerce erkek ve sayısını öğrenemedikleri kadar çok kadın katliamdan geçirilmişti.

Belki de bu yüzden Mazdek ve yoldaşlarını koruyamadıkları düşüncesi yüreğindeki yangını

büyütüyor, bir yandan acı veriyor bir yandan da kadınların öncülük yapacağı birlik fikri kurtuluş kapısı gibi gözünde büyüdükçe büyüyordu.

Ne kadar sorup soruşturdularsa da katliamda kaç kadının öldürüldüğünü tam öğrenemediler. Katledilen önemli sayıda kadın vardı ve bunların da çoğunluğu toplum öncüleriydiler. Yine de her yerde erkekler çok fazla katledilmişti. Resmi ağızlarda sadece ilk gün 12 Bin erkek öldürülmüş denilse de gerçek sayı bunun iki katından bile daha fazlaydı. Sonraki günlerde bu sayı çok daha fazla artmıştı.

En çok erkekler öldürülmüş olsa bile katliamla estirilen fırtına en büyük darbeyi kadınlara vurmuştu. Tüm kadınların tutunduğu dal, kadın-erkek eşitliğiydi. Fırtına bu dalı kırmıştı. Kadınların harekete geçme zamanıydı.

Hürrem fırtınanın dinmesini beklemekten yana değildi. “Dar boğazdayken dünyanın sonuymuş gibi hissedersin ama oradan çıkınca onca zahmete katlanmaya değdiğini anlarsın. Yeter ki o gayreti göster!” diyerek harekete geçme düşüncesini savunuyordu.

Hekim “bekle” diyordu ama Hürrem “Bu fırtına dinmeyecek, dinse bile bir fırtına daha kopacak! Bu fırtınayı bu kez biz yaratacağız, asırlar boyu esecek!” diyordu.

Hekim zaman konusunda pek umutlu değildi. Bunca yaşananlardan sonra yaşlı bedeninin daha fazla dayanamayacağını da biliyordu. Sağlığı bozuluyordu. Hiçbir ilaç, zamanın etkilerini önleyemiyordu. Tek tesellisi Hürrem’in yaşıyor olmasıydı.

Ömrünün son zamanlarında Hürrem’in yanında olmaktan daha büyük bir onur düşünemiyordu. Hürrem’in Tanrıçalardan farksız olduğuna inanıyordu.

Bugünden sonra kurtuluşun bir erkek peygamber eliyle değil bir kadın peygamber ya da bir Tanrıça eliyle olacağını düşünüyordu.

Din ve inanç konusunda başkalarına benzemiyordu. Kimsenin aklına gelmeyen düşüncelere kapılıyordu. Ona göre dinsiz-inançsız bir yaşam bitkisel bir yaşamdan farksızdı.

Hekim inançlı bir insandı fakat dönemine göre çok farklı arayışları vardı. Birçok erkek peygamber gelip geçmişti, bundan sonra da ne kadar gelip geçse de bir kadın peygamberin ya da bir tanrıçanın gücü olmadan kurtuluş hep hayal olarak kalacaktı. Bir kadın peygamberle bir tanrıçanın farklı olmayacağını düşünse de bu düşüncesi bazen tanrıçadan yana ağırlık kazanıyordu. O tanrıçanın Hürrem olduğundan kuşkusu yoktu.

Bu fikrini Rey'deki hekim dostlarıyla paylaştığında onlara bir soru sordu: "Bir Tanrıça değil de nedir?"

Hekim bu soruyla erkeklerin acılı Hürrem'e yanlış yaklaşımlarının da önünü almayı amaçlamıştı. Hürrem isterse elbette bir erkekle gönlünü paylaşabilirdi ama erkeklerin yanlış girme eğilimi çok güçlüydü. Bu yüzden Hürrem'i onlara anlatma ihtiyacını duyuyor, kalbini kırmalarının önüne geçmek istiyordu. Hürrem'in bu tür olaylara karşı yeterince güçlü olduğunu bilse de kendince tedbirler geliştirmeye çalışıyordu.

Kendisi birçok kenti gezmişti, burayı da biliyordu. Fakat Hürrem'in yabancı olduğu bir kente gelmişlerdi. Buradaki yaşam bazı yönleriyle diğer kentlerinkine benzese de kendine has yanları da vardı. Üzerlerindeki baskı başka yerlere göre daha azdı. Devlet buraya ne doğrudan bir baskı kuruyor ne de yardım ediyordu.

Kentte bulunan Mazdek taraftarları katliamı duyunca kendilerini gizlemişlerdi. Hürrem onlara bir zarar gelmemesi için uzun süre ne sordu ne de ilgilendi.

Hekim'in ateşler içinde hasta düştüğü bir gün hekimlere haber verdiyse de bir gelen olmadı. Haber gönderdiği ev sahiplerinin 16 yaşındaki oğlu Hoşeng, kimselerin gelmemesi üzerine hasta yatağındaki ihtiyara kendisi müdahale etti. Onu bir atlı arabanın tahta sedirine yatırıp hastalara da bakılan hekimlik okuluna götürdüler.

Hürrem de beraberlerinde gitti. Dostluklarına rağmen tanıdıkları iki hekimin tavrına anlam verememişti. Gelmemelerinin çok önemli bir sebebi olmalıydı. Belki de başlarına bir bela gelmişti. Gözleri onları aradı ama yabancı bir-iki hekim dışında kimseyle karşılaşmadı. Dostlara ne olmuştu? Rehber de ortalıkta görünmüyordu.

Hekim müşahede altına alındı ve Hoşeng refakatçi olarak kaldı. Hürrem sorup soruşturarak dostları olan hekimlerin akıbetini öğrendi. Kentin garnizonuna çağırılmışlar ve bir daha onlardan haber alınamamış!

Hekim'in yanında kalmak istese de gece kadınların kalmasına izin yoktu. Bu yüzden hava kararmak üzereyken evine dönmek için yola çıktı.

Henüz ilk adımlarında birilerinin kendisini takip ettiği hissine kapıldı. Kendi kendine “Bu kadar geç kalmamalıydım” dedi.

İlk sokağa girdiğinde yana sarkan ellerinde gümüş parıltı saçan kısa kılıç taşıdıkları belli olan iki kişinin kendisine doğru geldiğini gördü. Yerinde bir an duraksadı. Geri mi gitse devam mı etse daha iyi olacaktı? Tedbirsiz davranması yüzünden kendine kızacak vakti bile olmadı. O an sadece kendini savunabileceği bir çare düşündü. Savaşçı yeteneklerinden yoksun olmasa da o an karşılaştığı tehlikenin düzeyini kestiremedi.

Sayıları bu kadar mıydı?

Geriye doğru kaçmaya kalksa ona yetişmeleri zor olmazdı. Elleriindeki kılıçlardan birini almayı başarabilirse belki daha iyi olurdu. Ter içinde kaldı.

Henüz karar vermeden nerden çıktığını anlamadığı başka iki kişi diğerleriyle aralarına girdi ve boğuşmaya başladılar. Karşılıklı parlayan hançerlerin havada birkaç kez savrulması ardından ikisi yere yığılırken diğer ikisi hızla gözden kayboldu.

Bir anda yaşanan olayın etkisiyle ayakları yere sabitlenmiş gibi bir süre orada kilitli kaldı. Az ötesindeki cesetlerin üzerinden geçip evine mi gitmeli yoksa dönmeli miydi? Belki de ölmemişlerdi. Ceset hissine neden kapıldığını da anlamadı. Gidip bakmayı düşündü. Sonra yerde öylece kıpırtısız kaldıklarını görünce vaz geçti.

Kimdi bunlar? Saldırganlar kimdi? Onu koruyanlar kimdi? Kendisi mi hedefteydi yoksa tesadüfen bir olaya mı tanık olmuştu?

Kirletilmiş sokaklarda sebepsiz cinayetlerin işlendiği bir zamandı fakat bu kentte böylesi olaylar pek duyulmuş değildi.

Birçok düşünce ışık hızıyla kafasından geçti ve korkusunu bastırarak gerisin geri okula döndü.

Kapıdaki bekçi onu içeriye alamayacağını söylediyse de Hürrem hiç konuşmadan içeriye girip Hekim'in yattığı odaya girdi. Hekim uyuyordu, Hoşeng ise oturduğu iskemlede uyukluyordu. Kapı eşiğinde hafifçe öksürerek geldiğini belli edince genç yerinden fırladı.

“Bir şey mi oldu?” diye sordu.

Hürrem az önce yaşananları fısıltıyla anlatırken çıranın yaydığı sarı solgun ışıktaki Hoşeng'in sağ elinden parmakları arasına inceden süzülüp kurumuş olan kanı fark etti. Sebebini sormadı. Sabaha dek Hekim'in başucunda bekledi.

Haremin Gizli İncisi Şoşan

Kuru bir yaprağın öncesi vardır yemyeşil Kuru bir dalın bahar hayali...

Esle ölüm döşeğindeyken baş ucunda bekleyen kızlardan biriydi Şoşan. Esle'nin tüm çirkin iftiralarının en yakın tanığıydı. Mazdek ve yoldaşlarının katledilmesinden onu sorumlu tuttu ve içinde biriken kinle saraydan kaçtı.

Esle'nin kızları onu büyötmüşü. Ailesini hiç tanımamıştı. Babil sürgünü Yahudi bir aileden koparıldığı dışında en küçük bir bilgi sahibi değildi. Esle'yi anne yerine koymuştu. Ailesi onlardı ve sarayda büyümüşü.

Tüm Esle kızlarını kışkandıracak kadar güzeldi. Dizlerine dek gelen siyah saçlarından yasemin kokuları saçılırdı. 14 yaşına geldiği halde boyu Esle'yi geçmişti. Sarayın kabuktaki incisiydi. Kabuğundan çıkarmak için uğraşan herkesi bir şekilde atlatmayı başarmıştı.

Esle erkeklerle olmaya başladığında henüz 12 yaşındaydı. Aynı şey Şoşan'ın başına gelmesin diye onu kanatları altına almıştı.

Kralıçeden sonra sarayda sözü en çok geçen kadını Esle. Kralın gözünde ise sadece cariyelerden biriydi ve daha fazla değer vermiyordu. Bu yüzden ona karşı çok derinden gizli gazez beslemişti. Kral'dan nefret ediyordu. Şoşan'ı ondan uzak tutuyor ama gelecekte kral olacak prensin de ilgisini çekmesini sağlamaya çalışıyordu.

Şoşan'ı geleceğin kraliçesi olarak hayal ediyordu. “Kraliçeler Kraliçesi” unvanını alması için elinden geleni yapmaya başlamıştı bile. Bu yüzden ona yanaşmaya çalışan tüm erkeklerden uzak tutmaya çalışıyordu fakat saraylı erkekler avcı köpekleri gibi sürekli peşindeydiler.

Şoşan ilk kez 17 yaşındayken resmi bir sahtekâr din görevlisinin tecavüzüne uğramıştı. Esle bu olayın duyulmasının kendisinin hesaplarını alt üst edeceğini biliyordu. Bir süre duyulmadı fakat tekrarı yaşanınca Esle bu tecavüzcü adamın ne olduğu anlaşılmayan bir zehirle ölmesini sağladı.

Zehirleme olayından sonra Şoşan Esle'den çok korkmaya başladığı gibi adeta kölesi haline geldi.

O günden sonra Esle'nin yaklaşımı da değişmiş ve Şoşan'ı kontrolüne almak istediği erkeklerle karşı kullanmaya başlamıştı. Buna kral da dahildi!

Şoşan bunca eziyetten ve Esle'nin ölümünden sonra saraydan kaçtığında yaşı 28'i bulmuştu. 28 yıl sarayda yaşadktan sonra kaçma fikri Mazdek'in eşi Hürrem'e ulaşma arzusundan kaynaklanmıştı.

Saraydaki Esle iftirasını ona anlatırsa o güne kadarki tüm günahlarından arınacağını düşünüyordu.

Mazdek'in katledilmesi Esle'nin suçuydu ama sırrın ortağı olunca kendisini de bu suçun ortağı gibi hissediyordu. Tanrı inancı tüm benliğini sarmıştı. Hayatının tek gayesi Hürrem'e ulaşp gerçeği açıklamaktı.

Oysa Hürrem herkesten daha iyi biliyordu tüm o iftiraların kaynağını. Şoşan bunu düşünecek durumda değildi. Onun için önemli olan da bu değildi. Önemli olan kendisinin bunları Hürrem'e bizzat anlatmasıydı.

Ondan af dileyecekti. Hürrem'in affıyla Tanrının affı gerçekleşmiş olacaktı. Onun için bu kadar önemliydi.

Ona nasıl ulaşacağını bilmesede saraydan kaçmıştı ve geri dönüşü yoktu.

Saraya halı getiren adamın oğlunu tanıyordu. Onun kendisine yardım edeceğini düşündü.

İlk karşılaşmaları halı örülen yerlerinde olmuştu. Esle'yle birlikte oraya gitmişlerdi. Esle her zamanki oyunlarından birinin peşindeyken o da halıların nasıl dokunduğunu hayranlıkla seyre dalmıştı. Orada halıcının oğluyla karşılaştıklarında ona karşı sıcak hisleri uyanmıştı.

Saraya halı getirdiklerinde yine görmüş ve bu kez onunla konuşmuştu. 17 yaşından önceki zamandı ve Esle onu kraliçeliğe hazırlıyordu. Halıcının oğlunun ondan uzak durmasını sağlayan da Esle'ydi ve bunun için ne yapmışsa Şoşan'ın haberi bile olmamıştı.

Bunca zaman sonra onu aynı yerde bulmayı umuyordu. Başka gidebileceği bir yer, yardım isteyebileceği kimse yoktu.

Böylece onu bulmuştu. Evlenmiş çoluk çocuğa karışmıştı. Halıcı, Esle'nin kendisini tehdit ettiğini ve bu yüzden ondan uzak durduğunu anlattığı gibi her türlü yardımı da esirgemeyeceğini söylemişti.

O da Esle'nin yaptığı kötülükleri ve iftiraları anlattı. Bu yüzden Hürrem'e ulaşmak istediğini söyledi.

Halıcı, Hürrem adını anmanın ölümle eş olduğunu söyledi. Korkuyordu.

Buna rağmen yardım edeceğini de söyledi. Fakat ne Hürrem'in ne de Mazdek takipçilerinden kimselerin nerede olduğuna dair bir fikri yoktu; kalıp kalmadıkları bile şüpheliydi.

Onlara sempatiyle baktığı halde hiçbir zaman fikrini açık etmemişti. Kewyaran'la gizli ilişkisi vardı. Bu zamanda onlara da nasıl ulaşabileceğini bilmiyordu. Tek bir ihtimal aklına geldi.

Halı dokuyan kızlardan birinin Başkente yakın köyü isyan sırasında yakılmıştı. Bu kız bir şey biliyor

olabilirdi. O da bilmiyorsa sorup öğrenebileceği hiç kimseyi tanımıyordu.

Halıcı kız kendisinin sınıandığını düşünerek başta hiç oralı olmadı fakat Şoşan'ın çok ısrarlı ve ağlamaklı halinden etkilenince bir ipucu verdi.

Halıcı kız da doğrudan onları tanımıyordu fakat kentin değişik yerlerine dağılmış olan kendi köylülerine sorabileceğini söyledi.

Şoşan'a Tanrı ışığı yol göstermiş ve onu buraya getirmişti. Çünkü halıcı kız Kewyar savaşçılarından bilgi kaynaklarından biriydi. Onları Kewyaran diye bilmiyordu elbet. Onun bildiği tek şey köyünü yakan saraya düşman olduklarıydı.

Şoşan halıcının ailesinin konuğu olmuş ve gizli tutulup korunmuştu. Nereye gideceğini düşünüp bir çıkar yol bulmaya çalışırken kalabileceği başka yer de yoktu.

Günler sonra eve gelen bir yabancı onunla konuşmak istediğini söyledi.

Aradığı kapısına gelmişti...

Aslanpençe'nin Oğlu, Ben ve Mızrağım!

**Ölüme koşarken dolu dizgin
Sağanak hayata tutunursun
Umut mevsiminde**

Hekim hayatta kalma mücadelesini bıraktığı için okul hastanesinde fazla yaşamadı.

“Mezarı sonsuza dek ıssız kalacak, tıpkı Habil’in mezarı gibi!”

Hürrem bu sözleri Hekim’in mezarı başında toplanan ev sahiplerinin aile fertlerine mi, Rehber’e mi yoksa kendi kendisine mi söylemişti, belli değildi.

Cenaze töreninden sonra Rehber bu kentin artık güvenli olmadığını; daha yukarılarda Xorasan taraflarında dostlarının ve taraftarlarının olduğunu, oraya gidebileceklerini söyledi.

Hürrem mücadele kadınıydı. Rey’e saklanmak için gelmişlerdi fakat saklanırken bile halkın gönlünü fethedecek işler yapacaklardı.

“Hiçbir yere gitmiyoruz!” dedi kesin ve kararlı bir ses tonuyla. Rehber sadece başını eğdi ve “siz nasıl isterseniz!” demekle yetindi.

Hürrem’in kim olduğunu iki hekim dostları dışında kimse bilmiyordu. Rehber ve Hoşeng’i de ekleyince dört kişi ediyordu.

Hekimler bir süredir kayıptılar. Rehber’den onların akıbetini araştırmasını istemişti. Bir sonuca ulaşmak kolay değildi çünkü hiçbir iz yoktu.

O sıralar Sasani sarayında Hürrem hakkındaki söylentiler çok konuşuluyordu. En çok öne çıkarılan söylenti Hürrem'in Mazdek'in intikamını almak için silahlı bir grup oluşturmak istediğiydi. Bunu da şuna bağlıyorlardı: Mazdek katledilince Hürrem'e “şimdi ne yapacaksın?” diye sormuşlar. O da “Xom u Rım” demiş. Ben ve mızrağım!

Ayrıca o güne dek ismi farklıymış da o günden sonra Xom u Rım'dan hareketle adına Xorem dendiği anlatılıyordu.

Saray çevresi korkuları büyüterek düşmanlık üretmede ustalaşmıştı. Bu nedenle Hürrem hakkında türlü söylentiler çıkarıyorlardı. Oysa adı doğuştan Hürrem'di fakat mücadele yöntemi konusunda yeni arayışlar içinde olduğu doğruyd.

Katliamdan sonra intikam duyguları büyümüş ama hemen harekete geçmemiş, bilgece bir tutumla derinden ve gizli şekilde halkı örgütlemeyi düşünmüştü.

Saçlarından yanaklarına sarkan gümüş rengine dönmüş birkaç tel kendisindeki bilge kadın havasını daha da pekiştirmişti. Eskiden uzun perçemini serbest bıraktığı gibi beyazlayan saçını da öylece bırakıyordu. Buna rağmen genç ve dinamik görünüyordu.

Boynuna pamuklu ince kırmızı bir atkı bağlıyordu. Katliamdan beri onu hiç çıkarmamıştı. Ayakkabıları yıpranmış olduğu halde yenileriyle değiştirmiyordu.

Bir yüzüne kralın başını diğer yüzüne kutsal ateşi resmettikleri Sasani paralarından Rehber'in yanında kendilerine yetecek kadar vardı. Rehber'e bunları nerden bulduğunu da sormuş değildi. Aklının bir köşesinde, bir zaman gelir bunlar lazım olur diye bir fikir de vardı elbet.

Ortak yaşam ilkelerini uyguladığı köylerden çok uzakta da olsa kendisi için değişen bir şey yoktu. Bu bir zihniyetti, bir yaşam tarzıydı. Nereye giderse gitsin değişmezdi.

Kentin artık güvenli olmadığını söyleyen Rehber'i yanına çağırdı ve kendisiyle açık konuşmasını söyledi:

-O iki adamı neden vurdunuz?

Rehber aniden ve direkt böyle bir soruyla karşılaşınca boynunu büktü. Hürrem:

-Kaldır başını ve bir daha asla eğme! Ne olursa olsun!

Rehber başını kaldırıp Hürrem'e baktı. Kızgın olup olmadığını anlamaya çalıştı. "Öldürmeyeceğiz!" diyen Mazdek'in sözleri kulaklarında çınladı:

-Niyetimiz öldürmek değildi.

-Peki öldüler mi?

-Galiba!

-Kimdi onlar?

-Bir süredir kaldığınız evi ve sizi takip ettiklerini fark etmiştik. Casus olarak kente dışarıdan geldiklerini öğrendik. Yanlarına sokulduğumuzda gözünüzün kenarındaki yıldız işaretinden bahsediyorlardı. Sanırsız o gün sizin kim olduğunuzu anlamışlar.

-Yine de öldürmemeliydiniz. Üstelik hekim dostlarımızın kaybolmasıyla da alakaları olabilir.

-Söylemesi zor ama hekimlerin artık yaşadıklarını sanmıyoruz.

-Hiçbir iz yok mu?

-Yok ama ikisinin aynı anda kaybolması ve ardından casusların size saldırmaya kalkması aklımıza başka bir olasılığı getirmiyor. Muhtemelen kaçırıldılar ve işkence edildiler, sizin adınızı öğrenince de öldürüldüler.

Hürrem gerçeği bildiği halde sordu:

-Yanındaki kimdi?

Rehber biraz duraksadıktan sonra yanındakinin Hoşeng olduğunu söyledi.

Hürrem o an kızgınlığını belli etti:

-O henüz çocuktur!

-Yaşı küçük ama fiziği ve eğitimi iyidir.

-Nasıl yani? Kimden eğitim almış? Ne eğitimi almış?

- Hoşeng 12 yaşından bugüne dek eğitim görmüş sağlam bir yoldaşımızdır! Bu konuda dostlarımızın yardımını oldu.

“Dostlar” denilen kimseleri, Mazdek’le görüştükleri gizli sığınaktan beri sürekli etrafında görüyor, duyuyordu.

Hoşeng’den yoldaş diye bahsedilmesine şaşırırdı. Evlerinde kaldıkları ailenin bağlılığı dikkatini çekmişti fakat Hoşeng’in durumunu asla tahmin edemezdi.

Hürrem sorduğunda babalarının Başkentte çalıştığını söylemek dışında başka bir şey söylememişlerdi. Oysa babaları isyanda öldürülenler arasındaydı. Hürrem’in acısı üzerine kendi acılarını konuşmak istememişlerdi.

Hoşeng’in yaşı annesi ve bacısı Hürrem’in kim olduğunu önceleri bilmiyor olsalar da Hoşeng baştan itibaren biliyordu.

Hürrem asıl şoku Hoşeng’in Aslanpençe’nin oğlu olduğunu öğrendiğinde yaşayacaktı.

Böyle bir durumla karşılaşmış olmayı mucize mi saymalıydı, tesadüf müydü yoksa Tanrı’nın bir mesajı olarak mı görmeliydi?

Bu durum kararını kesinleştirdi. Tüm katliama rağmen Hoşeng umudu temsil ediyordu. Mücadele sürecekti. Hoşeng’in varlığı ondaki bu duyguları çok güçlendirdi.

Hekim dostlarının belirsiz akıbeti ve yaşanan olayın üzerine bir de Hoşeng gerçekliği gelince harekete geçmesi gerektiğini düşündü.

İlkin gizlenebileceği yeni bir yer bulmalı ve ardından da kentteki taraftarlarını toparlamalıydı.

Doğrudan kendisi mi halkın karşısına çıkmalı yoksa yoldaşları vasıtasıyla mı ilk çalışmalarını yapmalıydı?

Sınanmış iki yoldaşıyla birlikteydi. Nasıl yapacağını tam netleştiremedi, her iki durumun da iç içe mümkün olabileceğini düşündü. Harekete geçtikten sonra ardı gelirdi ne de olsa. Bugünden sonra bir anını bile zayi edemezdi. Günlerin ne getireceği bilinemezdi.

Üstelik intikam ateşiyile yanan nice yürekler, kentin hiç de uzak olmayan bölgelerinde onun gelişini bekliyordu!

Yaşayan Her şeyin Annesi Tanrıça Arinna

Ağaç susuz güneşsiz İnsan umutsuz kalınca ölür

Denizler, çöller, dağlar da olmasa dünyadan kaçıp sığınacak yer bulunur muydu?

“Suskunluk!”

Belki de her zaman her yerde sığınılacak ve en kolay gidilen yer suskunluk diyarıydı.

Oradayken ilkin bildiği tüm kelimelerden daha fazlasına ihtiyacı olduğunu düşündü. Sonra ne yapmak istediye sadece aklından geçirmesinin yeterli olduğunu fark etti. Sonra aklından geçirmeye bile gerek olmadan hisleri sayesinde yaşayan her şeyle iletişim kurabildiğini anlayınca suskunluk diyarının dilini çözdüğünü düşündü. Yine de tam rahatlamadı, şüphelerinden kurtulamadı.

Ruhu kanatlanmış kelebek gibi uçuyorken bile içinde bir huzursuzluk vardı. Ne arıyorsa bulamıyordu!

O anda bir ses işitti:

“Aradığın her şeyin annesiyim ben!

Tüm Tanrıçaların annesi,

Her bir kadının ruhunda gizlenen,

Ben Arinna!

Yaşayan her şeyin annesi!

Her kadında yaşayan!

Beni bul, beni bul!”

Suskunluk diyarındaki gezintisi, gözlerini açınca sona erdi. Rüya mıydı hayal mi kuruyordu?

Karlı dağdaki kayalıklarda gördüğü buz tutmuş tahtın üzerinde oturan Tanrıça Arinna ayağa kalkmış; ayağa

kalkmasıyla güneş açmış, buzlar eriyip pınara dönmüş, her yer yeşillenmişti.

Tanrıça Arinna onunla konuşmuştu. Ona bir emir vermişti. Yaşayan her şeyin annesi ondan tüm kadınlarda yaşayanı bulmasını istemişti.

Tanrıçanın mesajını günlerce düşündü, yeni bir inançla doldu; her kadında yaşayanı bulmalıydı ama nasıl?

Büyük katliamın ardından büyük sessizlik gelmişti. Kanla yaratılan bu sessizlik neyle, nasıl bozulacaktı? Nasıl bir sesle?

Öyle olmalıydı ki sadece bir insanın ömrüyle sınırlı olmasın, yankısı yüzlerce yıl sürsün! Hatta kurduğu sistem yüzlerce yılla da sınırlı kalmasın, tamamen farklı bir yaşam tarzı olarak ebedileşsin istiyordu.

Arayışları kendisini, kayıp Tanrıçalara götürmüştü. Her kadının içinde bir Tanrıça vardı. Bir kadında açığa çıkan Tanrıça tüm kadınlardaki cevheri açığa çıkarabilirdi.

Binlerce yıllık bir sırrın bir kadında açığa çıkması mümkün müydü?

Kaybolmamış sadece gizlenmişlerdi! Her giz gibi onları da açığa çıkaracak doğru anahtarı bulmak yeterliydi.

Yok olmaz olan hiçbir şey!

Yaşayan her şeyin annesi toplumdur. Tüm kayıp hazinelerin saklandığı yer, tüm Tanrıçaların ebedi sığınağı...

Mazdek özgürlük sığınağının tüm kapılarını açmak istedi, tüm kilitli kalpleri...

Onun amacı aşk toplumuna ulaşmaktı.

Dünyayı gönüllü kölelik zindanına dönüştüren düzene başkaldırmıştı.

Her şeyini adadığı toplum onu anladıkça kölelik düzeninden kurtulacaktır.

Anlatmak gerekir.

Bıkmadan usanmadan anlatmak!

Artık sadece din kurallarıyla anlatmayacaktı. Din konusundaki duyguları zayıflamamıştı fakat dünyada o kadar çok din türemişti, o kadar çok Tanrıdan bahsediyorlardı ki bunlardan bunalmıştı.

Şüphesi dinin kendisine değildi. Tanrıyı hep kendi çıkarlarına uydurmak isteyenlerin dinin esaslarını bozduğunu ileri sürüyordu.

Din her kesimin kendi çıkarına göre şekillenemezdi. Herkes kendine göre, kendi tabakası ve çıkarına göre bir Tanrı tanımı yapıyordu. Bunu en ileri dedikleri Gundeşapur'da bile çok yaygınca gözlemlemişti.

Mazdek din yüzünden değil, dini kendi çıkarları için kullanmak isteyenler yüzünden katledilmişti. Kendilerine “Zerdüşti” diyen gerici rahiplerin oyunları olmasa Mazdek yaşıyor olacaktı.

İnsanlar farklı dinlerden de olsalar aslında aynı Tanrıya ibadet ettiklerinin farkında değillerdi. Sayılan dinin kuralları toplumsal yaşamın kurallarıyla uyumlu değilse o din sahtedir. Toplum din kurallarıyla şekillenmeli, din kurallarıyla yönetilmeli diyenlerle ateşli tartışmalar yürütmüştü.

Ona göre toplumun ortak yaşam kuralları sadece dinden kaynaklanmıyordu. Katliamdan sonra bu konudaki görüşleri daha fazla gelişkin hale gelmişti.

Toplum ve din konusundaki formülü sadeydi: İki uyumlu olmalıydı aksi halde çelişkiden hep çıkar zümreleri yararlanacaktı.

Din konusuna toplumsal yaklaşmak gerektiği fikri Mazdek'le tanışmadan önce çok cılız şekilde kafasında yer etmişti. Şimdi ise bunun dışındaki her yaklaşıma savaş açmıştı. Çevresinde bunu anlayabilecek kimse bulabilecek miydi bundan da emin değildi. Anlamak bir yana yargılanmadan linç bile edilebilirdi. Toplumun elinde halen “kutsal linç hakkı” vardı!

Hypatia'nın akıbeti her an kapısında bekliyordu. Devlet zaten katletmeye yeminliydi, toplumdaki gelecek tepkiler neler olacaktı? Yeni bir Hypatia demek yeni bir linç anlamına gelebilirdi.

Yoksulların, köylülerin mücadele hareketi olarak ortaya çıkmışlardı. Mazdek dine bağlı olsa da getirdiği kurallar esnekti. Toplum buna yakınlık duymuştu fakat halen çok fazla gerilik söz konusuydu.

Kendisi de dini reddetmiyor sadece dini kullananlara karşı dindeki yanlışları sorguluyordu.

Mazdek'le bunları yeterince tartışamamış olmasına çok üzüyor, bu düşünceler sıklıkla aklına geliyor ve kendine hayıflanıyordu.

Gücü yettiğinde onu ve katledilen yoldaşlarını anlatacaktı. Mazdek'in düşlediği aşk toplumunun ne olduğunu anlatacaktı.

Devletin ve sahte ruhanilerin resmîyetine bağlanmış evliliklerin temelindeki mülkiyet ve kölelik ilişkisini çözümlemişti. Buna karşı tavır geliştirmiş ve özgürlük ahlakı temelinde yeni bir ilişki tarzını savunuyordu.

Aşk toplumunu kirli iftiralarla karalamaya çalışan ve kadının ruhunun olmadığını vaaz eden düzen karşısında işi hiç de kolay değildi.

İnançlı iki yoldaşı yanındaydı. Bu ona cesaret veriyordu. Fakat zorluklar çok olacaktı. Her zamankinden daha fazla zorlukla karşılaşacaktı. İradesine güveniyordu. İrade onun için her şeydi.

Bir insanın bilgisi az olabilirdi, olanakları az olabilirdi ama iradesi güçlüyse o insan istediği her şeyi başarabilirdi.

Tanrısal enerjiydi irade. Vicdanlı olmanın şartıydı; iradesi güçlü olmayan vicdanlı olamazdı. Vicdan kişinin kendisini sorgulamasıyla başlıyordu. Hürrem, hatalarını, yanlışlarını kabul etme erdemini gösterebilen insanın iradeli olduğuna inanırdı. İradesi zayıf olanlar hatalarına,

yanlışlarına boyun eğen ya da küçücük bir başarıda kendini kaybeden, duygularının esiri insanlardı. Vicdanlı olmak ile din arasındaki bağı yoğunca sorgulamıştı. Ulaştığı sonuç ikisinin farklı olmadığıydı.

Din onun için vicdandı.

İradesi zayıf olanların dinle de alakaları olamazdı.

İnancın kanıtıydı irade!

İradesizlikle inançsızlığı, iradesizlikle sahteliği eş görüyordu. İnancı büyük olan insanın irade sorunu olmazdı. İnancın keskin iradesi sayesinde hayatın her türlü zorluğuyla baş edilebiliyordu.

İnancı zayıf olanlar din, vicdan, toplum adına ne varsa her şeyle alay edebiliyorlardı. İnanc, kararlı olmanın ve ciddiyetin temeliydi. Samimiyet ile inanç ayrılmaz ikiliydiler. İradesiz insanın ciddiyeti, samimiyeti olamazdı.

Tüm yollar onu iradeye götürüyordu. İnsanı insan yapan düşünce gücünün hayattaki karşılığı iradeydi.

İradesiz insan köle ruhlu insandı: İradesi azaldıkça insanlığı azalır. Zihni aydınlandıka Hürrem, tanrıçalar zamanını canlandıracak bir iradeye kavuştuğunu ve bu iradenin sürekli büyüdüğünü hissediyordu.

“İrade, özgür kişiliğin kullandıkça çoğalan hazinesidir!” diyordu.

Bu irade toplumsal bir irade haline geldiğinde aşılamayacak tek bir engel kalmaz diye düşünüyordu.

Toplumsal irade tıpkı kutsal ışık gibiydi; herkesi aydınlatan, yol gösteren, koruyan ve güçlendiren bir ışık!

İradenin kaynağında Mani’vi değerler vardı; bu da en başta toplumsallıkta ifadesini buluyordu. Toplumsal olan her an yaşıyandı. Bu sayede hayallerini ertelemiyor, anı anına yaşıyordu. Hayalleri vardı ama onları bir zulüm imparatorluğunun yıkılacağı zamana bırakmıyordu. Gelecekte zulümden tamamen kurtulmuş bir dünyada

yaşanabileceğini konuşmaktansa bugünden o dünyayı kendi yaşamında yaratmak istiyordu.

Nerede olursa olsun bir küçük toplum içinde olmayı din ilkeleri kadar kutsal sayıyordu.

Toplumdaki gerilikler, toplum olmayı reddetmeyi gerektirmiyordu. Aksine o geriliklerle ancak toplumsal olarak mücadele edilebilirdi.

İlahi iradeyi kazanmak yine toplum olmaktan geçiyordu.

İrade, hayallerin kırılmasının önüne geçen bir toplumsal güçtü.

İki yoldaşının da iradeleri güçlü görünüyordu. İnanmış ve adanmış insanlardı. İradi bir zaaf gösterebileceklerini düşünmüyordu. Yanlışları olursa irade sorunundan değil belki bilmezlikten ya da iyi niyetten kaynaklanabilirdi.

Tufan sonrası ilk toplum gibiydiler. Düş kırğını olmayacaklardı...

Üç kişi bir toplum olabilirdi. Tüm topluma örnek olacak küçük bir toplum. Üç kişi de olsalar büyük bir savaşçı topluluğu gibi cesaretle dolmuştu.

Bu küçük ama azimli toplum, gizli hazinenin taşıyıcısı olacak, büyük toplumu açığa çıkaracaktı.

En yakınındaki aileleri düşündü. O güne dek Asara'nın çocuklarıyla yakından ilgilenmemesine üzüldü.

Asara da kendisi gibi o çocuklarla yeterince ilgilenmemişti. Topluma ayırdığı zamanı çocuklarına ayırmamıştı. Kendisi Asara'nın boşluğunu gidermek için ne yapmıştı? İşte bu konuda vicdanı rahat değildi ve aklına geldikçe hep üzüntü duyuyordu.

Şimdi de burada Hoşeng'in annesi ve kardeşini öylece geride bırakmaya gönlü razı olmadı. Konuyu Rehber'le konuşunca anne ve kızını güvende olabilecekleri bir yere göndermeye karar verdiler. Rehber onları götürdü ve iki gün sonra geri döndü.

Döndüğünde Şoşan adlı eski bir cariyenin Hürrem'e ulaşmak istediğini duyduğunu da aktardı.

Bu bilgi doğrudu ama bu zamanda saraylı bir cariyeyi yanlarına kabul edemezlerdi. Tanımıyorlardı ve güvenliklerini riske atamazlardı. Bu nedenle Hürrem'in yerini kimselere söylememişti. Fakat Hürrem buna üzüldü. Şoşan'ı getirmiş olması çok daha iyi olurdu.

Şoşan Hürrem'in yüreğindeki intikam ateşine bir çare olabilirdi. Kral hiçbir zaman olmadığı kadar sıkı korunuyordu. Mazdek'in intikamı için krala ulaşmanın yollarını ne kadar araştırmışsa da bir sonuca ulaşamamıştı. Şoşan büyük bir fırsat olabilirdi ama henüz tanışmadan bu fırsatı ellerinden kaçırmışlardı.

Şoşan'a yardım edenler Mazdek taraftarlarının Rey taraflarında daha çok olduğunu ve isterse kendisini oraya gönderebileceklerini söylemişlerdi. Rey çok uzaklarda da olsa Şoşan bu yolculuğu göze aldı.

...

Rey'in hemen dış çeperindeki düzlüklerde bir dizi köy kuruluydu. Bu köylerden bazıları adeta birer saklı cennetti. Küçük derelerin geçtiği bu köyler dışında etrafta başka bir su kaynağı bulmak imkânsız gibiydi.

Oysa daha kuzeye gidildiğinde hayat veren suların çağladığı Elburz dağlarının güney yamaçlarına ulaşılıyordu. Buradan Demavend Dağı'nın dört mevsim karlı olan zirvesi görünüyordu. Demavend yakınlarından geçmiş olan eski Zerdüştî din büyüklerinin kurduğu gizemli bir tarikat buraya "Saheb-e Dılan"adını vermişti: Kalbin Sahipleri!

"Kalbin Sahipleri'nin Evi" olarak da anılan bu dağlık bölgede kışın tutunabilmek çok zordu. Öyle ki Medya halkı zalim Aji Dahaka'yı yendikten sonra, zincirleyip bu dağa hapsedmişlerdi. Yeryüzü tüm kötülüklerden arınana dek burada esir kalacaktı.

Tanrısâl haşmeti yansıtan ışıklı bulutların dünya üzerinde dolaştıktan sonra her yeri terk ettiklerini ve burada, Demevand üzerinde toplandıklarını sanırdınız. Tüm dünyaya dört kışta yağın kar buraya bir defada yağıyordu.

Burada kışın bile kalmayı göze alan tek bir topluluk vardı; gözlerden ırak, kimselerin haberdar olmadığı bir topluluk. Hürrem'in buradan çok uzaklarda hep aradığı ama hiçbir izlerine rastlamadığı efsane savaşıçı kabile: Kewyaran!

Beşinci Kelebek!

Bir insanın en gizli yanlarını bile kısa sürede açığa çıkaracak kadar sezgileri derinleşmiş ve tecrübe sahibi olmuştu. Buna rağmen hemen yanı başındaki insanların, yoldaşlarının gizlerinden yeterince haberdar değildi.

Her ihtimali düşünerek dağlık bir bölgede kendilerine yer yapmaları gerektiğini söylediğinde Rehber ve Hoşeng dünden her şey hazırmış gibi rahat davrandılar.

Giz'leri olan insanlardı. Mazdek'i görmüş, onun yanında mücadele etmiş yoldaşlardı. Mazdek'in açık sanılan öğretisinin aslında o kadar da açık olmadığını, gizli olanın daha önemli olduğunu en yakından bilenlerdi.

Hürrem'e Demavend taraflarında dostlarının olduğunu anlattılar fakat kim olduklarından bahsetmediler.

Hürrem bu dostları ya kendi gözüyle görecekti ya da kim olduklarını asla öğrenemeyecekti. Kendisine ölümüne bağlı iki yoldaşı bile bunu bir sır gibi saklıyorsa ve yeminliymişler gibi ağızlarını bıçak açmıyorsa Hürrem bu büyük sırrı öğrenmek için dünyanın tüm dağlarını aşması gerekse bile yola koyulmaya hazırды.

“Şimdi Mühür'üm burada olsaydı rüzgâr gibi yetişirdik” dedi.

Rehber:

“Oraya gitmek için dünyanın en dayanıklı atlarına ihtiyacımız olacak. Moğol atları dayanıklıdır. Onlardan getirtmemiz fazla zaman almaz” dedi.

Hürrem Rehber'in bilgisi ve girişkenliğine tanık oldukça Mazdek Bamdad'ın büyüklüğünü anıyor ve ondaki ışığın Rehber'e geçtiğini düşünüyordu.

Atları gördüğünde hayretini gizleyemedi. Mühür'ün yüksek boyu, dik başı ve uzun yelesinin heybeti yanında

bu atlar sönük kalırdı fakat o kadar sağlam yapılı görünüyorlardı ki her biri ikişer tane Mühür’ü sırtlayıp götürebilecek gibiydi. Bacakları kısa kalın, yeleleri kısa sert, kuyrukları yere değecek kadar uzundu.

“Takhi” dedikleri, diz altları siyah ve tüylü, gövdeleri mat-açık kahverengi atlarla yeni bir yolculuğa çıkarken güneş sol taraflarındaki ufukta kızıl bir şerit oluşturmuştu. Hava kararana dek o şeride paralel yürüdüler.

Kenti gündüz gözüyle terk edemezlerdi. Akşama doğru herkesin sokaklardan çekildiği vakitte yola çıkınca kimselerle karşılaşmadan uzaklaşmayı başarmışlardı fakat erkenden de karanlığa yakalanmışlardı. Ne gidecek bir köy ne de bir han vardı.

Gecenin ayazı dondurucuydu. “Kurt Dişi” dedikleri kocaman dikenleri olan ve yağlı olduğu için kolayca tutuşan çalıları toplayıp ateş yaktılar ve ısındılar.

Bu çalıları yerinden sökmek neredeyse imkansızdı. Sadece dalları kırılıbiliyordu. Eski bir orman bölgesinden geriye kalan tek hatıra bu yağlı ve dayanıklı çalılardı.

Alevler azaldıkça Hoşeng daha fazla Kurt Dişi getiriyordu.

Hoşeng getirdiği çalıları ateşe atınca birden alevler yükseldi. Üçünün de yüzünde kızıl güller açmış gibiydi. Bir süre sessizce alevlerin uçlarındaki şekilleri izlediler. Sonra her biri bu şekilleri neye benzettiğini söyledi.

-Bir at!

-Bir aji (ejderha)

-Bir göz!

-Bir kartal!

Hafif esen rüzgâr, şekilleri her an değiştiriyordu. Ateşin hakikatini merak eden dört kelebeğin öyküsünü anlattı Hürrem.

Biri bakıp “ışık” demiş, biri yaklaşıp “ısı” demiş, biri dokunup “yakıyor” demiş.

Sonuncusu alevin içine dalınca hakikati anlamış fakat geride kalanlara anlatamamış!

Hoşeng biraz düşündükten sonra Hürrem'in "Beşinci Kelebek" olduğunu söyledi. Hürrem "ben değil Mazdek öyleydi" diyerek karşılık verdi.

Mazdek'in adı geçince duygulandılar, düşüncelere daldılar. Sessizlik olunca ateşin sesi daha gür duyulur oldu. Üçünün de gözleri ateşte bir şey arıyormuş gibiydi.

Ateşin saçtığı küçük kıvılcımlar ve kısık çıtırdama sesleri bir melodi gibi kulaklarını kapladı. Sonra yavaş yavaş köze döndü. Henüz yeni sönmüş ateşten arta kalan ve bir arada olan közlere bakarken dalıp gittiler. Mavimsi alevi olan bu közlere jilemo diyorlardı.

-Ne kadar güzel bir adı var dedi Hürrem

Rehber onayladı, "Jilemo" deyip durakladı. Derin bir iç çekerek "jilemo da sanki bizim gibi dert çekiyor; hüznle sönecek ve yanmak için küçük bir esinti bekleyecek" dedi. Hürrem ise jilemoyu dilsiz ve çaresiz kadınlara benzetti...

Hepsinin gözlerine uyku düşene dek bir süre daha sessizce közleri izlediler.

Hürrem, sırtını yaslayabileceği yoldaşlarıyla olmanın huzuruyla atından kaldırdığı eyere dayanıp uykuya daldı.

Kevi'yle Karşılaşma!

Tan vaktinde kalkıp yola devam ettiler. Çok geçmeden, arazide giderek yükseklerle çıktıklarını hissettiren soğuk hava dalgasıyla karşılaştılar. Öğlen vaktinde ise çağlayanların gerdanlık gibi süslediği küçük tepelerin ardındaki Demavend'in dumanla çevrili buzlu zirvesini görebildiler.

Bu sulak alana bir zamanlar eski Aryen kabilelerinden Mazanalar yerleşmişti. Çölün ardından geldikleri bu yer bir cenneti andırıyordu.

Yamaçlarına yaklaştıkça çevresindeki küçük tepeciklerden hararetli şekilde dumanların, buharların yükseldiğini gördüler. Doğa büyülüydü.

Yabani buğdayların yayıldığı sarı düzlüğü geçtiklerinde yeşilin her tonuyla bezenmiş dik bir yamaca ulaştılar. Burayı dolanıp geçtiklerinde bu kez de aşağıya doğru inmeye başladılar.

Uzaktan derin bir vadi görünüyordu. O vadiye ulaştıklarında yolculukları sona erecekti.

Buralarda sanki hiç kimse yaşamamıştı. İnsanların geçtiğine dair en ufak bir emare yoktu.

Hürrem ikide bir Rehber'e yanlış yere gelip gelmediklerini soruyor, bazen atını durdurup "emin misin?" diyor, rehber her seferinde kendinden çok emin bir edayla cevap veriyor ama yol ve yolculuk da bir türlü bitmek bilmiyordu.

Uzaktan görünen vadiye ulaşmaları bile çok fazla vakit almıştı. Yorgunluktan halsiz düşmüşlerdi. Hürrem birkaç kez atından düşecek gibi oldu. Uyuşmuş olan bacakları tüm bedenine büyük ağrılar vermesine rağmen bir an önce ulaşmak için durmadı.

Vadinin sonunda keskin küçük çıkıntıları olan çok geniş kayalıklı bir tepeyle karşılaştılar fakat kaya aralarında atların rahatlıkla geçebileceği patikalar vardı. Kayalığı tırmandıklarında çok geniş bir düzlüğe geldiler.

Göz alabildiğince uzayan düzlükte birkaç kaya parçası dışında hiçbir şey gözlerine çarpmadı. Bu düzlüğü gören atların fırtına gibi koşma istekleri doğmaz mı?

Atlarını dörtnala kaldırıp ilerlediler. Kısa süre sonra bir uçurumla ve uçurumun kıyısında da kayalardan birine dayalı bir şeyle karşılaştılar. İnsan yapımı bir şey!

Nihayetinde karşılarına ilk kez insan yapımı bir şey çıkınca birden Hürrem'in bedenine yeni bir enerji geldi.

Varmak istedikleri yere geldiklerini hissetmişti. Etrafına bakındı. Yol bitmişti. Uçurumun karşı tarafında ise kayalıklı ve bol ağaçlı bir bölge vardı. O kayalıklara gözleri takılı kaldı. Hayatı boyunca böylesine heybetli, ürperti veren dik kayalıklar görmemişti. Biraz daha dikkatli bakınca kayalıkların üstünde dağ geyiklerinin dolaştığını gördü. Arkadaşlarına da gösterdi ve kaybolana dek onları seyrettiler.

Daha sonra uçurumun kıyısına gelip durdular. Sağ ve sol yönlerinde uçurum epeyce uzuyordu; aşağıya baktılar, sonsuza dek giden bir boşluk vardı. Uçurum çok geniş değil ama derindi.

Hürrem, karşıya uzanan halatları ve bu tuhaf aracı görünce bunun köprü rolünü gören bir şey olduğunu tahmin etti.

Belki de düşmanlarından korunmak için köprü yapmamışlardı.

Küçük kayalığın arkasından karşılarına ellerinde kılıçlarla bir grup savaşçı çıktı. Dostça karşılandılar.

O garip insan yapımı şeyin adına “Galiski Helvasrau” diyorlardı. “Galiski” kar üstünde iple çektikleri kızaklı binek, “Helvasrau” ise “asılı olan” anlamına geliyordu,

ikisini birleştirip “havadan yol kısaltıcıya” uzun bir isim takmışlardı. Ona bazıları “Hava Kayığı” demişti.

Eğer yola atlarıyla devam edecek olurlarsa vadinin aşağı kısmından yani geldikleri yoldan kayalıkları inmek ve tüm vadi boyu geri dönmek zorundaydılar. Sonra da uzunca bir vadiyi daha takip edip karşı taraftan tekrar yukarıya çıkabilirdi. Fakat atlarını bu savaşçıların yanında bırakırlarsa Galiski Helvasrau onları hemencecik karşıya geçirebilirdi. Atlar ise dinlendirilip sonradan yanlarına gönderilebilirdi.

Bunca yorgunluktan sonra kısa yolu tercih ettiler elbet. Üstünden, altından ve kenarlarından birer halatla bağlanmıştı. Karşı taraftakilerin çektiği bir halatla da hareket ediyordu. Söyledikleri gibi bir hava kayığına da benziyordu. İki kişi içinde oturabiliyordu.

Önce Rehber’le Hoşeng bu kayığa bindiler ve içine oturup kenarlarına sıkıca tutundular. Bir anda kendilerini karşıda buldular.

Sonra bu tarafa çektiklerinde bu kez Hürrem ve bir savaşçı bindiler. Hürrem aşağıya bakınca başı döndü. Yüksek köprüler görmüştü ama ilk kez bu kadar yüksek bir yerden geçiyordu. Hem de bu garip icatla!

Başı dönünce gözleri karardı ve bir an hava kayığı yan yatmış, kendisini de aşağıya düşüyor sandı. Bir çığlık attı. Kenarlarına sıkıca asılarak kayığı düzeltmeye çalıştı.

Oysa ne kayık yan yatmıştı ne de kendisi düşüyordu. Bilekleri kendilerini çeken halat gibi sertleşmişti. O kısacık zaman diliminde çektiği eziyeti yol boyunca çekmemişti. Nihayet karşıya geçince:

-Ne güzel bir icat! Hemen geçiverdik!” dedi, geçerken ecel terleri döken kendisi değilmiş gibi.

Yanındaki savaşçı sadece gülümsemekle karşılık verdi.

Kısacık bir yürüyüşten sonra bir köye geldiler. Bu köyün evleri de “yol kısaltıcı” gibi tuhaftı.

Evlerin yaslandığı dik kayalığın epeyce yüksek bir bölümünde mağaraya benzer girişler vardı. Bu oyuklara dayalı bir merdiven de yoktu. Acaba evin içinden mi oraya çıkılıyordu, ne işe yarıyordu bu oyuklar?

Evler iki katlı oldukları halde tek katmış gibi görünüyorlardı fazla yüksekçe değillerdi ve yaslandıkları kayalıkla aralarında bir boşluk vardı. Neyin ne işe yaradığını zamanla öğreneceklerdi elbet.

Köyde sadece savaşçılar yaşamıyordu. Kalabalık bir grup kadın kendilerini karşıladı. Hürrem'e duygulanarak sarıldılar.

Konuklarına açık havada yemek verdiler ve dinlenmelerini sağladılar.

Hürrem uyandığında güneş batmak üzereydi. Yorgunluktan ne kadar süredir uyumuş olduğunu anlamadı. Akşama doğru köye varmışlardı. Birazcık uykuyla ne güzel de dinlenmiş, tüm yorgunluğunu üzerinden atmıştı.

Oysa sabah değil, ertesi günün akşamı olmak üzereydi. Hürrem bunu öğrendiğinde kendisini güler yüzle karşılayan kadına mahcup gülümsedi:

-O taş gibi eyerin ve taşın farksız atın üzerindeki yolculuktan sonra kuş tüyü yatağınızda sonsuza dek uyuyabilirim!

Rehber'le Hoşeng'i de uyandırmalarını istedi. Yemekte bir araya geleceklerdi. Bu kez yeni bir simayla karşılaşacaktı.

Rehber uzun boylu, yaşlı, yakışıklı, tek kollu ve dağ gibi heybetli görünen bu adamın yanında çok saygılı duruyordu. Hürrem'e elini uzattı. Tokalaştılar. İhtiyar Hürrem'in elini bırakmadı, eğilip saygıyla öptü.

Hürrem de bu davranışa aynen karşılık vermek isteyince ihtiyar buna fırsat vermedi.

-Adım Kevi! Onur verdiniz köyümüze!

-Biz de onur duyduk. Böyle uzak bir dağ köyünde dostlarımızın olduğunu bilmeden geçirdiğim zamana yazık.

-Ben de buraya yakın zamanda geldim. Kırımdan önce!

-Demek yaşananlardan haberiniz var?

-Destan her şeyi anlattı bize.

-Destan mı?

-Birlikte geldiniz ya!

-Rehber'in adı bu mudur? Destan olduğunu bilmiyordum.

-Destan öz yeğenimdir. Büyüğümüz rahmetli ablamın yadigarı olan tek oğludur. Kewyaran aslanıdır.

-Destan'ı Kewyaran menkıbesiyle andığınıza göre çok yiğitlik göstermiş olmalı. Vaktiyle ben de duymuştum hatta izlerini bulmak için Med dağlarında az dolanmadım. Efsane olarak kaldılar. Siz nereden duydunuz Kewyaran adını?

-Duymak mı? Sanırım eksik ifade ettim. Şimdi söyleyeceklerim inandırıcı gelmeyecek biliyorum ama Kewyaran dedikleri geçmişte kalmış bir efsane değildir! Efsanemiz anamız Kewyar'la başladı ve dileriz ki şimdi sizinle de sürecek!

Hürrem'in şaşkınlıktan ne diyeceğini bilemediğini, inanmakla inanmamak arasında kaldığını, emin olamadığını anlayan Kevi:

-Bu bizim sırrımızdır. Sana açık etmeyip de kime diyeceğiz.

Yeri en yücelerde olan dostum, Mani'vi kardeşim Mazdek Bamdad Hemedani'nin zindandan kaçırdığı Kewyar oğlu Kewyaran Kevi'yim ben!

Şimdi bunları ilk ve son kez söylediğimi bilmelisiniz. Toplumumuzu onurlandırdınız. Bu nedenle size açık ettik. Fakat Kewyaran adını kolay kolay duymayacaksınız. Biz bu ismin kutsallığına zarar

gelmemesi için sıklıkla dillendirilmemesi gerektiğine inanırız. Ayrıca sır tutmak bizde hem bir ahlaktır hem de hayati önemdedir.

Hürrem oturduğu yerden kalktı. Dudakları titredi. Gözleri yaşla doldu. Gidip Kevi'nin boynuna sıkıca sarıldı. İhtiyarın sakalını gözyaşlarıyla ıslattı.

Beklenmedik gelişmeler bitmemiştir. Güvenli yer diye yolladığı Hoşeng'in annesi ve kardeşi de bu köydeydi. Hoşeng de Kewyar savaşçılarından biriydi.

Şimdi geriye dönüp bakınca Peçeli Şêrdıl'ın ve sürekli "Dost" denilenlerin hepsinin Kewyar savaşçıları olduğunu anladı. Çocukluğunun efsane kahramanlarıyla birlikte mücadele ediyormuş ama bundan haberi yokmuş. Olan tamı tamına buydu.

Üstelik şimdi onların toplandığı köydeydi ve yaşayan en büyük efsane olan Kevi ile birlikteydi. Mazdek'in onu zindandan nasıl kaçırdığını dinlediğinde bir kez daha Mazdek'te birçok giz bulunduğu kani oldu.

Kevi çok üzgün görünüyordu. Sebebini bir gün açıkladı:

-Onu koruyamadık. Bizim boynumuzun borcuydu. Koruyamadık!

Bunu o kadar içten söylemişti ki Hürrem de duygulandı.

-O bu yolu tercih etti. Sizin suçunuz değildi. Bile bile ölümün üstüne yürüdü. Karanlık ağır bastırınca bir kapı açabilmeyi ümit etti. Hileyle, katliamla karşılık verdiler.

-Elbet bunların hesabı sorulur, sadece zamanın yol vermesini bekliyoruz. Zaman olgunlaşırken eğer uygun görürseniz gençlerimizi eğitimcileri isteriz.

-Gördüğüm kadarıyla eğitimciler.

-Hayat bu ülkede ateşe benzer; su akar ateş yakar derler ama burada su yakar ateş akar. Savaşçılık bu yüzden kaderimiz oldu.

Esaretten sonra buraya gelince gördüm ki savaşçılık geleneğimiz sürdürülmüş. En çok buna sevindim.

Gençlerimiz savaşçılıkta ustaca eğitim almışlardır, hızlıdırlar, korkusuzdurlar fakat kalpleri kadar fikirlerinin de yaman olması gerekmez mi?

-Anladım. Onurla kabul ediyorum. Zaten dünyanın sonundaki bir dağa gelmiş gibiyiz. Burada başka ne yapabiliriz ki?

-Öyle görünüyor değil mi? Fakat belki bir gün görürsünüz; buradan daha ötede, Gilan taraflarında da din kardeşlerimiz ve hatta kavga kardeşlerimiz vardır. Orada Azer'ler arasından yanımıza kadar gelip giden bir yoldaşımız da vardır. Dünyamız görüldüğü kadar dar değil, geniştir.

Hürrem Gilan'ı duymamış olduğuna hayıflandı. Öğreneceği çok şey vardı. Dilleri olan Gilan'ca kutsal kitap Avesta'nın yazım diline çok benziyordu. Orada Mani zamanından kalma inanç sayesinde Mazdek'in ortaklığı çabucak gelişmişti. İncanın gücüne ne krallar ne asırlar yetiştirebiliyordu.

Mazdek bu kadar kısa sürede nasıl olmuştu da her yere fikirlerini ulaştırabilmişti? Bir zaman ondan uzak durmasına şimdiki kadar hiç üzülmemişti...

Bir güzelliğin sonu geldi sanıldığında başka bir güzellik onun içinde canlanıyordu.

Hürrem Demavend'e ulaştığında Şoşan da Rey'e ulaşmıştı. Yanındaki rehber bir çocuktuktu. Kendi oğluymuş gibi beraber yolculuk yapıyorlardı. Fakat çocuk olmasına rağmen kervancılarla çalışmış olduğundan saraylı Şoşan'dan çok daha fazla yer biliyor ve ondan daha fazla hayatı tanıyordu.

Şoşan ise bir gaye sahibiydi ve bu da onun hislerini güçlendirmişti. Hürrem'in Rey'de olduğuna dair güçlü hislere kapılmıştı.

Rey’de hem Hürrem’den izler hem de düşmanlık bekliyordu kendisini. Neyle karşılaşacağı henüz belli değildi.

5.BÖLÜM: SIRLARIN KAPISI

Kadın Sırlarının Bilgeliği

Med dağlarının koynundaki evde Mazdek'le yaptıkları tartışmaları düşündü. Onun ayrılmasından sonra da bucaktaki herkesi grup grup sohbetlerinin etrafında toplamıştı. Daha sonra köylerde kızlarla kurduğu küçük grupların eğitimiyle ilgilenmişti. Onun için toplumla sohbetler en büyük zevkti, en büyük eğitimdi.

Katliam sırasında dağ köyüne benzeyen o cennet gibi bucakta yakılıp yıkılmayan ev bırakılmamıştı. İnsanları ya kılıçtan geçirilmiş ya da zindanlara atılmış, kalanlar da sürgünlerde yitiklerin arasına karışmıştı. Hürrem bunu öğrendiğinde, Mazdek'in ölümü kadar, üzüntüsü tazelenmişti. Buna rağmen eğittiği tek bir kişi bile yaşıyorsa zalim hükümdarların tahtını sarsmak için yeterlidir diye düşünüyordu.

Eğitimsiz savaşçılığı kinsız kılıca benzetiyordu; her an sahibini de kesebilirdi!

Şimdi de efsaneleşmiş yiğit savaşçıların çocuklarının eğitimiyle ilgilenecekti. Üstelik onun için bu yeni bir başlangıç olacaktı.

Gençler köy meydanında toplandı. O gün onlarla sohbet etti, her birini tanıdı, dinledi.

Sadece erkekler gelmişti. Kevi'yle görüştü. Herkesin gelmesini istedi.

Sonraki gün emzikli anne bebesiyle, çoban kuzularıyla-koyunlarıyla geldi. Her evde at için ahır vardı ama koyun-keçi ağılı ortaklı. Çobanlık ise sıraya

konulmuştu. O günkü  oban köyün ne esi olan Baniko'ydu.

Baniko saflı ıyla ve  akalarıyla çocukların en iyi oyun arkadaşıydı. Tek kusuru kadınların yanına gelmeye hiç cesaret etmemesiydi. Yana an olursa utanıp kızarır ve kaçardı. Bu nedenle onun  obanl　ında sürü köyün çok uzağında dolanırdı. O gün kendisi bile gelmişti.

Köy meydanı dolup ta tı.

Sadece gençlerin geleceğini sanıyordu. Hepsinin toplanmasını beklemiyordu. Birkaç ya lı dışında gelmeyen yoktu.

Kalabalı a rağmen sessizlik hakimdi. Etrafta zıplayıp duran birkaç tane yaramaz civciv haricindeki hayvanlar bile usulca bekliyordu.

Gençlere anlataca ının aynısını herkese anlatamazdı. Bu sohbette kadınlı erkekli gençlere anlatacaklarını bir yana bıraktı.

Sıcak toprakta oturmuş kendisinin a zından çıkacak kelimeleri bekleyen köy ahalisinin karşısında ayakta durmuş, ne anlataca ını düşünüyordu.

Bir konuşma ustasından çok dinleme ustasıydı. Dinlerken sabrı sonsuz olduğu gibi konuşurken de insanda saygı uyandıran, sıcak, içten ve dinleten havası vardı. Onun yanında basit bir konuşma ya da davranış sergilemek imkânsız gibiydi. Bu  zellik belki kabile ya lılarındaki ciddiyetle kıyaslanabilirdi ama Hürrem'de onların ciddiyetinden daha fazlası vardı. Karşısında toplanmış sessizce Hürrem'i izleyen topluluktaki yaşlılar kendi aralarında bunu konu mu lardı. O, ancak  zg r bir kadında bulunabilecek çekici, yapıcı ve d n   t r c  enerjiye sahipti. Yaşam enerjisini onun kadar güçlü yansıtan yoktu.

Kewyar Anadan beri bakışlarıyla bile insanı hemen etkisine alan başka birini tanımamı lardı. Büyük acıları

yansıtan hüznü gözlerine rağmen yaşam enerjisi o kadar belirgindi ki sanki bu dünyanın insanı değildi.

Herkesin kendini görebildiği bir ayna gibiydi. Kısa sürede onların özlemlerinin dili ve sembolü olmuştu. Cevabını bulamadıkları soruların cevabının onda olduğunu hissetmişlerdi.

Güven veren duruşu herkesi sarmıştı. Şimdi ne diyeceğini merakla bekliyorlardı.

Bir bir herkesi süzdü. Gözleri Kevi'yi aradı, bulamadı. Kiminle göz göz geldiyse gülümsediğini gördü. Birkaç sessiz dakika böylece geçtikten sonra:

-Kadınlar, küçük-büyük tüm kızlar en öne gelsin dedi.

Kızlardan biri hemen yerinden kalktı ve öne geçti. O büyük bir savaşçının kızı olan Şirin'di. Onun öne geçmesiyle diğerleri de neşeyle konuşarak hareketlendiler ve öndeki erkeklerin yerini aldılar. Birkaç afacan oğlan dışındaki küçük-büyük tüm erkekler arkada kaldı.

Yeni oturma düzenine geçilince yeniden sessizlik oluştu. Herkes Hürrem'in konuşmasını beklerken Hürrem çoban Baniko'yu konuştu.

Hayvanların durumunu sordu. Baniko ad koyduğu kuzulara varıncaya dek her birinden bahsetti. Ardından bir ana, güneşin tepede olduğu zaman bostana giren erkeklerin şikayetini yaptı. Yaşlı bir amca bugünkü gibi toplanıp büyük bir savaş kararı aldıkları eski zaman anılarından birini anlatıp gençleri heyecanlandırdı.

Çok sıcak ve samimi bir ortam oluşturan Hürrem herkesi dinledi. Herkes de birbirini dinledi. Tüm konuşmalar bitince Hürrem onlara saygısını göstermek üzere tüm Kewyar savaşçıları ve Kewyaran anısına kısa bir konuşma yaptı. Sonra:

-Bizim toplumumuz eşitlik toplumdur. Kadın-erkek eşittir. Sizler de buna inanmış bir toplumsunuz ama yaşamınız gerçekten böyle midir? Zamanı gelince bir daha toplanacağız. Her biriniz gözlemlerinizi anlatmak

için hazırlanın! İyi gözlemleyin, iyi düşünün, toplandığımızda gözlemlerimizi yargılayalım, dedi.

Söylediği her kelimeyle kadınların gönlüne bir ferahlık geliyordu. Erkekler şimdiden düşüncelere dalmışlardı. O günden sonra kadınlara karşı davranışlarında daha dikkatli olacaklardı.

Kadın-erkek herkese hitap edebilen bir kadının adını duymuşlardı ama onu çok azı görmüştü. O kadın Kewyar'dan başkası değildi. Şimdi onun ruhu karşılarında canlanmış gibiydi.

Akşam serinliğinde Kevi, Baniko'nun yanına gitti. Sürüyü toplamış, o günkü işlerini bitirmişti.

Baniko'yu yanına alıp büyükçe bir kayanın üstünde oturdular. Hava serindi, yıldızlar henüz çıkmasa da cırcır böcekleri ötmeye başlamıştı. Bir süre dağlara bakıp yan yana sessizce oturdular.

-Ne dersin Bıko, Hürrem Bacı Kewyar Ana'dan doğan boşluğu dolduracak mı?

-Sen bilmesen kim bilecek Kevi dayı.

-Sen ne düşünürsün onu söyle, gelmesi iyi oldu mu, ben onu sorarım sana.

-Geleli kaç gün oldu ki? Şimdiden köyümüzü değiştirdi. Yüreğimizde yeni bir ateş yaktı. İyi ki gelmiş derim.

-Bıko, gençlerimiz eski zamanlardaki gibi değiller. Savaşmak isterler ama savaştan ötesini düşünmezler. Anamız bize önce yaşamayı öğretirdi. Gençlerimize savaştan önce doğru yaşamının ne olduğunu anlatırdı. Kadınlara hürmet büyüktü. Düzgün konuşmayı, düzgün oturup kalkmayı bilmeyeni savaşçı saymazdı. Anladın mı Bıko? Şimdi niye böyle olmuş sence?

-Anladım Kevi dayı. Biz sizin gibi memleketimizin dağlarında kalmadık. Başka memleketlerde çok dolandık. Bilmem, ondandır belki de.

-Ax Biko, yaramızı deştin. Sen çok yaşa. Bir gün dağlarımıza döneceğiz ciğerim.

Çoban sessizce hayallere daldı. Yıldızlar çoğalana dek kayalıktan inmediler.

Hürrem ertesi gün meydandan gelen bir erkeğin çığlık çığlığa bağırış-çağırış sesiyle uyandı. Aceleyle kapı önüne çıkıp baktı. Savaşçı eğitimi başlamıştı.

Genç erkekler meydanda toplanmış eğitmenlerinin komutlarıyla nefes ve kas açma hareketleri yapıyorlardı. Kapı önündeki iskemleye oturup onları seyre daldı.

Spor yapanlardan biri düşecek gibi oldu. Kenara çekilip bir müddet oturdu. Sonra kalkıp bir ağacın yanına gitti.

Elini bileğinden büküp ağaca dayadı, var gücüyle bastırıp bir dakika kadar bekledi ve sonra elini yan tarafından aşağıya sarkıttı. Hemen ardından da kolunu yandan yere paralel kaldırdı.

Ara verdiklerinde Hürrem yanlarına gitti. Eliyle ağaca yaslanan gence bunun nedenini ve anlamını sordu.

Meğerse “rehjen” dedikleri kan basıncını ölçüyormuş!

Bilekten sıkıştırılan damar sayesinde elini yana bırakınca kendiliğinden kalkıyordu. Bu kendiliğinden olan son hareket ona çok ilginç gelmişti.

Serbest bırakılan kol nasıl olur da bu kadar yükseğe kendiliğinden kalkıyordu?

Kan basıncının bu kadar güçlü olabileceği hiç aklına gelmemişti. Aynı şeyi toplum için de düşündü. Bir an aklından geçirdi sonra kolun bu durumuyla tansiyonun nasıl anlaşıldığını sordu.

“Kol havaya kalkarken şayet yere paralel tam ortada kalbin hizasında duracak olursa kan basıncı normal, aşağıda kalırsa düşük, yukarıya çıkarsa yüksek sayılır!”

Kendisi de denemek istedi. Bilekten elini büküp dış yüzeyini ağaca dayadı. Bedenini değdirmeden ama

omuzundan da destek alarak sıkıştırdı fakat süresi doldu ve yan tarafına sarkıttı ama hiçbir şey olmadı!

İşlemi yanlış yapmıştı. Koluna uzanan damardan değil kemiğinden sıkıştırmış ve olmamıştı işte.

Tekrar deneyince bu kez kolu kendiliğinden kalktı ve havalanmaya başladı. Kalbinin hızasını geçti, omuzlarını aştı ve ancak durabildi. Bu durum kan basıncının yüksek olduğunun göstergesiydi. Onca Hekim dostu olmuş ama hiçbirinden bu tür bir yöntemi işitmemişti.

Hemen kendisine sarımsak yetiştirdiler. Bu sayede tansiyonunu dengeleyebilecekti.

Aradan sonra gençler köyden ayrıldılar. Eğitimlerine başka yerde devam edeceklerdi.

Destan'ı bulup bunun sebebini sordu.

-Sabah yapılan sadece alıştırma. Askeri eğitim en zorlu koşullarda ve gizli yapılır.

-Kimden gizli?

-Kimseden değil, gizliliği öğrenmek için gizli yapılır. Yani köy yerinden gizli yapılır. Sadece çocukların eğitimi köy içinde açık yapılır. Tüm çocuklara savunma eğitimi verilir ama genç savaşçıların eğitimi gizlilik içinde yürütülür.

Gizlilik!

Hürrem bugünkü dersini almıştı.

Eğer tüm Tanrıçaların annesi isteseydi tüm sırları herkese açık ederdi. Yapmadığına göre demek ki her şeyin bir yeri ve zamanı vardır.

Değişim zaman istiyordu.

Eskiden sarı renge tutkunluğunu düşündü. Zamanla bazı yargılar değişirken bazıları hep varlığını sürdürüyordu.

Toplumun yeni inanç sistemi hakkında ve yeni değerler hakkında aydınlanması biraz da bu değerlerin hayattaki karşılığını görmelerine bağlıdır.

Köydeki toplum onun için bir modeldi. Burada herkes tarafından destekleniyordu, sadece dostlardan oluşan bir topluluktu ama birçok yanlışlıkları gözüne çarpmıştı.

İlk başlarda hayranlık duyduğu bu savaşçı topluluğunun yaşamını iyi gözlemlemişti; hayranlık uyandıracak kadar yigittiler ama bir o kadar da geri özellikleri yaşıyorlardı. Fakat kadınları biraz daha farklı görüyordu.

Askeri eğitimdeki sırrı bilmiyordu ama toplumun sırrı kadınların elindeydi. Buna inanıyordu.

Kadınlar köyün gündelik işleri dışında sürekli ip eğiriyor, toprak rengine boyuyor, kumaş örüyor ve bunları birbirlerine ilıştirmekle meşgul oluyorlardı.

Genç kızlar uzun ince ağaçlardan ve kamışlardan yayvan, geniş gözenekli hasır yapıyor ve bunları birbirlerine ilıştırıyordu.

Daha yaşlıca olan kadın ve erkekler kalın halatlar örüyordu.

Bu köyde ip örmeyi, örtüler, hasırlar yapmayı çok seviyorlardı fakat bunlarla hiçbir şey yapmıyor, sadece vakit geçirir gibi görünüyorlardı.

Hürrem vakitlerini daha yararlı işlerle geçirmelerini söylediye de onlar Kewyaran gizliliği içinde bunlarla ne yapacaklarını söylemeden işlerini sürdürdüler.

Köydeki tüm sırların anlamını çözebilecek durumdaydı. Bu sırların askeri bir hazırlık temelinde geliştirildiğini tahmin etmesi zor olmamıştı. Eski aşiretlerin ceng kültürü Kewyaran içinde sırlara bürünmüş halde yaşıyordu.

Tavge Kadın!

Serçe parmaklara yazılan duasın Taşı taşa kavuşturan rüzgarsın Kendi sularına gömülüşün niye?

Her akşam bir araya geliyor, sohbet ediyorlardı. Kadınların sohbet geleneğine Hürrem de katılmış ve bu sayede onları yakından tanıdığı gibi eksiklerini gidermek için de ilgilenmeye başlamıştı.

Dünyayı değiştirecek bir fikrin peşindeydi. Bu fikirle nasıl bir yaşamın yaratılabileceğini somut olarak göstermek istiyordu. Düşlediği yaşamı çeşitli hikayelerle kadınlara anlatıyordu. Hayal dünyası geniş olan birkaç kadın tanımıştı. Çoğunun günlük koşturma içinde eriyip gittiğini görüyordu. Onlardan hayal kurmalarını ve bu hayallerini paylaşmalarını, anlatmalarını istedi.

Sohbet akşamlarından birinde yaman kadınların en yamanı gözlerinden ateş püskürtürcesine hışımla odaya girdi. 6-7 yaşlarındaki oğlunun elinden tutmuştu.

Çocuk ağlamış, burnu akmış, gözleri kızarmış ama şimdi sadece boynunu bükmüş ara ara burnunu çekiyordu.

-Burnundan akan kanı görmedin mi! Oğlunu terbiye etmeyeceksen ben ne yapacağımı bilirim! diyerek kadının üzerine yürüdü.

Saçından tuttuğu anda Hürrem aralarına girdi. İkisi de ayaklanmış birbirlerine küfürler savuruyorlardı. Hürrem uyarılarıyla onları yatıştırana dek hayatında duymadığı açık-saçık küfürleri duydu.

Bu küfürlerden bazısı hem çok ayıptı hem de çok komikti. Gülmemek için kendisini güçlükle tutuyordu. Her biri oğlu, kardeşi, kocası yerine küfreder gibi yapmıştı!

Kavga yatışsa da o akşam erken dağıldılar. Ertesi gün ikisi birlikte Hürrem'den özür dilediler. Birkaç gün sonra yine ocuk kavgasına tutuştular. Hürrem bu kez katıla katıla güldü o yaratıcı küfürlerine.

Gençlerin eēitimiyle ilgilenecekti fakat yaptıēı sohbetlere kızların katılmaması ya da çok azının katılması nedeniyle huzurlu deēildi.

Onlara hayat dersi verecek deēildi. En zorlu koşulların insanlarıydılar. Efsane yaratmış bir topluluk içinde olduēunu bir an olsun unutmamaya çalışıyordu. Fakat bazen gerilikler o kadar kaba bir şekilde yüzüne çarpıyordu ki boēulacak gibi oluyordu.

Tüm uērařlarına raēmen kadınların, genç kızların ilgileri, algı ve beklentileri, beēenileri konusunda ilerleme saēlayamıyordu.

Ev işlerine, köyün ortak işlerine inanılmaz derecede baēlanmıřlardı. Yemekler aşırı derecede sohbetlerine girmekte, erkeklerin dedikodusunu yapmaktan haz almaktaydılar. İçlerinden savaşçı eēitimi almış birkaçı Hürrem'in etrafında dolansa da anlattıklarının oēunu algılamıyorlardı.

Erkekler ise sohbetlerinde Hürrem'i dinleseler de savařılıēa daha fazla önem veriyordu.

Onlar için irade ve öz disiplin her şeydi. Bu sayede çok dikkatli olmayı  ērenmiřlerdi.

Hızlı olmalarını ise sürekli tekrarladıkları hareketlere borçluydular.  lmek için deēil yaşamak için savaşçı eēitimini alıyorlardı. Birinin “ lmeye hazır olduēunu” söylemesi hem ayıptı hem de yaşam felsefelerine aykırıydı.

Ölümünden korkuları olmadığından ölümün üstüne gitmek bir büyüklenme gerekçesi olamazdı. Gurur duyabilecekleri tek şey intikam alabilmektir. Aslolan yaşamaktı ve bu da sadece intikam içindi.

“İntikam için yaşamak!” Hürrem bunun yetersizliğini anlatıp duruyordu ve belli bir ilerleme de sağlamıştı. Buna rağmen eskiler kaygılıydı: İntikam duyguları zayıflarsa güçlü savaşçılar haline gelemeyeceklerini söylüyorlardı.

Hürrem savaşçı ruhlarını kaybetmeden daha anlamlı amaçlara yönelmeleri gerektiğini anlatıyordu. Kadınlar bu fıkre daha sıcak bakıyor ve yeni anlamlarla ufuklarını genişletiyorlardı.

Savaşçı kadınlar yaşamda daha iradeli ve ölçülüydüler. Diğerleri küçük sorunları bile aşırı abartabiliyor, ellerindeki herhangi bir işi dünyanın sonuymuş gibi abartılı bir önemle ele alıyorlardı. Fakat daha önemli işleri aksattıklarının farkına bile varmıyorlardı. Savaşçı olanları ise diğerlerine göre içine kapanıktılar. Bunun sebebini anlamıyordu.

Hürrem köyün çevresinde gezinmeyi çok seviyordu. Doğadaki her değişimi büyülenerek seyrediyordu. Ağaçların gölgesinde uyuyor, her bitkiyle, her çiçekle, kuşlarla, suya inen dağ geyikleriyle konuşuyordu.

Köyün dışında gezintiye çıktığı bir gün dere kenarında zakkum bitkisinin boy attığını görmüştü. Hekim dostlarından bildiği bir bitkiydi. Genç kızları yanına alıp oraya götürdü.

-Ne güzel kokuyor değil mi? Biz ona Jale diyoruz. Yapraklara düşen çiy için de aynı isim kullanılır. Boyu bizim boyumuzun 2-3 katı kadar olabiliyor. Bu yüzden dikkatimi çekmişti. Çiçekleri ne kadar da güzel görünüyor! Ama bu ağacın bir tek yaprağını yiyen ölür. Zehirlidir.

Kızlardan biri bu ağacın zehirli olduğunu daha önce duymuş olduğunu söyledi.

-Peki uygun miktarda alındığında bir zehrin bile insanın bazı hastalıklarını iyileştirdiğini biliyor muydunuz?

Kızlar böyle bir şeyden haberdar olmadıklarını söylediler.

-Bu ağacın bitkisinden yiyen insan da hayvan da ölür hatta bunu yiyen hayvanın etinden yiyen insan da zehirlenir, belki de ölür. Fakat çok az yenildiğinde idrarı artırır, böbreklere iyi gelir, kalbi hızlandırır. Kan dolaşımını artırır. Yaprığı dövülüp yılan ısırığının üstüne konulduğunda zehrin etkisini azaltır.

Bilirsek zehirden bile faydalanırız bilmezsek baldan bile zarar görürüz. Uzun süre bal yemeyenin bolca bal yediğini ve fenalaştığını duymadınız mı? Hatta aşırı bal yiyip de ölenleri?

Her şeyin aşırısı zarar! Bazılarınız savaşçı eğitimi görüyorsunuz fakat fiziğinize aşırı yükleniyorsunuz. Tamam, dayanıklılığınız artıyor ama böyle tek yanlı olunca zihinsel esnekliğinizi yitiriyorsunuz. Hatta hiç farkında olmadan toplumunuzdan uzaklaşıyorsunuz. İçinize kapanıyorsunuz. Diğerlerinize gelince gördüğüm kadarıyla köyden öteye bir hayal bile taşıyamıyorsunuz. Siz de katılaşmış, donmuşsunuz. Böyle bir hayatı nasıl kabul edebilirsiniz?

Bu sözlerin ardından yerden kuru ama sert bir ağaç dalını alarak savaşçı kızlardan Azîn'e uzattı. Kendisi ise ince ama esnek bir dal parçasını aldı. Kılıç gibi kullanarak kendisiyle savaşmasını istedi. Birkaç hareketten sonra kalın ve kuru olan ağaç dalı kırıldı. Kızlar Hürrem'in kılıç kullanabileceğini hiç düşünmemişlerdi. Elindeki ince ağaç dalını, onca eğitim görmüş olmalarına rağmen onlardan daha hızlı kullanmıştı. Dahası bedeni öylesine esnekti ki

karşısındaki savaşı o kuru dalı bir kez olsun ona dokunduramamıştı.

Hürrem son olarak onlara “aklınız esnek olsun ki bedeninizi de iyi kullanabilesiniz” dedi.

Kızları oraya getirmesindeki maksat sadece bir ders vermek değildi. Köyün dışına çıkmalarını istemişti.

Onlara kendi çocukluğunda Kewyar savaşçıları hakkında duyduklarını anlattı. Bir kadının adını taşıyan direniş kültürü neden şimdi sadece erkeklerle sınırlıydı?

Dağlarda yaşadıkları zaman herkes savaşıydı ama köy yaşamında birkaç istisna dışında kadınların görevleri farklılaşmıştı.

Savaşçı kadınlar içine kapanmış, köyden dışarıya adımlarını atmıyorlardı. Neden bu duruma geldiklerini sordu. Şirin, Azîn, Şirvan ve Şeyda mahcup halde birbirlerine baktılar.

Bunun yanıtını bilmiyorlardı. Köyün en güzel ve en cesur kızı olarak anılan Azîn iç geçirip büyüklerinden dinledikleri eski zamanlara hayranlık duyduklarını söylemekle yetindi. Savaşçı olanları da dahil diğer kızlar konuşmadı. Fakat etkilendikleri belli oluyordu. Düşünceliydiler. Bu kadar sessiz hale gelmiş olmalarının sırrı neydi? Ortada tarif edebilecekleri bir kötülük de yoktu ama nasıl olmuştu da bu hale gelmişlerdi?

Bunun daha büyük bir amaca bağlanmamış olmakla ilgisi olabilirdi. Gerçekten nasıl bir amaçları vardı, gelecek hakkında ne düşünüyorlardı?

Geleceği düşlemeden geçmişi gizlendiği yerden çıkarmak mümkün değildi.

Bir amaçları vardı kuşkusuz. Toplum olarak devlet sahasının dışında hatta genel toplumun dışında kendi toplumsallıklarını yaşıyorlardı ve bu yaşamlarının bir gayesi vardı. Bir geleneği sürdürüyorlardı. İntikam duygularıyla büyüyor ve yaşıyorlardı.

Peki bunu bir küçük topluluk olarak nereye kadar srdrebilirlerdi?

Bu soruları sorduğunda kızların gözlerinde sudaki gibi berrak ama durgun ifadeyi gördü.

Onlarla daha yakından ilgilenecekti.

Savaşçı kadınları tüm sohbetlerine katıyordu. Sessiz olsalar bile onların ilgisi daha yüksekti. Erkekler gibi bazen çok ağır yükler taşıdıklarına tanık olduğunda kıızıyordu. Yine böyle bir anda kısa boyundan daha büyük bir yük sırtlamış olan şırvan ve yaşı ilerlediği halde kocaman bir yük taşıyan şeyda'yı durdurup yüklerini indirmelerini istedi. şeyda ona cevap verdi:

-Hürrem abla, bizim bu işleri yapmaktan gocunduğumuzu sanma. Mesele fiziki değil vicdanidir! Ben yapmasam diğeri yapacak! Yalnız bırakmak, tüm yükü başkalarına taşıtmak doğru değil!

Hürrem ne diyeceğini bilemedi. Hiç böyle düşünmemişti. O günden sonra bu tür sorunlara daha geniş bir açıdan bakmaya başladı.

Öte yandan, taşıdıkları yüklerin olası bir savaşın hazırlığı için olduğunun farkına bile varmamıştı.

Savaşçı eğitiminde toplumsal bir öz vardı. Oradan tutup geliştirebilirdi.

Toplumun eğitimi de bir amaçla bağlantılı olmalıydı. Savaşçılar neden eğitim görüyor ve neden bu kadar yüksek ilgiyle yaklaşıyorlarsa toplumun eğitimi için de benzer bir yol gerekiydi.

Toplumu her daim analar ve tecrübeli erkekler eğitmişti. Devletin elinin girdiği her yerde bu gelenek bozulmuştu. Her şey devletin kopyası gibi olan babaların insafına kalmıştı.

Hürrem, toplumsallıkla kadının bağını anlattıkça kadınların öz güvenleri artıyordu.

Tüm akşamlar onlarındı. Kocalarının yanına çekilmeden önce evli kadınlar da dahil tüm kadınlarla

istediği kadar sohbet edebiliyordu. Acı-tatlı anılardan bahsediyorlardı. Birbirlerine rüyalarını ve hayallerini anlatıyorlardı. Kocalarının dedikodusunu yapanlar bile bir renk katıyordu bu sohbetlere.

Fakat sonunu hep kavgayla bitirmeye meyilli olanlar da vardı. En “azılı” olanının adı “Tavge” idi. Kartal-şahin kuşlarının dışisinin adıydı Tavge. Üzerinden hiç eksik etmediği kahverengi yün yeleği de bu adlandırmayı tamamlardı. Adının anlamı gibi bir karaktere sahipti. Alımlı, ince ve uzun boylu olan Tavge’nin, yürürken bile heyecanı o kadar çok belli olurdu ki elbiseleri dalgalanırdı. Onun bu görünümünü şelaleye benzetirlerdi. Hep hareketli, akışkan bir görünümü olduğundan o güne dek “rêjgeh” dedikleri şelaleye bile Tavge’nin adını vermişlerdi.

Tavge, çocuk kavgalarını bahane yapıp kadınların hepsine sataşmak ve onları ikiye bölüp çatıştırmakta uzmanlaşmıştı.

Bazen işin tadını kaçırsa da kadınlar arasında alışılmıştı, onun kavgaları olmadan günler sıkıcı geçecekti. Bu nedenle sakın durduğunda ne yapıp edip kızdırır, kışkırtır kavgaya tutuştururlardı. Sonra da dönüp ayıplarlardı. Günlerin neşesi arasında bu kavgalar da sayılır olmuştu.

Tavge yine neye kızmışsa o gün arkadaki pencereden samanlığı ateşe verdi ve olan oldu.

Köyde ilk kez yangın çıkmıyordu ama evin arkasındaki merekte toplanan kurumuş samanların hızlıca tutuşması korkunç sonuçlara yol açacaktı.

Ev birden alevler arasında kaldı. Alt kattaki ahıra dek yetiştı.

Ev sahibi Xelil, eşi ve 6 çocuğuyla birlikte çıkmış, biraz öteden yanan evlerini seyrediyordu. Çok geçmeden köy ahalisi de etraflarına toplandı. Yangın çok büyüdüğünden müdahale edemiyorlardı.

İçeriden atının kişnemeleri, böğürtü sesleri geldi. Atın acı şekilde kişnemesi uzayınca Xelil daha fazla dayanamadı, alevlerin ortasına daldı. Ardından büyük kızı Şirin de içeriye girecekken annesi kollarını öyle bir doladı ki boynuna, neredeyse nefessiz halde yere yuvarlandı. Xelil atını dışarıya çıkarmak üzereyken ev çöktü. Çıkamadı...

Evin yıkılmasından çıkan ürkütücü sese eşinin ve çocuklarının acı çığlıkları karıştı.

Xelil, Med dağlarını görmüş, savaşmış bir yiğitti. Onun bu şekilde ölümü üzerine köyde uzun süre yas havası oluştu.

Kadınlar suçlandı. Erkekler tüm kadınlara tavır aldı. Bazı yaşlı nineler de bu konuda erkekleri destekleyince kadınlar birden köyün günahkarları haline geldiler.

Hürrem'i bunun dışında tutuyorlar, saygılı yaklaşıyorlardı fakat onu da dinlemez olmuşlardı.

Hürrem önce kendini iki ateş arasında kalmış gibi hissetti. Tavırlar uzayınca kendisini de kadınların safındaki ateşte buldu.

Xelil gibi bir toplum öncüsü ve savaş komutanı kaybedilmişti. Kolay değildi acısına katlanmak. Zamana, aklı selim davranmaya ihtiyaç vardı.

Kevi görmüş geçirmiş insandı. Hürrem onunla konuşmayı denediyse de Kevi Hürrem'e hürmette kusur etmeden, bu durumda, köylüyü bir süre kendi haline bırakmayı öğütledi.

Zaman konusunda Hürrem de farklı düşünmüyordu. Fakat köylüyü kendi haline bırakmaya da niyeti yoktu.

Destan ve Hoşeng'le konuştu. İkisi de Kevi'nin ne dediğine bakıyorlardı.

İlk döneminde yaptığı gibi tüm köylülerin meydanda toplanmasını rica etti.

Kewyar kadınları gururluydu. Kendilerine tavır almış erkekleriyle evlerinde bile konuşmuyorlardı. Onları bir karşı tavırdı. Sessizlik tavrı diyorlardı adına...

Kevi, Destan ve Hoşeng birlikte meydana yürüdüler. Onların geldiğini gören tüm erkekler toplandılar.

Hürrem'in meydana doğru yürüdüğünü gören kadınlar da peşi sıra yürüdüler. Tavge ve birkaç yaşlı dışında herkes gelmişti.

Sonbaharın gelişini haber veren renkler ağaçları sarmıştı. Sararmaya yüz tutmuş yapraklara baktı.

“Ömür geçiyor” dedi yanı başında duran genç kadınlara bakarak.

“Hep böyle bu yaşta kalacağınızı sanmayın. Siz hiç fark etmeden gelecek, öyle kapınızı çalıp bir defada gelmeyecek. Hayat işte!

Payızın yaprakları bile birden düşmüyor, yavaş yavaş sararıyor, her bir aşamasında başka bir güzellik kazanıyor ve sonunda yuvasını terk edip göçen kuşlar gibi dalından ayrılıp rüzgârın kollarına bırakıyor kaderini.”

Kalabalık sessizce dinliyordu. Konuşmaya başlamıştı bile. Fakat asıl amacı yine onları konuşturmak.

“Ne dersin Kevi dayı hayatı senin kadar tanıyanımız olmadı, yaprak gibi rüzgârın insafına mı bırakacağız kendimizi?”

Kevi kıyısına oturduğu ağacın yapraklarına baktı.

“Ben küçük bir çocukken ‘İradesi olmayanın ahlakı olmaz’ diyen bir kadın tanıdım. İradeli olmakla ahlaklı olmayı bir tutardı; bunu ondan öğrendik.

O kadın hepimizin anasıydı. Bu topluluğun ilk ve hiç değişmeyen kuralını hepimize çocukken öğretmişti, henüz babamız sağken, henüz devletle kavgamız başlamamışken!

Biz böyle bir anadan geldik. Senin dilinden şimdi aynı anlamı duymak bizi onurlandırıyor.”

Hürrem devam etti:

“Destan ve Hoşeng’le buraya doğru yola çıktığımızda sadece güvenli bir bölgeye gideceğimizi düşünüyordum. Çocukluğumun hayali sizlerdiniz. Efsanesiyle büyüdüğüm, varlığından bile haberdar olmadığım bu topluluğun, Kewyaran’ın içine geldim. Sırrınızı benimle paylaştınız. Onurlandırdınız!

Yeryüzünde böyle bir topluluk kaldı mı diye çok düşündüm. Köylerde köz halinde kalmıştır elbet. Elbet üzerini kaplayan küller bir fırtınanın özlemini çekiyordur. Sizin gibi efsane savaşçıları bekliyordur belki de.

Yaşayan efsanelerle ölene dek burada kalabilirim. Onur duyuyorum!”

Konuşmanın burasında tüm ahaliyi süzdü, zamanı gelmiştir diyerek niyetini açık etti:

“Lakin bir şeyi daha gördüm burada. Bunu söylemek kolay değil. Çok büyük çileler çekmiş ve zulmün saraylarını titretmiş olan Kewyaran’a değildir sözüm. Bu köyde, burada, sizin aranızda bir amaç yayıflığı gördüm.

Savaşçı yetiştiriyorsunuz. Ne için? Köyünüzden bile gizli yaptığınız zorlu olduğu belli olan tüm bu askeri eğitimlerin, bu alın terinin amacı ne?

Amaç sadece bu köyde kendini korumaksa dünyanın başka yerinden buraya bir kuş bile gelmiyor; üstelik dostlarınızı korumak için her yere gidiyorsunuz. Bu kadar mıdır yani? Bütün bu eziyet bunun için mi?

Amaç büyük olsa her zaman ona göre yaşarsınız. Ona göre tavır alırsınız. Ona göre bir araya geliriz.

Amaç büyük olsa köyde yaşadığımız acı olay, o hepimizi yakan acı olay yaşandığında şimdiki gibi bir araya gelir birlikte bir sonuca varmaya bakardık.

Ama her şeyi kendi haline bıraktık ve bir sonuca varamadık. Şimdi bir aradayız.

Yargılayan aklın, anlayan yüreğin ve toplumsal iradenin gücüyle bir sonuca varmalıyız.”

Bu sözlerin anlamını ve gücünü Kevi'den daha iyi bilen yoktu. Anasından sonra hiç kimseden işitmediği sözlerdi bunlar. Bilgelik geleneği bir başka kadında yaşıyordu. Bu sözler sayesinde Kevi'nin kafasında eski hayalleri ve anıları canlandı. Hürrem'e hayranlıkla bakmakla yetindi. Köylülerin iradesinin ne yönde gelişeceğini merak ederek bekledi.

Yine de Kevi'nin az önceki sözleri tüm köylülere duyulandırmıştı. Yaşlılardan bazıları sessizce gözyaşı döküyordu.

Hürrem sözü köylülere bırakırken gözleri Destan ve Hoşeng'e kaydı. Onlardan destek ister gibi baktı.

Hoşeng ayaktaydı zaten. Konuşmaya başlamadan önce Xelil'i andı, kendisine hocalık yaptığından bahsetti, yaşanan olaydan dolayı üzüntüsünü dile getirdi.

“Yabancı yerdeyken su gibi sessiz olmayı Kewyaran'da ise susmamak gerektiğini bize öğreten büyüklerimin önünde konuşuyorum.

Bir husumet yokken aramızda bir ev yakıldı. Bu bir husumetin işaretiydi. Gizli husumet!

O evin çocukları babasız kaldı. Buna yol açan Tavge deli değil elbet. O akla, o yüreğe karanlık ruhlar nasıl girebildi? Bize rağmen mi oldu bütün bunlar?

Ortak yaşam ruhunu tam kazanmamışız demek ki? Ortak yaşam ruhu, birlik ruhu en güçlümüze göre değil en zayıf olanımıza göre ölçülür. Büyüğümüz Hürrem'den böyle öğrendik. Zayıflığımızı zamanında göremedik. Hepimiz suçluyuz!”

Yaşlıca bir amca son enerjisini sarf edermiş gibi araya girip hızla konuştu:

“Eskiden böyle miydi? Kabahati olan cezasını çekerti! Memleketimizin dağlarındayken amacımızın daha büyük olduğu da doğrudur. Fakat buradaki yaşamımız ve yaptıklarımız da eziyet değildir. Bu bizim hayatımızdır.”

Bir başkası ise,

“Burada boşuna konuşuyoruz, gideni geri getiremeyiz, o ancak Tanrının ışıǰıyla başka bir insanda yaşar. Bir daha böyle bir olay olmaması için herkes aklını başına alsın, kadınlar her şeye karışmasın yeter!” dedi.

Hürrem bu söz karşısında dayanamadı:

“Kadınları suçlamak kolay! Bir kadının hatası bütün kadınların hatası olamaz. Bir insanın suçu onun tüm ömrünü suçlu yapmaz ve ömrünün sonuna kadar da suçlu kalmasına sebep olamaz.

Yargılamak, adil olmak içindir. Sadece kadınları değil tüm toplumumuzu sorumlu tutacaksak o zaman böyle bir olaya sebep verecek bir insanın aramızdan nasıl çıktığını muhakeme edelim.”

Hürrem konuşmaların ne yöne gideceğini kestiremese de sessizliğin bozulmasının iyi olduğunu düşündü.

O gün bir karar alamadılar ama konuştular. Sonunda kadınlar eskisi gibi suçlanmadı. Kevi bu tartışmaların uzamamasından yanaydı. Bir heyet toplanıp bir an önce karar versin istiyordu ama bu kez Hürrem onu acele etmemesi konusunda uyardı. O da dinledi.

Her şey konuşuluyordu ama bir şey unutuluyordu.

Tavge’nin halini Hürrem’den başka kimse sormamıştı. “Onu yalnız bırakmayalım, ilgilenelim” diyerek kadınları da uyarmıştı.

Tavge yaşanan olaydan sonra kendisine gelemeyi, yemedi-içmedi, köylülerin içine çıkmadı, bir kez olsun kimse onu dışarıda görmedi. Çocuklarıyla bile ilgilenmedi.

Bir sabah uçurumun köyden en uzak olan ucuna doğru yürürken görüldü. Hepsi bu kadar.

Cenazesini köye getirmediler.

“Ruhu uçurumun dibinde kaldı!” dediler. O günden sonra uçurumun dibinden her akşam bir çığlık sesi duyular. Rüzgârın oyunudur diyenler olsa da bu sesin Tavge’nin çığlığı olduğuna inananlar çoğunlukta ydı.

Büyüklerin korkusundan olmasa gençler gidip cenazesini çıkaracaklardı. Çünkü diyorlardı ki:

“Tavge’nin ruhu çılgık atıyor, yardım istiyor!”

Rüzgârın oyunudur diyenlere inanmıyorlardı. Fakat geleneklere karşı çıkmak, toplumsallıklarına zarar vermek de istemiyorlardı.

Tavırları, Zerdüşt inancından kaynaklanıyordu. Eskiler bunu daha iyi biliyordu. Bir de kabileye has değerler buna eklenmişti.

İntihar, Kewyaran içinde olabilecek en kötü şeydi. Hepsine karşı ve özellikle savaşta ölenlere hakaretti. İntihar eden onları cezalandırmış oluyordu. Onlar da intihar edene en büyük cezayı veriyorlardı: Unutmak!

Kevi’nin ihanet eden kardeşi intihar ettiğinde durum farklıydı. O zaten kabilesinden kopmuş, öz kardeşine ihanet etmişti. Tavge ise kabile içinde bunu yapmıştı. Sahip çıkmadılar. Tartışmadılar bile...

Hürrem intihar olayından çok etkilendi. Yangından etkilendiğinden bile daha çok etkilendi. Günlerce hiç konuşmadı. Böyle bir köyde kısa süre içinde iki ölüm olayı yaşanmıştı. Köylüler için de kolay değildi.

Savaşçıların eğitimi bitirildi. Köyün üzerine yeniden yas havası çöktü.

Zamanın kollarına kendilerini bıraktılar.

Köy ahalisi bir süre sonra kendini toparladı ve hatta Hürrem’in sohbetlerini özler oldu.

Hürrem konuşmuyordu. Sessizlik diyarına gitmişti. Fakat anlam veremiyorlardı. Bu sessizliğin onun kendini eğitime yöntemi olduğunu bilmiyorlardı.

Bu kez uzun sürmüştü. Tekrar konuştuğunda karşısında hiç kimse yoktu. Ağaçlardan dökülen yapraklara bakıp sadece iki kelime söyledi:

-Vakti geldi!

Kewyaran köyünde güvendeydi. Fakat topluma ulaşmak için bir çıkış yolu bulmalıydı. Eğer toplum

içinde direniş dair bir emare görülmezse asırları etkileyecek bir hayal kırıklığına yol açabilirdi. Bunu düşündükçe uykuları kaçıyor, yüreği daralıyordu.

Oradan ayrılacaktı. Gitmenin kendini en çok dayattığı zaman gelmişti. Ne pahasına olursa olsun toplum içine girmeli, insanlara görünmeliydi. Başka türlü umudu canlı tutamazdı.

Umut onun için bir yaşam gerekçesiydi. Toplumun zulme karşı durabilme umudu, bir irade gösterebilme umudu, kurtuluş umudu!

Katliama karşı en büyük intikam, umudu canlı tutmayı başarmaktı! Umut ölürse her şey ölür, umut var oldukça özgürlük ruhunu alevlendirecek rüzgâr her zaman esecekti.

Düşüncelerini ilkin kadınlarla paylaşa da Destan da bunu öğrendi.

Hürrem söylediğini yapar, bunu biliyordu. O gidince kendisi ne yapacaktı? İlk kez kendi içinden, kendi kendisine itiraf etti:

“Galiba ona aşık oldum! Ben şimdi ne yapacağım?”

Sırların Efendisi!

**“Herkesindir ve hiç kimsenin değildir!”
(Eski Kürt inancı için söylenen söz)**

Evlat acısından daha büyük bir acı yoktu. Öldürülen bir oğul yerine binlercesini yetiştirmek belki teselli verebilirdi!

Qade teselliği hiçbir yerde aramadı. Teselli peşinde değildi. İntikam desen; elbet yüreğine öfke tohumları eken yangın sönmüş değildi.

Daha ulvi bir amacı olmasa Qade ilerleyen yaşına rağmen uzak yakın demeden her memleketi dolaşabilir miydi?

Katliamdan sonra kızı Hürrem'i Rey'e kadar gönderen, oradan ta “Tanrıların Tahtı”, “Mutluların Yeri”, “Dillerin Dağı” olan Elbruzlara yönelten kendisi değil miydi?

Yine kızını Elbruzlar'ın en asi çocuğu olan Demavend'deki yani Kalbin Sahipleri'ndeki Kewyaran'a kadar ulaştıran Qade'nin büyük sırları olmaz mıydı?

Qade “Sırların Efendisi” sayılırdı. Hürrem köyden çıkacağı sırada babası hakkında yeni gerçeklerle tanışacaktı.

Hürrem ve iki yoldaşı birlikte gelmişti; ayrılırken yine fazla dikkat çekmemek için sadece bir sayı artmışlardı.

Yiğitlikte köyün savaşçı delikanlılarından geri kalmayan Şirin gönüllü gelmişti. İlk savaşçı derslerini babasından almıştı. Mazdek'i peygamber sayanlardandı. Hürrem'e de inanmıştı.

Hürrem’le olmak istiyordu fakat o köyden şimdiye dek hiçbir kadın bu şekilde ayrılmamıştı. Bu bir ilk olacaktı. Kevi’nin onaylaması yetecekti.

Kevi:

-Kewyaran her daim ortak bir iradeye sahip olmuştur. Fakat Kewyaran kadını kendi iradesiyle karar alabilir. Bunu senden öğrendik!

Hürrem hem Kevi’nin tutumuna hem de Şirin’in kararına sevinmişti.

Sırları bol efsane kabileden ayrılırken Kevi bir sırrını daha paylaştı:

“Buraya beni getiren baban Qade’ydi. Qade olmasa Kewyaran bu köyde toplanamazdı. Nereye gidersen git her kentte bir dostun olacak! Yanında olacağız!” dedi.

Hürrem babasının her zaman sırlarının olduğunu biliyordu. Kewyaran bu sırların en büyüğüydü. Sır ve Qade! İkisini hiç ayrı düşünmezdi! Yine de onları tanıdığını kendisine neden söylememiş olduğuna anlam veremedi.

Çıkacağı yeni yolculuk da sırlarla ve bilinmezlerle doluydu.

Ya Med Dağlarına ya da tam tersi istikametteki Xorasan’a gideceklerdi.

Med Dağlarından çıkmaları gerektiğinde, zulüm saraylarından uzak olması nedeniyle Xorasan’a kadar giden Kürtler Mazdek inancını benimsemişlerdi. Göçler, güvenlik nedeniyle Xorasan’a doğruydu. Şimdilik Med Dağlarına ulaşmaları bile çok zor olurdu.

Yönlerini Xorasan’a verip, atlarını eşkin sürdüler.

Hürrem Rey’deki dostlarına uğramadan Xorasan’a gitmek istemese de Destan bu kez güvenlik konusunda taviz vermedi, dostlarına ulaşmadan hiçbir kente uğramayacaklardı.

Güneşin Doğduğu Yer: Xorasan!

Yağmurlara yakalanmadan ilk köylere vardılar. Burası Kürt Lawin aşiretinin topraklarıydı. Kendileri için güvenli bir yerdı.

Lawin aşireti, Êranşehr genelindeki katı kast oluşumuna kendi içinde fırsat vermemiştı. Onların asilliğı de buradan ileri geliyordu.

Başlarındaki beyle çoban arasındaki doğal ilişki toplumsal geleneklerinin sürdürüğünü gösterdiği gibi sahtekâr rahiplerin tüm uygulamalarını kaldırmış olmaları da Mazdek'in etkisini gösteriyordu.

Lawin Aşiretinin en uç topraklarına yetişmişlerdi. Oradan daha içerilere kısmen dağlık kısmen ovalık bölgeye doğru ilerledikçe başka bir dünyaya gelmiş gibi hissettiler.

O topraklarda güneş, ay ve ateş eski kutsallığını koruyordu. Sabah ve akşam, iki kez güneşe yüzlerini dönüp dua ediyorlardı.

Burası güneşin yükseldiğı yerdı.

Orada yaşayanlar Zerdüş'tün ömrünün son demlerini burada geçirdiğini ve bu topraklarda yattığını söylüyorlardı. Onun irade düsturu burada yaşama saygıyla eş anlamda kullanılıyordu. Bu yüzden insan iradesini her şeyden üstün tutuyorlardı. O kültürün derinliğı dualarında bile açıkça görülüyordu. Bir kez olsun dualarında kral adına rastlanmazdı. Onların inancında insana kulluk etmek yoktu.

Toprağı, bitkilere, hayvanlara zarar vermezlerdi. Zerdüştlüğün özünü onlar kadar iyi koruyan başka bir topluluk zor bulunurdu.

Evinin önünde oturan bir kadına neyle geçindiklerini sorduğunda Hürrem'in aldığı cevap bu toprakların bereketini anlatmaya yetiyordu:

“Ağılda oğlak doğsa, yaylada otu yeşerir!”

İnançlarının sırları olsa bile bunlar anlam derinliğiyle ilgiliydi. Paylaşmaya geldi mi cömerttiler. İnançlarını bile sadece kendilerine ait saymazlardı:

“Herkesindir ve hiç kimsenin değildir!” diyorlardı.

Bu sözü ilk kez Mazdek'ten işitmiş olan Hürrem burada hiçbir şeye yabancılık çekmeyeceğini henüz ilk günlerinde hissetti.

Kırmızı giysileri çok sevdikleri belli oluyordu. Tüm giysilerinde kırmızıya rastlanıyordu. İbadetlerinde müziğe yer veriyorlardı. Esmer tenli kadınları erkekler karşısında ezik görünmüyor aksine yaşamın her alanında önde görünüyorlardı.

Orada kent merkezinde bile güvendeydiler. Buradaki en büyük kente “Tüm Kentlerin Anası” derlerdi: Merv!

Orada güvende olmaları Hürrem'in kendisini açık etmesine sebep olamazdı. Garnizon her ne kadar kent yaşamına fazla müdahale etmese de sonuçta krala bağlı bir merkezdi.

Kentte kendilerine sadık bir değirmenci ile tanışınca işleri kolaylaştı. Bu ihtiyar değirmencinin anlattığına göre sülale boyu değirmencilik yaparlarmış. Atalarının hepsinin değirmencilik yaptığını kendisinden sonra da çocuklarının bu işi devam ettireceğini söylerdi.

Bu değirmenci Kürt aile sayesinde kentte ve civar kasabalarda gizlenebileceği birçok yer ayarlamış olan Hürrem'in en rahat olduğu kasaba ise Şirvan'dı.

Şirvan'da yaşayanların bir farkı vardı. Devlet adına görevli olanlar da dahil hemen hepsi Medya kökenli savaşçı aşiretlerden gelme Kürtlerdi. Kenti kendileri kurmuşlardı ve kendilerine has bir kültür oluşturmuşlardı.

Toplumsal gelenekleri güçlü olduğundan Hürrem'e kapılarını korkusuzca açmışlardı.

Daha doğudaki Maverreünnehir bölgesinde de halen kendilerini koruyan taraftarların çokluğunu duymak onu şaşırtmıştı. İlk fırsatta oraya da gidecekti. Fakat ailesiyle ilgili bir gelişme nedeniyle şimdilik bu gezisini ertelemek zorunda kaldı.

Merv'den Hemedan ve Tizpon'a dek gidip gelen kervancılar sayesinde uzun zamandan sonra ailesinden haberdar oldu.

Dayzer hayata gözlerini yummuştu. Mazdek'in babası Bamdad ile annesi Ahuyar ise Dayzer'den bile önce, katliamın hemen ardından ölmüşlerdi.

Yüreğine büyük bir keder çöktü...

Asara halen Gundeşapur'da yaşıyordu. Arad'ın kalabalık bir ailesi olmuştu. Qade ise ne kadar yaşlanmış olsa da son kez olsun kızını görmeye çok istekliydi.

Hürrem babasının bu isteğini kırmadı. Annesi Dayzer'in, Bamdad'ın, Ahuyar'ın ölüm haberleri içini çok fazla acıttıysa da onları Tanrıçaların son çocukları olarak andı.

Annesi Dayzer acılarıyla onun öğretmeni olmuştu. Son anlarında yanında olamadığı için üzüldü. Sonunda yüreğini saracak sıcaklığa sebep bir fikir aklında oluştu: "Bir anneyle kızını ölüm bile ayıramaz; unutmaya meyilli erkekler için geçerli olsa da hep hatırlayan kadınların ayrılığı yoktur!"

Ahuyar'a gelince, hayatında tanıdığı en sempatik kadındı. Bamdad ne kadar otoriterse Ahuyar da o kadar sevecen ve sempatikti. Sanki Tanrıçaların koruyucu gücü vardı onda. Onun iyilik dolu yüreği Tanrıçalara inanmak için yeterli bir sebepti. Onların anıları çok değerliydi. Babasını da kaybetmeden önce görmek istedi.

Onun yolunu gözlerken halkın içindeki sohbetlere katılıyor, zamanının çoğunu din konusunda kadınları aydınlatmakla geçiriyordu.

Destan, zamanla Hürrem hakkındaki duygularını yargılamış; belli bir dönüşüm yaşamıştı. Ona olan sevgisi daha fazla derinleşmişti ama bunu eskisi gibi sıradan ele almıyordu. Sevgiyle sarılıyordu her işe. İbadet eder gibi çalışıyordu.

İnancını soranlara “ben Hürrem’e, topluma ve çalışmaya inanırım!” diyerek zamanın tüm ölçülerine meydan okuyordu.

Amaç dışında her şeyi kendisine haram saymıştı. Serinkanlı ve dikkatliydi. Hürrem’in önüne çıkabilecek her engeli önceden görüp ortadan kaldırmaya çalışıyordu.

Hoşeng de bu konuda ondan geri kalmıyordu. Gençliğinin verdiği bitmez tükenmez bir enerjiyle gece gündüz demeden toplum içinde çalışıyordu.

Destan ve Hoşeng sadece onu korumuyor aynı zamanda konuşacağı aileleri hazırlıyor ve sonunda Hürrem’i bu aileyle tanıştırıyor, birçok aileyi de bu şekilde birbirlerine bağlıyorlardı. Bağlı aileler arasında hızla bir dayanışma kanalı açılıyor ve bu sayede kendilerini çok güçlenmiş hissediyorlardı.

Herkes Destan’ın tavır ve davranışlarına bakarak Hürrem’e nasıl yaklaşacağını belirliyordu. Destan’ın saygısı ve bağlılığı ölçü haline gelmişti.

Hürrem ise kiminle karşılaşsa çok özel bir çaba göstermeden etkilemeyi başarıyordu. Herkesten farklı bir havası vardı. Çözemeyeceği sorun yok gibiydi. İlgilendiği konularla, ısrarıyla, sakinliğiyle, söz ve davranışlarıyla, sıcaklığıyla, hatta sessizce durup düşündüğü zamanlarda bile insanları etrafında toplayan, insanın kendisine büyük bir güven duymasını sağlayan bir havaydı bu. Başkalarına benzemiyordu. Onunla karşılaşan herkes ilk andan itibaren adeta büyüleniyordu.

Hürrem kendisine gösterilen ilgiye fazlasıyla karşılık vermeyi biliyordu. Herkeste iz bırakıyordu. Çocuklardan yaşlılara görüştüğü herkesin gönlünü kazanmıştı. Erkeklerle bazen kavga etmesi, uğraşması gerekse de kadınlar ilk andan itibaren yanında yer alıyordu.

Her yerde kadınların yaşadığı acılar benzerdi. Yine de her kadın ayrı bir ufuk açıyor, her kadın farklı bir dünyanın kapısını aralıyordu. Erkekler bunu görmese de yürütülen tartışmalar sayesinde kadınlar birbirlerinde bunu görüyor, içten içe birbirlerine bağlanıyorlardı.

Hürrem Şirin'i yanından ayırmıyordu. Erkek yoldaşları güvenlik kaygısıyla yanından ayrılmak istemese de onları her fırsatta başka görevlere gönderiyor, Şirin ve birkaç kadın taraftarlarıyla birlikte halkın içinde çalışıyordu. Halkın sağladığı güvenlikten daha sağlamı yoktu. Bir de kadınlarla baş başa kalma istemi nedeniyle Destan ve Hoşeng'in daha uzak yerlerdeki ailelerle ilgilenmelerini istiyordu. Böylece yeni alanlara da ulaşmış oluyorlardı.

Gittikleri evlerde tüm sohbetlerde Şirin'i yanı başına oturtuyor, bazen konuşmasını sağlıyordu. Şirin savaşçılığını burada gizlemişti. Zaten bu yeteneklerini kullanmasına da gerek kalmamıştı fakat konuşmaya geldi mi çok utangaç davranıyordu.

Kewyaran içinde en iyi savaşçıların az konuşanlar olduğunu görmüştü. Yaptığı kadar konuşmak, konuştuğu kadar yapmak bir gelenektir.

Şirin konuşmaktan yana utangaç da olsa konuştuğunda dinleyenlerin ilgisini çekerti. Ses tonuyla el-kol hareketleriyle o kadar duru, sakindi ki dinleyenleri de etkisine alıyor ve sessizce dinlemelerini sağlıyordu, öyle ki dışarıda yaprak düşse evin içinde duyulurdu.

Yüzündeki turuncu çiller de olmasa beyaz teni ay gibi parlayacaktı fakat ilk bakışta tombul, kırmızı yüzlü küçük

bir kızın görüntüsünü veriyordu. Oysa Hoşeng'den büyük, Destan'dan küçüktü.

Saçlarını hep annesinin örmesini sevmiştir. Köyden ayrılalı saçını, görünümünü, bedeniyle ilgili her şeyi bir yana bırakmış, boş vermişti. Ruh güzelliğinden ve inançtan bahsedip duruyordu.

Bir gün dağınık saçlarını tıpkı annesi gibi ören Hürrem'e bir anne gibi bağlandı. Bazen anne gibi bazen tanrıça gibi yaklaşıyordu. Sohbetlerden birinde genç kızların bedenleriyle ilgilenmeleri gerektiğini anlatınca mahcup oldu.

Hürrem onu örnek vererek konuştu:

“Şirin'e bakın, ilk sezgisiyle bedenini bir yana atıverdi! Hayır! Bedeniniz bile görüldüğü gibi değildir. Onda ne masallar gizlidir! Gizlerden bahsettimse sanmayın ki zindandır. Bir zindan değildir bedeniniz. O ruhunuzun evidir. Eviniz düzenli olmazsa ruhunuz içinde rahat edebilir mi? Gökteki yıldızlar bile ruhunuzun yansımasıdır, bedeniniz nasıl bundan ayrı olsun, bu mümkün müdür?”

O konuşurken Şirin'in eli kendiliğinden saçına gitmiş, dağınıklığını gidermeye çalışıyordu.

“Unutmayın hepimiz aynı ışığı içimizde taşıyoruz. Bir kadının güzelliği bütün kadınların güzelliğini yansıtır. Kendinizi tüm kadınlara karşı sorumlu göreceksiniz. Kadınlara karşı sorumlu davranırsanız toplumun hizmetindesiniz demektir. Erkekler güzel görünmek değil mesele, kendinize ve tüm kadınlara saygının gereği fiziğinizle de ilgileneceksiniz.

Hem bedenimiz toplum gibidir. Onu dağıtırsak geriye ne kalır? Toplumu çirkinleştirmeye hakkımız var mıdır?”

Bu sözler Şirin'in öğrenme hevesini kamçılardı. Önceleri sadece sezgilerine güvenmeyi öğrenmişti fakat bu yetmezdi. Savaşçı yetenekleri arasında sezginin yeri büyüktü fakat Hürrem'den yeni bir şey öğrenmişti:

Kadınların sezgisi savaşçıların sezgisinden bile daha güçlüdür! Buna güvenecek ama yanlış düşüncelerle mücadele edecekti.

Saçlarını şımşır tarakla tarayıp güzelce ördüğünde yanağındaki küçük, sevimli, kahverengi ben daha bir görünür oldu. Gözlerindeki parlaklık arttı.

Şişman olmasını dert etmedi. Gittikçe zayıflıyordu. Herkes kadar rahat hareket edebiliyordu. Sonraki zamanlarda sohbetler sırasında konuşurken daha rahat olduğunu, cesaretinin arttığını, nefes aldığını hissetti.

Bir akşam ilk kez gittikleri köyde tüm aileler bir evde toplandı. Çocukların çok olması dikkat çekiciydi. Tüm kadınlar gelmişti. Aralarında iki de erkeğin olması iyiydi. Hürrem bunu beklemiyordu.

İsyandan etkilenip kendi aralarında mallarını birleştirip ortak yaşam kurmaya kalkmış ama bir türlü bunu da başaramamış bir köydü.

Mazdek'in din konusundaki düşüncelerinden haberdar olmadıkları halde sadece yoksulluğa isyan etmişlerdi. Fakat dinin bozulmuş hali etkisini her yönüyle sürdürüyordu.

Zerdüş'tün tamamen toplumsal olan dinini, içi boş ezberlere dönüştüren sahte ruhanilerin ne yaptıklarının farkında olmayan bu köyde erkeklerin yabancı bir kadınla konuşması mümkün değildi fakat Mazdek'e duyulan saygı Hürrem'i de saygıyla karşılamalarına yetmişti.

...

Hürrem sohbet sırasında kadınla erkeğin bir olduğundan bahsettiği sırada erkeklerden biri:

-Bunca dert içinde başımıza yeni bir dert açılmasın sakın! Sen bunu dedin ya artık kadınlar bizi dinlemezler. Elimizde bir dinimiz kalmış o da gider!

-Dinlerler, niye dinlemesinler, dinlemek iyidir, dinlemek ayrı boyun eğmek ayrıdır; dinlerler sonra da yargırlarlar, doğrusu neyse onu yaparlar. Bu sadece

kadınlar için değil her insan için iyi yaşamın kanunu olmalıdır. Bu yüzden din elden gitmez. Sanki dinin değil kadınların elden gitmesinden korkuyorsun!

Kadınlar bu sözle neşelenip gülustüler.

Adam sinirlenerek:

-Yargılayıp ne yapacaklar? Neyi yargılayacaklar? Erkeğin lafını yargılamak adetimiz değildir, dinimizde de yoktur.

-Ama sen yargılıyorsun, şu anda bile yargılıyorsun işte. Benim söylediklerimi yargılıyorsun. Yargılamak iyidir ama bırak da başkası da yargılasın, o zaman doğruya ulaşırız.

-Dinimiz doğru neyse söylemiş zaten!

Son sözlerini sertçe söyleyip havayı gerince Hürrem yumuşatmaya çalıştı.

Annesinin kucağında oturan ve sürekli burnuyla oynayan 2 yaşlarındaki tombul kız çocuğunun adını sordu.

Çocuk sevimli sesiyle “Hürrem” deyince o anda Hürrem o köyde zaten zaferi elde etmiş olduklarını anladı.

Hürrem’le tartışmaya giren çok bilmiş adam da bu arada yumuşamış, havaya kalkık gergin kaşları düşmüştü. Hürrem ona bakıp, kalbini kırmayacak şekilde:

-Yürekliisin ama yüreğinin de bir aklının olduğunu bilmiyorsun dedi.

Yanında oturan kadın cevap verdi:

-Onda akıl ne gezer. Aklı olsa seni dinlerdi!

Cevap veren kadın onun eşiydi. Hürrem adamı konuşturmak istediye de bir anda adamın utangaçlığı tuttu. Tekrardan sadece “Tanrıya, Güneşe ve çalışmaya inanırız, gerisi sorun değil” diyebildi. Eşinin kaşlarını çatıldığını görünce “Hürrem’e de inanırız!” diye çabucak ekledi. Hürrem kısaca “bana değil hakikat neyse ona

inan!” diye yanıtladı. Dinleyenlere dinin devlet elinde nasıl kullanıldığını anlattı ve sonra da tarih hakkında konuştu.

İki örnek halkın aklında kaldı: Biri eski devlet geleneklerinin temelini oluşturan bir hikâye diğeri ise İbrani kabileleriyle ilgiliydi:

“Eski devletler dermiş ki kral Tanrının yeryüzündeki halidir. İnsanlar ise Tanrının kirinden-pisliğinden yaratılmıştır. Bu sayede insanlar krala hizmet etmek dışında başka bir şey düşünmemişler. Kölelik böyle oluşturulmuş”

Dinleyenler arasından biri dihkanelara küfür savurup: “Onlar da bizi pislik yerine koyuyorlar!” dedi.

Hürrem Zerdüş’tün, insanın insan üzerinde tahakküm kurmasını yasaklamış olduğunu ama sahte ruhanilerle devletin bunu kendi çıkarları için yok saydığını anlattı.

Bir köylü “Yaşanmış olanı nasıl değiştirebilirler ki?” diye safça sorunca Hürrem “her toplum kendi tarihini yazmış olsaydı kimse gerçekleri çarpıtamazdı. Gücü olanlar güçsüzleri istedikleri gibi tanımlarlar. Güçlülere karşı bizim gücümüz bilincimizdir, tarihimizdir, tarihe inanmamızdır, kendimizi tanımamız, tanımlayabilmemizdir. Hz. Musa’nın dinine inanan İbrani kabileleri bunu çok iyi yapmış. Nasıl olduğunu hiç duydunuz mu?”

Dinleyenler hep bir ağızdan: “Hayır” dediler.

“Biliyor musunuz, onlara İsrail adını Tanrı vermiştir denilir. Bu çok önemlidir. Derler ki, Yakup peygamber bir gün karşısına çıkan biriyle savaşa girmiş. Onunla uzun süre güreşmişler. Birbirlerini yenememişler. Sonra o kişi gerçek yüzünü gösterip “Ben sizin Tanrınızım. Sen benimle güreştin. Bundan sonra adınız İsrail olsun” demiş. Yani İsrail “tanrısıyla güreşen!” demektir. Düşünsenize bir tarafta Tanrının artığından, pisliğinden yapılan insan, diğer tarafta Tanrısıyla güreşen insan!

Hangisinin daha güçlü olacağı açıktır. Biri kul-köle olurken diğeri ne kadar da kendine güvenli olur değil mi? Onlar kendi kabilelerinin ve insan soyunun sadece erkeklerine bu tanrısal değeri verdikleri için hep yarım, hep yalnız ve hep savaşlar içinde kaldılar. Sadece Süleyman döneminde barışı gördüler. Bunu da İbranilerin ve diğer kabilelerin kadınlarına borçluydular.

Bizim de öz güven kaynaklarımız vardı: Muğlar!”

Hürrem Muğ katliamını onlara anlattıktan sonra İbranilerin örneğini sürdürdü:

“Davut peygamberin döneminde hep savaş yaşanmış. Davut’un anlamı savaş komutanıdır. Süleyman peygamber döneminde ise kabileleri birleştirmesi sayesinde hep barış içinde yaşanmış. Süleyman’ın anlamı neymiş? Evet, tahmin ettiğiniz gibi barış adamı! Bunlar tesadüf değildir. Kendi tarihlerini böyle oluşturmuşlar. Sorun şu ki bu tarihte kadınların yeri yok!

Süleyman’ın her kabileden bir kadınla evlenerek birliği sağladığı rivayet edilse de işin aslı bu kadınların birlik için sergiledikleri maharettedir. Kadınlar kendi farklarını yarattıkları kadar etkili olabilmişler.

Şimdi inancımızın büyük öncüleri olan Zerdüş, Mani ve Mazdek hakkında bir daha düşünmeliyiz. Bize ne anlatıyorlardı? Neden anlamak istemiyoruz? Anlarsak kendi farkımızı ortaya çıkaracağız. Bugünkü yaşantımızı terk edeceğiz. O zaman özgür insanlar gibi yaşayabiliriz ama bunun için her türlü fedakarlığa katlanmalıyız. Hayatta kolay olan bir şey yoktur. Değişmek ise en zor olanıdır.”

Hürrem’in köy üzerindeki etkisi kısa sürede görüldü. Yaşamlarında bazı değişiklikler yaptılar. Ortak yaşam için Mani’vi dayanışmanın gerekli olduğunu öğrendiler. Fakat din etkisiyle oluşan katı ruhsal şekillenmeyi aşamıyorlardı. Her şeye rağmen Hürrem’i korumayı da kendilerine kutsal bir görev saydılar.

Bu kadar ilerleme sağladıkları köyde erkeklerin değişimi sadece herkesin içindeyken kadınlara karşı saygılı davranmakla sınırlıydı. Evde herkes bildiğini devam ettiriyordu.

Dinin yarattığı şekillenme çok katı kalıplar oluşturmuştu. Ruhlarını esir almış düzenin en büyük başarısı buradaydı.

Bunu nasıl aşacaktı?

Hürrem bugünden sonra bir okul kurup Hypatia gibi okulda öğrencilere ders veremezdi. Hem o, bilimin değil toplumun Hypatia'sıydı! Hekim doğru söylemişti. Toplum içinde eğitimin nasıl olması gerektiğini düşünürken sohbetlerin ötesine geçmek gerektiğini hissettiğinden “her köy ortak yaşam alanı, her ev okul olmalı” diye düşündü. Bu fikir onda muazzam bir heyecana yol açıyordu fakat bunun nasıl olacağını, nasıl yapılacağını henüz etrafıca bilemiyordu.

İnsanın tüm maddi zenginlikler üzerinde tahakküm kurması ruhlar üzerinde tahakküm kurmasıyla mümkün olmuştu. O buna “ruh kırımı” diyordu.

İnsan ruhunu kırımdan geçiren düzene karşı insan ruhunu özgürleştirecek bir arayış içindeydi. Yıkılmaz direniş kalelerini insan ruhunda inşa etmeliydi. Bunu insanlar üzerinde tahakküm kurmadan nasıl yapacağını günler geceler boyu düşündü. Kendini eğitmeyi bilen bir toplumun, yitirdiği ruhunu yeniden kazanabileceği sonucuna vardı. Toplumun eğiticisi kadınlar olursa o zaman bütün bunlar gerçekleşebilirdi.

Toplumu bir araya getirmesi yetecekti. Gerisini toplum kendisi yapacaktı. Bu konuda kadınlar rol oynayabilirdi. Erkekleri toplamak ve konuşmak zor olsa da her kadınla rahat bir iletişim kurabiliyordu.

Sahte fikirlerin en tehlikelileri kadınlar hakkındaydı. Kadınların kendilerini aydınlatmaları ve birlik olmaları tüm yalanların sonu olacaktı.

Düşünen Yürek!

Toplumun Hypatia'sı topluma öncülük yaparken kadınları yanına almalıydı. Önce kadınlar kendilerini eğitmeyi öğrenmeliydi. Bu düşünceye ulaştığında büyük bir sevinçle haykırdı:

-Tüm zalim hükümdarların, sahte din adamlarının ve yalanların sonu geldi!

Bu ses üzerine, yanı başında uyuyan Şirin yatağından fırladı. Karanlıkta etrafına bakındı. Hürrem yer döşegi üzerinde bağdaş kurup oturmuştu.

Ev sakinleri diğer odada uyuyordu. Hürrem sesini yükselttiğinin farkında değildi. Şirin'in uyanmasıyla yüksek sesle düşündüğünün farkına vardı.

Şirin uyanmışken bu düşüncelerini onunla paylaşmalıydı. Sabahı bekleyemezdi.

Şirin uykulu gözlerle bunları dinledikten sonra babası Xelil'in kendilerini eğitirken söylediği sözleri anımsadı:

“Nefs savaşı en büyük savaştır! Bir savaşçı önce nefisini yenmeyi bilmelidir!”

Hürrem'den de en büyük savaşın fikir savaşı olduğunu öğreniyordu.

Dinlediklerini sabah unutmamak için Hürrem'in sözlerini aklında tekrarlayıp durdu. Uykuya yenik düşene dek “fikir savaşı” sözünün anlamını düşündü. Uyku beynine hücum ettiği için onlarca kez “fikir savaşı” sözünü tekrarlamaktan başka bir şey aklına gelmedi. Uyandığında Hürrem'in uyanık olduğunu gördü. Hiç uyumamıştı.

Hürrem düşünmek için gecenin sessizliğinden yararlanmıştı. Sessizlik en derin düşüncelerin mayalandığı bir küp gibiydi.

Bazı fikirleri de sessizce, sakince ve gizlice açıklamalıydı. Kolay tepki gösteren bir toplumda bir isyan kolayca çıkabilir, kolayca da bastırılabilirdi.

Kadınların kendilerini eğitmesi fikri devleti yıkmak fikrinden daha tehlikeliydi.

Eğitilmiş bir kadın, her yönden donanımlı kocaman bir devlete bedeldi. Tecrübe sorunu eğitimle giderilebilirdi.

Tarihin ve toplumun tecrübesi eğitimle kazanılırdı. Hayatına her tecrübeyi sığdırmak tek başına tecrübeli olmak anlamına gelmiyordu. Hayattan, yaşananlardan ders çıkarılmışsa bunlar tecrübeye dönüşüyor yoksa sadece omuzları çökertecek birer yük haline geliyorlardı.

Kewyaran köyünde yapamadığını buradaki köylerde yapabiliyordu. “Kadın ve erkek ne kadar eşittir? Yaşamda gözlemleyin ve gelip anlatın!” demişti ama olayların gelişimi bunu yapmalarına fırsat vermemişti. Bir kez olsun bunu yaptıktan sonra yeni bir kültürün kapıları aralanacaktı. Buna inanıyordu.

Öte yandan Mazdek’in inancının yeni bir din olduğuna ilk inananlardan biri olarak elbette bu dinin gereklerini anlatınca etkili olduğunu fark etmişti. Başka türlü sonuç almak neredeyse imkânsız gibiydi. Bu yüzden kendi düşüncelerini bile hep Mazdek inancıyla yoğurup aktarıyordu. Çünkü aralarında özce bir fark yoktu.

Küçük toplulukları giderek büyüyordu. Köylerde ortak yaşam etrafında toplanan gruplar gizlice düşüncelerin yayılmasına ön ayak oluyor; yeni düşünce ve yeni yaşam tarzı gizli bir direniş halinde geliyordu.

Aynı köyde uzun süre kalmıyorlardı. Bu, kendilerine çok ulu insanlar gibi yaklaşılmasının önüne geçmek için buldukları çarelerden biriydi. Uzun süre aynı yerde kalacak olsalar, halkın kendi iradesi yerine öncülerin

iradesini esas alacaklarını ve hatta bu yüzden, hep karşı çıktıkları ayrışmaların kendi içlerinde de gelişebileceğini düşünmüşlerdi. Zaten gittikleri bazı yerlerde kısa sürede sonuç alıyorlardı. Bazen insanların onları görmesi bile yetiyordu.

Hürrem'in varlığı, "kurumuş" denilen umut pınarını yeşertmişti. Yoldaşlarıyla beraber kısa sürede büyük değişimlere yol açıyorlardı.

Şirin gençlerin öncüsü olmuştu. Söylediği birkaç güzel söz bile gençleri heyecana sevk ediyordu. Çünkü kısa da olsa anlam dolu sözlerdi. Bir de savaştan bahsedince gençler onun etrafında pervane oluyordu.

O konuşuyordu; onun derinliğini fark etmemiş bazılarıysa gürültü yapıyor, sadece bağıriyordu. Konuşanlar, bir fikre sahipti. Diğerleri ise özgüvenden yoksundular.

Hürrem'in konuşmaya yüklediği anlam kadınların kendilerini en iyi şekilde ifade etmesiydi. Ona göre anlamsız bağırış ve davranışlarla ortalığa çıkmak sadece erkeklere görünmenin başka bir yoluydu. "Erkeklere değil kendimize görünmeyi başarmalıyız. Kayıp kimliğimizi başka türlü kazanamayız" diyordu.

Hiçbir şey kadınların toplum içinde konuşmaları kadar Hürrem'e heyecan vermiyordu. Konuşmak az bir şey değildi. Konuşmak bu kadar baskı altına alınmış bir toplumda en büyük devrimci eylemdi.

"Konuşun! Konuşmayan kadınları da konuşturun! Konuşurken kimseye benzemeyin, yüreğinizi konuşturun, düşünen bir yüreğinizin olduğunu gösterin, aklımızla alay edenlerin akıllarını yerle bir edecek kadar kendiniz olarak, kadın olarak konuşun!" diyen sanki bir Tanrıçaydı.

Onu dinliyor ve uyguluyorlardı. Nerede susmak gerektiğini nerede konuşmak gerektiğini artık iyi

biliyorlardı. Hürrem'in konuşmaktan kastının boş konuşmalar olmadığını biliyorlardı.

“Düşünen Yürek” sözü hepsinin sırrı haline gelmişti.

Halk kendi arasında Hürrem'e “Düşünen Yürek” demeye başlamıştı.

Onu her konuda örnek alıyorlardı.

Onun her konuşması irade, ahlak, birlik, direniş, özgürlük üzerineydi.

Kadınların olduğu her yer bir savaş alanı, her konuşma bir zaferdi artık.

Hürrem toplum içinde konuşan kadının büyük bir irade açığa çıkardığına, herkese cesaret verdiğine tanık oluyordu. Kadının sırrı buydu: Hakikatin ta kendisiydi kadın! Kendi iradesi, fikri ve kendine özgü diliyle konuştuğu hakikat açığa çıkıyordu.

Konuşmaya cesaret etmek tüm zincirleri kırmanın ilk adımıydı. Konuşan kadınlar sayesinde toplum yeniden kendi hakikatiyle tanışıyordu.

Toplumdaki değişim gözle görülür düzeyde olumlu sonuçlar yarattıkça kadınlar her yerde toplumun öncüsü haline geliyordu. Onların öncülük yaptığı topluluklarda bir arınma yaşanıyordu.

Kadınların olduğu yerde sahtelikle dürüstlük çok çabuk açığa çıkıyordu. Direnişe katıldığı halde kadınları küçümseyenlere eğlenceli dersler veriyor; iradelerini sınıyor, zayıflıklarını görmelerini sağlıyorlardı.

Küçük toplulukları, gezici ama gizli bir okul halini almıştı. Hürrem gittiği her yerde gizliliğin önemini anlatsa da bir süre sonra varlıkları çok uzaklardan, Başkentten bile duyulacaktı.

Mazdek'ten sonra toplum içinde yaşanan korku ilk kez kırılıyordu. Hürrem olmasa korku duvarlarının yıkılması mümkün değildi. Bu nedenle Hürrem adı imparatorluk sarayında konuşulur olmuştu. Yine de bazı köylerde tanınmaları çok sancılı olmuştu.

...

Her yerde saygıyla karşılansalar da bir köyde ölümle burun buruna geldiler.

Merv bölgesine başka yerden gelip yerleşmiş kalabalık bir ova köyünde Tanrı misafiri olarak ilkin hoş karşılandılar; sonra bir yanlış anlama yüzünden neredeyse linç edileceklerdi.

Etraflarına toplanan köylülerle sohbet sırasında “ışık, güneş, aydınlık” gibi kelimeler ağızlarından çıkar çıkmaz büyük bir öfke tufanı koptu.

Konuşan kadının göz kenarında silik de olsa belli olan yıldız şeklindeki dövme bunların gerici din adamlarının emrinde olmadığına bir işareti gibi gelse de köylüler zalim askerlerin baskınına uğramışçasına harekete geçtiler.

Köylülerden iri yapılı bir kadın elindeki tırmığı Hürrem’in yüzüne doğru salladı. Hürrem ani bir hareketle tırmıktan kurtulduğu gibi kendisine saldıran kadının üzerine yürüdü. Öylesine keskin bakışları vardı ki bu iri yarı kadın tırsıp geri çekildi. Buna rağmen köylüler hep birlikte saldırıya geçecekmiş gibi öfkeyle bağırıp çağırımlarını sürdürdüler.

Bu köydeki kabileler karanlığa inanıyorlardı; “ışık, güneş, aydınlık” onların düşmanıydı!

Hürrem ilk kez karanlığı inanç bellemiş bir toplulukla karşılaşıyordu.

Bu durumda bu köylüler kralın casusları olabilirlerdi.

Bu düşüncelerle Destan ve Hoşeng tüylerini kabartmış atılmaya hazır aslanlar gibi bekliyorlardı. Az önce Hürrem’e yapılan saldırıyı ve Hürrem’den de o atikliği beklememişlerdi! Ondaki cesareti iyi bilirlerdi fakat bu kadar esnek ve atik olduğuna tanık olduktan sonra önüne geçme gereğini duymadılar. Her biri bir yanında duruyordu. Linç edilmeden köyden çıkabilmek için bu köylülerin gözlerini korkutmaları gerekecekti.

Destan bir kartal gibi gözlerini kalabalığın üzerine dikerek:

“İmparatorluk zulmüne başkaldırmış, bedel vermiş yiğitleri korkutacağınızı mı sanıyorsunuz? Geri çekilmeyenler inançla bilenmiş kılıcımızla tanışacaklar!” dedi.

Bu sözler üzerine geri çekilmek yerine tırmıklı kadın başta olmak üzere öndeki birkaç kadın Hürrem’in üzerine atılıp boynuna sarıldı. Onu öpücüklerle boğdular. Neredeyse nefes alamaz hale getirdiler.

İki tarafta da büyük bir şaşkınlık yaşandı. Köylülerden yaşlıca biri öne çıkıp:

“Neden bunu baştan söylemediniz. Krallığın güneşini, ışığını, dinini savunduğunuzu sandık. Bu zalimler neyi savunuyorsa biz tersini savunuyoruz. Onlar neye inanıyorsa biz tam tersine inanıyoruz! Onların ışığında dünya kaybolur bizim karanlığımızda ise tüm kâinat görünür!”

Zulüm düzeniyle asla bir olmayacağız, onlara benzemeyeceğiz! Biz buyuz. Siz kimsiniz?”

“Biz de Mazdek Hemedani’nin yoldaşlarıyız!”

İlk kez yabancı bir köyde kendilerini bu kadar açık şekilde tanıttılar. Oysa az önce öldürüleceklerini sanmışlardı.

Köyün toplumsal dokusu sanki hiç bozulmamıştı. Bir tepki dini geliştirmişler ve özgür yapılarını korumuşlardı.

Hürrem dünyanın sırlarının ne kadar çok olduğunu düşündü. Bu sırların tümüne hükmeden Tanrı Ahura-Mazda Sasani’lerin elinde bir zulüm imparatorluğunun ruhani temeli haline gelmişti. Bozulmuş dinden ayrılmadan bu zulüm düzeninden kurtuluş da mümkün olmayacaktı. Mazdek bunu denemiş ve hayatıyla ödemişti.

Şimdi tüm sırları Tanrı Ahura-Mazda gibi kendinde toplama ve toplumla paylaşma zamanıydı.

Baba Qade yıllarca bunun için çalışan bir dervişti. Hürrem'in anlaması geç de olsa iyiydi ve elbet babası hakkında da hep iyi düşünecekti.

Görüşmelerine az bir zaman kalmıştı. Kervan yoldaydı. Yaklaştıklarını öğrendiğinde Destan onları karşılamaya gitti.

Ne var ki hayatının en zor hatıralarından birini yaşadı. Acı bir haberle döndü: Ne kervan ne de Qade vardı! Yolda saldırıya uğramışlardı. Kurtulabilen iki kişi Merv kentine ulaşmayı başarmıştı. Kervanı koruyan savaşçıların arasında gizli halde Kewyaran gençleri de vardı. Onlar bile sağ kalmadığına göre çok büyük bir saldırı olmalıydı.

Destan kurtulanları bir handa bulup konuştu. Saldırı kral Hüsrev adına yapılmıştı fakat saldıranların üzerinde askeri kıyafetler yoktu.

“Mazdek’e yardım etmiş ve halen onların artıklarını saklayan herkes cezalandırılacak!” deyip bu iki kişiyi de mesajı yaymaları için sağ bırakmışlardı.

Korku çok hızlıydı, bu iki kişi henüz handan çıkmadan haber kente yayıldı.

Qade ile anıları vardı.

Göz yaşlarını tutamamıştı. Bunu Hürrem’e nasıl söyleyecekti?

Atını en yavaş haline bıraktı. Hürrem'in bulunduğu köye yetiştiğinde damlarda dua edenler içeriye geçiyorlardı.

Evin kapısına vardığında içerideki Hürrem at kişnemesiyle yerinden fırladı. Kapıya koştu. Gözünde tüten Baba Qade'ye sarılacaktı.

Mühür'ü getirdiği günü anımsadı. Kapıya tıpkı o günkü sevinçle çıktı. Atından inmiş, yaşlanmış gözlerle bekleyen Destan'la karşılaştı. Anladı...

Kervana saldırı düzenleyenler Rey'deki garnizonun askerleriydiler. Korkunun, ecelin, celladın üzerine yürümek için bir kıvılcımdı bu olay.

Daha fazla beklemek ya çürümeye ya da yem olmaya yol açardı. Şimdi hareket zamanıydı. Yanındaki yoldaşları Hürrem'in güvenliğınden endişelenseler de bir isyana doğru yol alacaklarını hissettiklerinden karşı çıkmadılar. Onlar savaşçıydı. Savaşma arzusu baskın gelmişti.

Birlikte tartışıp karar verdiler ve birkaç gün içinde Rey'e geri döndüler.

“Erkekler Kötüdür!”

Rehber çocuk akıllıydı. Rey’deki kervan sahiplerini tanıyor olsa da Hürrem’i onlara soracak değildi.

Bunlar çok zengin insanlardı, Hürrem’in adından bile ödleri kopardı.

Onların misafiri olmuşlardı ama geliş sebeplerini gizlemişlerdi.

Rey’de hekimlik gelişkindi ne de olsa. Bu nedenle Şoşan, çocuğu olmadığı için bu kente geldiğini ve bir devacı aradığını söylemişti. Evin kadınları ona türlü yöntemler anlatmış, tanıdıklarını devreye koyup kendisine yardımcı olacaklarını söylemişlerdi.

Kocasının gelmemesini yadırgasalar da onun bir saray memuru olduğunu ve işleri yüzünden gelemediğini söylediği için fazla üstelememişlerdi.

Çocuğun rehberliği de gerçekten Şoşan’ı Rey’deki bir hekime ulaştırmak içindi. Fakat aradığı hekim bir süre önce başka bir hekim arkadaşıyla birlikte ortalıktan kaybolmuştu. İkisinden de hiçbir iz yoktu.

Çocuğun dünyası yıkılmış gibi oldu. Görevini yapamayacak olmanın üzüntüsüyle doldu. Şoşan’ın teselli girişimleri de fayda etmedi.

Çocuğun geri dönmesi gerekiyordu fakat Şoşan’ı hiç kimseyle tanıştırmadan nasıl dönebilirdi ki? Vicdanı buna el vermedi. Onu aradığı insanlara ulaştıracak birini bulmadan dönmemeye karar verdi.

Ev sakinleri Şoşan’ın görgüsünden bilgisinden ziyadesiyle etkilenmişti. Saraylı bir memurun karısı olmak böyle bir şeydi işte!

Kervancı erkekleri işlerini yaparlarken onları hiç gezdirmemişlerdi. Bazı yolculukları aylarca sürüyor, 6 ay eve dönmedikleri oluyordu. Buna rağmen kadınların evden dışarıya adımlarını attıkları yoktu.

Evin arka tarafında kocaman bir bahçe vardı. Bahçenin içinde de hana benzeyen eski bir yapı vardı. Kervancıların atlarından her türlü değerli eşyasına dek her şey oradaydı. Eski bir çarşı gibiydi. Değişik memleketlerden getirdikleri süs eşyalarıyla, ipek kumaşlarla, ne olduğu anlaşılmayan bir sürü alet edevatla doluydu.

İçlerinden en süslü olanlarını seçip evin çeşitli yerlerine yerleştirmişlerdi. Bu evde yaşayan kadınların tek zevki bu eşyalardı. Başka bir dünyaları yoktu.

Şoşan'ın gelişi, tek düze hayatlarını renklendirmişti. Sanki başka bir dünyadan gelmişti. Onun yüzünden daha ilk günlerden itibaren evin genç kızları devletin bir memuruyla evlenmeyi hayal etmeye başladılar.

Üç bacı, üç kuzen 6 genç kız aynı evde yaşıyordu ve evlenme yaşına gelmişlerdi.

Kervancıların kadınları-kızları o güne dek hep babalarından, kocalarından, ağabeylerinden başka memleketlerin hikayelerini dinleyip birbirlerine anlatmışlardı. Şimdi de Şoşan'dan dinliyorlardı fakat onunkisi daha farklıydı.

“Erkekler kötüdür!” diye başlıyor kendisinin yaşadığı “aşk” maceralarını başkası yaşamış gibi anlatıyordu.

Özellikle evin genç kızlarına erkeklerin nasıl insanlar olduğunu, nelerden hoşlandıklarını edepsizce detaylarıyla birlikte anlattığında utançtan renkleri tıpkı bahçelerindeki mor güllere dönüyordu.

“Erkekler kötüdür! Aşk nedir bilmezler, kendilerini tatmin edince sırtlarını dönüp giderler!”

Erkek diye en çok anlattığı, kendisine eziyet etmekten zevk alan Hüsrev’di fakat onun kim olduğunu elbette söylemiyordu.

O bunları anlatırken kızların başlarında duman tütüyor, yıldızlar dönüyor, kendilerini o arsız erkeklerle düşünüyor; onların koynunda Şoşan’ın anlattığı korkulu şehveti yaşıyor, sonra Tanrı korkusuyla kendilerine geliyor ama bunu tekrarlamaktan da zevk alıyorlardı. Şoşan bunun farkında olmadan erkekleri kötülemek amacıyla hikayelerini anlatıp duruyordu. Oysa kızlar üzerinde tam tersi etki yapıyordu.

Kızların büyüğü birini gizlice sevdiğini söylediğinde Şoşan ona cesaret verdi:

-Gelincik tarlası ekmişsin rüzgâr sevsin diye! Git çocuğa açıl! Rüzgâra kaptırma sevdiğini!

Hikayeleriyle, sözleriyle kızları etkilemiş, aralarında güven içinde kalabilmişti.

Günler böyle geçip giderken rehber çocuk yeni bir haberle geldi: “Hürrem gitmiş!”

Bunu öğrendiğine hem üzüldü hem sevindi. İlk kez Hürrem’in yaşadığını ve buralara geldiğini öğrenmiş oluyordu. Şimdiye dek sadece tahminler üzerine buraya gelmişlerdi ama şimdi tahminleri gerçek oluyordu. Ona yakınlaşmıştı. Hislerinde yanılmamıştı.

Mazdek taraftarlarının en yoğun bulunduğu yerleri araştırdılar. Rey’den daha ötede Xorasan diye bir bölge vardı. Şoşan buranın adını henüz çok küçükken duymuştu. Hatta bahsedenler onun ailesiyle bir bağlantı kurmuşlardı ama sebebini hatırlamıyordu. Oraya giderse hem Hürrem’e ulaşabilir hem de belki kendi ailesine dair bir iz bulabilirdi. Hürrem Rey’den çıkmışsa gidebileceği yer orası olabilirdi.

Bilmediği diyarlara doğru yol almasının sebepleri, ona gerekli cesareti vermeye yetiyordu.

Hiç zaman yitirmediler. Ev sahiplerine Xorasan’da bir devacı bulduklarını söylediler ve onların yardımıyla da bir kervana katılıp Rey’den çıktılar. En çok evin kızları buna üzüldü.

Aksilik bu ya, aynı sıralarda Hürrem Rey’e doğru geliyordu...

Ênûşîrvân!

O, babasına karşı düzenlediği komployla, saraylı tarihçilerin bile gizleyemediği büyük bir düşmanlıkla tahtı ele geçirmişti.

Kubâd geri çekilmemişti: Rahiplerin ve soyluların desteğiyle oğlu tarafından zincire vurulmuştu!

Böyle bir oğul halka ne yapmazdı ki?

Ölene kadar babasını zincir altında tutmuştu. Mazdekileri de katledince artık önünde hiçbir engel kalmadığını düşünmüştü. Halkın büyük kralı olma yolunda ilerliyordu!

Hüsrev, Mazdek ve yoldaşlarını baş aşağı gömdürürken “ektiğiniz ürünün mahsulü budur!” demişti. Ne var ki tüm halkın yüreğine ekilenlerden habersizdi!

Saraylı tarihçiler not etti: Krallar kralı halka büyük merhamet gösterdi, ihsan eyledi! Din sapkınlarından onları sonsuza dek kurtardı!

Yalanlar büyüdükçe sevgi ve saygı azalıyordu. İran halkı Hüsrev’i değil Mazdek’i sevip sayardı. Hüsrev halkın değil zorbalığın temsilcisiydi ve her zorba gibi korku içinde yaşırdı.

Kanlı komplo ve katliamından sonra korku Hüsrev’in yakasını bırakmadı. Pers krallarına özenerek kendisini “ölümsüzler!” benzeri bir askeri güçle korumaya aldı. Sahte rahiplere ve dihkanelara da istedikleri kadar asker ayırdı. Her yere kendisinden emir alan katiller gönderdi.

Bozulmuş Zerdüştlüğün bozulmuş kralı haline gelmişti. Din kurallarını bir yana bıraktığı halde dine sıkıca bağlıymış gibi yaptı ve dine bağlı davranan

herkesin istediği gibi yaşayabileceğine dair emirler çıkarttı.

Bundan cesaret alan devletin tüm uzantıları sahte bir şekilde din kurallarına sıkıca bağlıymış gibi yapmaya ama alttan alta da toplumun tüm kutsal inançlarını çürütmeye başladılar.

Kapatılan haremeleri atırıp buraları resmi bataklığa dönüştürdüler. Zindanlarda tecavüz ekipleri kurdular. İrade ve onurlarını kırdıkları insanları bu yolla ajan haline getirdiler.

Tarihçiler şöyle yazdı: Krallar kralı, erdem ve ahlakı büyüttü! Dinimize sahip ıktı. Sapkınların kökünü kazadı. lkeye huzur geldi!

Toplum içinde sevilen herkese kendi bataklıklarından çamur fırlattılar; ama onlar bataklıkta bile asla kirlenmeyen nilüferler gibiydiler.

Yalanlara, iftiralara rağmen etkisiz hale getiremedikleri toplum öncülerini herkesin gözleri önünde işkenceyle katlettiler. Ama onlar Nilüferler gibi her gün yapraklarını yeniden açar, her gün yeniden tomurcuklanırlardı; doğumun ve yeniden doğumun sembolydler.

Kutsal katletme hakkını hatırlatarak korku yaydılar. Biat edenlere kölece yaşama hakkını tanıdılar.

Bu yöntemlerle toplumun tüm direnci bitirilmek isteniyordu.

İnsanlığın bitirilmek istendiği bu zamanda Hüsrev’e büyük insan unvanları verdiler.

Tüm büyük katliamlardan sonra cinayetlerin günahından sıyrılmak için “büyük” katillere büyük unvanlar verilmiştir.

Zamandaşı Bizans İmparatoru Jüstinyen’e “büyük” lakabı verilir de Hüsrev unvansız mı kalırdı?

Mazdek katledilmeden sadece iki ay önce 13 Ocak 532’de Konstantinopolis’te Nika ayaklanması başlamış,

kentin yarısı yanmış, on binlerce insan ölmüştü. Jüstinyen ayaklanmayı bastırınca hipodromda topladığı 30 bin isyancıyı katletmişti.

Nika “kazan, kazanan sen ol!” anlamına geliyordu.

İsyan saraya yakın olan hipodromda at arabası yarışmaları sırasında başlamıştı. Hipodromda yapılan büyük katliamla da bitirilmişti.

Ondan sonra Bizansın altın çağı yaşanacaktı. Tıpkı Sasanilerin altın çağı gibi!

Zaman halısı kanla ve yalanlarla dokunuyordu. İmparatorluk tüm zamanların en şaşıla döneminde, en ferah döneminde yaşıyormuş gibi, vakanüvislerce müreffeh saray kayıtları tutuluyordu. Oysa saray bir bataklıkta yüzüyordu. Sasani Hanedanlığı hem Mani’yi hem de Mazdek’i katlederek vahşi yüzünü göstermişti. Egemenlik katındakilerin halkla, insanlıkla, adaletle, dinle özde bir alakaları yoktu. Bunu örtbas etmek için ruhların katili Hüsrev’e Zerdüştilerin koruyucusu gözüyle bakılmış, öldürdüğü herkesten sonra ona “ölümsüz ruh” unvanı verilmişti: Ênûşirvân!

Ondan sonra gelen krallara unvan olarak “hep muzaffer” anlamında “Hüsrev” denildi. İlk devletlerden o güne süregelen egemenlik geleneklerine ekledikleri pek fazla bir şey olmasa bile Mazdek hareketini ortadan kaldırdıkları için kendilerini abarttıkça abarttılar. Yenilmez yeni bir devlet idare etme tarzı bulmuşlar gibi ezilenlere korku saldılar.

Unuttukları bir şey vardı: Mazdek sahte Zerdüştilerin gerçekliğini herkese göstermiş ayrıca toplumun ezel-ebed hakikatini açığa çıkarmıştı. Ne “zaman” ne de egemenlik yöntemleri bu hakikati yok edemezdi. Fakat Hüsrev buna inanmış olacak ki Mazdek taraftarlarını da imha edince sorun kalmayacağını sanmıştı.

Bu yüzden katliamın ardından tüm ülkede tam bir zulüm tufanı estirildi.

Sarayın resmi katilleri kentlerde, köylerde en ufak bir direnç gördükleri herkesi hedef haline getirdiler; insan avına çıkmışlardı.

Mazdek'ten geriye hiçbir anı bırakmamak üzere her yere saldırıyorlardı. Nerede iki kelimelik bir yazıt varsa imha ettiler; bırakalım bir tek cümlesini, adını bile ağzına alanlar tespit edilip katledildi. Bu arada kimi ortadan kaldırmak istiyorlarsa Mazdek taraftarlığıyla suçlayıp bertaraf ettiler.

Tarihçiler yazdı: O tüm soyluların çıkarını korudu. Bozulan düzeni onardı. O tarihin en adil hükümdarıydı. “Adil” unvanını da diğer unvanının önüne eklediler.

Zerdüşť felsefesini diğer tüm özgür yaşam felsefeleriyle yoğurup insanlığa kardeşliği müjdeleyen Mazdek'i katlettikten sonra din adamları topluma, her tabakanın kendi sınırlarında kalmasının gerçek kardeşliğin kaynağı olduğunu vaaz ettiler.

Her yerde dinlerinin adaletli olduğunu anlatıp sapkın mezhepten kurtuldukları için sütü-yavrulu demeden her çeşit hayvandan kestirip bayram yaptırıldılar. Bunları elbette bozurganlarla yaptılar. Halka gelince yine “İte kemik!”

Din adına cinayet işleyenler dine bağlılıklarını yitirmişlerdi. Onlar için Zerdüşť inancında belli bazı hayvanların kurban edilmemesi de artık önemli değildi. Her kural gibi bunu da kendilerine göre değiştirmişlerdi.

Topluma zorla benimsetmeye çalıştıkları kurallar sayesinde sonsuza dek hükümlanlıklarını sürdüreceklerini sanıyorlardı. Oysa tüm bu sahte kurallar her an parçalanabilecek bir kabuktan ibaretti.

Ne yaptılarsa toplumu toplum yapan ortak yaşam ve dayanışma ruhunu yok edemediler.

Tarihçiler yazmadı ama Hürrem toplumsal direniş ruhunu dalga dalga her yere yaydı, asırlarca onun rüzgârı esti.

Hürrem'e ulaşmak için tüm yakınlarına saldırdılar. Arad, Asara ve ailelerinden hiç kimse haber alamadı.

Büyük bir takibat başlattılar. Çevresini daraltmaya çalıştılar.

En yakınına ulaşp can evinden vurmak ve sonunda da onu ele geçirmek istediler. O kentte bir yerlerde olduğunu öğrenmişlerdi.

Böylece en yakınına yani Şirin'e ulaştılar!

6.BÖLÜM: İNANÇ VE KILIÇ

Gelenek Sürüyor!

İmparatorluklardan hangisi zulüm, kan, işkence üzerine kurulmamıştı ki?

İşkence yapmak, türlü yöntemlerle elde edilemeyi elde etmek içindi. Sadece bilgi almak için değil aynı zamanda kişinin iradesini un ufak edip ruhunu ele geçirmek içindi.

Devlet demek işkence tezgâhı demekti.

Her devlet, teslim alınmış veya sindirilmiş ruhlar üzerine bina edilmişti. İşkence aletinin en büyüğü devletin kendisiydi.

Bugün burada bir insan işkenceye alınmışsa, ona işkence yapan devletin kendisiydi.

Devletle karşı karşıya gelmiş kişi, kanlı hesaplaşmadan kaçamaz. Ya direnecek ve devleti yenecek, o zaman irade kazanacak ya da yenilecek ve o zaman devlet işkencesi süreklileşecek!

Devlete başkaldırmışsan işkence zaten normaldir, Tanrısal bir haktır!

Yaşına başına bakmadan işkenceye aldıkları insan imparatorluğu titretmiş direnişçilerin babasıydı.

Çıplak bedeni kan revan içindeydi. Sırtındaki kırbaç darbelerinden dolayı eti yarılmıştı. Günlerdir yaptıkları işkenceye rağmen tek kelime konuşmuyordu.

Susuzluk çok zorlarsa da hatta susuzluktan ölecek olsa da bir damla su istememeye kararlıydı.

Kafile içinde onun da bulunduğundan haberdar değillerdi. Mazdek taraftarı bir grup diye saldırmışlardı fakat içlerinden biri onu tanımıştı.

Bu yüzden sağ bırakıp garnizona götürmüşlerdi. Günlerdir kale duvarlarını yıkacak çığlıklar duyulmalıyken türlü işkenceler karşısındaki sessizlik yüzünden kendileri bağırıp çağırıyor, çığlıklar atıyorlardı.

Konuşmaması neyse ama bir “ah” bile dememesi işkencecileri deliye çevirmişti.

Sonunda penceresiz bir hücrede ölüme terk ettiler. İşkenceli günlerden sonra karanlık hücresinde yaşayabileceği kadar ekmek ve su verdiler.

Yaşama tutunma nedenleri güçlüydü. Bu yüzden dayanıyordu, dayanmalıydı.

...

Hürrem eskiden de kaldığı, Rey kentine yakın bir köydeyken kocası tarafından dövölmüş genç bir kadınla karşılaştı. Yüzünde ve kollarında morluklar, şişlikler vardı. Sol elinin parmaklarını oynatamıyordu. Çok acı çekiyordu. Muhtemelen kolu kırılmış olmalıydı. Köyde kırık-çıkıktan anlayan kimse yoktu.

Hürrem, kocasından çok korkan kadını kentte tanıdığı bir hekimin yanına gitmeye ikna etti. Kocasını köyde değildi, o dönmeden kadın gidip geri gelebilirdi. Bunun için Şirin'i ona eşlik etmesi için gönderdi. Kent yakın olsa da hızla gidip gelmek için atlarla yola çıktılar.

Onlar kente doğru yol alırken Hürrem ve yoldaşları da köylöleri sohbet için davet ettikleri köy dışındaki ormanlık alana doğru gittiler.

Hekim, kadının kırık koluna müdahale ederken Şirin ihtiyaçları olan öteberileri almak için pazara gitti. İşleri biter bitmez köye döneceklerdi.

Pazar yerinde casuslar vardı ve kendilerine yapılan tarif üzerine Şirin'den şüphelendiler. Onu takibe aldılar. Hürrem'e ulaşmak için ilk defa bu kadar yakınında olan birini bulmuşlardı. Ne olursa olsun bu fırsatı kaçırmayacaklardı.

Şirin takip edildiğini anlayınca onları atlatmaya çalıştı. Hekimin yanına gitmediği gibi kalabalığın içinden fark edilmeden nasıl çıkacağını düşündü. Satıcılardan aldığı düz bir siyah kumaşı başına sardı.

Pazarı bir baştan diğer başa dolanıp durdu, halen takip edildiği için sonunda bir olay çıkararak onları atlatmayı denedi. Yanına yaklaştıklarında çığlık atarak çevredeki insanlardan yardım istedi. Fakat adamlar kraliyet nişanesini gösterince hiç kimse kılını bile kıpırdatmadı. Bunlar sarayın adamlarıydı.

Şirin'i kollarından tutmak isteyen iki kişi bir anda yedikleri tekmelerle kendilerini yerde buldular. Fakat sayıları çoktu. Diğerleri üzerine çullandı ve yakalayıp götürdüler.

Hekim, Şirin'in dönmemesi üzerine pazar yerine uğradı ve oradaki dostlarından olup biteni öğrendi. Aceleyle döndü ve kadına durumu anlattı. Kadın, sarılı koluyla köye döndü. Yaşananlardan Hürrem'i haberdar etti.

Destan ve Hoşeng Şirin'in götürüleceği yerin garnizondan başka bir yer olmayacağını biliyorlardı. Fakat müdahale etmeye sayıları yetmezdi. Bu yüzden Hoşeng Hürrem'in yanında kalıp güvenli bir alana geçerlerken Destan ise yardım getirmek için gitti.

İki gün çok fazla bir zamandı. Ona yapılacak işkenceleri düşündükçe kahroluyordu ama en hızlı haliyle bile iki günden önce gidip dönemezdi. Yolda kalbi ve beyni çatlayacak gibi olmuştu. Alnındaki ve kollarındaki damarlar şişmiş, kanı dışarıya akacak, fışkıracak yer arıyordu.

Hoşeng, Şirin'in garnizonda tutulduğunu netleştirdi. Geçen zamanın aleyhlerine olduğunu biliyordu. Bu nedenle yardım alabileceği bazı eski dostlarına ulaştı. Onlar arasında savaşılabilecek yiğit köylüler vardı.

Garnizona hızlı bir baskın yapabilecek sayıya ulaştıklarını düşündüğünde harekete geçti. Güvenli bir köyde sakladığı Hürrem'den habersiz yaptığı bu girişim çok riskliydi.

Hoşeng en yamanlarından seçtiği 8 köylü arkadaşını kentin hemen dışındaki ağaçlıklı bir alanda topladı. Kendisi gibi savaşçı eğitimi almamış olsalar da savaşabilecek cesaretleri ve düşmanlarına karşı büyük öfkeleri vardı.

Şirin'i kurtarmak için akşamı beklemediler. Destan dün gitmişti ve yardım akşamdan önce yetişemezdi. Belki akşam bile yetişemez, üçüncü güne kalırlardı.

Bu nedenle bir araya gelir gelmez bir plan yaptılar. Garnizonun kale duvarları yüksekti ve üstünde sık aralıklarla nöbetçiler vardı. Kapıdan girmeleri gerekiyordu. Sadece kapıyı açtırmayı başarmaları yeterliydi.

Daha fazla zaman kaybetmeden kaleye yürüdüler.

Nöbetçilerden biri bir atlının geldiğini ve komutanla görüşmek istediğini söyledi.

Komutan yardımcısı mazgal deliğinden konuştu.

-Kimsin, niye geldin, komutana ne diyeceksin?

-Komutanı görmeliyim. Söyleyeceğim önemli bir şey var.

-Ne diyeceksen bana söyle.

-Komutana söyle beni içeriye alsın, hayatım tehlikede, Hürrem hakkında bilgi getirdim. Bu gece kaleye saldıracaklar.

Hürrem'in adını duyunca ve tek kişi olduğunu görünce komutana haber vermeden kapıyı açtı. Kapının açılmasıyla 9 savaşçı kaleye girdi.

Komutan yardımcısı ve yanındaki askerler iç kaleye doğru kaçtı. Önlerine çıkan birkaç askeri kılıçlarının önüne verip iç kaleye dek ulaştılar.

İç kalenin duvarına tırmanmaları ve kapısını açmaları fazla zamanlarını almadı. Fakat iç kaleye geçtiklerinde bir anda kale duvarları üstünden onlarca asker oklarını doğrultmuş vaziyette kendilerini ortalarına aldılar. Kalenin içten savunma düzeni böyleydi ve bunu bilmedikleri için bir tuzağın içine düşmüşlerdi.

Komutan karşılarındaki kale duvarı üzerinden kılıçlarını bırakmalarını söyledi.

Etraflarına bakınırken tek biri bile kılıcını bırakmadı. Savaşçılardan birine onlarca ok birden atıldı, yere yığıldı ve düşen kılıcının sesi taş zeminde yankılandı.

Onları sağ ele geçirmek istiyorlardı. Komutan tekrar bağırdı:

-Kılıçlarınızı bırakın!

Kimse kılıcını bırakmadı. Savaşçılardan bir diğere de oklar yağdı. O da önceki gibi düştü.

Hoşeng bir çare düşündü. Duvar üstündeki komutana ulaşabilirse askerleri etkisiz hale getirebilirdi.

Bir şey yapmazlarsa tek tek hepsi öldürülecekti. Harekete geçmeye kalksalar hepsi birden okların hedefi olacaktı. Kalkan olarak kullanabilecekleri hiçbir şey de yoktu.

Hoşeng çevikliğine ve hızına güveniyordu.

Askerler gerdikleri yayları bırakmak üzereydi. Komutanları elini havaya kaldırdı. Ölüm emri olan bu el inmeden Hoşeng duvara hızla tırmanmalıydı. Bunu yapamazsa öleceğini biliyordu. Aklında ölüm değil Şirin vardı. Üzerine yağacak oklardan çok Şirin'e ulaşmamış olmasına üzüldü.

O çok hassas an içinde kale kapısından büyük bir uğultu geldi.

Kale duvarlarının üstündeki şaşkın askerlerin üzerine oklar yağdı.

Bir mucize gerçekleşiyordu. Hoşeng ve arkadaşları, yardıma gelenlerin kimler olduğuna bakmadan saldırıya

geçtiler. Hoşeng gözüne kestirdiği çıkıntılara basarak şimşek hızıyla duvara çıktı ve komutan daha ne olduğunu anlamadan kendini yerde buldu.

Diğerleri de taş merdivenlerden duvarlara tırmandılar. Yardıma gelenlerin kimler olduğunu birazdan anlayacaklardı.

Kewyar savaşçıları başlarında Kevi olmak üzere yetişmişlerdi. Aralarında Hürrem ve Destan da vardı. Hoşeng aniden ortalıktan kaybolduğunda Hürrem bunun sebebini anlamış ve kendi tedbirlerini geliştirmişti.

O güne dek Hürrem'in tüm irtibat ve ilişki ağlarını sadece kendilerinin geliştirdiğini sanan Hoşeng hayretler içinde kalmıştı. Hürrem herkesten gizlediği ilişkilerini devreye koymuş ve Kewyaran gücünün kente hızla ulaşmasını sağlamıştı.

Bir başka özelliğini daha burada gördüler: Hürrem kılıç kullanıyordu! Onu yeterince tanımadıkları açığa çıkıyordu.

Askerlerin arasına korkusuzca girmiş, kendisine savrulan kılıçları, esnek vücut hareketleriyle boşa çıkarmıştı.

Elinde kısa, ince bir kılıç vardı. Zarif süslemeleri, bu kılıcın özel olduğunu gösteriyordu.

Buğday tarlasından geçer gibi askerler arasından rahatlıkla geçmiş, onları yaralayıp yere sermekle yetinmişti.

Böylesi savaşçı yeteneklerinin olduğunu Kevi dayı dahil Kewyaran'ın erkek savaşçıları ilk kez o gün anlamış oldu. Savaşçı yeteneklerine rağmen Hürrem hep fikirlerin gücünü öne çıkarmıştı. İşte şimdi, savaşmak gerektiği yerde Hürrem savaşmıştı. Buna en çok öğrencileri sevinmişti.

Savaşçılar onun yiğitliğine tanık olunca daha büyük bir cesaretle saldırıya geçtiler ve kısa sürede kaleyi ele geçirdiler.

Burada yüzlerce askerin bulunması gerekiyordu fakat şimdi sayıları 50 kadardı. Askerlerin büyük çoğunluğunun dışarıda olduğunu anladılar. Onlar dönmeden çıkmalıydılar.

Destan ve Hoşeng zindan kapılarını kırıp içeriye girdiler.

Kan kokan karanlık dehlizlerden geçtiler. Çıra yakıp tek tek hücreleri kontrol ettiler. Tutsakların serbest kalmasını sağladılar. Aralarında Şirin yoktu.

Dışarıya çıktıklarında kör, kapalı, başka bir kulenin olduğunu fark ettiler. Oraya girip yaktıkları meşalenin ışığında Şirin'i buldular. Böyle bir anda yaşanan duyguların tarifi kolay anlatılamaz. Ancak öylesine hızlı hareket ediyorlardı ki duyguların kendini belli etmesine zaman yoktu. Onu yanlarına alıp çıktılar.

Hürrem Şirin'e sarılıp ondan özür diledi. Şirin ise saygıyla eğilip kabahatin kendisinde olduğunu söyledi ve özür diledi. Bu kısacık konuşmadan başka tek kelime etmediler.

Kaleyi hızla terk etmeleri gerekiyordu. Dışarıdaki askerlerin dönmesi an meselesiydi. Onlarla karşılaşarlarsa bugünkü başarılarına gölge düşebilirdi. Aceleyle dışarıya çıkmaya başladılar. En son olarak sakat ayağıyla topallayan bir tutsak çıktı. Kapıya vardığında kendisini kurtarmış olan savaşçılara seslendi. Önce şükranlarını sundu ve ardından zindanın alt katında bir ihtiyarın tutulduğunu söyledi.

Kevi zamanlarının olmadığını söylese de dışarıya çıkmış oldukları halde son anda geri döndü ve zindan bölümüne yöneldi. Yıllarca zindanda kalmıştı. Bu riskli anda bile, kim olduğunu bilmediği halde geride kimseyi bırakmak istemedi.

Yaralı askerlerden bir zarar görmemesi için Destan'ın işaretiyle iki savaşçı da ardından gitti. Kevi'yle birlikte kale avlusunu geçip zindanın alt katına indiler.

Geciktiklerini gören Destan avluya geri döndü. Dönmesiyle yaralı askerlerden birinin üzerine ok atması bir oldu. Ciğerine dek ulaşan ok yüzünden Destan'ın ağzından kanlar aktı.

Zindanın alt katına inenler bir ihtiyarla karşılaştılar; daha doğrusu bir hayaletle karşılaşmış gibiydiler. Saçı sakalı birbirine karışmış, belden yukarısı çıplak ve her yerinde kesik izleri ve siyah mor yaralar olan ihtiyar başını kaldırdığında Kevi yerinde donup kaldı. Emin olmak için kollarındaki yanık izlerini kontrol etti.

İnanılmaz mucizeler yaşıyordu ama böylesi hiç hayalinden bile geçmezdi. Karşısında yitik bir hayat yeniden belirmişti: Qade!

Hasret gidermeye zaman ayırmadan onu da yanlarına alarak hızla çıktılar. Avluda yerde yatan Destan'ı kanlar içinde görünce Kevi'nin dünyası yıkıldı. Bağırıp çağırarak kaleden çıkmış olanların dikkatini çekti. Hürrem ve yanındakiler geri geldiklerinde Qade'den önce kanlar içindeki Destan'ı gördüler. Ölü gibi yatıyordu. Hürrem'in elindeki kılıç yere düştü. Başucunda çömeldi. Ağzından dökülen kanın kıızıla dönüştürdüğü boğazına dokundu. Şah damarında hiçbir yaşam belirtisi hissetmedi. Dudakları titredi. Ağlayacak gibi oldu. Kevi omuzlarından tutup Hürrem'i kaldırdı. Son kez kendisi kontrol etti. Destan'dan bir yaşam belirtisi alabilmek için anılarını gözlerinin önüne getirdi. Anılarla adeta bir yaşam enerjisi yaratmak ve Destan'a güç vermek istedi. Ne yaptıysa olmadı. Yoldaşları Destan'ı kollarından ayaklarından tutup kale kapısına doğru götürdüler.

Hürrem babasını gördü ama hayal gördüğünü sandı. Arkasını dönüp kapıya doğru yürüdü.

Güvenli bir köye dek hiç durmadan ilerlediler. Köyde babasını tekrar gördü. Yine hayal gördüğünü sandı. Destan'ın üzüntüsünden karşısında duran gerçeği

algılayamıyordu. Qade bu kez yanına gelip ellerini tutu. Hürrem o anda olup biteni anladı. Babasına sarıldı.

Aynı anda hem büyük bir sevinci hem de büyük bir acıyı yaşamıştı. Şirin için göze aldıkları bedel Hürrem'i babasına kavuşturmuş ama en büyük komutan yoldaşını yitirmesine yol açmıştı.

Köy halkı Destan'ın at sırtındaki cenazesini görünce ağlaşmaya başlamıştı. Köydeki kadınların çığlık sesleri yüzünden ilk kez Kevi'nin gözlerinden yaşlar aktı. Kevi'yi öyle gören genç savaşçılar da kendilerini tutamadılar. Bu durum üzerine Hürrem köylülere kısa bir konuşma yaptı. Savaşarak ölenlerin ölümsüz olduğunu söyledi. Çığlıklar yerini sessiz hıçkırıklara bıraktı.

Köyün gençleri savaşçılar için bir sofraya kurdu. Hazırlanan yemeklere kimse dokunmadı. Yemek de yemeyince orada daha fazla kalmaya gerek olmadığı hususunda anlaştılar ve yola çıktılar.

İntihar haricinde ölüm sebebi ne olursa olsun ölümlerini “Kutsal Kaya” denilen kayalığa götürmek kabileden bir kültür haline gelmişti. Ölümlerin ruhu orada azat olurdu.

Bir atın üzerine bağladıkları Destan'ın cenazesini oraya götüreceklerdi. Bir süre gittikten sonra at kafasını hırçınca sağa sola sallayıp huzursuzca sesler çıkarmaya başladı. Bu durum Kevi'nin dikkatini çekti. Atın neden huysuzlandığını anlamak için yanına gittiğinde Destan'ın ağzından taze kan aktığını fark etti. Heyecanla savaşçıları yanına çağırdı. Destan'ı indirdiler. Kevi üzerine eğildi. O sırada Hürrem başta olmak üzere diğerleri de atlarından inip merakla etrafında toplandılar. Destan nefes alıyordu!

Destan'ın nefes aldığını anlayınca Kevi hemen su getirmelerini istedi. Hepsini bir sevinç kapladı. Yarasını temizleyip sardılar. Destan halen baygın yatıyordu.

Kevi Destan'ı yitirdi diye kahroluyordu. Şimdi onu iyileştirmek için gereken her şeyi yapacaktı. Dağlarda edindiği tecrübeyle nice ağır yaraları iyileştirmişti.

Dağlı Kevi sevinç içindeki savaşçılarına baktı. Her birini tek tek süzdü ve kutladı.

Savaşçı onuruna yeniden kavuşmanın gururu gözlerinden okunuyordu. Eskisi gibi savaşçılarıyla beraberdi. Destan ölümden dönmüştü. Qade'yi, Şirin'i ve büyük bir cengi kazanmışlardı. Kraliyetin buna çok sert karşılık vereceğini biliyordu ama buna değerdı. Gelenek sürüyordu. Önemli olan buydu.

Yiğit Dediğin Her Zaman Savaşa Hazır olur!

Canavarın ağzından bir canı çekip almak mümkün olabiliyorsa o canavarı devirmek de mümkün olabilirdi. Bir canavarı yaralı bırakmak en tehlikelisiydi.

“Gücün varsa devireceksin! Eğer o güce ulaşmamışsan sürekli darbeleyeceksin, sürekli yara-bere içinde bırakacaksın, zamanla sen güçleneceksin o zayıflayacak.” Bunları anasından dinlediğinde henüz 20 yaşına bile girmemişti Kevi. Şirin’i kurtardıktan sonra devletle ciddi anlamda karşı karşıya gelmelerinin kaçınılmaz olduğunu biliyordu. Yeterince hazırlıklı olmak için zamana ihtiyaçları vardı. Bu cömertliği doğa kendilerine sunacaktı.

Kış erken bastırmıştı. Yağmursuz bir sonbaharın ardından bol karlı bir kışa girilmişti.

Kent halkı kışa hazırlıksız yakalanmıştı. Yakacak, giyecek, yiyecek hazırlıkları devam ederken gelen kar çocukların bayram etmesine yol açarken büyükleri paniğe sokmuştu.

Kentte isyan görüntüsüne yol açmamak için orayı hızla terk ettiler ve izlerini kaybettirdiler.

Buna rağmen kraliyet ordusundan gelen askerler kent halkına kan kusturmaya başlamıştı. Kar çok yağınca askerler de kaleden çıkamaz oldular. Bu durum halkı sevindirdi. Zaman ve kar, kanlı hatıraların üstünü kapatmaya yetecek miydi belli değildi.

Hep birlikte Kewyaran köyüne döndüler ve savunma tedbirlerini gözden geçirip büyük bir savaşa hazırlandılar.

Kevi Hoşeng’in cesaretini övdü ama daha iyi bir hazırlığının olmamasının da duygusallığının göstergesi

olduğunu söyledi. Her şeye rağmen Hoşeng özür diledi. Sağ kalan 6 arkadaşının savaşçılık eğitimini kendisi üstlendi. Yedi kişi birlikte Destan'ın tedavisinden ve bakımından da sorumlu oldular. Destan henüz kendisine gelememişti. Şuuru kapalıydı.

Şirin fırsatını bulunca bir kez daha Hoşeng'e sıkıca sarılarak teşekkürlerini sundu ama Hoşeng sadece kızaran yüzüyle utangaç halde yere bakmakla yetindi. Şirin kendisine öyle bir sarılmıştı ki kemikleri çatırdamıştı. Yalnız kaldığında sırt kemiğinin halen ağrıdığını fark etti. Kollarını kelekler gibi çırpıtı, sevincini dağa-taşa yansıttı, koşturduğu atlarla konuştu, yaktığı ateşle paylaştı, uykusuz kaldığı gecelerde yıldızlara fısıldadı.

Hoşeng'deki değişim köydeki herkesin dikkatini çekti. O günden sonra Şirin'le onun bir aile olabileceğini konuşmaya başladılar.

Kevi ise savaş kabiliyetlerinin sınıdığını düşünüyor ve seviniyordu. Ayrıca Mazdek'in, Şêrdıl'ın ve diğer yoldaşlarının başına gelen Qade ve Şirin'in başına gelmemişti. Bahtiyar olduğunu, ölse de gam yemeyeceğini söylemişti. Onların kurtulmasıyla yüreğindeki kederden biraz olsun sıyrılmıştı.

Hüsrev'in askerleri Hürrem'e ulaşmak için Şirin'i yem olarak kullanmak istemişlerdi. Bu sayede onu sağ salim bulmuşlardı.

Qade ise çok ağır işkenceler görmüş, yıpranmıştı. Yine de Hürrem'e, babasını canlı görmek yetmişti.

Köye vardıklarında Qade hayatının son anlarını yaşar gibi herkese vasiyet ve nasihatlerini sıralamaya başlamıştı. Konuşmayı özlemişti.

Köyde büyük bir kahraman olarak karşılanmıştı. Nasihat verdiği herkes onu dinliyordu. Kendisinin sürekli övülmesine karşın bir gün genç savaşçıları topladı ve onlara yiğitlik hakkında unutamayacakları bir konuşma yaptı:

-Yiğit dediğin her zaman savaşa hazır olur. Kapısına dayandığında onu karşılayacak gücü olur. Çıkıp giderken gözü arkada kalmaz.

Kasırgaları sakinleştiren yüreğinden tereddüt esintileri geçmez.

Ejderha alevlerinde yıkanmış değil, kaplanların sırtına binip gelmiş değil, yiğitliği insan olmaktan, insanlıktan gelir, sadece insanlıktan!

Yiğit dediğin ne dağları omuzlayandır ne denizleri yarandır. Hayır! O kadar kolay değil, yiğit dediğin kendisini taşımayı bilendir!

Bir gün dağlardan yaylalara kanat açan kartalın gözüdür, bir gün küçücük dereden geçmeye çalışan karıncanın köprüsüdür. Nerede olması gerekiyorsa oraya cisminde önce vardıği halde, namının gölgesine sığınmayandır.

Yiğit dediğin yaptıklarına değil yapacaklarına göz dikendir. Olmaz denileni olur kılan, olanı yok saymayandır. Ne kadar yiğit olursa olsun, toprağa düşenlerin yiğitliğini kuşanandır; kendini değil onları yiğit sayandır.

Ne yazık ki kuğular en güzel şarkılarını en güzel sesleriyle ölmeden hemen önce söylerler; papatyalar en güzel kokularını koparıldıktan sonra saçarlar ve kelebekler en güzel renklerini güvenli yuvalarını parçalayıp çıktıktan sonra alırlar. Yaşarken kıymetini bilmek de yiğitliktendir.

Yiğit yaşıyla değil yaptıklarıyla anılır. Yaptıklarını, anılmak için yapmaz, karşılık beklemez. Ne kadar yiğit olursa olsun büyüklenmez. Bir gün kahramanlık payesiyle gururlananların diğeri gün ihanet halkasını boyunlarına geçirdiklerine tanık olmuştur. Yiğitliğini övenlere bile der ki: “Sonunda belli olur! Sonunda!”

Sonunda, kendisine övgüler dizmek yerine savaşa iyi hazırlanmaya bakmalarını söyledi.

Kevi eski arkadaşının, köydeki herkesin öğretmeni haline gelmiş olmasından memnundu. Kendini Destan'ı iyileştirme işine vermişti.

Hürrem'e gelince, çok iyi tanıdığını sandığı babasının hayatının sırlarla dolu olduğunu öğrendikçe merakı artıyor ve her fırsatta konuşup anılarını anlatmasını istiyordu.

Qade tüm sırlarını artık Hürrem'e açıklamasının zamanının geldiğini düşünüyordu. İlkın, isyan sırasında Perva'nın öldüğünü anlatmalıydı.

Bunu Hürrem'e nasıl anlatacağını düşündü. Sonra bir gün yanına gidip oturdu ve sohbeti döndürüp konuyu açtı. Perva'nın isyan sırasında nasıl öldüğünü anlattıktan sonra:

-Çocukluğundan beri birçok hatıran oldu ama bazı hatıralara zamanında anlam veremediğini biliyorum. Bana her sorduğunda cevap vermekten kaçtığım birçok soru oldu. Nasıl bir memlekette yaşadığımız ortada. Böyle olmasa seni koruma çabalarım boşa giderdi. Umarım beni anlar ve bağışlarsın.

Bu olaylardan biri yine Perva'yla ilgiliydi.

-Çarşı ortasında öldürülen Delegur köpeğini hatırlıyor musun? Hatırlarsın elbette!

-Evet, o günü hiç unutmadım.

-O gün öldürölüp başı kesilen genç adamı da diğerlerini de tanıyordun aslında.

Hürrem şaşkınlık içinde kaldı. İlk anda cevap veremedi. Bir süre geçmişe gitmiş gibi daldı. Sonra:

-O gün orada yaşananları ve kimler olduğunu Perva mı anlattı?

-Hayır hayır, ben zaten baştan beri her şeyden haberdardım.

-İnanamıyorum. Bunca yıl nasıl sakladın? Neden hiç bahsetmedin?

-Sen niçin hiç bahsetmediysen ben de aynı nedenden bahsetmedim. Söz verdiğimizde konuşmazdık.

O zamanlar Perva, Dağlı Awyer'in kazanmaya çalıştığı bir öğrencisiydi. O gün Delegur'u öldürmesine yardım ederek Perva'nın yeni bir yaşam yoluna girmesini sağlayacaktı. Senin de orada olacağından haberi vardı.

Sen de oraya gelenin Dağlı Awyer ve onun geç bir arkadaşı olduğunu biliyordun. İkiisi arşıda Delegur'un adamlarının arasına girip çarpışırken siz ikiniz de dış taraftan onları korumuştunuz.

Söz verince sırlar anlatılmaz.

Eve döndüğünde bana dağ yolculuğunu anlatmış, tanışmak istediğin Perva'nın dağlı dostunu bulamadığınızı söylemiştin. Bu da doğruydı. Fakat senin de bilmediğin bir şey vardı.

Aynı gün o dostun yaralarını ben kendi ellerimle sarmıştım. Siz dağa kadar ardından gittiğiniz halde onu bulamamıştınız. Bulmanız da mümkün değildi. Çünkü o gün bizim evimizdeydi. Sen eve döndüğün halde onu grememiştin. Benim odamda saklamıştım. Ertesi gün Perva'nın yardımıyla daha güvenli bir yere, bir dostun yanına götürmüştük.

Hürrem karmakarışık duygular içinde babasının ellerine sarıldı. Yaşlı ellerini avuçlarına alıp öptü.

-Ya sonra ne oldu? Onların neler yaşadığını öğrenmek istiyorum.

-Sizin evlenmeniz mümkün olmayınca Awyer Perva'yı yanına aldı ve savaşçı tarikatının bir müridi yaptı. Kewyaran değillerdi fakat dostlukları vardı.

Qade bildiği tüm ayrıntıları anlattı.

Hürrem Perva'yı o kadar çok sevmişti ki bir zalimin öldürülmesi işine onunla beraber katılmıştı.

Hayatının en büyük gizlerinden birini babasının biliyor olmasına mı şaşmalıydı, Awyer'in kendi evlerinde

olduğu halde bundan haberdar olmamasına mı yoksa Perva'nın isyan öncüsü haline gelmesine mi?

Öğrendikleri yüreğini kanattı...

Awyer Perva'yı tarikata kattığı halde Perva Hürrem'le görüşmemesinin, ailesinin baskısına boyun eğmiş olmasının pişmanlığını hep yaşamıştı. Bu yüzden kendini asla affetmeyeceğini söylemiş ve bir gün mutlaka bundan dolayı Hürrem'in karşısına çıkıp bağışlamasını isteyeceğini dillendirip durmuştu.

Hürrem'i görme özlemini asla bir yana bırakmamış olsa da önce bir hesabını kapatmış. Kendilerine yapılan haksızlığın öcünü kuzeninden almış, onun sivri ve kirli dilini hançeriyle tanıştırmıştı!

Sonra da Hürrem'e ulaşmak için çabalamıştı. Fakat Mazdek'le evlendiğini öğrendiğinde artık bu arayışına son vermişti.

Bunun üzerine tarikattan izin alıp isyanı yönetmeye başlamış. Ölene kadar da isyan dışında başka bir şeyle ilgilenmemişti.

Qade sözlerini umutlu bir haberle bitirdi:

-Awyer'e gelince. O'nun halen Med Dağlarında yaşadığı söyleniyor. "Dağlılar ölmez" diye sıklıkla tekrarladığı bir sözü vardı. Dağlı halk arasında bu sözü yayılmış. Onun dağlarda yaşadığına ve bir gün intikam için döneceğine inanılıyor; Mazdek'in intikamı için!

Hürrem uzun süreden sonra bunları öğrendiğine hem üzüldü hem sevindi. Perva'ya içi yandı. Onun yititliğini andı. Köyde yeni doğan bir çocuğa onun adını verdi.

Hiçbir bedel boşuna değildi. Her bedel halkın hafızasında silinmez izler bırakıyordu.

Qade, üzerinden büyük bir yük kalkmış gibi rahatlamıştı. Paylaşması gereken son bir sır kalmıştı ama Kevi istemeden bunu asla yapmayacaktı. Kevi'ye ve

annesine verdiği sözü çiğneyemezdi. Kevi isterse sır kalmayacaktı.

Hançerdeki Yazı!

Kewyaran köyüne ulaştıklarından beri Hürrem her gün Destan'ı görmeye gidiyor, elinden tutup iyileşmesi için yüksek sesle dualar ediyordu.

Destan kışın ortasında ateşler içinde yanarken uyandı. Köyde bayram havası oluştu. Yarası yüzünden güçlkle nefes alıyordu. Tamamen iyileşmesi mümkün görünmüyordu. Yine de yaşıyor olması herkesi sevince boğdu.

Destan ilk fırsatta Hürrem'le baş başa kalıp konuşmak istiyordu. Ama böyle bir fırsatı hiç bulamadı. Köyde sürekli savaş hazırlıkları yapılıyordu. Bu hazırlıklara katılamadığı için üzülmüyordu. Ne zaman savaşçıların yanına gitmeye kalksa attığı birkaç adımdan sonra nefesi kesiliyor, olduğu yerde yığılıp kalıyordu.

Hürrem ise bir an olsun yanından ayırmadığı Şirin'le birlikte kadınların arasında kalıyor, onlarla ilgileniyor, tedavisi süren Destan'ı görmek dışında erkeklerin arasına neredeyse hiç çıkmıyordu. Tüm ömrünü gözden geçiriyor, her anısını kadınlara anlatıp nerede hataların yaşandığını değerlendiriyor, iyilikleri ve umudu nerede nasıl büyümüş olduklarını birlikte değerlendiriyorlardı.

Köyün kadınları Hürrem'e, o güne dek yaşadıklarından çok daha önemli ve büyük olaylar yaşayacağını söyleyip ona güç vermeye çalışıyorlardı.

Onlardaki hissiyat güçlüydü. Kewyaran kadınları geleceğe dair öngörülerde bulunurken bunu ilkin sözlerle değil öncelikle davranışlarıyla belli ediyorlardı. Hürrem'e öylesine büyük bir sevgi ve saygıyla yaklaşıyorlardı ki sanki karşılarında bir Tanrıça vardı. Ona hep "hazır olmalısın, uzaklara gideceksin!" diyorlardı üzüntü içinde.

Bir gün zakkum ağacının yanında konuştuğu kızlardan biri bir olay anlattı. Köyün erkeklerinden biri küçük bir meselede ulu orta bir kadına sırf kadın olduğu için hakaret etmişti. Bu olay üzerine kadınları toplayıp onlara demişti ki:

“Bir erkeğin bir kadını sırf kadın olduğu için suçlaması bütün kadınları suçlamasıdır. Buna karşı çıkmalıyız!”

Ve böylece o adamı dışlamışlar, köyde hiçbiri onunla konuşmamış, zamanla özür dilemesini sağlamışlardı.

Hürrem bunu öğrendiğinde hiçbir gücün kadınları yenemeyeceğini söyledi. Savaşçıydılar, efsaneydiler ama önceleri kadın hakkında böyle bir düşünceyi akıllarından bile geçirecek durumda değillerdi. Bu kadar büyük bir gelişme yaratmış olmaları Hürrem’i de çok etkiledi.

Bu köyde sohbetleriyle değişim yaratmak istemişti fakat kendisi daha fazla değişmişti. “Öldürmeyeceğiz!” düsturuna rağmen savaş halinde kendilerini savunmak zorunda olduklarına tamamen ikna olmuştu. Bazen kendine soruyordu:

“Ben mi Kewyaran’a katıldım yoksa onlar mı bana?”

Nerden nereye geldiğini düşündü. Savaşmadan toplumunu nasıl koruyabilirdi ki? Destan’ı ziyarete gittiğinde savaş hakkında ulaştığı sonuçları anlattı:

“Onlar bizi insan yerine koymuyorlar, halkın bir kesimiye direnmenin boş olduğunu, sonumuzun Mazdek gibi olacağını söylüyor. Oysa sonu ölüm de olsa zalimlere karşı savaşmak insan olmanın gereğidir. İnsan olmak, insan olarak kalabilmek savaşmaktan geçer. Herkes insan olarak doğar ama herkes insan olarak ölmez!”

Bir amacı vardı elbet. Amacının büyüklüğü direngenliğini artırıyordu. Binlerce yılda kurulan zulüm düzenini iyi tanıyordu. Dünya bu zulümden birdenbire kurtulamayacaktı. Fakat her zaman direnenler olacaktı.

“Ektiğimiz tohumlar fidan oldu, ağaç oldu, kök saldı, artık hiçbir güç o kökleri sökemez!” diye düşündü. Bundan sonra ne yapacaktı? Bu düşüncelerle uyudu.

Sabah horoz sesleriyle uyanırken dağ taş her yerin askerlerle dolduğunu ve oraya doğru geldiklerini bağırarak söyleyen Hoşeng’in sesiyle dışarıya koştu.

Şirin de ardından çıktı. Evi paylaştıkları Hoşeng’in annesi herkesten önce kapı önündeydi.

Her tarafta bir koşuşturmaca vardı. Savaşçılar meydanda toplandılar. Komutanlarının emirlerini dinlediler.

Bir gurup Hürrem’i korumak için görevlendirildi. Bir başka gurup ise evlerin üst tarafındaki dik kayaların üzerindeki oyuklara doğru tırmandı. Tırnaklarıyla tutundukları çıkıntılardan yukarıya ulaştılar. Oyuklara girip gözden kayboldular.

Ellerinde, bezden yapılmış, üzerleri yassı şeritlerle kaplanıp sağlamlaştırılmış torbalarla çıktılar. Kalın iplerle çok dikkatli şekilde aşağıya sarkıttılar, ardından da aynı titizlikle indiler.

Hürrem ilk gördüğünde anlam veremediği o oyukların yapılma sebebini öğrenmiş oldu. Sırlara alışmıştı. Bir bir çözümler de bitmek bilmeyen sırlar...

Torbalarda yanıcı maddeler vardı. Hem çocukların ulaşamayacağı hem de nemden ve sıcaktan uzak bir yere saklamışlardı.

Yüksek miktarda ateş çıkaracak olan bu maddeleri o bölgedeki kayalardaki madenlerin tozlarından elde etmişlerdi. O maddenin çok şiddetli şekilde yandığını fark ettiklerinde biriktirip saklamışlardı.

Yanarken çıkardığı ışığı insanın bedenine, ısınıp ise insanın ruhuna benzetmişlerdi. Bu ateşin çıkardığı yüksek uğultulu sese ise “Tanrının Sesi” demişlerdi. Bugün o Tanrısal Ses’in çıkacağı gündü.

Koşturmaca devam ederken Qade ve Kevi birlikte Hürrem'in yanına geldiler. Genç savaşçıları hazırlıklar için gönderdiler. Hürrem'e son sırlarını anlatmak istediklerini söylediler.

İki ihtiyar adeta tarihin derinliklerinden konuşur gibiydiler. Herkes telaşla koştururken onların hiç acelesi yoktu. Yavaş yavaş konuşuyorlardı. Biri bitirince diğeri devam ederek sonunda açıklayacakları sırra kadar geldiler.

Kevi yeleşinin üst kısmındaki çözölmüş düğmeleri arasından elini uzatıp, koynundan, mendile sarılı bir hançer çıkardı. Hürrem'in Mazdek'e verdiği kırmızı işlemeli mendildi bu. Hançer ise Kevi'nin verdiği, anasından yadigâr hançerdi. Geyikli Kaya'nın dibinde sakladığı hançer!

Hürrem duygulanarak hançeri ve kırmızı işlemeli sarı mendili aldı.

Qade bu hançerin anası Kewyar'dan kalan tek hatıra olduğunu söyledi. Hançerin üzerindeki yazıyı okumasını söyledi.

Hürrem hançerin her iki yüzeyini de kontrol etti, herhangi bir yazı göremedi.

"İlk anda Mazdek de görememişti" dedi Kevi ve hançerin sapına bakmasını söyledi.

Çok küçük Aramice harflerle yazılmış yazıyı güçlölkle okuyabildi: "Xorrema Kewyaranî"

Kendi adının Kewyaran'la birlikte yazılmış olmasına şaşırdı. Kim yazdırmıştı acaba?

Qade:

-Bu yazı bu hançere sen doğduğun zaman yazıldı. Yazdıran ve senin güneşli adını koyan kişi, dağlardan gelip doğumunu kutlayan Kewyar Ana'nın ta kendisiydi. Hançer'i de senin doğum hediye olarak vermişti.

Kewyar'ın ölümünden sonra anasından bir yadigârdır diye ben de Kevi'ye verdim. Zindandan çıktığında sakladığı yerden çıkarıp o da Mazdek'e vermişti.

Bugün de sana geri dönüyor tıpkı doğduğun zamanki gibi.

Biz ve Kewyaran aynıyız!

Kevi ekledi:

-Baban Qade, Kewyar savaşçılarının en eskilerindendi. Onun yaptığı işleri kimseler yapmamıştır.

Gerektiğinde tüm düşmanlarını yanıltmasını bilmiştir. Onun gizli bir Hıristiyan ya da Yahudi olduğunu düşünenler bile vardı; evi yakıldıktan sonra korkup sindiğini sanan rahipler ise kendileri için gerçek bir tehdit olarak görmediler.

Tüm bunları size söylememiş olmasını anlayan gerekir. Başa türlü ne sizi ne de geride kalan savaşçıları koruyabilirdi.

Bizde herkes böyledir. Kewyaran, sırlarına sıkı sıkıya bağlı kaldığı için ayaktadır.

Şimdi bizim hakikatimizle birlikte buradan ayrılacaksın. Destan seninle gelecek. Gitmek zorundasın!

Hürrem bir Kewyaran olduğuna inanamadı. Masal canlanmış, gökten içine düşmüş gibi hissediyordu.

Bu kadar kısa sürede bu kadar çok sırrın kendisine açık edilmesini Tanrıça Arinna istemişti. Yine bu büyük sırların yüküne rağmen ayakta kalacak gücü o veriyordu. Hürrem başka türlü bu mucizelerin gerçekleşemeyeceğini düşünüyordu.

Hançer'deki yazıyı bir daha okudu. Gerçekten kendisinin adı yazılıydı.

Kırmızı işlemeli mendilinde ise Mazdek'in işlediği bir yazı vardı. Yüksek sesle okumaya başladı:

-Kor ateştedir serimiz. Pervane...

O an araya giren Qade düşmanların geldiği yönü işaret ederek fazla zamanlarının kalmadığını ima etti ve:

-Geride onurlu bir hayat bırakmak herkese nasip olmaz. Bize bu onuru sen yaşattın. Sen alnımızı yıldızlara değdirdin. Daha ne olsun. Şimdi gitmelisin, savaştan sonra dağlarımızda yeniden buluşacağız! dedi.

Hürrem kararlı bir şekilde:

-Bu savaş benim de savaşımıdır, hepimizin savaşımıdır. Gitmeyeceğim!

Destan bir atın üzerinde, etrafını saran çocuklarla birlikte geldi. Köy halkının geri kalan kısmı da hemen önlerindeki meydana bir araya gelmişti. Destan atından inerken:

-Biz hazırız, dedi.

Hürrem çocuklara baktı:

-Evet onları sen götürmelisin!

-Ben yalnız gitmeyeceğim, birlikte gideceğiz!

Onlar böyle tartışırken “Hava Kayığı” önünden çok büyük bir uğultu geldi. Çığlık sesleriyle karışık bu uğultu tıpkı yer altı canavarının yani depremin uğultusuna benziyordu. Sanki ayaklarının altındaki toprak oynamıştı.

Qade ve Kevi onları bırakıp gittiler. Vedalaşmadılar. Arkalarına bakmadılar. Yürüdükçe adımlarını hızlandırdılar ve gözden kayboldular. Hürrem de bu büyük savaşçıların arkalarından gidecekti ki Destan kendisini dinlemesini istedi:

-Savaşçılar zulüm ordusuyla savaşacak. Bu bir onur savaşımıdır. Fakat savaşçılar dışında herkes köyden çıkmalıdır. Aksi halde bu çatışmada savaşçılarımızın akli ailelerinde olur. Bu da felaketimiz demektir. Oysa biz bu savaşı kazanabiliriz.

Felek ne zaman yamandır? Bir savaşçı uğruna savaştığı kabilesini, aşiretini, sevdiklerini koruyamadığı zaman felek yamandır! Şimdi savaşçılar dışında herkes çıkmalıdır!

Onun söylediklerini yaşlı bir ana destekledi:

-Destan gibi bir savaşçıya bu sorumluluğu vermişlerse herkes buna uymalıdır! Sen gelmezsen hiç kimse gitmeyecek! Ben anayım fakat senin analığın bize lazım. Ben ocuklarıma ve kabilemize analık yapabilirim fakat sen tüm toplumun anası, tüm insanlığın umudusun. Umudumuz olmadan hiçbir yere gitmeyiz!

O kısacık tartışma anında ateşli oklar köyün içine düşmeye başlamıştı. Bazı evlerden dumanlar yükseliyordu.

Ne yaptıysa kimse gitmediği gibi yavaş yavaş etrafında toplanmaya başladılar.

Hepsi savaşa katılsaydı, bu savaşın bir yerlerinde yer alabilselerdi daha iyi olmaz mıydı? Bu düşünceler hızla kafasında uçuşurken etrafındaki çocuklara baktı. Onca ocuğun ve yaşlı anaların bu çatışma içinde kalmasına razı olamazdı. Destan'ın hasta hali de onun içine işledi.

Daha fazla diretmedi. Onların arasına katıldı ve yangınlar içindeki köyü geride bırakarak gizli geçide doğru ilerlediler.

Hürrem'in bu kararı vermesi zor olmuştu. Bu savaştan sağ çıkmanın kolay olmadığını biliyordu. Yine de o anda orada kalıp çatışmaya katılmak kendisi için kolay olanıydı. Zor olan kalmak değil gitmektir. Büyük amacına ulaşmak için gitmeli, direnişin yayılmasını sağlamalıydı. Qade bunun için o güne dek nelere katlanmış olduğunu hatırlatmıştı. Hürrem buna rağmen ikna olmamış ama çocuklar etrafında toplanınca zor olanı yapmaya karar vermişti.

Çocukluğunun tüm kahramanlarını, dostlarını, ge savaşçıları, babasını geride bırakırken onların yiğitliğini dağlara ve dağlardan da tüm toplumlara taşımanın sözünü vermişti.

Geide ulaştıklarında babasıyla vedalaşmamasını, son kez olsun sarılmamış olmasını düşündü. Bunları

düşünürken döktüğü gözyaşlarını, elini tuttuğu çocuktan başkası görmedi...

Yürek Yoldaşları

**Kor ateştedir serimiz
Pervane döner ehlimiz
Ol Hürremidir cengimiz
Dağlara benzer rengimiz
Kızıl yıldızlı alayız**

Uzaktan gördükleri iki Kewyaran savaşçısından dolayı gözlerini kan bürümüş olan askerler “Hava Kayığı” muntikasına yaklaştıklarında önlerinde bir uçurumun olduğunu fark etmediler. İki savaşçının birden bire nasıl, nereye kaybolduğunu da anlamadılar.

Uçurum, kadınların ördüğü büyük örtülerle, otlarla, bitkilerle kapatılmış, “Hava Kayığı” ise kaldırılmıştı.

Askerler ormanlık alandan düzlüğe çıkınca atlarını dört nala kaldırmış, geniş arazide yüzlercesi yan yana at koşturmaya başlamıştı.

Uzun yoldan gelmiş, zorlu kayalıkları tırmanmışlardı. Şimdi bu düzlükte kendilerini kaplanlara binmiş gibi hissediyorlardı. Atlar da engin düzlükte, toprak zeminde kanatlanmış, kartallara dönüştüklerini sanıyorlardı.

Askerlerin savaş düzeni önlerde kısmen bozulmuş olsa da bindikleri atlar Hint fillerini korkutan heybetlerinden bir şey kaybetmemişlerdi.

Havada dolaşan iki kartal kanat açmış süzülüyorlardı.

Takip ettikleri savaşçılar gözden yittiği halde onlar halen at koşturuyordu.

Kamuflaj edilmiş uçuruma yaklaştıklarında atları huysuzlaştı; askerler, önlerinde uzanan yerin dalgalandığını fark etti ama iş işten geçti.

Öndeki tüm askerler atlarıyla birlikte uçuruma yuvarlandı. Arkalarından gelenlerin de birçoğu öndekileri takip etti.

Bir anda yüzlerce asker uçurumun dibini boylamıştı.

Ardından toparlanmalarına fırsat vermeden otlarla karıştırıp yere yaydıkları yanıcı madeni tozları tutuşturmaya çalıştılar. Bunun için ilk ateşli oklarını fırlattılar. Fakat heyecanları havada asılı kaldı; bahar rüzgârının yönü aniden kendilerine doğru döndü ve ateşli oklar uçurumu geçemedi. Rüzgâr daha da sertleşmeden tekrar denediler, yine söndü. Oklar ateşsiz şekilde düşerken askerler onların ok atmada acemi olduğunu düşündü.

Kendileri de aynı şekilde ateşli oklarla cevap verdiler. Bu okların bazıları köyün içine kadar ulaştı ve köyde yangına sebep oldu.

Yükselen dumanları görünce sevindiler, zafer naraları attılar. Ayaklarının dibindeki otların arasına serpiştirilmiş maden tozlarının birazdan çıkaracağı yangından habersizlerdi.

Rüzgâr yön değiştirmeyince, rüzgâra karşı genç savaşçı Hoşeng harekete geçti. Halatlardan birini beline dolayıp düğümleyen Hoşeng kendini uçuruma bıraktı ve hızla karşı taraftaki kayalıklara çarptı. Çarpmanın şiddetiyle kaburgalarının kırıldığını anladı. Bir süre hareketsizce yerinde kaldı. Nefes almakta zorlanıyordu. Halatın düğümünü çözüp soluklandı ve toparlanınca hedefine yöneldi.

Kayalıkları tırmanırken yoldaşları dikkatleri kendi üzerlerine çekmek için siper edindikleri taşların ardından çıktılar.

Hoşeng uçurumun düzlüğüne çıkınca karşı taraftan bir zılgıt sesi koptu. Yürek titreten bir sestir bu. Uzunca bir tililiydi. Bir savaş narası, bir yüreklendirme işareti, bir isyan çığlığı gibi coşkuluydu. Hüsrev'in askerleri

“hêlhêlê” dedikleri ve her zaman korktukları bu sesi duyunca karşılarında kadın savaşçıların olduğunu anladılar. Aralarında tereddüt oluştu.

Askerlerin şaşkınlığa düştüklerini anlayan savaşçılar üzerlerine oklarını yağdırdılar. Hoşeng uçuşum boşluğunu kaplayan bu ok yağmurundan yararlanıp ateşi çaktı.

Onu fark eden birkaç asker atlarını üzerine doğru sürdüler. Attıkları oklardan biri Hoşeng’in bacağına saplandı. Sendeledi, düşüp kalktı ama ardından bir ok daha geldi, bir ok daha ve sonra alevler arasında kalıp gözden yitti.

Hoşeng hedefine ulaşmıştı. Alevler hızla yayıldı, patlamalar oldu; askerlerin ömür boyu görmedikleri, duymadıkları korkunç uğultulu bir ses yükseldi. Bu sese alevlerin içine düşen askerlerin çığlıkları ve atların bağırışları karıştı.

Alevlerin arasında kalan atlar ne yöne kaçacağını şaşırdı. Alevler uçuşuma doğru yayıldığı halde kimisi uçuşuma doğru koşup binicisiyle beraber düştü. Kimisi binicisini sırtından atıp geldiği yöne kaçtı. Askerlerin demir zırhları erimedi ama içinde balık gibi piştiler. Sırtlarından çıkarıp atmaya çalıştıklarında elleri yandı. Ölenler, yaralananlar derken ordunun bir kısmı da böylece telef oldu.

Uçuşumun karşısındaki 39 savaşçı alevleri seyrederken yoldaşları Hoşeng’in kahramanlığıyla gururlandılar.

Şirin tüm savaş çığlıklarının arasından yükselen bir zılgıt çekti. Yürek dağlayan bir çığlıktı bu. Sevgisinin ifadesiydi. Bir intikam tililisiydi. Bir yigidi uğurlama ezgisiydi.

Uzun beyaz gömleğinin üzerine kırmızı işlemeleri olan mor yelek giymiş, beline sarı ipekle örülmüş bir kemer bağlamıştı. Beyaz gömleğin uzantısı gibi duran

beyaz etekliğinin dizden aşağı kısmında sarı şalvarı ve paçalarını saran yün çorapları parlıyordu. Alnındaki kırmızı saç bağı uçurumun karşı tarafından bile görünüyordu. Hoşeng'in hediyesiydi. Birbirlerine duydukları sevgiyi ilk kez paylaşıp açık ettikleri anda kendisine vermişti.

Alevlere korkusuzca dalabilen, tıpkı avcı şahinler gibi güneşe gözünü kırpmadan bakabilen Hoşeng'i alev kanatlı melekler eşliğinde yolcularken göz yaşlarına hâkim olamadı. Yanaklarındaki turuncu çiller ıslanırken son kez yüreğinden kopan uzunca acılı bir tililiyle yoldaşını uğurladı.

Ordudan sağ kalanlar geri çekilip vadinin alt tarafından gelen yola girdiler. Bir süre sonra oradan saldırıya geçtiler. Bu kez de köy yukarıda kalmıştı askerlerse aşağıda.

Köyün hemen alt tarafındaki bataklık alanı da tıpkı uçurumda yaptıkları gibi örgülerle, otlarla, yapraklarla gizlemişlerdi. Bundan başka tuzaklar da kurmuşlardı. Hiçbiri boşa gitmedi.

Yolda düştükleri tuzaklar askerleri iyice yavaşlatmış ve köy halkının uzaklaşması için gerekli tüm zamanı onlara kazandırmıştı. Savaşçıların vicdanı rahattı artık.

Savaşlarının en büyüğüne atıldılar. Kimisinin elinde kılıç kimisinde “Neyze” dedikleri fırlatılabilen mızrak ve birçoğundaysa ok ve yay vardı. En çok da kurdukları tuzaklara güvenmişlerdi ve hesapları boşa gitmemişti.

Onları ormanlık alanda ilk karşılayan savaşçılar, tuzak kurmanın ustası olan o iki savaşçıydı.

Yukarıya varana dek yarısı kırılan orduda panik başladı. Onlar da ölümüne saldırıya geçtiler. Görülmemiş bir ceng oldu.

Uçurumdan vadiye vadiden köye dek her yer Hüsrev'in askerlerinin cesetleriyle dolmuştu. Buraya sanki kral adına ölmeye gelmişlerdi. Öldürebilecekleri

savaşçı sayısı 40'ı geçmeyecekti. Ölüm ilkin uçurumda yakalamıştı onları. Uçurumlarda sınanmış özgür ruhlu savaşçıların eline düşmüşlerdi.

Başlarında iki büyük savaşçı vardı. Yenilmez bir ruh taşıyan iki efsane!

Onlar yenilmez ruh ve iradenin ayrılmaz sembolüydüler.

Qade ve Kevi omuz omuza savaştılar. Kevi herkesten daha iyi kılıç kullanıyordu. Qade hem kılıç kullanıyor hem de ok atıyordu. Gençlik yıllarında birlikte savaş eğitimi almışlardı. Birbirinin dengiydiler. Savaşçı ruhuyla birbirlerine bağlanmışlardı. Bir insan ömrüne ne kadar acı sığabilirse ikisi de hepsini yaşamıştı. Şimdi de savaşmanın onurunu birlikte yaşıyorlardı.

Kevi ayakta kalan savaşçılarına son kez seslendi:

“Biz savaş için savaştık! Kabilemizi korumak için savaştık. Bu savaşta kabilemiz korunmuştur! Zafer bizim olmuştur!” dedi.

Qade ise çevrelerini kuşatan düşman askerlerine komuta eden ve kibirli şekilde o güne dek kendisi gibi bir komutanla kimsenin baş edemediğini, teslim olmalarını söyleyen Pusdil’e hitaben konuştu:

“Sonunu düşünmeden böbürlenene gurabe! Boşuna büyülenme. Kazandığını düşünme. Her şey burada bitecek sanma. Sonunda belli olur, sonunda!” diye bağırdı.

Sözler kılıç gibi havada yankılanıp Pusdil’in kulağına gitti.

Kötü yürekliydi, bu nedenle kimisi ona “Bozdil” adını takmıştı. Yüreğine değmesi gereken sözler kulağından girip çıktı. Yalnız “sonunda belli olur!” deyişine anlam veremedi, bir an kafasına takılsa da:

“Sonu gelmiş, halen ne diyor bu ihtiyar kurt!” diyerek umursamadı ve son saldırı emrini verdi.

Qade ve Kevi son anlarına dek düşmanlarına darbe vurmayı sürdürdüler. Yere doğru devrilirlerken birbirlerine destek oldular, sırt sırta verip oturdular. Düşmediler toprağa. Çevrelerini genç savaşçılar sardı.

Bir savaşçı nasıl onurlanırsa öylece savaşarak ve sonunda da eski aşiret geleneklerinin emrettiği gibi çarpışarak ölmenin gururuyla hayata veda ettiler.

Uçurum savaşçılarının üzerinden bir ışık huzmesi göğe doğru çıktı. Başlarını bulutlara çevirdiklerindeyse iki kartalın, savaşçıların ruhlarına hürmetlerini gösterir gibi daire çizerek heybetli şekilde süzöldüklerini gördüler.

Yiğitlerin yiğitlenmesinin doruğa çıktığı an gelip çattı.

Şirin ve diğer kadın savaşçıların yiğitliğine tanık olan askerlerden bazıları çarpılmış gibi yerlere kapanıp Tanrıdan af dilediler.

Azın, Şirvan ve Şeyda ancak uzaktan fırlatılan mızraklarla ve oklarla vurulabildiler.

Bu savaşçıları tanımak için canını verebileceğini söyleyen Pusdil emir verdi: “Kalanları sağ yakalayın!”

Son savaşçıları canlı ele geçirmek istediler. Ki bunlardan biri Şirin’di. 7 kişi kalmışlardı.

Teslim olmalarını söyleyen meraklı ve hırslı Pusdil’in bir o kadar hırslı, kibirli ve iri kıyım, havalı yardımcılarının kelle kesmekle ünlenmiş Dev-i Gupti, çembere aldıkları gruptaki Şirin’e yanaşmaya kalktı.

Kendine o kadar güveniyordu ki yanaştığı kadını korkutacağını sandı. Karşısındakinin biraz şişmanca bir kadın olduğunu görüyordu ama ne kadar dikkatli ve hızlı olduğundan habersizdi. Ancak bir şimşek bu kadar hızlı olabilirdi.

Dev-i Gupti dev gibi bedenine, saç sakalı birbirine karışmış korkunç görünümüne ve kanlı kılıcına sevdalıydı. Bu da onun gafleti oldu. Nasıl olduğunu

anlamadan Şirin'in elindeki Med kılıcını şah damarında buldu. Ne damar kaldı ne de baş!

Dev-i Gupti'nin yerlerde yuvarlanan başı askerlerin geriye doğru kaçmasına yol açtı. Bu fırsattan yararlanan savaşçılar bellerine sardıkları torbaları yarıp içindeki yanıcı tozları yerlere saçtılar.

Yeniden etraflarını saran askerlerin mızrakları üzerlerine gelirken onlar da mızrakların alt kısmına ve aralarına doğru son hamlelerini yaptılar; her biri birkaç askerin ayağını uçuracak ya da böğrünü yaracak kadar hızlı davrandı.

Kılıç ustası değillerdi ama hızlıydılar, kendilerini savunma ustasıydılar, cesaret ustasıydılar, yürek ustasıydılar ve düşmana darbe vurma ustasıydılar. Ölüm anında bile düşmana darbe vurmaya planlamışlardı.

Buldukları son fırsatta ayaklarının altına yanıcı maden tozunu serpmişlerdi. Yedisinden her biri ateşi tutuşturmaya hazırды. Bu görev çoban Baniko'ya kaldı.

Yüksek sesle “hadi Biko!” dedi kendi kendine. Ok, mızrak ve kılıç darbeleriyle yere düşerken ateşi çaktı. Kendilerini çembere alan askerlerle birlikte alevler arasında kaldılar.

Dış halka şeklinde dizilmiş askerler alevlerden ve çıkardıkları sestten korkup düzenlerini bozdular. Geriye ve sağa-sola doğru kaçtılar.

Alevler kısa sürede geride kalan tüm savaşçıları sarmış olsa da giderek azalıyordu.

Hepsi yere yığıldığı halde sadece birisi semah döner gibi etrafında dönüyordu. Bu son savaşçı Şirin'di ve halen alevler içinde olduğu halde ayakta ydı. Gözleri artık görmese de düşmanın kendisine doğru geldiğini hissetti. Kollarını kelekler gibi çırparak uçuşuma doğru koştı. Askerlerden biri elini uzatmaya kalkınca eli yandı ve geri çekildi.

Şirin boğuk bir sesle tilili çekerek uçurumdan atladı. Tıpkı Hoşeng gibi alevden kanatları olan bir melekti artık. Uçurumdaki rüzgâr bile o alevleri söndüremedi. Uçuruma düşmüyor, kelebek misali derinlere uçuyordu!

Gözden yitene kadar alevleri seyreden askerler, dinlerindeki ateş sevgisi önünde yere çömelip eğildiler. Son savaşçı bir kadındı ve alevler içindeyken bile zılgıt çekmişti.

Bir süre öylece uçurumun boşluğuna bakakaldılar.

Askerlerinin davranışını gören Pusdil yerinde donup kaldı. Düşmanlarını yok etmişti ama sevinemedi. Böylesi savaşçılarla hayatı boyunca karşılaşmamıştı.

Ordusundan geriye kaç kişi kaldığına baktı. Öfkeden neredeyse kendisini uçurumdan atacaktı. Etrafı asker cenazeleriyle doluydu. Ayakta kalabilenlerin sayısı nasıl bir savaşa giriştiklerini krala anlatmaya yeterdi.

Kanlı bir günün ardından köye giren askerler geride ne kimseleri ne de alabilecekleri bir şeyleri bulabildiler.

Savaşçılara gelince:

Sağ ele geçmek bir yana cenazelerine bile ulaşamadı.

Onlar Kewyar savaşçılarıydı! 40 savaşçıdan tek birinin cenazesini bile ele geçiremediler.

Öldürdükleri savaşçıların cenazelerinin sırta kadem basmasını Tanrının bir mesajı olarak yorumlayan askerler korkudan titremeye başlamış, bir an önce eve dönmenin derdine düşmüşlerdi.

Onlar uçurum savaşçılarıydı; cenazelerinin uçuruma düşmüş olabileceğini düşündüler. Buradaki sırrı Kewyaran kabilesi dışında kimseler bilemezdi...

100. Asker!

**Gezgin ozanın masallarıyla büyümüştük
Haksızsa kaybedecekti Persler
Aç kalacaktı orduları Kafkas steplerinde
Önce atlarını yiyeceklerdi
Sonra on kişi bir kişiyi**

“Bu halktan Hürremî savaşçılar yetiştirmek senin görevindir!” demişti Kevi. Destan’ı başka türlü ikna edemezdi.

Kabilesinin Hürrem’le yola çıktığından emin olduktan sonra da savaşçılarına “ölsek de biz kazandık!” demişti.

Kewyaran savaşçıları direnişe geçtiği an Hüsrev’in askerleri yenilmişti.

Hoşeng uçurumu aştığında Hüsrev’in askerleri yenilmişti.

Kevi ve Qade yaralı haldeyken sırt sırta verip savaşçılarıyla son kez konuştuklarında Hüsrev’in askerleri yenilmişti.

Şirin, ateşten bir kelebek gibi uçurumdan atlarken Hüsrev’in kanlı imparatorluğu yenilmişti.

Yazıcılar yazmadı ama o gün bugündür hep var olan o gök, o dağ şahit oldu ki orada çok yaman bir savaş yaşandı. Günlerden mor-menekşe günüydü yani perşembe!

Rengi, eşitliğin rengiydi.

Perşembe günleri toplanıp saz çaldıkları gündü. Azrail’in doğum günü kutlanıyor da ölüm kutsanıyor sanırdınız ama gerçekte, yaşam ve ölümün kardeşliğiymi kutlanan.

Tanrının Azrail'i yarattığı gündü perşembe günü. Fakat o gün ölüm günü değildi aynı zamanda direnişçilerin anıldığı gündü. Direniş gününün o güne denk gelmesi manidardı. Denge böyle kurulmuştu.

Perşembe günü güzeldi, direnmek güzeldi. Yaşam ve ölüm o gün eşitti. Hem yaşamın hem de ölümün kutsandığı gündü.

Kırmızı başlıklı ve tepeden tırnağa demir zırhlarla kuşanmış 1100 askere karşı 40 yiğit savaşçı destan yazdılar.

1100 askerin 100'ü pers ölümsüzlerine özenerek gönderilen özel birlikti.

Pers ordusunda 10 bin kişiden oluşan ve azaldıkça yeri doldurulup sayısı hep aynı tutulduğu için “ölümsüzler” denilen özel birlik büyük savaşlarda ordunun en arka sıralarında yer alırdı.

Hüsrev bu özentiyle her bin kişilik birliğinin içine yüz kişilik özel birlik eklemişti.

Satraplık garnizonlarında bile bunun küçük bir kopyasını oluşturup kendisine bağlı her türlü kirli işi yapan birlikler haline getirmişti.

Persler döneminde bu birlik ordunun en gözde birliğiydi; içinde Fars ve Kürtler başta olmak üzere İran'da yaşayan değişik halklardan gönüllü askerlerin eğitilmesiyle oluşturulmuştu.

Şimdikiler birer kiralık katil birliği gibiydi.

Bu katilleri görülmemiş bir cesaretle karşılayan 40 yiğidin dördü kadındı. Halk o büyük cengin yapıldığı yere “Çılmêr” adını verdi: Kırk yiğit!

Menekşe günüydü, yaşamla ölümü eşitledikleri gündü. Düşmanları için kan kıızılı bir güne döndü.

O gün bin yüz askerle gelip doksan dokuz askerle geri döndüler.

99 askerin dönüş yolunda olduğunu kral Hüsrev'e haber ettiler. Kente gece gizliden girmelerini ve döndüklerinin kimseye duyurulmamasını buyurdu.

99 asker Pusdil komutasında sarayın arka tarafındaki “Küçük Bahçe”de toplandı.

99 askerin her biri kraldan büyük övgü, rütbe ve bolca altın bekliyordu. Tüm sülalelerine ömür boyu yetecek kadar altın...

Sadece yüz kişilik birlik değil hepsi “Ölümsüzler” gibi savaşmışlar, ülkeyi en azılı düşmanlardan temizlemişlerdi! Her türlü ödül onlara az gelirdi. Pusdil dönüş yolunda bu tür hayallerle askerlerini avutmuş, kayıplarını unutmalarını sağlamıştı.

Hüsrev karşılarına geçti:

-Niçin yüz kişi değilsiniz?

Komutan ne diyeceğini bilemedi.

Hüsrev tekrar sordu:

-Niçin yüz kişi değilsiniz?

Pusdil:

-Diğer herkes öldü, dedi dudakları titreyerek.

Hüsrev arkasını dönüp giderken danışman ve vezirleri de beraberinde çıktı.

Saray'da haremın hareketli olduğu bir vakitti. Doğrudan harem dairesine haber gönderdi. Şoşan'ı yanına getirmelerini buyurdu.

Şoşan, Xorasan yolunda sarayın casusları tarafından yakalanıp saraya geri getirilmişti. Saraya bir esir gibi getirileceğini beklerken bir kraliçe adayı gibi getirildi. Fakat casusların rehber çocuğa ne yaptığını hiçbir zaman öğrenemedi.

Hüsrev onu yatağına davet ettiği sırada bahçedeki askerler kendi aralarında harıl harıl tartışmaya başlamıştı.

Bin asker ölmüş ama kral niçin bir kişi eksik olduklarını soruyordu. Buna anlam veremediler. Pusdil

ise tam bir şaşkınlık içindeydi. Sadece bir kişiyi soruyordu, neden?

Yalnız kalmışlardı ve Küçük Bahçe'nin demir kapısı üzerlerine kilitlenmişti.

Kral 99 asker dışında birlikteki herkesin öldüğünden emin olmuştu.

Komutanın cevabı kendilerinin ölüm fermanıydı!

Hüsrev Şoşan'ın kaçış nedenini öğrenmişti. Şoşan kendisini savunurken halen safca yaklaşıyordu. Çok masum bir gerekçeyle kaçmıştı! Sadece gerçeği açıklamak istiyordu!

Hüsrev Esle'nin iftirasını da o gece öğrendi fakat Kraliçeler Kraliçesi yani annesi ve Mazdek hakkında söylenenlerin bir yalan olmadığını ve herkesin bunu böyle bilmesi gerektiğini buyurdu! Oysa gerçeği en yakın tanığından yani Şoşan'dan dinlemişti. Esle soğukkanlı bir katil gibi yalanların en büyüğünü ortaya atmıştı. Hüsrev de bunu sürdürecekti.

Her gerçek gibi bu da o gece ateşlere atılacaktı. Aksi halde Şoşan'ın başına neler gelebileceğini az sonra saray bahçesinden yükseklikler anlatmaya yetecekti!

99 asker, Spartalılarından beri görülmemiş, duyulmamış bir direnişe tanıklık etmişti. Bu büyük efsane, halka yansırса, Hüsrev tahtını koruyamazdı. 99 askerin anlatımları bir tane değil 99 tane efsane yaratmaya yeterdi.

Kralın yüz kişilik özel birliğinin neredeyse tamamı yok olmuştu. Bunlar savaş anında en sona kalan birlikti. Onlardan birkaçı dışında kimse kalmadığına göre savaş sırasında öndeki askerlerden geriye kaçanlar olmuştu ki bu sayede sona kalanlar 100'lük özel birlik değil bu 99 asker olmuştu.

Onlar henüz dönüş yolundayken Hüsrev hazırlık yaptırmıştı. Bir köy baskını için bin yüz asker gidecek ve sadece 99'u geri gelecek! Bir avuç asi için seçkin bir ordu

telef olacak ve Hüsrev buna karşı seyirci mi kalacaktı? Babasına acımamıştı onlara mı acıyacaktı? Üstelik tüm bu olup bitenleri halkın duyması Hüsrev'in sonu olurdu.

Hazırlıklarını kapsamlı yaptırmıştı. Eski gelenekleri yaşatma hevesiyle eski vahşet yöntemlerini de canlandırmıştı.

Mum alevi gibi titreyen, gözü yaşlı Şoşan'ı kolları arasına aldığı sırada bahçe duvarları üzerinden aşağıya yanicı maddelerle dolu kaplar boşaltıldı.

Bu koyu kara sıvı, taşlar üzerinde yağ gibi kayarak tüm zemini kapladı ve en sonunda da gür alevli bir meşale fırlatıldı.

Alevler yükselirken Pusdil'in aklına tek bir söz takılmıştı; tek bir hatıra gözlerinin önüne gelip asılmıştı: “Sonunda belli olur, sonunda!” diyen o yaşlı kurdun sözleri...

99 askerin çığlıkları Dicle'nin soğuk sularındaki taşlar arasına saklanmış olan balıklara dek ulaştı. Karanlık Tanrısının çığlıkları gibi geceye yayılan çığlık sesleri 99'dan geriye doğru yavaş yavaş azaldı...

Hüsrev sadece denemek ve anlamak istemişti. Gerçekten o savaştan yüz askerin sağ kurtulduğunu bilmiyordu. Yüzüncü asker dönüş yolunda firar etmişti!

Komutan alevler içinde yanarken firar eden bir kişi yüzünden bu cezaya çarptırıldıklarını düşündü.

Hüsrev sarayda haberi olan herkese 1100 askerinden bahsedilmesini yasakladı. Bahsedenin sonu “Küçük Bahçe”ydi!

Onlar hiç sefere gitmediler; 99'u hiç geri dönmedi, sarayın Küçük Bahçe'sinde hiç 99 asker yakılmadı, onlardan arta kalan kemikleri hiç kimse görmedi...

Yüzüncü kişinin korkudan firar ettiğini söylemiş olsaydı komutan Pusdil, belki de o 99 kişi yaşıyor olacaktı. Üstelik ölüm yerine “suskunluk” karşılığında bolca “ödül” alacaklardı.

O gün firar eden asker sayesinde halk o savaşta neler yaşandığını öğrendi.

7.BÖLÜM: SÜREKLİ AKIŞ

Anlamak Aşk İster!

“Bitti!” demişlerdi. Tellal çıkarıp “bittiklerini ilan etmişlerdi.

“Hürrem de Mazdek gibi sapkın dininin sapkın fikirlerinde boğuldu!”

“Mazdek’ten geriye kalan son kırıntılar da temizlendi!”

Bayram ilan edildi!

Kurbanlar kesildi!

Ülkeye adalet geldi!

“Krallar kralı Âdil Enûşirvân çok yaşa!” denildi her sabah penceresi altında.

Gerçekten bitmiş miydi?

An gelir kazanmak değil sadece ayakta durmak önemli olur. Sadece ayakta durmak!

An gelir kazanmak değil sadece yürümek önemli olur. Sadece yürümek!

An gelir kazanmak değil sadece inanmak önemli olur. Sadece inanmak!

İnançla yürüdüler. Medya ülkesi onları bağrılarına bastı. Acı içinde kendi içlerine kapandılar bir vakit. Acılarını doyasıya yaşadılar. Kaçmadılar acıdan. Unutmadılar.

Savaşarak ölen insanlar, yiğitlik yolunda ölümü şeref saydıklarından onlar için ölüm zor değildir. Ölümleri, geride kalanlar için zordur.

Yiğit savaşçıların ölümü ardından hayatta kalmanın bir gayesi olmalıydı. Başka türlü bu kadar büyük bir

acıya katlanmak mümkün olamazdı. Buna rağmen şimdilik acıdan başka bir şey yoktu yollarında. Her bir savaşçı gözlerinde canlanıyor, göz yaşları yol oluyordu.

Çıktıkları yol hayat yolu muydu, onları nereye götürecekti belli değildi. Kesin olan tek şey şu anda hayatta olduklarıydı.

“Hayatta kalmak yerine onlarla ölmeliydim” düşüncesi birçoğunun yüreğine oturmuştu. Bu yüzden tarihlerinin en sessiz yolculuğunu yapıyorlardı.

İnsanın hayatı sorgulamaya başlaması için bir ilk çelişkiye ihtiyacı vardır. O ilk çelişki neydi? Ne zamandır bu sorgulamaları sürüyordu?

Her sorgulama bir arayıştır. Arayışı olmayanları yaşayan ölümlere benzetirdi Mazdek.

Yeni doğmuş bebeleri kutsaması istendiğinde bile kulağına eğilip şöyle fısıldardı:

“Hayat sonsuz bir arayıştır!”

Hürrem bu sözü işittiğinde ona hak vermişti ve hemen ardından:

“Her arayış bir aşktır!” demişti.

Onlara göre aşk sonsuzluktu. “Sonsuz Aşk!” kavramı sayesinde gerçeğiyle, zayıf, geçici, basit ve de sahte olanları ayırtırmak mümkündü. Bunların her biri de diğerinden farklıydı. Ortak yanları ise sonsuz aşka asla yaklaşamayacak olmalarıydı.

Hürrem aşkı katleden gerçeği çözmüş, aşk toplumuna ulaşmak için yürüttükleri mücadelenin tek kurtuluş yolu olduğuna inanmıştı.

Bunun için aşkı sadece duygu işi olarak ele almıyor, hele ki iki kişi arasındaki bir ilişkiye indirgemiyor, toplumsal akıl ve özgürlükle bağlantısını kuruyordu. Aşkın yolu toplumsal aklın ve özgürlüğün yoluydu. Bu yol acıyla, kanla, göz yaşıyla örülüydü. Katlanma cesareti, başarıma inancı olmayanların çıkmaması gereken, çıksa bile tamamlayamayacakları bir yoldu.

Yol bilinci, sevdiklerinin hayallerini gerçekleştirme tutkusuyla birleşince acıya katlanmak mümkün oluyordu. Adına “aşk arayışı” demişti Hürrem. Mazdek’le olan birlikteliğini aşkın gerçekleşmesi olarak değil güçlü bir arayış olarak yorumlamıştı. Birlikte aşk arayışına çıkmışlardı ve bu sorumluluğa şimdi Kewyaran anıları da eklenmişti.

Aşk arayışı aşk savaşçılığına dönüşmüştü.

Tarih onun şahsında bir aşk dinine tanıklık ediyordu.

Din adamları “sorgulamak günahdır!” diyerek aklın aşkı bitirdiğini iddia ediyorlardı:

“Akıldan uzak dur çünkü o yüreğindeki ateşi söndürür!”

Aşkı yücelterek insanı köle yapmak ne kadar da kolaydı.

“Aşk körü köleler!” diyordu Mazdek.

Kölenin aşkı olmaz diye itiraz edecek olsanız sizinle hemfikir olduğunu söylerdi: “Ben de onu diyorum ya!”

Anlamak aşktır!

Hep onun peşinden koşmayana aşık denilemezdi.

Tüm sorgulamalar anlamak içindi.

“Hayat yaşarken anlaşılmaz!” demişti bir eski zaman bilgesi.

“Savaşçının ölümüyle tükenmez özgürlük yangısı!” Qade, Kevi, Hoşeng, Şirin, diğerleri...

Ölümle aralarındaki uçurumu düşmanlarıyla doldurmadan hayatlarını vermediler.

Hayatlarını vermediler!

Ölümle hayat arasındaki perdeyi kaldırdıklarında verilecek değil alınacak bir hayat olduğunu gördüler.

Tırnaklarıyla kazıyarak, dişleriyle sökerek, kanlarıyla aldılar hayatı.

Kazandılar!

Bu yüzden vedalaşmadılar. Ayrılık şarkılarıyla hüznlenip kavuşmak ilmiyle kendilerini avutmadılar.

Hayatı kazanarak yaşadılar.

O eski zaman bilgesinden öğrenmişlerdi:

“Öncesi sonrası bir şartla var olabilir:

Anda kazanacaksınız!”

Kafile iki koldan iki ayrı yönden ovaları aşıp dağlara ulaşmıştı. Güvenlik sebebiyle ayrılmışlardı, dağlarda tekrar birleşmeleri çok zaman alsa da sonunda mümkün olacaktı.

Direnış yolları onları özgür dağlara dek götürmüştü. Onları Rey’de bildikleri sıralarda Med Dağlarındaydılar.

Hürrem’in dağda ilk yaşadığı duygu buranın sadece bir korunma yeri değil farklı bir yaşam yeri olduğuydu. Hayatının en büyük inzivasını burada yaşayacak, tüm insanlığı aydınlatacak düşünceleri burada derinleşecekti. Mazdek’ten kalan ve yoldaşlarının yazdığı ama Sasani iktidarının yakıp yok ettiği tüm sözleri burada yeniden canlandıracaktı.

Tarih özgür bir kadının öncülüğünde ve onun geliştirdiği felsefenin ışığında direnişlerin en uzun sürelisine tanıklık edecekti. Çünkü Hürrem, hayalini kurduğu gibi, kendisinden sonra da devam edecek bir mücadele hattı oluşturmuştu toplumların bağrında.

Dağlardaki güvenlik duygusu daha fazla derinleşmesi için bir zemin oluşturmuştu. Daha önce hep birlikte dağa gelmiş olsalardı Mazdek, Öğretmen, Qade, Kevi, Hoşeng, Şirin ve diğerleri halen hayatta olabilirlerdi diye düşündü. Bir süre bunu hayal edip üzüntülere boğulduysa da onların direniş kararlılığına saygı duymayı düşüncesinin baş köşesine oturttu ve “yaşanması gereken ne varsa, gerektiği gibi yaşandı, şimdi eksik kalan ne varsa onu tamamlama zamanıdır!” diyerek geçmişin bir kayıp olmadığını zihnine ve yüreğine derinlemesine işledi.

Yaşanan bir yenilgi değildi, bir zorunlu direniş adımıydı. Sonraki direnişleri harlayacak bir fırtınaydı. Bu

sonuca ulaştıktan sonra fikirlerin ve yaşam tarzının yenilmezliğini herkese anlatacaktı.

Sevdiklerini yitirmek zordur, acı verir. Bunu ondan daha iyi kim bilebilirdi ki?

Dedi ki: “Acıların en büyüğü onların unutulmasıyla yaşanır!” Her acıya katlanılır ama unutmaya katlanılamaz. Bu nedenle onların acılarını her gün yeniden yaşamak pahasına hatıralarını canlı tuttu. Sırf adlarını anarak değil fikirlerini ve onlardaki özellikleri yaşatarak!

Bu konuda Destan iyi bir yardımcı halini aldı. Med Dağlarında adeta yeni bir inançla donanmış ve hastalığını büyük ölçüde yenmişti. Destan, acının yeni bir inançla mutluluğa dönüşebileceğinin kanıtıydı. Hürrem sadece yarasının iyileşmediğini aynı zamanda ruhundaki değişimin çok köklü olduğunu gördükçe topluma dair umutları artırıyordu.

Destan ise Med dağlarıyla buluşmanın, yeni siyasi ve askeri sonuçlar doğuracağını biliyordu. İlk yaptığı şey direniş anılarını kabilenin tüm çocuklarına anlatmak ve onları daha zorlu günlere hazırlamak oldu.

Hürrem’in insanlığa yeni bir din getireceğini düşünüyordu. Bu yüzden ona hizmet etmeyi Tanrıya hizmet etmekle eş tutuyordu.

Bir kadın dini, yeni bir direniş dini, bambaşka bir yaşam dini doğuyordu. Destan bunu o kadar derinden hissediyordu ki dağların bile bu yeni dine ibadet etmekte olduğunu düşünüyor; kabileden geriye kalanları ise Mısır’dan çıkan Musa’nın yanındaki kabilesine benzetiyordu. Kendi yarasının ve hastalığının bile bu amaç için iyileştiiğine inanıyordu.

Dağlar onları korumuştı. Onlar da dağları koruyacaklardı. Adlarının anlamı da bu değil miydi: Dağların koruyucuları!

Uzun süre kimse varlıklarından haberdar olmadı. Dağlarda yıldızlara en yakın yerdeydiler ama halkın yüreğinde bir parça köz olarak kalmışlardı.

Destan'ın hisleri doğru çıktı. Dağların rüzgârı o günden sonra yeni bir dini müjdeledi: Hürremdin!

Kızılbaş Ordusu!

Acıları unutmamak sadece acıyla yaşamak anlamına gelmiyordu. O acılar ne için çekilmişti? İşte bunun için yaşamak gerekirdi. Bunun da tek bir anlamı vardı: Direnmek!

Topluma yeni acılar dışında başka bir şey sunmayacaksa çekilen acıların anlam bulması mümkün olamazdı. Toplum, mutluluğu direnmekte bulmuştu.

İnsanlar acılarına gömülüp kendilerini artık dünyaya kapatmıyordu. İnsan olmakla direniş halinde olmayı bir tutar hale gelmişlerdi. Hürrem yeni direnişin öncülüğünü yapıyordu. Bu yeni direnişi yağmura benzetiyordu.

Doğanın en nazlı hali bahar yağmurlarıyla yıkanmış halidir. Yağmurdan sonra yapraklar üzerinden kayan billur tanecikler tüm renklerin ortaya çıkmasını sağlar. Halk arasındaki inanışa göre henüz yeni açmakta olan çiçekler, yağmurları çağırır. Hürrem de böyleydi.

Evrene düşmüş berrak bir tanecik ve yağmur çağıran bir çiçekti Hürrem.

Her şeyin görünür olmasını sağlamıştı. Bundan sonra yağmur gibi her yere yağabilir ve yağmur gibi aniden kaybolabilirlerdi. Yoldaşlarıyla birlikte yeni mücadelesini bir yağmur hareketi olarak görüyordu. Yağmur gerektiğinde gizlenmelerini, gerektiğinde sel olup akmalarını sembolize ediyordu.

Hürrem ve Hürremilerin dağlardaki varlıklarından haberdar olan ova köylerinde yağmur çağıran çiçekler açmıştı bile. Hürrem'i görmek için dağ yollarını tutanlar, savaşçı kabilelerle karşılaşıyorlardı. Onlardaki öz güvene hayran kalıyorlardı. Dağlı savaşçılardan ilham alıyor, Hürrem'i görmeseler bile görmüş gibi her yerde anlatıp

zulüm düzenlerine karşı savaşmak gerektiğini öğütüyorlardı.

Hürrem ovalara inmesi bile fikirlerinin her yerde dolaşmasından memnundu. Kentlerde gizliden oluşturulan “Hemeganî” yani ortak evlerdeki yaşam ile dağlardaki savaşçı kabilelerin yaşamı arasında büyük bir fark kalmamıştı. Adına “Kızılbaş Yaşamı” diyorlardı. “Kızılbaş Felsefesi” diyenler vardı. Halk arasında gizli şekilde ise “Kızılbaş Ordusu” deniliyordu. Hürrem’i bu ordunun komutanı sayıyorlardı.

Hürrem halk arasında kendilerine “Kızılbaş Ordusu” denildiğini duyduğunda ilk sözü “Mazdek’in intikamı alındı” şeklinde oldu.

Kadim efsane savaşçı Awyer’den bir iz bulmak için çok çabalamıştı. Med dağlarında olduğunu söyleyen babası haklıydı. Dağ köylerinde onun adını duyanlar vardı fakat en son kendisinden ne zaman bir haber alındığını, nerede olduğunu kimseler bilmiyordu. Hürrem onun anısını da yaşatacaktı. Çevresindekilere diyordu ki: Awyer gibi büyük savaşçılar ölmez. O bugün bedenlen ölmüş olsa bile yeniden dirilip direnişlere öncülük edecektir!

Hürrem’in dağdaki mekânı tıpkı bir zamanlar Awyer’in yaptığı gibi yüksek, çıkılması zor kayalık bölgelerde ya bir kaya parçasının ya da bir ağacın altıydı.

Yoldaşlarına “mekânınız neresi olursa olsun anın sırrı hep avuçlarınızın içinde olsun” diyordu.

Destan bu konuda iyi bir örnek olmuştu. Hangi vakit nerede ortaya çıkıp nerede kaybolduğunu kimse anlamıyordu.

Yaşlandığı halde, zamanın tek düze akmadığını kanıtlarcasına daha çok çalışıyordu. Bazen nefes almakta zorlanıp yere yığıldığı oluyordu ama buna rağmen genç savaşçılardan bile daha hareketliydi. Gençlere sürekli

olarak savaşın bir felsefesinin olduğunu söylüyordu. Sadece cesaretle savaşmanın yetmediğini anlatıyordu.

Destan'a göre başarılı bir savaşın felsefesi düşmanın ulaşamayacağı ve bu nedenle de yenemeyeceği fikirlerde saklıydı. Bu fikirler toplumun ruhuna girdiğinde özgür yaşam kesinleşirdi. Hürremilik buydu.

Ulaşılmaz fikirler sayesinde esnek bir zihniyet kazanan savaşçılar nerede zorda kalsa, nerede kuşatılsa başka yerde düşmana darbe vurup nefes alıyorlardı.

Hürrem'in savaşçılarına kazandırdığı yaşam felsefesi, ulaşılmaz olmalarını sağlıyordu. Bazen yağmurun kendisiydiler bazen yağmur çağıran çiçekler gibiydiler!

Hürrem hakkında anlatılan efsaneler bu felsefeyi doğruluyordu. Birileri Hürrem'i Med Dağlarında gördüğünü söylerken aynı anda başka birileri Xorasan'da onunla karşılaştığını anlatıyordu. Bu durum Hürremilerin etki alanını açıklıyordu. Her yerde gizli topluluklar kuruluyordu. Hürremiyye topluluklarıydı bunlar.

Hürremiyye bir felsefeydi. Ortak yaşam ve direniş felsefesi idi. Anlam açısından da gizleri olan bir felsefeydi ama fiziki olarak da gizlere bürünmüşlerdi.

Gizli topluluklar her yerdeydi ama düşmanları onlara ulaşamıyordu çünkü onlar hem toprak hem çiçek hem de yağmurdular. Gerektiğinde elle tutulamayan rüzgâr gerektiğinde gözle görülemeyen bir ruh gibi kaybolabiliyorlardı. Kimin neye ihtiyacı varsa o oluyor, nerede olmaları gerekiyorsa orada bulunuyorlardı. Savaşçıların özellikleri topluluklara da geçmişti.

Sarayın kafası karışmıştı. Hürrem'in yaşayıp yaşamadığından emin değillerdi. Peşlerine düştüklerinde kimseyi bulamıyorlardı. Oysa Hürremdin taraftarları çığ gibi çoğalıyordu.

Bahar yağmurları ardından yenilenen doğanın tadını çıkarmak için tüm varlıklar ortalığa çıkmıştı. Hürrem ve savaşçı topluluğu da yeni bir savaşın son hazırlıklarını

yapıyordu. Hürrem bu büyük savaş için Xorasan'a gitmeyi düşünüyordu. Orada eski dostlarıyla buluşacaktı.

Hava o kadar berraktı ki çok uzaklarda uçan bir kelebeğin renkleri bile seçilebiliyordu.

Hürrem bir söğüt ağacının altında oturmuş Xorasan'dan dönen habercilerini dinliyordu. Haberciler kadındı ve kadınlar hakkında haber getirmişlerdi.

Haberler iyiydi. Hürrem'in yaşayıp yaşamadığını bilmedikleri halde her evde kadın taraftarlar vardı. O kadınlarla bir kadın ordusu bile kurulabilirdi.

Destan ve bir grup savaşçıyla yola çıktıktan sonra kimse onlardan kesin bir haber alamadı. Çünkü onlar nerede yağmur nerede fırtınaya dönüşeceği belli olmayan, zamandan zamana akan bulut gibiydiler; ele-avuca sığmaz, ulaşılmaz!

İran Tahtında Kadınlar Dönemi: Purandoxt ve Azermîdoxt Bacılar

Tanrıçalar zamanından sonra bir kadın adına kurulmuş ilk ve son dindi Hürremdin!

Güzelliklerin ve iyiliklerin kaynağı olan özgür iradeyi, yüce maneviyatı, toplumsal ahlak ve toplumsal mutluluğu, eşitliği savunuyordu. Kadınların erkeklerle eşitliğini savunduğu gibi aynı zamanda kadın öncülüğünü ilke edinmişti. Din inancını yüceltirken insanlara kulluk etmeyi yasaklıyordu. Ahlaklı olmakla zulme karşı direnmeyi bir tutuyordu. Direnmeyenin ahlaklı olamayacağını iddia ediyordu.

Tizpon'dan Gundeşapur'a, Rey'den Xorasan'a dek ayak izlerinden yürüyenlere Hürremiler dendi.

Yayıldığı alanlarda yoksul halkın umudu olmakla kalmadı aynı zamanda farklı tabakalardaki kadınlar başta olmak üzere her kesimi etkisine aldı. Öyle ki İran sarayındaki en üst tabaka bile Hürrem'in görüşlerinden etkilendi.

Mazdek ve arkadaşlarını katleden Hüsrev'in torunu olan 2. Hüsrev'in iki kızı ard arda İran tahtını yönettiler. Bunlar Purandoxt ve Azermîdoxt isimli kraliçelerdi.

Etkilendikleri Hürremdin sayesinde ülkeyi kadın kültürüyle ve esnek uygulamalarla yönetmeye çalıştılar. Onların tahta geçmesinin önemini, kendilerinden hemen önce yaşanan taht kavgaları belli etmişti.

Taht kavgalarında sınır yoktu. İran tahtı etrafında işlenen aile içi cinayetler 2. Hüsrev'in oğlu 2. Kubad

sayesinde doruğa çıktı; Bizans'ın yardımıyla 628'de tahta çıktığında babasını ve 18 erkek kardeşini öldürttü.

Fakat sadece birkaç ay tahtta kaldı ve o da öldü. Birkaç aylık hükümdarlık uğruna babasının ve 18 kardeşinin katili olarak tarihe geçti.

Onun ardından 7 yaşındaki oğlu 3. Ardeşir tahta oturtuldu ancak 18 ay sonra bir general tarafından öldürüldü. Bu general savaşçılığıyla nam yapmış ve hem gücünden hem de zaferi temsil etmesinden dolayı adına “domuz” unvanı eklenmiş olan Şahrbaraz idi. Ancak tahtı ele geçirmesinden sadece 40 gün sonra o da Sasani asillerince öldürüldü.

Satraplıklar, asilzadeler, generaller, şahlık ailesi... İran içten içe kaynıyordu. Şahrbaraz öldürülünce yerine hiçbir general geçmeye cesaret edemedi. İran soyluları şah ailesinden yana tavrı aldı.

Bundan sonra İran sarayı iki dönem kraliçeler tarafından yönetildi.

İslam orduları Mekke'yi ele geçirmişlerdi. İran'ın din anlayışını esnetmesi ve topluma nefes aldırması kaçınılmazdı. Aksi halde her an büyük bir çöküşle karşılaşabilirlerdi. Dönemin karakteri yanında, tahta geçenlerin karakteri de ülkedeki gelişmelere damgasını vurdu.

Adını koymadan Hürremdinliği yaşayan bacılar sayesinde yeni bir dönem başladı. Kendi yönetimlerinde adalet olacağını; zenginle fakir arasında uçurum olmayacağını ileri sürdüler ve buna göre davrandılar.

En önemlisi de kadınların erkeklerle eşit olduğunu savunmalarıydı. Bu eşitliği kadınların bağımsız olması, özgür yaşaması, kendilerini yönetebilmesi düzeyine dek ilerlettiler. Kendi konumlarıyla da kadının siyasette yeri olduğunu açıkça gösterdiler.

İran'ın neredeyse her döneminde toplumdaki kadınların statüsü sınıflar arasındaki uçurumdan bile daha

kötüyken Mani, Mazdek ve Hürrem sayesinde bu durum değişmiştir.

Hürremi direnişin, bacıların siyasetinde yol açtığı en belirgin gelişme kadın hakları oldu.

Purandoxt başa geçtiğinde Avesta'da yazılı olduğu halde yok sayılan kadın haklarıyla ilgili maddeleri açığa çıkardı.

Din yasası düzeyinde kabul gören bu maddelerden bazıları şöyleydi:

- Kadın kendini bağımsız tarzda yönetebilir.
- Kadının mülk edinme ve bu mülkler hakkında vasiyette bulunma hakkı vardır.
- Kadın kendi çocuklarının vasisidir ve onların haklarını savunabilir.
- Erkek, eşinin izni olmadan kızını evlendiremez.
- Kadın kendi eşinin yerine mahkemeye gidebilir ve oradaki aile işlerini takip edebilir, yürütebilir.
- Kadın eşini mahkemeye verebilir, dava açabilir ve haklarını savunabilir.
- Mahkemede kadın kâmil bir insan olarak kabul görür ve bir erkekle şahitliği aynı düzeydedir.
- Kadın hakem rolünü oynayabilir, yardıma ihtiyacı olan davalıların savunmasını yapabilir.

Purandoxt toplumda yaşanan gelişmelerle saray arasındaki mesafeyi kapatmaya çalıştı ve daha dengeli bir siyaset yürüttü.

Devlet ile toplum arasındaki uçurumu kapatmak için sarayda sözü dinlenen bir encümenler kurulu oluşturulmuştu. Onlarla yaptığı ilk toplantıda encümeni ve saygın yerlerini koruyacağını, ülkeyi zenginleştirerek halkı yoksulluktan kurtarmayı düşündüğünü belirtti. Kendilerinin de halkın yoksulluğuna çare olacak yöntemler bulmalarını istedi. Böylece ülkeyi tek başına değil bir danışmanlar grubuyla birlikte yönetmeye

başladı. Bu da ona dengeli bir siyaset yürütme olanağı verdiği gibi hem toplum hem de saray içinde daha büyük bir güç kazandırdı.

Purandoxt dış ilişkiler alanında da dengeye önem verdi ve düşman oldukları Bizans İmparatorluğuna heyet göndererek kalıcı bir barış yapılmasını sağladı. Bu gelişme dinler arasında da bir yakınlaşmaya yol açtı, herkes memnun kaldı. Babaları döneminde Bizansla yürütülen savaşlar uzak topraklara dek yayılmıştı. Ne kadar çok savaş o kadar çok paranın akması demekti. Bu da halkın sırtına ağır vergilerin yüklenmesine yol açıyordu. Savaş olmayınca vergi zulmü de azalmış oluyordu. Tüm bunları hesapladığı için Purandoxt dönemi yoksul halkın, kadınların ve farklı dinlerden olanların rahat ettiği bir dönem oldu.

Bacısının ardından tahtı yöneten Azermidoxt ise geliştirdiği uygulamalarla kısa sürede adalet savunucusu olarak tanındı.

İran tahtı ikinci kez bir kadının yönetimine tanık oluyordu. Bu gelişmeler İran dışındaki ülkeler tarafından da ilgiyle izleniyordu. Fakat ülke genelinde güç mücadelesi durmak bilmiyordu. Saray içindeki çıkar çevrelerini, İran asillerini ve din adamlarını kontrol altında tutmak kolay değildi. Buna bir de Eyaletlerdeki sorunlar eklenince ülkeyi yönetmek daha zor hale gelmişti.

Azermidoxt bacısının açtığı yolda kadın gücüyle ülkeyi yönetirken adil davranmayı her şeyden üstün tutsa da zenginlerin ve zengin olmak isteyenlerin doymak bilmeyen aç gözlülüğü, toplumsal tabakalar arasındaki sorunları her fırsatta ateşliyordu. Başkent yakınlarını kontrolde tutması zor olmasa da uzak eyaletler Azermidoxt için tıpkı bacısının yaptığı gibi denge siyasetini zorunlu hale getirmişti. Ne var ki mesele kendi

hayatıyla ilgili bir konuya, evliliğe gelince bu dengeyi koruması mümkün olmadı.

Azermidox't zekâsı, cesareti -ki adına basılan para ve tabletlerde elinde kılıçla tasvir edildi- ve güzelliğiyle ünlenmişti. Neticede Xorasan komutanı Ferox Hermozd kendisine evlilik teklifinde bulundu.

Azermidox't bu teklifi geri çevirince Ferox'un düşmanlığını kazandı.

Ferox İran tahtını tehdit edecek kadar cüretkâr davranınca Azermidox't onu saraya davet etti. Amacı görüşüp konuşmak ve bu düşmanlığa son vermesini sağlamak olsa da komplolarıyla ünlenen sarayda işler düşündüğü gibi gitmedi.

Saray içinde düşmanlıkları tahrik eden kindar kişilerin araya girmesiyle Ferox misafir edildiği Başkentte öldürüldü.

Bu olay Azermidox't'un büyük bir felakete sürüklenmesine sebep oldu.

Ferox'un oğlu Rostem Ferox babasının ölümünden Azermidox't'u sorumlu tuttu, emrindeki tüm güçlerle sarayı baskı altına aldı. Sonunda saray içindeki fesatlıklardan ve bazı generallerin desteğinden yararlanarak Azermidox't'u tahttan düşürmeyi başardı. Sasani ordusunun başına geçti.

Azermidox't'u önce kör etti, ardından da öldürdü.

Bacılar dönemi böylece sona erdi. Ferox öncülüğündeki generaller gücü ele geçirdiyse de merkezi otorite sağlanamadı. İran zayıf düştü.

Bacıların Hürrem'den etkilenmiş olmaları tüm kadınlar ve Hürremdinliler açısından büyük bir zafardı. İran tahtında kaldıkları süre çok kısa olsa da o dönemde buldukları fırsat sayesinde Hürremiler tüm yürekleri ferahlatan yağmurlar gibi her yere yağdılar.

Sasani'lerin Çöküşü ve Hürremiliğin Yayılması!

O zamana dek dünya iki parçaydı: Sasani ve Bizans!

Şimdi üçüncü parça oluşuyordu ama kısa süre sonra aralarından sadece biri öne çıkacaktı!

Hürrem ve yoldaşlarının topluma verdikleri cesaret ve bilinç sayesinde kölece yaşama karşı her yerde başkaldırıları geliyordu. Bacıların İran tahtına geçmesi bir nebze de olsa halkı yatıştırmıştı fakat öte yandan yanı başlarında yeni bir dinin bayrağı yükseliyordu: İslamiyet!

Bacıların yönetiminden sonra İslam devletinin seferleri başladı ve Sasanilerin 400 yıllık hükümdarlık dönemi hızla sona erdi.

Azermidox'tu öldüren Rostem Ferox İran ordularının başındayken, Sasanilerin son kralı 3. Yezdigirt'di.

Rostem Ferox İslam ordusuna yenildi ve Başkent Tizpon, hazinesi ve tüm zenginlikleriyle birlikte Arap'ların eline geçti.

Sasani tahtındaki bozgun ve dağınıklık olmasaydı belki Azadan ordusu devreye girebilir ve Arap ordusunu durdurabilirdi. O dönemde halen İran'ın en güçlü ordusu durumunda olmalarına rağmen bunu yapamadılar. Siyasi dağınıklık askeri yenilgiyi de beraberinde getirdi.

Mazdek'i katleden Hüsrev'in torununun torunu olan 3. Yezdigirt önce doğu taraflarına daha sonra da Xorasan'a kaçıp saklandı. Sasanilerin son kralının eceli bir değirmencinin eliyle geldi, Merv'de öldürüldü! Sene 651 idi...

İslamiyet sayesinde Arap çağı başladı ama diğer yandan Hürremdin tüm ezilen toplumlar arasında direniş bayrağı olarak dalgalanmayı sürdürdü.

İslamiyet'in çıkışına rağmen Hürrem'in düşünceleri kısa sürede Arap yarımadasında bile yayıldı. İslam dinini ilk çıkışında etkilediği gibi iktidar ve toplum ayrışmasında da doğal olarak toplumun ve tüm ezilenlerin kılavuzu oldu.

Hürremi'lik İslamiyet'in doğuşunda öne çıkan toplumsal ve "Manevi Değerler" için ilham kaynağıydı.

Şia'lığın ilk özüydü. Muaviye karşısında Hz. Ali'ydi. (Maz ile Ali'nin aynı anlama gelmesinde ne güzel bir tesadüf vardı: Büyük, Yüce!)

Yine, Ebu Zer'in ve Hz. Rabia'nın katıksız, karşılıksız inancıydı.

Bu anlamda Hürremilik ile İslamiyet birbirine karşıt değildi. Ne zaman ki İslamiyet'in başına devleti getirdilerse, ne zaman ki Muvaviye soyu kendini iktidar yaptıysa ve Kerbela soykırımını gerçekleştirdiyse işte o andan itibaren Hürremilik hakkında her türlü karalama yapıldı ve dinler karşı karşıya getirildi. Bu durumun toplumdaki yansıması Hürremilerden yana çok güçlü oldu. Ya toplum teslim alınacak ya da Emevi devleti yıkılacaktı! Bu işin orta yolu yoktu.

Emevi devleti bölgedeki tüm halklara ve inançlara görülmedik bir zulüm uyguladı ama toplum teslim olmadı.

Ne yaptılarsa Hürrem'in vaktiyle toplumun yüreğine düşürdüğü ateşi söndüremediler. Tam tersine, bu zulüm devletini yıkan düşünce, Hürremi düşünce oldu!

Hakikate sadık tüm tarihçiler bu gerçeği kabul etmiştir. Hürremi direnişin tarihteki en önemli etkilerinden biri, Hz. Ali'nin katledilmesi ardından kendilerini iktidar haline getiren ve dini kullanarak tüm bölgeyi kan gölüne çeviren Emevi devletine karşı direnişin bayrağı haline gelmesidir. Bu anlamda Hürremilik Emevi zulmüne son veren Xorasan yiğidi Ebu Müslim'in adalet kılıcı olmuştur.

Ebu Müslim, Emevi Devletine karşı Abbasilerle ittifak yapmıştı. Fakat iddia edildiği gibi Abbasi fikriyatını değil, Xorasan halk kültürüne damgasını vurmuş olan Hürremiyye fikrini esas almıştı. Abbasiler tarafından katledilmesinin asıl sebebi de buydu.

Yiğitlik, zulme karşı kılıç kuşanmaksa o kılıcı kuşatan fikir Hürremi fikirdir. Yalanlar, çarpıtmalar, iftiralar bu fikri yok edememiş, öyle ki fedailerin kalesi Alamut aynı fikir ve aynı direniş ruhuyla kurulmuştur.

Hasan Sabbah fedailerinin elinde hem asker hem diplomat olan “hançer” Kewyar Savaşçıları'nın hançeriydi! Hürremi düşünce olmasa fedailer toplumsal aklın gücünü kullanabilir miydi?

Tarihin en yaman komüncüleri olan Karmatilerin eğitim, örgütlenme ve yaşam tarzının ilk modelini de Hürremilik oluşturmuştur.

Konuşan Hallac-ı Mansur'du ama yüreğindeki hakikat ise Hürrem'in ta kendisiydi.

Köleleştirilen halkların isyan bayrağı olarak Ali İbn Muhammed öncülüğünde “Özgürlük Kenti”nin burçlarına dikildi.

300 yıl sonrasında yenilmez gerilla komutanı Babek Hürremi onun adını onurla taşıdı.

300 yıllık direnişin Hürrem adıyla anılması onun toplumcu karakterinden kaynaklanıyordu. Devlet-iktidar sahibi olmayı değil halkın özgür-komünal yaşam ve savunma sistemini kurmayı hedefleyen tüm direnişlerde onun izi vardı. Babailerden Bedreddini Harekete dek hedef ve amaçlarında Hürremiliğin karakteri hep belirleyici oldu.

Hürremilik daha sonraları da ortaya çıkan tüm hakikat savaşçılarına kılavuzluk etmiştir.

İnsanlık var olduğu müddetçe adı anılacak, hayalleri yaşayacaktır.

Felsefeden bahseden herkes Hürrem'i anmak zorundadır, eşitlik ve adalet denildi mi Hürrem akla gelecektir; cesaret ve yiğitlikte hep ondan söz edilecektir; kadın özgürlüğü için savaşan herkes Hürremi kimliği onurla taşıyacaktır!

Babek'in yardımcısı olan, en yaman kadın savaşçının adının, yiğit Kewyar savaşçılarından birinin adıyla aynı olması da tesadüf değildi. O'nun adı Azîn'di! Kewyaran köyünün en güzel ve en cesur savaşçısı olarak anılan, Hoşeng'in, Şirin'in, Şirvan'ın, Şeyda'nın yoldaşı ve Hürrem'in öğrencisi Azîn! 300 yıl sonra Babek'in yardımcısı olarak tarih sahnesine yeniden çıkıyor ve Abbasi zulmüne karşı halkların tarihi intikam kılıcı haline geliyordu.

Hürrem'e yoldaşlık yapmış herkes yeni direnişlerde yaşıyordu. En güçlü inanç ve bağlılıklar, en samimi yoldaşlıklar onların adlarıyla anılıyordu.

Hürrem öyle bir ateş yakmıştı ki ancak güneşin görkemiyle tarif edilebilirdi.

Êzidi, Yarsan, Ehli Haq Kızılbaş Aleviliğinde sönmeyen ocakların ateşi ve tüm kadın direnişlerinin bayrağı oldu. Adına kızıl ordular kuruldu.

Kabuk değişti, zaman değişti, ad değişti, öz değişmedi. Hindistan, Afganistan, Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan, Suriye, Irak, Arabistan, Yemen, Bahreyn, Mısır, Kürdistan ve Anadolu topraklarında Hürremi direnişler asırlar boyu devam etti.

Hürrem, tüm zamanlarda özgürlük isyanlarının anası oldu!

Yiğitlik, sadece özgürlük savaşına girmek değil her koşulda özgürlük tutkusunu sürdürebilmektir.

Hürremi inanca göre nerede zulüm varsa orada bir toplum önderi ortaya çıkacak ve direnişi sürdürecekti. Kimileri, beklenen kutlu kişilere, Mazdek'e atfedilen

“MOJDEG” ismini verdi. Önemli olan, her dönemde öncülerin çıkması ve direnişin sürmesiydi.

Direnmek: Kabilesiyle, aşiretiyle, halkıyla, toplumuyla ve en yalnız olduğu zamanlarda bile direnmek! Bu bir yaşam tarzıydı. Tüm çağlarda sürecekti. Hayal kırıklığına yer vermeyecekti. Direniş bir yaşam tarzı olunca, ulaşılmaması gereken değil, sürekli inşa edilmesi gereken bir yaşam esas alınacaktı. Kadınların ezilmediği, yoksulluğun olmadığı, baskı ve zulme karşı direnişin kutsal sayıldığı toplumcu, özgürlükçü bir yaşam!

Bu yaşamın öncüsü kadın olacaktı! Toplumun özgür yaşaması kadının özgürlüğünde görülecekti.

Yaşamda sınır tanınmayacak; emek kutsal sayılacaktı. İnsanlar zamanın oluşturunca ruhunun üzerine ne eklediklerine bakarak kendi varlıklarını anlamlı hale getireceklerdi.

Hürremiler sayesinde zaman direnişle şekilleniyordu. Asırlar, yaşamın tek yolu olan direniş ve inşa ilkesini değiştirmemişti. Hürrem’in istediği buydu zaten. Sürekli direniş, sürekli özgür yaşamın inşası...

Med Dağlarında 1500 yıl sonra Hürrem’den bir iz aradılar. Oradan edindikleri bilgilerle Rey’e ve oradan da gerekli bilgileri alınca Demavend’e gittiler, Kalbin Sahiplerine! O dağda kutsal bir emanetin olduğu konuşuluyordu. Bu emanet, onlardan bir iz olabilirdi.

Bir iz, sadece küçük bir iz bulabilmek umuduyla büyük riskleri göze almışlardı.

İz bulmaya gittiler...

Emanetin Sırrı

*“Duyacak, duyacak, ama hiç anlamayacaksınız
Bakacak bakacak, ama hiç görmeyeceksiniz”
(Tevrat)*

Hakikat kendisini herkese başka türlü gösterebilir ama görmek için göz yetmez.

Hayatın tüm acımasızlıkları toplansa Hürrem'den kalan bir tek hatıraya kavuşmak için katlanmaya değerdı. Tek bir iz için 10 yıldır didinip duruyorlardı. Sonunda bir iz olduğunu duydukları bölgeye doğru yola çıkmışlardı. 10 yılın ardından aldıkları haberle kışın geçmesini bile beklememişlerdi. İddialıydılar ve kendilerini şu sözlerle motive etmişlerdi:

“Kutsal Emanetin üstünde Hürrem’e dair işaretler varmış. Hürrem’in gerçeğinde evrenin sırları saklıdır. Ondandır bir iz bulduğumuzda evrenin sırrını anlayacağız!”

Günlerden beyazdı yani Salı. Beyazlık, yağın karla ilgili değildi. Her karanlığın ardından aydınlığın geldiğini anlatırdı. Onlar henüz bunun farkında olmadan yola çıkmışlardı.

Arabalarını bırakıp yürümeye başlayalı neredeyse 14 saat olmuştu. Uçurumlara yuvarlanmadan kutsal emanete ulaşacaklar mıydı? Aralarından birini bir uçurum neredeyse yutacaktı!

Rehber sürekli umut veriyor “biraz daha dayanın, varmak üzereyiz” diyordu.

Kısa bir mola verdiklerinde rehber onlara yürek dağılayan bir yiğit güzellemesi olan “Çiyakani” şarkısını söyledi. Çok eski bir Kürtçe şarkıydı:

“Dağlar, sırrımı saklar! Dağlar, derdimi anlar!

Dağlar yârimin ülkesi, dağlar sevgimin çilesi...”

Moladan sonra hızlandılar. Karlı yollarda değil de çiçekli bir patikada yürür gibi yeni bir enerjiyle dolmuşlardı.

Akşama doğru kar yağışı yeniden başladı. Ulaşmaları an meselesiydi. Rehber:

-Aşılacak tepe kalmadı. Bitti sayılır. Bu vadinin sonunda bir kayalık var onu da aştığımızda ulaşmış olacağız, dedi.

Bu kez herkeste aynı his uyandı. “Evet, bitti, ulaştık!” dediler.

Vadiyi aştılar, kayalıkları hızla tırmandılar, düz bir alana çıktılar. Göz alabildiğine beyaz bir dünya önlerinde uzanıyordu. Düz alanı aşp bir uçurumun kıyısına vardılar. Yol bitti! Karşıya nasıl geçeceklerdi? Mitolojilerde bahsedilen bir “Hava Kayığı” olsaydı belki geçebilirlerdi.

Rehber:

“Buraya kadar! Aradığımız eski köy yeri uçurumun karşısındaymış. Oraya nasıl geçeceğimizi ben de bilmiyorum.” dedi.

Uçurum kıyısından sağa sola yürüdüler, bir geçit aradılar. Ne yana baksalar nafile! Geri dönüp vadiden ağaç kesebilir, köprü yapıp geçebilirlerdi. Bu fikri söyleyen, uçurumun karşı kıyısına bir daha baktığında uzaklığı nedeniyle sustu. Bir yol olmalıydı. Bunca zahmetten sonra öylece geri dönemezlerdi. Bir-iki fikir daha dile getiren oldu ama onlar da sustu. Çaresizce suskunluğa gömüldüler.

Onlardan bir iz bulabilmek için bunca zahmete katlanmışlardı. Sessizce düşünürlerken içlerinden sadece birisi izi yanlış yerde aradıklarını düşündü, o da rehberdi!

Yol onda farklı düşünceler oluşturmuştu. Aradıkları iz, yolun kendisiydi. Bu yol toplumun içinden geliyordu. Döndüklerinde yine toplumun içine götürecekti onları.

O iz, toplumun içindeydi! Yaşayan her canlıdaydı!
Hürrem'in mücadelesi bunun içindi, toplumun içinde silinmez bir iz bırakmıştı. Onu anlamak gerekmez miydi? Hürrem'in destanı, direnen toplumsallığın destanıdır! Direnen herkesin destanıdır!

Paylaşmak istedi bunları ama tereddüt etti. Bu düşünceye arkadaşları ne diyecekti?

“Bunca eziyetli ve riskli bir yolculuktan sonra bizi bununla mı avutacaksın?” diye kızabilirlerdi. Onları buraya getiren kendisiydi, rehberlik yapmıştı.

Her şeyin bir sırası vardı. Zamanını bekledi. Sustu.

Hepsi sustu. Uçurum karşısındaki çaresizlik büyüdü. Suskunluk uçurum kadar derinleşti.

Karanlık bastırırken uçurumun dibinden derin ve uzun bir tilili sesi duydular. Bir kadının sesiydi. Hem acı hem yığıtlik duygusunu bir arada veren bir sestti. Yüreklerinde volkan etkisi yarattı.

Duydukları sese inanamadılar. Rehber sessiz kalırken diğerleri konuştu.

Rüzgârın oyunudur diye yorumladılar. Zılgıt sesiyle rüzgârın sesi birbirine benzer dediler!

Ses bir daha geldi. Ürperen gözlerle birbirlerine baktılar. Bir sevinç, bir acı, bir savaş çılgılığı mı? Neydi bu sesin anlamı?

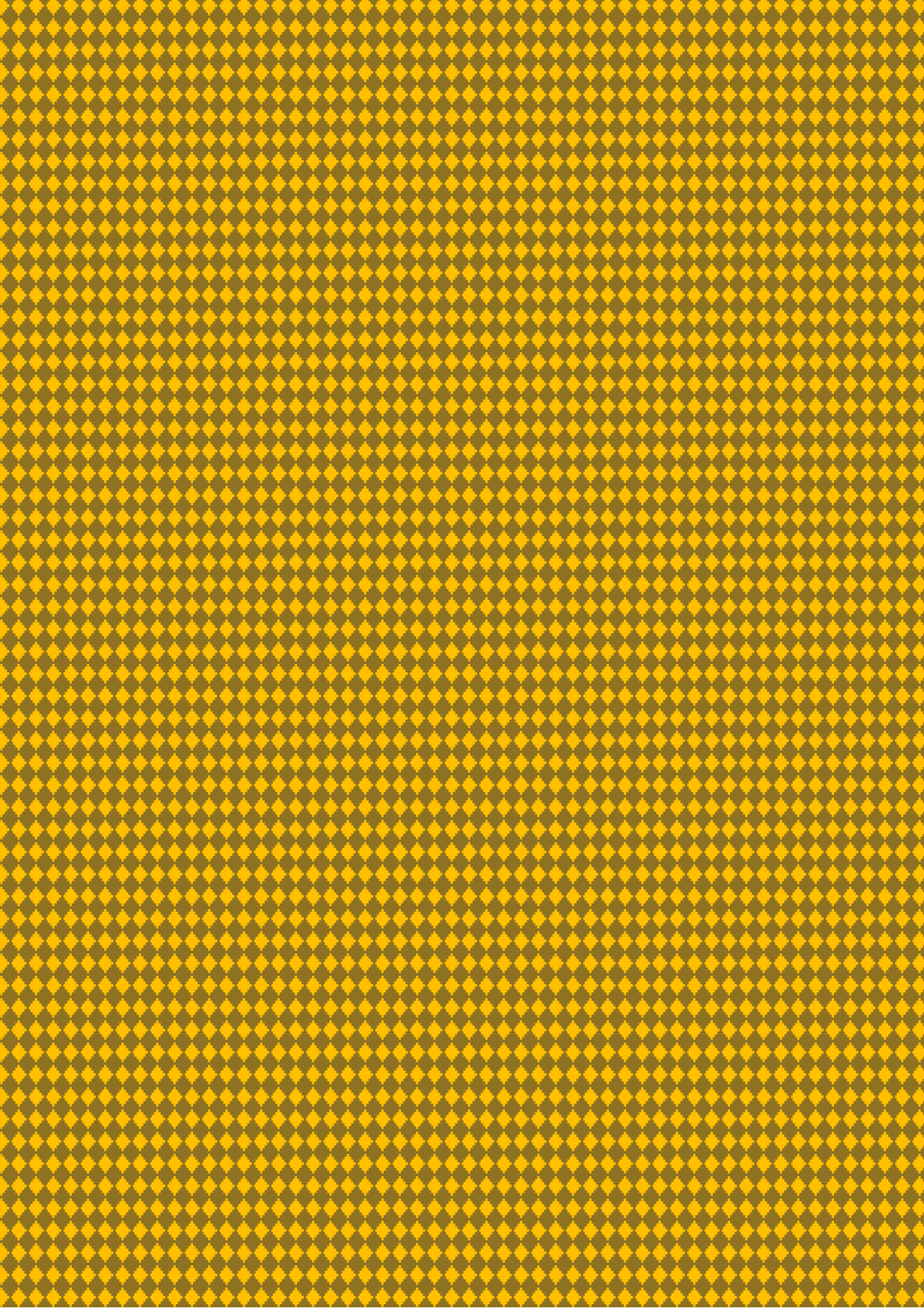
Bir an, grupta hiçbir kadının olmamasının hata olduğunu düşünen rehber:

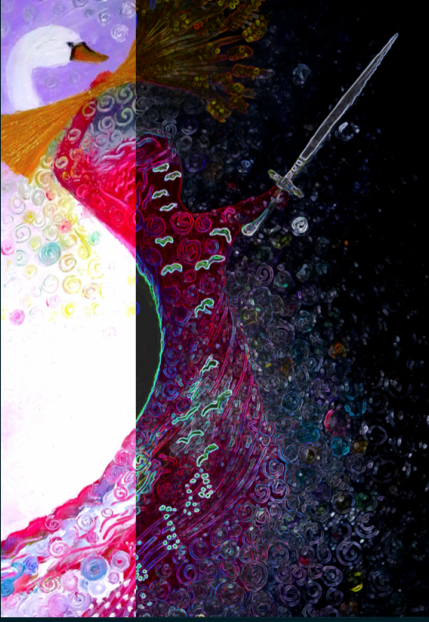
“Bu ses” dedi fısıltıyla, “belki de ben varım diyor!”

Elini yüreğinin üstüne götürüp huşu içinde uçuruma doğru eğildi. “Buradayım ve seni görüyorum” anlamına gelecek şekilde “Hû!” dedi. Sesi yankılandı.

Uçurum yanıt verdi:

“Hû!”

Kuzeye gidildiğinde hayat
veren suların çağıldığı
Elburz dağlarının güney
yamaçlarına ulaşıyordu.
Buradan Demavend
Dağı'nın dört mevsim
karlı olan zirvesi
görünüyordu. Demavend
yakınlarından geçmiş olan
eski Zerdüştî din
büyüklerinin kurduğu
gizemli bir tarikat buraya
“Saheb-e Dılan”adını
vermişti: Kalbin Sahipleri!

«Herkesindir ve hiç kimsenin değildir!»

